

Bloemen, kruid en stekelblaadjes uit den hof van Ferdinand

<https://hdl.handle.net/1874/236393>

Vak 151

BLOEMEN,

KRUID, EN

STEKELBLAADJES

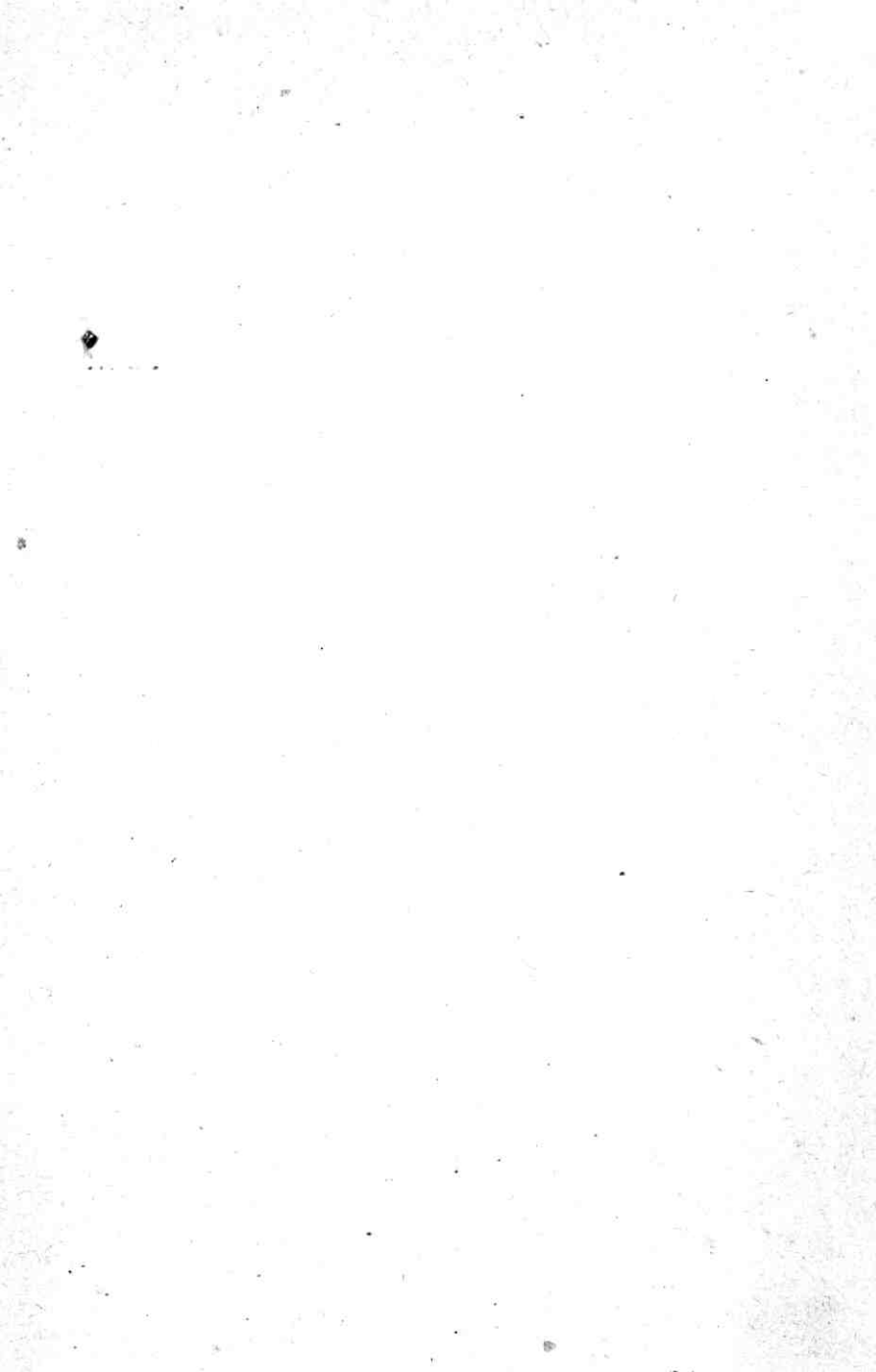
UIT DEN HOF VAN

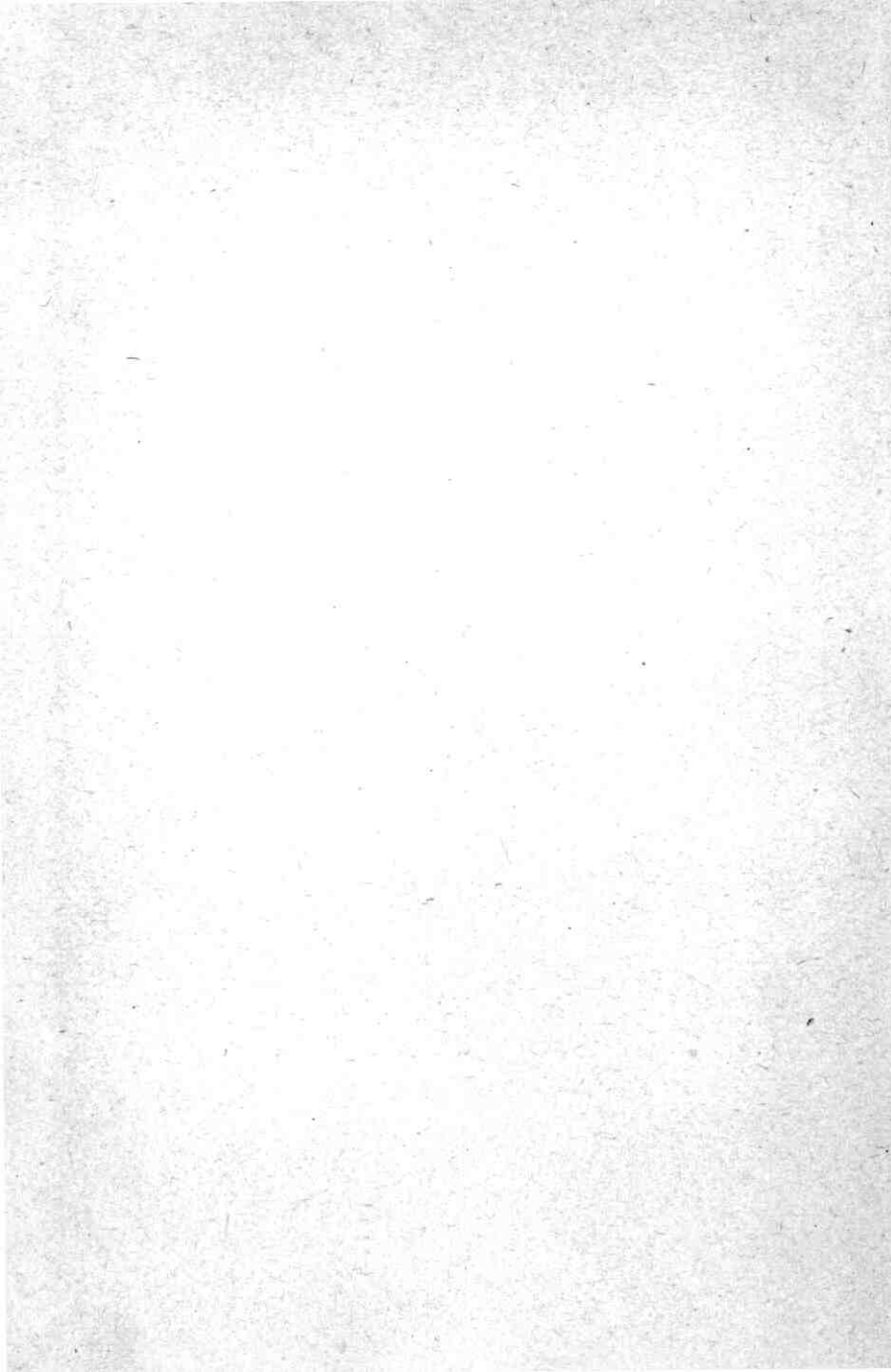
F E R D I N A N D .

206

mm 13440

BLOEMEN, KRUID
EN
STEKELBLAADJES

UIT DEN HOF VAN

F E R D I N A N D.

MET EEN BRIEF AAN DEN AUTEUR VAN

„CAMERA OBSCURA.”

AMSTERDAM,
C. L. VAN LANGENHUYSEN.
1891.

AAN DE NAGEDACHTENIS VAN
PAUWELS FOREESTIER.

„Ik ben niet van degenen, die veel willen weten van vermaak en ontspanning. Ik besteed mijne uren niet, om schadelooze lektuur te leveren; die niet schaadt, zoo zij al niet baat.

„Dit komt mij, voor denkende geesten, eene onwaardige bezigheid voor.

„Lektuur moet zoo veel mogelijk voedsel geven aan hart en geest.”

ALB. TH.

*Heet gij, Dietsche Gaardenier,
Mijn nog flets-gekleurde bloemen:
„Kweekers pluimpjen” en „een cier
Voor uw korfjen,” ’k mag dit roemen.
Toch gaaft gij door eigen kruid
Oog daaraan en geur, — voorzeker
Thijm riekt boven alles uit! —
En waart vooral niet gij van dit gebloemt’ de kweeker?*

B. 20 Nov. '82.

Ferdinand.

*„Neen het was geen doodenruiker,
Dien gij me aanboodt, flets van kleur :
't Is een oogenlust en 'k ruik er
Frischheid in en balsemgeur.
Knipte ik soms aan takje of lover,
Toen 'k uw bloemen heb geschikt,
Gij ontwierpt haar kleurgetoover ;
Ik — het lintjen, dat ze omstrikt.*

A. 22 Nov. '82.

Alb. Th."

Aan den auteur van *Camera Obscura*.

Waarde Heer Hildebrand,

Voorreden in den vorm van een brief, en wel aan uw adres!

Ja, dat heeft u er van. Uwe „noodige en overbodige opheldering” na vijftig jaar heeft den naam van uwe welwillendheid zoo mogelijk nog meer gestaafd; dies veroorloof ik mij gerustelijk deze stoutigheid. En dit te eerder, wijl nog andere motieven mij bewogen tot u het voorwoord te richten, passend op deze gedachten en schetsen, als *Bloemen, kruid en stekelblaadjes* toegewijd aan den Meester, wiens laatste regelen schier geschreven werden aan den auteur van *Camera Obscura*.

In een brief, gedagteekend „Buiksloot 20 Mei 1860,” en geadresseerd aan zekeren „Heer Kerstant van Aelbertsveldt (gezegd *Markies van Carabas*) lange Nieuwstraat, schuins over de Caterijne kerk te Utrecht,” besprak de heer Pauwels Foreestier o.a. de schilderijen-tentoonstelling, te dier dagen in *Arti* gehouden. Nu, dat placht die kunstkenner meer te doen, niet waar, en wel met ongemeenen smaak, met onmiskienbare bevoegdheid. In dat epistel dan vertelde hij, dat zijn vriend Negovagus eens bij hem te gast was en in den loop van 't gesprek het volgende zei: „Wat heb ik een genot gehad op de tentoonstelling aan de Hooge Sluis; om je de waarheid te

zeggen, Foreestier: die fotografie brengt een doodsteek toe aan onze schilders.... van menschen, gebouwen, allerlei oude kunstwerken, en wat dies meer zij...." waarop de gastheer antwoordde: „aan de middelmatige schilders, Negovagus. Een instrument, en dan nog wel een onvolkomen instrument, kan toch nooit in de plaats treden van den menschenlijken geest."

„Dat is een goed woord, Foreestier, van den geest," her-
nam Negovagus. „Maar was er véel geest op de teekeningen-
ten-toon-stelling in *Arti*?"

„Ja, ja," verklaarde de aestheticus, „er waren mooie dingen. Zelfs in de wonderen van uitvoerigheid van Koelman zit toch nog leven...."

„Meer leven dan in fotografiën van 't zelfde?" vroeg de kunstlievende.

„Fotografiën missen altijd de kleuren," luidde het antwoord van den kunstkenner. „Men kan ook alleen fotografiëren wat men reeds heeft, niet, wat men maar scheppen kan." —

Gelukkig, mijnheer Hildebrand, dat onze kunstrechtter die uitspraak aanstonds toelichtte door aldus voort te gaan: „Fotografiër eens dingen als de malsche en krachtige landschappen van Roelofs, als bijv. de bloemen van de juffrouwen Haanen of de Rijk.... of scènes als de komposities van Ten Kate, Scholten, Bles, Rochussen...." Want, niet waar, hadde hij die verduidelijking van zijn vonnis niet gegeven, dan zouden onze ridders van palet en harp, die van geen banden willen weten, het met de waarheid zoo nauw niet nemen, die slechts jacht maken op effect en z.g.n. *impressioneer*en willen, dan, zeg ik, zouden dezulken allicht meenen in Foreestiers schatting van hetgeen „men maar scheppen kan" bóven hetgeen „men reeds heeft," een kostelijken vrijbrief te bezitten, om hun phantasie den teugel te vieren tot nog dollar draf en nog onbesuisder sprongen, dan waarvoor zij nu reeds onze aandacht, neen onze bewondering durven vragen.

Nu is de bedoeling van den kunstrechtter duidelijk.

Doch met dit al ligt juist in het vonnis, dat Foreestier streek over het fotografiëeren, eene waarheid, die de hechte en zoo duurzaam gebleken grond is van uw *Camera Obscura*. Juist toch omdat uw kunstwerk de reproductie is van levende en handelende personen, en gij dus weergegeven hebt „wat men reeds heeft” en niet „wat men maar scheppen kan”, is het na vijftig jaren nog overdierbaar aan het Nederlandsche volk. Omdat gij „gefotografiëerd” en niet „geschilderd” hebt, zal ’t wel niet blijven bij de zestiende uitgave van „het onsterfelijkste van alle Hollandsche boeken”, zooals Jonckbloet, niet de Doctor, maar de Jezuiet van dien literarischen naam, het zoo juist heeft gekarakteriseerd.

Want, meendet gij uwe bewonderaars te moeten waarschuwen, dat men op uwe schilderijtjes „geen portretten moet zoeken”, dewijl er „niet alleen honderdmaal een neus van herinnering staat op een gezicht van verbeelding, maar ook de uitdrukking des gelaats zoo weinig bepaald is, dat eenzelfde tronie dikwijls op wel vijftig onderscheiden menschen gelijk”, 1) dat de *Camera Obscura* getrouwe licht-beelden geeft van het Nederland, zooals het een halve eeuw geleden was, wil schier iedereen tegenover u volhouden. En zult dus gij die bewering niet als een axioma aannemen, toch, waarde Heer, hebt gij zelf gevoeld, „dat het u gelukt moest wezen met waarheid te schetsen, zoodat de Mensch den Mensch en de Nederlander zijn Vaderland gevonden heeft 2)”.

Daarom lag er eene teleurstelling in de wetenschap, dat de *Camera Obscura* eenig was en bleef, al werd een herdruk van het boek wel eens als een vermeerderde druk dankbaar ontvangen.

Sinds men toch is gaan inzien, dat de Volkshistorie niet geschreven wordt, simpel door de vermelding van oorlogen en van de verjaging en terugroeping of vervanging der vorsten en poten-

1) Motto van uw boek, mijnheer Hildebrand.

2) Voorbericht van den IXden druk blz. X.

taten, maar wel degelijk ook door de schetsing van de zeden en gebruiken der Natie, door het fotografiëeren van individuen, waardoor vaak het karakter, de eigendommelijkheid van geheel het volk in het licht treedt; — sinds men dat is gaan begrijpen, waart gij, Heer Hildebrand, de geroepen hovenier van dit bloemperk der Vaderlandsche letteren.

Immers onder de met u bloeiende geesten mocht noch Potgieter, noch Busken Huet, noch Vosmaer, noch zelfs Alberdingk Thijm zich in die roeping verheugen. Potgieter, de klassieke Meester van de(n) Gids, was er te patriarchaal voor als hij sprak; hetgeen hij zeide was te zwaar op de hand, om geaccepteerd te worden door geheel het Nederlandsche volk. En Busken Huet, och, hij kon de geestige causeur wezen van het Land van Rembrandt, — zijn literarische phantasie was te Fransch voor zoo'n door en door Hollandsch boek. Vosmaer, de zeer menschelijke bewerker der geëtsste bladen, mocht al zijn doorgedrongen in Rembrandts geheim van licht en schaduw, hij was te zeer atheïst, om de roerselen tot 's menschen doen en laten te kunnen treffen, hetgeen toch óók noodig is, opdat „de Mensch den Mensch” in zulke tafereelen „terugvinde”. En Alberdingk Thijm, de geniale stylist van de Vondel-portretten, was weer te Roomsche, om te kunnen rekenen op een goed onthaal bij alle zijne landgenooten, of liever zijn *Catholique avant tout* klonk zóó luide, dat zij voor hem op de vlucht gingen, die van kindsbeen af geleerd hebben op hun hoede te zijn voor „zulke gevaarlijke menschen”.

Och ook Hofdijk, noch van Lennep, noch Toussaint konden zich geroepen achten uw verdienstelijk werk voort te zetten. Om „fotografieën” van het Nederland hunner dagen te nemen, waren de Kennemer Bard, die o.a. „een echo van 1573” liet hooren, en de auteur van de(n) Pleegzoon, zoowel als de schrijfster van het Huis Lauernesse, te zeer ingenomen met „ons Protestantsch verleden;” des schilderden en borduurden zij liever naar hartelust „hetgeen men maar scheppen kan.”

En zouden ook Cremer en Kneppelhout niet mislukt zijn

als auteur van een *Camera Obscura*, daar de onderhoudende verteller van Over-Betuwsche Novellen zich, evengoed als de guitige Klikspaan van Studenten-typen, te nauwgezet hield bij eene bepaalde klasse en kaste van menschen?

De keurige Damas eindelijk toonde zich te veel aristocraat, de gemoedelijke van Koetsveld daarentegen te ijverig-catechiseerend volksman om zich, als Hildebrand, een plaats te veroveren in het hart der Natie.

Onder ons legio novellisten en romanvertalers, bij wie het invlechten eener mogelijke of onmogelijke intrigue hoofdzaak is, onder onze *dii minores* behoeven we dus geen naamgenoot van u te zoeken, als het een feit is, dat zelfs onder de meest gevierde geesten de auteur van de *Camera Obscura* eene geheel eenige plaats inneemt.

Maar gaf, of ten minste belooft het nà u opgroeiend geslacht inderdaad de gewenschte voortzetting van uw kunstwerk niet? Mogen we onder de thans levende en werkende gunstelingen uwer bevallige Muze geen man aanwijzen, geroepen om in uw spoor te treden en waardig uw naam te dragen? Laat eens zien: Als Dr. Jan Ten Brink in zijne „Geschiedenis der Noord-Ned. Letteren in de XIXe eeuw”, eene lijst geeft van tijdschriften ten onzent, die aan Belletrie doen, dan tellen wij De Gids, Nederland, De Nederlandsche Spectator, De Tijdspiegel, Eigen Haard, De Dietsche Warande, enz. enz., niet minder dan zestien tijdschriften. En vergeet die geschiedschrijver der Noord-Ned. Lett. niet daaronder de Nieuwe Gids te noemen, zoo min als De Portefeuille en De Huisvriend: De Katholiek slaat hij nog over, evenals De Studien, De Wetenschappelijke Nederlander en De Katholieke Illustratie, die, ofschoon ze aan den Leidschen Hoogleeraar blijkbaar onbekend zijn, toch óók aan Belletrie doen.

Mogen nu al die tijdschriften niet evenzeer bogen op mannen

van kunst en smaak, die ze dirigeeren en aan den gang houden, zij laten toch een heirleger literatoren veronderstellen en allicht enkelen, die geroepen zijn, een of twee talenten te besteden aan een kunstwerk als van u, mijnheer Hildebrand. Zoo zou men denken, niet waar? Maar ach, 't mocht wat!

„Daar heerscht een foezerigheid op [dit] kunstgebied, die onverdragelijk is, en duchtig kunnen de vingers u soms branden om al die snaken, die er in de kunst tegenwoordig met hun hoofd wel geheel niet meer bij schijnen te zijn, eens aan de ooren te trekken, hun toeroepende: bedenkt toch, dat gij in de verwaande XIXe eeuw leeft, en dat deze gekrinolizeerde Dame een hoe langer hoe belachelijker figuur gaat maken, hoe minder gij betoont verduiveld knappe kaerels te zijn.” Zoo schreef Foreestier ¹⁾ en hij betreurde, dat er zelfs van de waarlijk vigilante kunstenaars reeds zooveel palet en harp neerlegden, waaronder ook onze eenige Beets. Dat was in '65, en hoe is 't nu gesteld? Ach, laat ons vrij roemen in één Schaepman en Van Hoogstraten, gaarne wat lezen van Margadant, Jan Holland en Justus van Maurik; naar een tweede *Camera Obscura* is schier geen kijk meer!

't Is echter eene waarheid, dat het werk hoe langer hoe moeilijker wordt. U toch, waarde Heer Hildebrand, die zich op deze kunst verstaat, durf ik vragen, of men in onzen tijd zoo'n handig boek wel zou kunnen leveren, met de verdienste van een beeld te geven onzer Natie in het laatste vierde der XIXe eeuw? Aan de mogelijkheid van een volledig beeld zult gij wel met mij twijfelen.

Doch wat schrijf ik daar; zóó bedoel ik het eigenlijk niet. Immers, zooals ik reeds aanstipte, zult gij zelf de eerste zijn om te erkennen, dat uwe genrestukjes evenmin een volledig beeld geven van het Nederlandsche volk van voor vijftig jaar. Slechts een gedeelte der Natie heeft het voorrecht gehad door U „gefotografiëerd” te worden, zij n.l. die wegens eenige numerieke meerderheid steeds willen doorgaan en aan-

1) Dietsche Warande D. 7, blz. 405.

gemerkt worden voor *de* Nederlanders. Maar als men, dat daargelaten, nu eens lichtbeelden van onze land- en tijdgenooten ging nemen in den trant van uwe schilderijtjes, zou men dan halverwege den arbeid niet den moed verliezen? „Fotografieer” eens onze dartele *spes patriae*, in de school gewassen en aldra gespijzigd, gymnastiek-makend en *exerceerend*, daarna langs 's heeren straten wielrijdend en zich ontwikkelend door allerlei sport, ik vraag u, wie kan daarvoor lust behouden, wie zijn gezond verstand geweld aandoen en *con amore* een bladzijde schrijven over zulke Hollandsche jongens! Om voorts een lichtdruk te nemen van Neerlands maagdenstoet en jongelingschap, zou men, in stede van een Sinterklaas-verguld-partij bij te wonen, of met Pieter Stastok, die „waaratje verliefd” was, te gaan spelevaren, zóó vele gemakkelikheden moeten bijwonen en zóó vele gezelschappen *frequentieren*, dat er geen tijd overbleef, om behoorlijk met het fotografieer-toestel te werken; men had ook zóó vele zomer- en wintertuinen te bezoeken, schouwburgen en café-concerts af te loopen, dat het laatste sprankje van kunst en goeden smaak vervlogen zoude zijn, wanneer men zich eindelijk er toe ging zetten, om de gelijkenis te treffen onzer bakvischjes en heertjes, die, met het einddiploma van het gymnasium of de hogere burgerschool in den zak, in den waan verkeerden tot alles gerechtigd te zijn of te wel *gedetermineerd*.

En nu zwijg ik nog van een „op 't leven betrappen” onzer eeuwig politiseerende, zich corporeerende, steeds dispueteerende maar zelden harmonieerende, immer reclameerende, over de slechte tijden jemieerende en des ondanks toch veel verterende Nederlandsche mannen en vrouwen. Wie slechts om zich heen ziet erkent, dat het al moeilijker en moeilijker wordt een tweede *Camera Obscura* te geven, zonder dat de „herkenning al te pijnlijk is,” zooals het geschieden kon „in de onbekommerde jeugd” ¹⁾ van u, mijnheer Hildebrand.

1) Voorrede t. a. p.

Allerminst dan ook heeft deze bundel de pretentie van gelezen en saamgevoegd te zijn op den weg, waar ik u heel uit de verte gekroond zie met den altijd groenenden laurier.

Dat zou den schijn van verwaandheid laden op een schrijver, die zich zelven meer dan anderen mistrouwt en gaarne zijne voorreden zou eindigen met de woorden van Broeder Thomas van Utrecht: „Is enich ghebrec in desen boecke (dat is mi leet) en soo wije dat gebrec verbeteren wille (dat is mij lief.)”

Maar mijn *Bloemen, kruid en stekelblaadjes* zijn toch gekweekt in een echt Nederlandschen tuin, en voor 't meerendeel nog als 't ware onder de oogen van den wakkeren Gaardenier, die het verwijt van de „groote menschen” trotseerde, dat hij zich met tuindertjes inliet. Mogen ze slechts niet ten eenemale onwaardig bevonden worden te zijn toegewijd aan den Meester, die „niet was van degenen die veel willen weten van vermaak en ontspanning” en „zijn uren niet besteedde, om schadelooze lektuur te leveren, die niet schaadt, zoo zij al niet baat,” dewijl „lektuur zoo veel mogelijk voedsel geven moet aan geest en hart.”

Zouden ze echter een welmeenend criticus veeleer bevestigen in zijne overtuiging, dat „de bescheidenheid nog altijd geen gebrek is van onze jongere letterkundigen”, en „sommiger naïviteit wel aannemelijk zijn zou, wanneer de pedanterie daar maar niet door heen gluurde”: dan herleze hij het slot van Vondels *Noodigh berecht over de nieuwe Nederduitsche misspellinge*:

„Leef lang: vaer wel. Of slaet gij beter geld als dit,
Zoo deel het rustigh me: zoo niet, bestem mijn wit.”

Wellicht treedt dan nog een of ander talent te voren, om deze „stoutigheid” te beschamen met een deel Foreestierschen pit en Hildebrandschen geest, hetgeen ik een onverhoopte vrucht van dezen arbeid achten zou. En dat dan gij, waarde Heer Hildebrand, het beleven moogt, is de oprechte wensch van

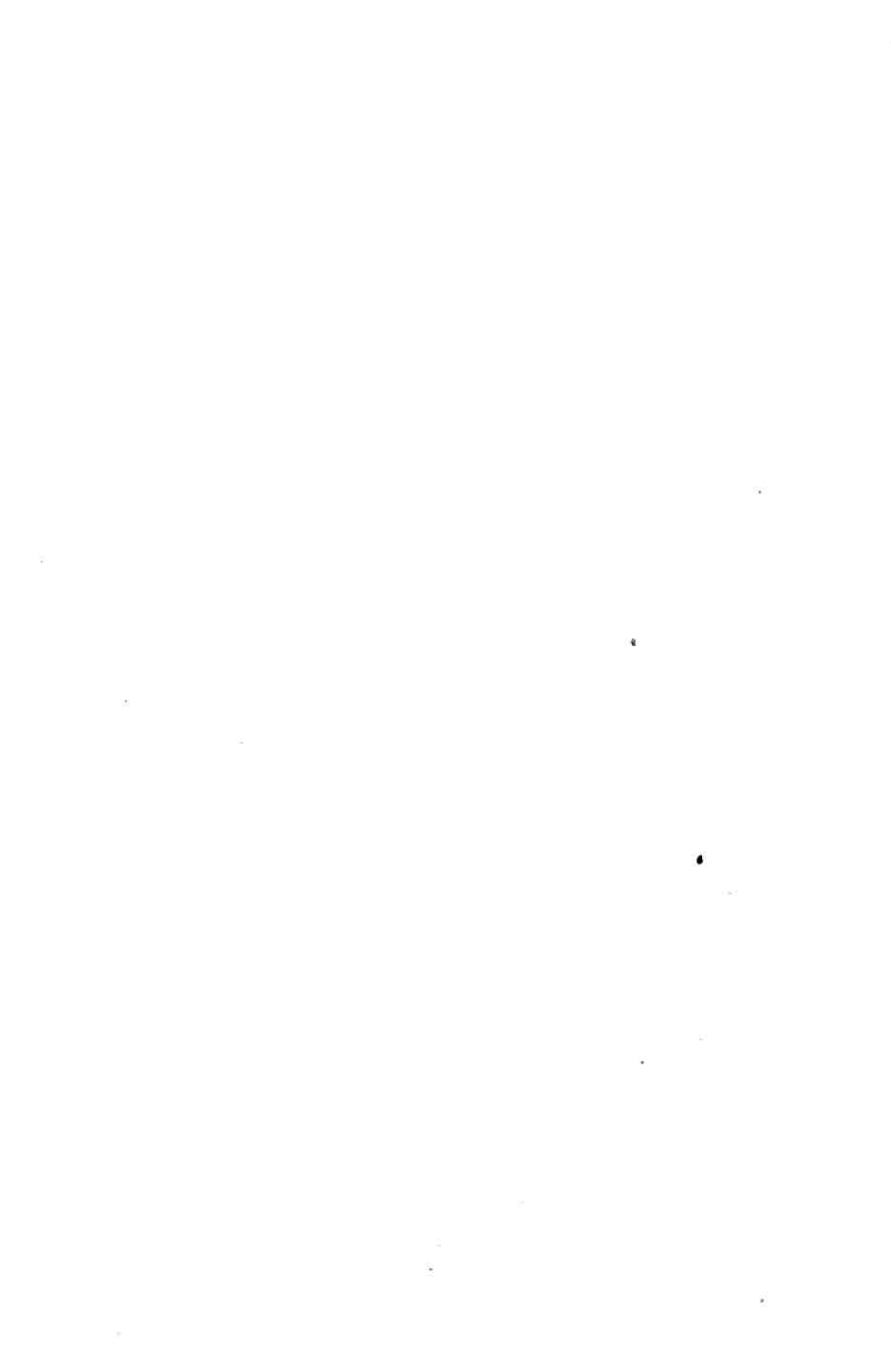
den U huldigenden
FERDINAND MARKX.

Z. 2 Februari '91.

BLOEMEN, KRUID

EN

STEKELBLAADJES.

DE GROOTSTE VAN MIJN KLEENTJES.

Een aardig ventje en lang geen bloed,
De grootste van mijn kleentjes,
Hij haalt nu twee-en-halve voet,
Maar . . . rechtstaand op zijn teentjes.

Zijn kopje is van het schoonst model
En blond, zoo zacht als zijde ;
Zijn blauwe kijkers schitren hel
En geestig, immer blijde.

Zijn wang heeft iets van rood fluweel,
Dat lokt tot kuiltjes-drukken
Met kusjes, die in zoet gespeel
Der oudren ziel verrukken.

Aan tafel, vloer of wand de schuld,
Dat arm en hoofd geregeld
Versierd zijn met een schram of bult,
Wat jongen, die niet kegelt !

Zijn stem, zoo helder als kristal,
Gelijkt die van een lijster ;
Toch raken wij, bij plak en bal,
't Gedachten-spoor steeds bijster.

Hij stentort als een generaal
Wanneer hij, trotsch gezeten
Op 't hobbelpaard, zijn moedertaal
Verrijkt met nieuwe kreten.

Zijn lust in d' arbeid strekt zich uit
Tot de ongehoordste zaken,
Maar 't meest om bouwdoos, trom of fluit
Voor brandhout nut te maken.

Hij speelt komedie, als zijn haan
Geen koninkje kan kraaien;
Want met een droeven lach, een traan,
Weet hij elkeen te paaïen.

Hij kan de vreugd voor 't gansche huis
Zes dagen lang bereiden,
Doch op den zevende het kruis
Voor moe en kindermeiden.

Een aardig ventje en lang, geen bloed,
De grootste van mijn kleentjes,
Hij haalt nu twee-en-halve voet,
Maar . . . rechtstaand op zijn teentjes.

ZIJN BESTE WERK.

*» Als deze krans u heeft gesierd
En als wij hebben feestgevierd,
Dan siert u schooner krans, vernieuwd met iedren morgen ;
Dan, iedere dag brengt ons festijn,
Dewijl ik slechts voor Doortje-mijn
Te zorgen heb, en gij voor Maurits slechts wilt zorgen."*

Een dichtje van Maurits Dorfer aan zijne bruid Doortje van Staken. Hij zond er een krans bij van levende oranje bloesems, peperduur voor een hulponderwijzer, die zich aan een eenvoudig burgermeisje verbond. Maar 't was daags voor zijn huwelijk en, wat alles zegt, hij gevoelde zich Dichter.

Dat is nu al een heelen tijd geleden, — zijn huwelijk wel te verstaan, — 't gaat reeds zachtken naar de koperen bruiloft ! Zalige tijd, toen, een dozijn jaren geleden. Hij, de zoon van een metselaarsknecht, door de mildheid en het doorzicht der vroede landsvaderen in staat gesteld om te leeren en te studeeren aan volks- en normaalschool, had, ten trots zijner ouders en tot bewondering van alle burens in de groote Zoutsteeg, op 22-jarigen leeftijd het diploma van hulponderwijzer verworven, en tevens in de stad zijner inwoning een plaats bemachtigd van niet minder dan 600 gulden in 't jaar. Bijna zoo veel als zijn vader verdiende, deze had 13 gulden in de week ; maar niet zoo vast als Maurits, redeneerde moeder Dorfer.

En dat was nu nog maar een begin! Tot schoolhoofd, natuurlijk, moest hij opklimmen, hetgeen hem gemakkelijk zou vallen, want hij was knap. Bovendien kon hij dichten, mensch, verzen maken, zoo mooi, als men ze van zijn leven niet gezien had! Maurits petemeu, die in de Kersensteeg „aldernaast” de wed. van Staken woont, had zelfs in vertrouwen van haar zuster, ’s dichters moeder, gehoord, dat er van neef een verhaal gedrukt stond in ik weet niet welke groote krant. ’t Was wel niet uit zijn eigen koker, maar, nog kunstiger, uit een vreemde taal in ’t Hollandsch overgezet! Zoo’n ding, geloofde zij, noemen ze zooveel als een „vuile ton”. Nu, iemand wat verhalen kon hij dan ook zoodanig mooi, en met-een maakte hij door zijn postuur en geheel zijn manier van doen zoo’n aardigen indruk op iemand, die naar hem luisterde, dat... enfin, vrouw van Staken wist daar alles van, zij was de moeder van Doortje. Buurvrouw had er dan ook „niks niemendal op tegen,” dat haar dochter „den kostelijksten dienst uit de stad” ging verlaten, om „eene juffrouw Dorfer te worden.” Zwaartillende menschen mochten al iets mompelen van overhaasting en dat het beter was, wanneer Dorfer eerst de hoofdacte haalde en zich een gunstige positie verzekerde, vooraleer hij zich tot zulke zorgen verbond, — de zoon uit het volk behoefde nog geen dichter zich te gevoelen of jongelings-idealen er op na te houden, om, met twaalf gulden vast iedere week, zijn bootje in zee te sturen. En Maurits kon ook dan immers goed doorwerken, ten einde spoedig de hoofdonderwijzers-acte te verkrijgen en, over een paar jaren b.v., solliciteeren naar een betere plaats. Maar dat alles, asjeblijft, zonder „de fraaie letteren” vaarwel te zeggen. Want dat hij aanleg had voor het kunstvak verklaarde zelfs een Lit. Doctor, die op het laatst examen hem ter zijde genomen had met een „proficiat, mijnheer Dorfer. U heeft ook gemak in ’t verzen, zooals ik bemerkte heb. Stijl en inhoud van uw opstel getuigen mede van letterkundigen aanleg. Nogmaals, proficiat!”

Geen wonder dus, dat de jonkman er innig van overtuigd

was, ook in de toekomst uitmuntend voor „Doortje-mijn” te kunnen zorgen; terwijl Doortje van haren kant van plan was, als onderwijzersgade niet minder dan als linnenmeisje van de Barones, flink de handen uit de mouw te steken, al was het ook om „slechts voor Maurits te zorgen.” Derhalve mocht de knappe, dichterlijke bruidegom zijne hoopvolle bruid toezingen:

*»Als deze krans u heeft gesierd
En als wij hebben feestgevierd...” enz.*

Maar dat is nu al lang geleden, 't gaat zachtkens op de koperen bruiloft aan.

De heer Dorfer woont in de Kieselstraat, hier heen, links, No. 21. Het huis is in vijf woningen verdeeld en herbergt even zoovele gezinnen. Onze man bewoont de 3e étage. Behoedzaam, 't is avond, dus donker op de hooge, steile trappen. Maar, hoor ik u vragen, waarom dan niet liever op klaarlicht-en-dag eens een kijkje bij hem genomen? Ja, ziet u, dan tien tegen één, dat we mijnheer niet t'huis treffen. Nu, omstreeks 8 uur, zijn we er zeker van ZEd. te ontmoeten.

Wat een trap...! Och, pruttel nu niet. Jawel, maar 't is om er den adem bij in te schieten! Zijn we er nog niet?... Kom aan, nog 10—12 treden. Ziezoo, nu de eerste deur aan uw rechterhand; dáar, de tweede, weet u, geeft toegang tot een keukentje. Voorzichtig, u merkt dat zoo niet, voor de deur ligt iets, dat een maand of 3 geleden op een vloermat geleek; nu schijnt het ding hier te zijn neergelegd, om ons in den letterlijken zin van 't woord met de deur in huis te doen vallen. Want deze kamer, — nog al groot, vindt u niet? — deze kamer „van alle gemakken voorzien” is het huis, getuige van het lief en leed, dat meester Dorfer met vrouw en kroost op het ondermaansche geniet en eerlijk deelt. Bij de wel niet schitterende maar toch voldoende verlichting van een petroleum-lamp, die met sierlijke koperen kettinkjes en kwast-

jes aan de lage zoldering hangt, bemerken wij eene groote chiffofière, een soort van commode, een tafel met een half dozijn stoelen, een rieten tuinstoel en twee dito, dito, voor kinderen. Een elegant spiegeltje, wat platen en fotografiën in lijsten, een geriefelijke kachel en een mooi penduletje op den schoorsteenmantel completeeren het ameublement, in burgerlijke harmonie met het donker behangsel aan de wanden en het twijfelachtig gekleurde karpel op den vloer.

Aan de voor zoo'n groote kamer wel wat kleine ronde tafel zit de vrouw des huizes. Juffrouw Dorfer ziet er goed uit, al doen haar ietwat schuil-gaande oogen aan langgerekte avonden en vervroegde ochtendstonden denken. De tint harer lang niet meer gevulde wangen logenstraft ook geenszins ons vermoeden, dat zij blij moet wezen een oogenblik te kunnen zitten, al gaat de naainaald nog vlug door het weerbarstige laken van een jongenspet, door hare kleine magere handen heen en weer bewogen. Intusschen maakt zij, zelfs in haar half-sleetsch japonnetje en het gemis aan hoegenaamd eenig versiersel, op ons den indruk van eene nette, ijverige huisvrouw; en het is eene verkwikking, trots alle agitatie der vrije-vrouwen-vereeniging en den zotteklap der zusteren Druckers en Cohens, nog het onvervalschte type te vinden der Nederlandsche vrouw en moeder. De blauw-laken „marinepet”, waaraan zij zoo druk werkt, behoort aan haar oudste zoontje, Jan, den gultigen krullebol, dáar tegenover zijne moeder gezeten. Tusschen licht en donker is hij t'huis gekomen met een scheur in zijn blouse en een pet zonder klep. De jongeheer heeft gevochten. De jongens van beneden en „van 2 hoog” hebben hem, Jan „van 3 hoog” voor *haus* geschilden, welke diersoort hij synoniem acht met de eigenschap *bang*, eene beleediging dus, die hij meende duchtig te moeten wreken. En hij heeft dat gedaan, zij 't dan niet zonder schade aan zijne kleederen. Bovendien is een vrij vin-nige woordenstrijd tusschen de respectieve moeders van de 1e, 2e en 3e étage het onvermijdelijk slot geweest van de vechtpartij harer zonen. Maar, zoowel als de jongeheeren, hebben ook de

juffrouwen den vrede weer geteekend, en dat wel op het wijze woord van de juffrouw der 2e étage, die verklaarde, dat het geen leven voor een mensch zijn zou in een huis als dit, waar vijf gezinnen met gezamenlijk een klein dertigtal kinderen wonen, wanneer men in vredesnaam niet veel over zijn kant liet gaan. Hiertoe werd dan ook door partijen grootmoedig besloten, en de juffrouw „van beneden” heeft het verdrag bezegeld door „zelve” een emmertje regenwater te brengen bij de juffrouw van de 3e étage. De onderwijzersvrouw stond er „verstomd” van.

Zoo is het dan wederom rustig. Moeder herstelt de geleden schade en ziet nu en dan even op naar heur lieveling, Maurits, die zóó verdiept is in de les, welke hij te leeren heeft, dat hij al driemaal gevraagd heeft, wat St. Nicolaas voor hem toch wel rijden zou. Jan zit intusschen vlijtig zijn schoolwerk af te maken, dat hij morgen-ochtend, zooals gewoonlijk, zijn vader toonen moet en waaraan niets mag ontbreken. Op een stoof aan moeders zijde zit Catôtje kunstige voorwerpen uit een oude krant te knippen: zij is pas 7 jaar, en heeft zoo even weer hare breitaak voltooid, zonder éenen steek te laten vallen. Voorts bewegen zich op den vloer de lieve Kareltsje en Joopje, respectievelijk 5 en 3 jaren oud, en die zoo zoet spelen, dat juffrouw Dorfer „er geen kinderen aan heeft.” Eindelijk beduidt eene wieg, daar in den hoek, ons, dat Marietje, de jongste van het gezin, nog in haar eerste levensjaar is. Zij slaapt, tot zichtbare voldoening harer moeder, die, nu haar herstellingswerk klaar is, behoedzaam achter 't groen-saaien wieg-bekleedsel gluurt, om vervolgens met zoo min mogelijk gedruisch de kachel wat aan te porren. Want dra moet het water koken voor de koffie, die haar Maurits zoo gaarne bij zijne thuiskomst gereed vindt, en het penduletje, — nog een huwelijks-geschenk van de kinderen der Barones, bij wie Doortje „jaren gewoond” heeft, — het penduletje slaat 8 uur. Fluks krijgt zij nu het brood uit de kast en begint boterhammen te snijden, onder welke bedrijvigheid Jan verklaart, dat hij zijn werk af heeft, Maurits, dat hij zijn les kent en Catôtje haar knipsel in den

kolenbak werpt. Met begeerige blikken volgen de kinderen elke beweging van „moe” en zij verlustigen zich, zoowel in den aangename geur, die de aldra opgeschonken koffie verspreidt, als in den aanblik van ieders deel, dat op kleine beschilderde bordjes gelegd is en waaraan niet geraakt mag worden vooraleer een kort gebed is uitgesproken, dat Jan tweemaal moet overdoen, wyl hij 't, als altijd, wederom veel te gauw deed.

Zie, daar komt mijnheer Dorfer binnen. 't Is 10 minuten over achten; niet ten onrechte gaat zijn vrouw er groot op, dat hij altijd prompt op tijd t'huis is. En na een avondgroet en het hartelijk welkom van gade en kroost, zoo luidruchtig, dat moe „in duizend angsten” verkeert wegens het nog zoo zoet sluimerend Marietje, legt de huisvader zijn hoed voorzichtig op de chiffonière, verwisselt overjas en colbert tegen eene meer-malen gerestaureerde kamerjapon, — nog een geschenk van Doortje op zijn eersten verjaardag als haar echtgenoot, — en werpt zich in den rieten stoel, om ten laatste ook van schoeisel te verwisselen.

„Jan,” zegt juffrouw Dorfer, terwijl zij een heerlijken kop koffie voor haar man en zich zelf schenkt, en den kinderen iets te drinken voorzet, dat op koffie gelijkt, „Jan, toe, vlug, geef pa's pantoffels eens aan.”

„Die weet ik niet,” antwoordt de jongeheer, zich oefenend in de kunst, van in den kortst mogelijken tijd een ordentelijke boterham naar binnen te spelen.

„Zoek ze dan,” herneemt zijn moeder; „onder de commode heb ik ze vanmiddag geborgen.”

„Daar staan ze niet,” zegt hij even opziende, doch zonder een voet te verzetten.

„Kijk dan waar ze zijn, bengel,” klinkt het nu uit 's vaders mond, terwijl de goedhartige vrouw beurtelings op haar man en zoon het oog richt.

Met een stuk brood in de hand gaat Jan nu pruttelend aan 't zoeken, niet zonder een oog in 't zeil te houden op zijn

bordje, in welks onmiddellijke nabijheid de kleine Maurits en Catôtje zich hun deel zoo goed laten smaken. Eindelijk komt hij dan toch met de pantoffels aandragen, waarop Karelkje en Joopje uitbarsten in een luid geschrei.

„Och, wat doe je die schapen nou weer?” vraagt moeder bezorgd en, zeker niet zonder reden, Jan verdenkend het een of ander kattenkwaad aan zijn broêrtjes gepleegd te hebben.

„Niets,” antwoordt Jan, „ik neem hun de pantoffels af. Asjeblief, pa,” vervolgt hij, zijn vader het gevraagde overreikend, en hij zet zijn peuzelkarwei voort.

De vernooide huisvader heeft nu zijn pantoffels, maar in welk een staat! Karelkje en Joopje, lief als zij spelen kunnen, hebben met hun engelenhandjes een paar bloembollen, verleden Woensdagnamiddag door den onderwijzer in potjes gepoot en voor 't venster raam gezet, overgeplant in paatjes pantoffels, in welke prettige bezigheid onder de tafel zij zoo wreedaardig werden gestoord door Jan. Deswege dan ook, dat zij zoo erbarmelijk een keel opzetten, waardoor ook Marietje ten laatste wakker wordt, en haar broertjes op hartverscheurende wijze accompaneert

't Is voor den man om het op een loopen te zetten.

Doch mijnheer Dorfer, hulponderwijzer aan school IV voor minvermogens, gaat 's morgens kwartier vóór 9 uur de deur uit en ziet gade en kroost slechts des middags aan tafel, om 's avonds, omstreeks den tijd, dat wij hem opwachttten, zich wederom bij de zijnen te voegen. En wat er dan ook gebeuren mocht, hij denkt er niet aan „te gaan loopen”. Dan toch is zijn dagtaak nog lang niet afgewerkt. Des avonds vertaalt hij romans uit het Duitsch, novellen en humoresken uit het Fransch, om ze voor zoo- en zoo-veel af te staan aan een lokaalblaadje, dat er een feuilleton op na houdt. Voorts vervaardigt hij gelegenheidsverzen en tafelliedjes, niet zoozeer om zijn zanglust te vieren, dan wel, omdat deze poëzie nog al productief is, als zij beoefend wordt op bestelling voor verjaardagen, groene, koperen, zilveren, en gouden bruiloften, alsmede voor

dito, dito jubilé van ambtsvervulling. En, verwonderlijk werkzaam als hij is, blijft hij toch ook bij zijn eigenlijk vak. Want niet alleen waagt hij zich aan kunst-recensiën, maar ook aan critiek b.v. op een pas verschenen *Leerplan voor de lagere school*, waarin hij verklaart, dat de auteur, — N. B. het hoofd eener leerschool, welke aan eene Rijksskweekschool verbonden is, — „op een gespannen voet staat met de taal,” aangezien die schoolarch schrijft over „voorwaarden tot een goede voordracht,” over „afkeer voor het kwade,” over „eene toespraak met allerlei gebaren vergezeld,” enz. Ja, de hulponderwijzer durft zelfs een Friesch taalexaminator in diens verslag aan de Regeering een tiental flaters in slechts twee volzinnen verwijten, daar die geleerde spreekt van „indrukken na het onderzoek ontvangen,” van „regels van spelling” van „het onderzoek der bekwaamheid,” enz. En bijtend besluit hij deze philippica met een citaat uit genoemd verslag: „Aan het opstellen was niet zooveel zorg besteed, *als matige eischen vragen mogen.*”

Men ziet dus, dat de heer Dorfer „de fraaie letteren” nog niet heeft vaarwel gezegd, al verkeert zijn talent nog steeds in het stadium van „aanleg.” De acte van hoofdonderwijzer is er intusschen bij ingeschoten, en nu is daar geen gooien met de muts naar, al is dan ook het hulponderwijzers-tractement niet gestegen, evenredig met de behoeften van zijn steeds aangroeiend gezin. Eéns is hem ontvallen — ’t was in eene zwaarmoedige stemming, nadat hij voor de veertiende maal vruchteloos gesolliciteerd had naar een betere plaats en hij N°. één-honderd-negen-en-tachtig op de lijst der liefhebbers was, — ééns is hem ontvallen: „waarom moest men ook een mij n-heer van mij maken!” Want de zoon uit het volk, nu vader van een talrijk gezin, gevoelde, dat hij een stand had op te houden, waarin hij niet was geboren en opgevoed en waarvoor zijn inkomen ontoereikend is. Wat lachte hem als jongeling deze loopbaan toe! Hoe gemakkelijk viel hem de studie! Doch vervolgens onder zorgen gebukt, werd het studeeren werkelijk *blokken*, zwaarder en juist minder met succes, toen hij eenmaal

gezakt was voor het begeerde diploma van hoofd der school, eene teleurstelling, die hij vroeger nooit had ondervonden. Beter dus dan aan studie, moest hij weldra zijn vrije avonden besteed achten, door van half 6 tot 8 uur kopieerwerk te verrichten en dan voor zijn gezin ten nutte te maken dat „gemak in 't verzen” en „dien aanleg voor de fraaie letteren,” waarvoor zijn examinerator immers een compliment overhad.

Mijnheer Dorfer zet het dus niet op een loopen, maar legt zijn schrijfgerief wederom klaar, terwijl zijn egâ haar best doet, om de lieve Karelkje en Joopje zoet te krijgen door wat suiker op hunne boterhammetjes te sprenkelen vervolgens Jan met een zacht lijntje aan den wieg te zetten en eindelijk mans pantoffels in bruikbaren staat te maken.

„Hé, dat 's waar ook,” zegt zij opeens, met stoffer en blik gereed, om de bloemaarde onder de tafel zoo goed en kwaad als 't nu kan op te ruimen. „Dat 's waar ook, ik zou 't in de alteratie haast vergeten. Der is vanmiddag een briefje gebracht. Weergaas, waar heb ik dat nou gelaten? . . . wacht, in mijn naaimandje . . . of neen, ik zal 't in de sifijnèr gesloten hebben . . . Jawel, kijk, Maurits, dat heit de jongen van meneer Zellenholler gebracht. Wat schrijft ie, toe, lees 't eens voor?” —

Als ik t'huiskom, ligt er altijd eenige verrassing in de mededeeling, dat er brieven voor mij in de bus zijn, en ik neem ze in ontvangst met grootere belangstelling, dan wanneer men ze mij op mijn kamer brengt. Ik weet niet, of het meerderen zoo gaat, maar den heer Dorfer zeker. Hij ten minste bekijkt den brief, dien zijne vrouw hem keuvelend toereikt, zóó nieuwsgierig, dat hij er niet op let, hoe „plat” Doortje weer „uit haren hoek komt,” een gebrek, waaraan de onderwijzer anders nooit nalaat zich te ergeren, ofschoon het hem niets heeft gebaat. Hij neemt nu zijn zakmesje, om het couvert netjes te openen, en na kennismeming van de onderteekening,

leest hij op het nog eens nieuwsgierig gedaan verzoek zijner weêrhelft :

»Mijnheer,
Ingevolge onze afspraak . . .»

„Stil toch, kinderen,” roept juffrouw Dorfer, haar man onderbrekend, „houw jullie nou toch eventjes je mond dicht. Hoor je niet dat pa leest?”

„Catôt stompt me, die valsche kat!” klaagt Jan, anders niet gewoon zich te laten versukkelen.

„O moe,” verdedigt zich de beschuldigde, „hij jukt het, hoor! Ik wou maar eventjes . . .”

„Stilte,” gebiedt moeder. „Ik zal jullie dadelijk na bed maken!”

„Neen, neen, nog niet!” klinkt het nu in koor.

„Zwijg nou toch een oogenblikkie,” smeekt de moeder, gelukkig niet zonder gevolg, ten minste heeft zij meer succes, dan wanneer zij „met grof geschut” tusschen de strijdende partijen gekomen was. En met voorbeeldig geduld hervat de vader zijne lezing, terwijl „Doortje-mijn” aan zijn zijde staat, met heur linkerhand op zijn schouder rustend en heur rechter steeds gereed voor een tot stilte aanmanend gebaar.

»*Ingevolge onze afspraak wachten wij, uiterlijk einde van deze week, de door u toegezegde bespreking der schilderijen-tentoonstelling voor ons tijdschrift.*

Hoogachtend

Uw dienstw. dienaar
A. C. W. M. Sneeger

Red. Secr. v. d. Nieuweren Gids.”

„Zoo,” vervolgt de bevoorrechte kunst-recensent en hij zet een bedenkelijk gezicht, „Vrijdag of uiterlijk Saturday klaar, jawel, als ik 'm dat maar leveren kan.”

„Kom, kom,” bemoedigt zijn egâ met een glans van verge-

noegen in de oogen „zoo'n karreweitje heit voor jou niks te beduien!"

„Hei," valt de literator de hollandsche huismoeder in de rede, „spreek toch een beetje dragelijke taal."

„Kom, wat kan je dat nou schelen, as we mekaâr maar verstaan. Ik ben niet eve geleerd as me man," vervolgt zij, hem zoetjes in de oogen ziende, opdat hij eens lachen zou. „Wêl wou ik voor ik weet niet wat, dat ik half zoo vlug met de pen kon zijn als jij"

„Heilige gerechtigheid!" roept de man vroolijk uit, „daar maak-je een volzin, groot zeker twee regels breed kolom, en louter van één-lettergrepige woorden!"

Juffrouw Dorfer staat op 't punt zich boos te maken over de geleerdheid van mijnheer, maar zij heeft redenen zich in te houden, waarom zij minzaam voortgaat, „nou ja, dat steekt zoo nauw niet. Ik wou maar zeggen, zie je, als 't er aan dat karreweitje nou reis an zat, konden we der nog een manteltje uithalen voor Toosie, en een jassie voor Jan en Maurits."

„Welzeker," herneemt haar echtvriend een en al verbazing, „is er niet méér nodig?"

„Ja, zie je," vervolgt de vrouw met overleg, als begreep zij niets van 's mans gemelijke opmerking, „wat ik zeggen wou, dan kon Toosie haar bruine manteltje voor alle dag nemen, als zij een nieuw voor Zondags kreeg. Der hangen zulke snoeperige modellen in *Centraal* voor zes en een kwart; maar als ik er dan nog een kaper voor Marietje bij nam, — 't schaaft heit 't noodig als brood — dan krijg ik er dat kwartje wel af. Nou en geloof maar gerust, dat Maurits zoo met tandpijn sukelt komt alleen daar van daan, dat zijn buisie te klein is en te dun voor 't weêr, zooals we 't tegenwoordig hebben. En Jan is heelemaal uit zijn polletôtje gegroeid, 't ding wordt te meê goed voor Karel. Nou is het me ook al eens in 't hoofd gekomen, om van jou jas wat te maken voor Jan en Maurits met-een."

„En ik dan?" vraagt mijnheer Dorfer met een benauwd gezicht.

„Wel,” antwoordt de juffer behendig, „dan mos jij maar eens toehappen en een andere jas nemen. Bij Peek en Cloppenburg hangen er voor 28 gulden. Verleden week heb ik er een eens goed opgenomen, maar een beeldig stuk kleeren hoor, dat verzeker ik je, zwaar ratiné en rommentom met watten gevoerd. Daar heb je dan nog wat aan, zie je, en dan kon ik van die lange soepjurk, die je toch zoo leelijk staat, goed wat maken voor de jongens. Met een wollen stoffie, — in *De Kroon* voor 85 centen de Meter, $7/4$ breed en suffisant, beeldig goed, — en een anderen hoed, zal ik dan den winter wel dóór zien te komen.”

„Enfin, doe dan, zooals je 't best vindt”, zegt de huisvader met berusting, en moeder de vrouw is recht in haar schik, dat zij haar „slag nu maar met-een geslagen heeft”, en de begroo-ting voor het a.s. seizoen, althans voor een gedeelte heeft inge-diend. Een en ander had al wel drie weken „op hare lippen gelegen”. Te midden van dit voor beiden zoo belangrijk gesprek, komt het hun echter niet meer in de gedachte, dat aardige versje :

»Dan, iedre dag brengt ons festijn,
Dewijl ik slechts voor Doortje-mijn
Te zorgen heb en gij voor Maurits slechts wilt zorgen.”

Maar de groene bruiloft is ook al zoo lang voorbij, waar de koperen voor de deur staat !

De ijverige werker zal dan met zijn kunstbeschouwing beginnen. Kom aan, eerst eens „aanpijpen” en dan moet het maar vloten, hoewel de kinderen nog al druk zijn en Marietje eindelijk haar doordringende stem verheft, om uit de wieg genomen te worden. Reeds krast de pen over 't papier, hetgeen echter niet gehoord wordt, daar de vrouw eenige noodzakelijke zorgen wijdt aan haar jongste lieveling, die onder deze behandeling op moeders schoot zoo mogelijk nog treuriger klaagtonen laat

hooren dan zoo even. Bovendien worden de jongelui rumoeriger, naarmate er meer op aangedrongen wordt, dat zij aanstalten zullen maken, om zich ter rust te begeven. „Bidden, uitkleeden en naar bed”, luidt reeds ten tweede male het moederlijk bevel, en nog wordt daar niet zoo gereedelijk en stil aan voldaan, als wel wenschelijk zijn moet voor den gedachten-gang des kunst-recenseerenden vaders.

„Gunst, wat benne jullie toch voor kinderen!” kan juffrouw Dorfer zich niet weerhouden nu eensklaps uit te roepen. En schier schreiend gaat zij voort: „wat scheelt jullie van avond toch? Daar gooit me die stoute Toos het emmertje omver! Aanstonds lekt het dóór bij de juffrouw beneden...! Daar heb je 't al...!”

„Juffrouw,” roept iemand aan de trap, „juffrouw, ben uwe daar? Het druppelt dóór 't plafon.”

„Och juffrouw, neem me niet kwalijk,” smeekt des onderwijzers gade. En met het halfnaakte Marietje op den arm, grijpt zij wat zij pakken kan, om den plas gauw op te nemen, en spoedt zich dan naar 't portaal, ten einde het buurtje „van de 2e étage,” die zich immers met haar verbond „veel over haar kant te laten gaan,” te woord te staan met de heilige verzekering, dat het maar een beetje zuiver, schoon water was, hetwelk zij juist wou gebruiken om Marietje „klaar te maken,” en nu, door onattentigheid van de kinderen... enz. enz.

Gelukkig, dat dit intermezzo den gedachtenstroom van den kunst-recensent niet stoort. Trots alle, trouwens, gelijk deze, gewone voorvallen, staakt hij den arbeid niet, zelfs niet als zijn gade weder binnenkomt en met verheffing van stem zegt: „Jan, Jan, wat ben je toch ondengend! Nou klaagt de juffrouw van beneden weêr, dat je haar poesie zoo erbarmelijk geslagen hebt, dat het arme beesie 't niet meer te boven zal kommen! 't Loopt er tegenwoordig toch overheen!” En nadat zij Marietje op den vloer gezet heeft, vervolgt zij lang niet malsch: „Hier, schandvlek!” en klets, klets, klets, klinkt het door de kamer, terwijl de jongeheer een keel opzet, alsof hem

gedaan werd, gelijker wijze hij het „poesie van 2 hoog” heeft behandeld.

Er hapert iets aan des kunstenaars veder en peinzend voor zich uitzierende bemerkt hij, dat Joopje half duttend eene tuimeling maakt, welke vertooning aan zijn vaderhart den kreet afperst: „Kijk! die duvelt met stoel en al omver, en dat is niets anders dan van den slaap! Ik kan waarachtig ook niet begrijpen,” zoo gaat hij tot Doortje-mijn voort, „’t is mij een mysterie, dat je die kinderen niet vóór achten naar bed laat gaan.”

Dat is te veel voor de wakkere huismoeder. Zich inhouden is haar onmogelijk. „Welzeker,” vloeit het ras van hare bevende lippen, „jawel, kijk, hoor nou reis an, recht vaderlijk, dat mot ik bekenne! Een ander zou nog zeggen: hou de kinderen een uurtje langer op, anders heb ik er niks an. Maar nee, meneer moet geen last van zijn goedje hebben, daar is de slavin goed voor, die er nacht en dag meê optrekt!”

„Als je de litanie uit hebt, werk ik voort”, zegt de gelukkige met een zoet-zuur lachje; waarop moeder — die het wezenlijk zoo kwaad niet meent — er gang achter zet, ten einde het slaperig volkje „van den vloer te maken”.

„Goê nacht, paatje, nacht, pa!” klinkt het dan ook spoedig in koor, waarop de stoet ravottend naar de alcove gaat en Catôtje onder den voet geraakt, zoodat zij snikkend en jammerend op den vloer ligt, uitgelachen door haar onneêdoogende broeders, maar luide beklagd door moe. En alsof dit rumoor nog niet voldoende was, om den onverstoorbaren denker ten laatste toch van de wijs te brengen, springen Jan en Maurits in hun ledekant, ten einde een formeel gevecht te leveren om de ruimste plaats en de grootste helft van de deken.

Nu verduistert des heeren Dorfers blik voor eene verdere kunstbeschouwing. Met de pen in ongewisse balans tussehen de vingeren, laat hij zich in de rugleuning van zijn stoel vallen en staart mistroostig voor zich uit. „’t Is om gek te worden”, meent zijn gade, wie de tranen in de oogen staan. Maar zij

zal er een einde aan maken, 't heeft nu lang genoeg geduurd ! Neen, Maurits houde zich bedaard, zij zelve zal de rust herstellen. En nu, kort en goed, deelt zij den „blagen” zoo'n aardige vracht klappen uit, dat wel het gevecht een einde neemt, maar door een schreipartij wordt vervangen, waaraan ten slotte van den weeromstuit op de aandoenlijkste wijze wordt deelgenomen door Joopje en Marietje.

Tien uur heeft de klok geslagen eer de kleine Dorfers zijn ingeslapen en de groote zijn werk kan voortzetten.

Maar het *feu sacré* van den kunstenaar is uitgedoofd. Hoe hij ook peinst en zich afmat, zijn phantasie is weigerachtig, om hem meer te doen schrijven over No. 173, het fraaiste doek der schilderijen-tentoonstelling.

„Daar,” zucht hij, verdrietig de pen op tafel werpend, „ik kan geen regel meer bij elkaar krijgen. Mijn gedachten zijn te onbestemd, te verward, zelfs voor een artikel in den Nieuweren Gids. Alles draait mij voor de oogen.”

„Kijk, dat 's jammer,” herneemt zijn vrouw, die slechts in een oogenblik van drift zich een hard woord tegen Maurits kan laten ontvallen. En nadat zij de kleertjes van haar kroost netjes bijeen heeft gelegd, plaatst zij zich met naaiwerk aan zijn zijde en herhaalt met vriendelijke belangstelling: „dat 's jammer. Je was al zoo'n mooi endje op streek, docht me. Wil je 't eens voorlezen, toe?”

„Dat was zoo kwaad niet, om weêr een weinig op gang te geraken,” meent de kunsteriticus.

„Wel ja,” moedigt zijn goede genius hem aan.

En de heer Dorfer leest :

Een subliem genot wordt den bezoeker dezer tentoonstelling van schilderijen van levende meesters aangeboden. Daar is stijl, toon, conceptie, gloed, kleur, coloriet, warmte, diepte, maar vooral de vaste zelfbeheersching des adelaars, die popert om zijn vleugelen uit te slaan, om breed zwatelend te baden in het vloeiende goud der zoane. Beschouwen wij dat heerlijke doek van Maris, No. 173, de parel dezer expositie.

't Woelt, 't kookt, 't bruist.

Los waait 'n holle bries in de wijdwegzwalkende wolkdampen, die klankblank vlakstralen tusschen scheurscheutend hemelblauw, waaronder baast, hoog en kloekbreed, 'n molen, met in toon onder 'n laag liggend stadje, waarvan links op den voorgrond vetplekt 'n dampig droezig grasvlek, zacht heuvelend tegen de doezelig in de aarde wegmollende huizenhompjes, met schuin hellende daakjes, die oudsteenig roodkleuren onder het zilverblank der lucht. En sonoor doffe tonen grauwzilveren rechts uit 't oudhouten huisje, dat hier en daar met sjenige glansglompen globbert als 't binnenst van 'n paarschelp; — naast onder de zwaar steenen molen, waarop fladderend zig-zag schetsflekken jaaglichten van 't wolkingewemel. Links tusschen 't gezellig vaalroode dakjesgedommel, fluweelt wulpig — als oud perziesch tapijt — 'n ander dak met donzig rood weelderige wel-luidendheid, onder het gaafblazende watergewerk. En de schuin en schertsend hun zonlicht afblakende verweghuizenopjes flimmeren vroolijk met hun lichtglimmertjes fijn fluitend flageoetsjielpend achter het deftig somber floersgeviere van de, als 'n voile vallende schaduwpartij, die toondoft onder den stomphompenden breed hoogen molen, waarboven vlakgaait het al-lichtpakkend watergezwalk, dat door zijn scheuren mallemolenachtigwarrelend blauwscheut of schijnglampen zendt over de aarde".

De kunstrecensent kijkt eens even op, als om uit te vorschén, of zijn hoorderes nu een helder denkbeeld verkregen heeft, van die prachtige 173. Maar Doortje-mijn ziet haren Maurits slechts vragend aan, waarom hij vervolgt :

Het schilderij wekt émoties in me op als van: — 'n breedvleng-opvliegend vogelenkoor, dat slankgaait met zwatelende geluiden, geluiden, die jubelen boven de waterdronken aarde.

— Als van 't schuifplassend losbreken, na zwoeldompe dagen van 'n schertsgod met zijn licht, lucht en watervasallen.

— Als van dartel blanke nimfen, die joollachend en joedelend lansen spelen met lichtglouwingen, of spreiveilen met tot wit zonlicht verblankte wolkgordijnen, die grotesk ommevaeren onder 't schielijk blauwe hemelgaeren en kruijend kruimwitlicht aanbleeren of grauw, met het dikke van hun vacht de aarde drijven in schaduwpracht.

— Als van 'n bol-zuid-westen-winden-woeling, die blazend baält met stramme koeling het lallend platsend dampfestijn, zoo lichtend rein :

— die jaagt in warrelwerv'lend wilde jacht de blankbeplekte hemelpracht en omfliert, vlijtig nat vergaart voor de gulzig vochtinslurpende aard”.

„Wat dunkt je er van?” luidt nu de vraag van den schrijver.

Ja, juffrouw Dorfer meent wel, dat mijnheer aan al dat water-geklater en al dat zig-zag-gewoel gekomen is door 't ongeluk met het wateremmertje van vanavond en door het lawaai, dat de kinderen maakten, terwijl vader schreef. Maar toch: zij vindt de beschrijving mooi, prachtig, bijna hemelsch en goddelijk, zocals Doortje elke letter, door Maurits geschreven, mooi vindt en prachtig, bijna hemelsch en goddelijk. En overtuigd van de waarheid, dat man en vrouw één zijn, dat zijne glorie dus ook de hare is, dat de roem van den heer Dorfer ook de roem is van haar, mejuffrouw Dorfer geb. van Staken, zoo vraagt zij wel wat ijdel aan haren echtvriend, nu ook zijn naam onder het mooie stuk te laten drukken, voluit, en niet zooals gewoonlijk met de simpele M. D. En voorts is de vrouw hoovaardig genoeg, om het jammer te vinden, dat de lezers niet weten, dat haar man zoo iets schrijven kon, terwijl hij in de grootste herrie zat, die zes kleine kinderen kunnen maken. Daarop verklaart de literator echter, dat hij bij dergelijk spektakel eigenlijk het best geïnspireerd is voor dit gekkenhuis-proza. Want eerlijk gezegd heeft hij taal- en stijl-kennis genoeg, zooals trouwens bleek uit zijn critiek op het werk van het schoolhoofd en den taalexaminator — hij heeft te veel „aanleg voor de fraaie letteren,” om zoo'n opstel, als een lappendeken bijeengeflanst, niet allerdolst en foei-leelijk te noemen. Een mensch moet echter al eens wat doen voor een reventje, en wil hij zijn pennevruchten opgenomen zien in Portefeuille en Nieuwen Gids, dan moet hij wel in het kader van die tijdschriften blijven. Maar, zoo luidt ten slotte zijn plechtige verzekering, „ik gaf er toch den brui van, zoodra ik kans zag, een betere plaats machtig te worden.”

„Zou dat nog nie lukken?” vraagt zijn vrouw, liefderijk be-

zorgd, wyl haar Maurits weer zoo somber spreekt en zoo veel, waarvan zij niets begrijpt. „Als je nog reis solleseteerde...?”

„Daar heb ik genoeg van,” verklaart de hulponderwijzer.

„Maar als je reis,” vervolgt zij met verhelderden blik, als kwam zij eensklaps op een lumineus idee, „als je reis voor een poosie je schrijfwerk liet rusten...”

„En dan?” valt hij haar gemelijk in de rede.

„Wel en dan nog reis geprobeerd, om de hoofdaacte te halen...” zegt de juffrouw schuchter.

„t Ziet er mooi uit,” meesmuilt mijnheer. „Gesteld eens, dat ik slaagde, wat hadden we dan nog? Voor de betrekking van hoofd aan drie nieuw te bouwen openbare lagere scholen der 1e klasse hebben zich 205, zegge *twee-honderd-vijf* sollicitanten aangemeld! Dat kan je lezen in de krant van vandaag, 22 October 1890. Een schoon vooruitzicht dus, waarvoor ik geen moeite meer zal doen.”

De onderwijzersvrouw heeft daar niets op te antwoorden, en, terwijl hij het geschrevene nog eens herleest, houdt zij zich vlijtig met naaiwerk bezig, zoodat eene stilte volgt, die na zooveel levendigheid voor beiden al te pijnlijk is, om lang te kunnen duren. „Ik wou”, zoo begint hij weer, „dat ik een andere positie kon krijgen, en ik me 's avonds niet meer behoefde af te beulen, als ik den geheelen dag gewerkt heb.”

„Wel kom aan”, herneemt de ijverige huisvrouw en pijnigt hare oogen af bij 't insteken van een draad in haar naald, „nou nog mooier! En dat... om de kinderen?”

„O neen, meisje”, luidt het hartelijk antwoord van den echtgenoot.

„Ik wou ook al zeggen. Want ik voor mijn denk maar zoo, als ze 't me wat bont maken: in vredesnaam, een teeken, dat ze gezond bennen, en dat is óók veel, waarvoor we den goeien God niet genoeg kunnen danken. Ik zou er ten minste niet ééntje willen missen”, verzekert de moeder.

„Ik waarachtig ook niet,” haast de vader zich te verklaren.

„Nou, wat bedoel je dan?” vraagt zijn vrouw met deelneming,

daar hij met de armen over elkaar geslagen droefgeestig voor haar staat.

„Och, ik wilde maar zeggen”, antwoordt hij, „dat het mij altijd nog spijten kan, dat vader mij ook maar niet eenvoudig metselaar liet worden. Is dit een leven, zooals wij 't nu hebben!”

„Ik ben tevreden, Maurits”, zegt Doortje met innigheid.

„Dat is ten minste één geluk”, herneemt de hulponderwijzer. „Toch zou ik wel willen, dat we onze positie wat konden verbeteren. Ik kan me hier 's avonds nog afsloven...”

„Man, dat is je eer,” zegt de vrouw beangst. „Haal nou toch in Gods naam geen malle dingen in je hoofd.”

„Ja wacht, ik krijg daar een idee”, gaat hij nadenkend voort. „Je hebt nog het een en ander te doen, zeg je; welnu ik zal je nog wat gezelschap houden.”

„Wou je dat stuk dan nog afmaken?” vraagt zij, bezorgd voor 's mans gezondheid.

„Neen, daar zal ik morgen mijn vrijen Woensdag-namiddag aan besteden,” is het geruststellend antwoord. En de heer Dorfer zet zich weder aan de tafel, om de punten aan te teekenen voor niets meer of minder dan een wezenlijk boek met den titel: *Vruchten van mijn onderwijs*. Hij noteert de volgende nummers, om ze als zoovele hoofdstukken bij tijd en gelegenheid uit te werken:

1. Schoolmeester-kindermeid. (Inleiding.)
2. 12 Ambachten en 13 ongelukken.
3. Bureelist en commis-voyageur.
4. Over café-concerts en nog iets.
5. Politieke tinnegieters.
6. Proletariër en socialist.
7. Volksmeetings en werkstakingen.
8. Fin de siècle.

't Wordt Dorfers beste werk; maar ach.... hij kan er geen uitgever voor vinden!

EEN INSTALLATIE-PARTIJTJE.

I.

„Goeden morgen, oom. Welkom in uw nieuwe woning!”

„Hé, dag Gerrit. Wel, daar doe je goed aan, dat je eens komt kijken. Kee! Kee! Waar zit je?”

„Hier, oome!”

„Ja, nou weet ik nog niks!”

„In den kelder, oome!”

„Wat deksel, dat vrouwvolk zit altijd in den kelder of op de vliering. Kom eens gauw hier, kind! Gerrit is er!”

„Och, kom u dan eerst even hier! Ik kan dien steen niet op den snijboonenpot krijgen!”

„Al weer wat raars! — Ga dan in vredesnaam maar alvast alléén naar binnen, Gerrit; ik kom dadelijk bij je. — Wel, wel, wat een drukte! Wat heb je, kind!” . . .

Deze volzinnen hooren wij schier in één adem door uitspreken, of liever elkander toeroepen door den heer Arie van Vliet en diens nichtje Keetje Dingemans, ter ontvangst van hun beider eezamen neef, Gerrit De Baal, *Theologiae Studiosus* aan het naburig seminarie, die zijn oom en nicht een eerst bezoek brengt in hun nieuw betrokken woning.

Arie-oom, zooals hij door geheel zijne familie naar oud-hollandschen stijl genoemd wordt, Arie-oom is kinderlooze weduwnaar, en gehuwd geweest met een zuster van Gerrits moeder en Keetjes vader. Zijn levensgeschiedenis begint, althans

voor de jongere leden der familie, eerst met zijn twee-enderdigste jaar, als wanneer hij met tante Keetje, zaliger gedachtenis, trouwde. Men weet van oom alleen, dat hij vóór dien tijd „op 't schip” geweest is; een carrière dus, van welke voor neefjes en nichtjes gewoonlijk meer avontuurlijke dan stichtende bijzonderheden te verhalen zijn. Slechts heeft tante Treesje, Keetje's moeder, zich eens laten ontvallen, „dat het nog al voeten in de aarde had,” eer grootmoeder Dingemans er in toestemde, dat Arie van Vliet bij haar „over den vloer kwam” om Kee.

Acht-en-twintig jaren heeft hij met zijn zwartje”, die inmiddels tamelijk „peper-en-zout” geworden was, 's levens zoet en bitter eerlijk gedeeld, en won hij, door een welbeklante nering in porselein en aardewerk, zijn dagelijksch brood, benevens een nog aardig stuivertje, om weg te leggen voor den ouden dag. Met het oog op deze laatste aangelegenheid keek tante Treesje dan ook nogal zuinigjes, toen Arie, op het jaargetijde van zijn vrouw-zaliger, in de pastorie zoo bij 't onthijt eens praatte over zijn eenzaam leven, en dat hij meende nog niet te oud te zijn, om het „nog eens te wagen”. Er zijn wel meer, die het op hun 60ste jaar „nog goed doen”, had oom gezegd. En, zonder erg, luidde tante Treesjes wederwoord: „Hé ja, dat wou ik reis vragen, hoe kommen die Van den Bergen toch zoo groot bij je, Arie? De ouwe juffrouw en haar dochter waren met ons ten hoogtij; 't verwondert me, dat ze niet meê naar de pastorie zijn gegaan. En wat was me dat schepsel opgedirkt, Suze Van den Berg bedoel ik; een kleeding voor een meisje van twintig, en ik wed, dat ze al een mooi endje in de veertig is.”

Tante vergiste zich; de jonge juffrouw was zeven-en-dertig jaar, oom wist het precies. In alle geval jong genoeg, om zijn dochter te kunnen wezen, hernam de minnelijk-bezorgde schoonzuster van den kinderloozen weduwnaar niet zeer logisch.

Ruim een half jaar daarna . . . doch aanstonds, lieve lezer, de steen ligt op den snijboenenpot; hoor, daar komt mijnheer Van Vliet al aan.

„Wel, wel, Gerrit, wat een drukte, he?”

„Dat zal nu toch wel gaan, oom,” veronderstelt de ander.

„Ja, jongen, 't ergste is geleên,” stemt de zeeman in ruste toe. „Maar je had verleden week eens motten zien, toen we aan 't laaien en lossen waren! 't Was of er een schip naar Oost-Inje ging!”

„En hoe bevalt u dit leventje?” vraagt de bezoeker met gepaste belangstelling.

„Goed, jongen, best,” getuigt de rentenier. „Kom, pak een stoel; wat zal je drinken?” En oom roept even buiten de deur, zoodat het door 't heele huis weerklinkt: „Kee, waar blijf je toch!” waarop hij weer zachter tot zijn neef voortgaat: „precies je tante-zaliger, Gerrit, altijd druk en niks te doen.”

„O, ik geloof dat zij hier dan juist op haar plaats is,” meent de seminarist.

„Daar is zij dan eindelijk,” zegt oom, terwijl de deur open gaat en de geroepene verschijnt. „Zeker eerst nog vlag en wimpel in den mast moeten steken!”

„Zoo, heerneef, welkom hier. Hoe gaat het?” luidt nichtjes groet.

„Mij best, Keetje. En u?”

„Ja vertel dat straks maar, hoor,” onderbreekt oom deze plichtpleging. „Geef ons eerst eens wat te drinken, Kee.” En vervolgens tegen zijn gast: „een glas Madera, Gerrit?”

„Neen, volstrekt niet, oom, 't is pas half twaalf,” heet het weigerend.

„Ik weet beter, ik zal koffie zetten,” bemiddelt nichtje; „goed, heerneef?”

„Drommels ja,” valt oom weer in, „dat 's waar ook! Ik speel maar van Gerrit en jongen, en dat tegen een geestelijk heer!”

„Dat 's niets, oom; geen complimenten, asjeblijft,” is het oprechte wederwoord van den sub-diaken.

„Ja, je hebt nu al een wijding, niet waar? En wanneer denk je klaar te wezen, Priester bedoel ik?” gaat de oud-zeeman voort te vragen, maar nu zachter, zelfs met zekeren eerbied.

„Over een jaar, mag ik hopen,” antwoordt mijnheer De Baal bescheiden.

„Zoo, zoo. En hoe lang heb je nu vacantie?”

„Tot het begin van October, oom.”

„Prachtig! Dat komt goed uit voor toekomstige week; dan geven we partij in 't nieuwe huis, niet waar, Kee?”

„Grut neen, oome,” zegt Keetje tegenstrevend, „over veertien dagen, eerder zijn we heusch niet op streek, om menschen te ontvangen. — Wacht, oome, hier is een schoteltje, men kan die asch zoo slecht uit het kleed krijgen.”

„Kijk, dat 's een leepe zet!” herneemt de heer des huizes. „Ik heb een dopje op me 'pijp; maar Keetje-nicht wil heerneef geen uitbrander geven, omdat hij sigarenasch op 't kleed heeft gemorst.”

„O, pardon,” vraagt de onbedachtzame.

„'t Is niets, heerneef, 't is niets, ik zal een stoffer halen. Praat samen wat, ik kom zoo aanstonds terug,” zegt het lieve Keetje en vertrekt.

„Ja, ja, ga maar, kind! . . . Allons, Gerrit, ik heb verduiveld lekkeren port; laat ik je daar eens op trakteren,”

„Och, oom . . .”

Maar nauwlijks is heerneef alleen en bezig, met den wijsvinger voor stoffer en een naamkaartje voor blik, zoo mogelijk zelf zijn misslag te herstellen, of oom is al terug met een flesch in de hand. Nu volgt een geroep van de kamer naar de keuken vice-versa: waar de glazen staan? „In 't buffet, oome!” — Waar 't sleuteltje van 't buffet is? — „Achter het pulletje aan de rechterzijde van de pendule op den schoorsteenmantel, oome!” — Waar de kurketrekker is? „Hier, oome! Trui zal 'm brengen!” — De oude heer begrijpt niet wat ze in de keuken met een kurketrekker moeten uitrichten.

Ondertusschen bewondert mijnheer De Baal een paar werkelijk schoone platen, door mijnheer Van Vliet onlangs aangekocht op een „deftigen boël.” Hij dacht nu ook wat mooi te moeten meubileeren, nu hij op zijn lauweren ging rusten. En voorts

pratende over koetjes en kalfjes, schenkt oompje een fijn glaasje en weidt er eens over uit, hoe hij er toe gekomen is, zoo 'n verandering in zijn levenswijze te maken. „Je bent geen kind meer, Gerrit, laat ik je dat eens gauw vertellen.” En neef hoort een omstandig verhaal over ooms eenzaam leven in den porseleinwinkel, toen zijn goede zwartje overleden was, bij wier herinnering hem nog de tranen in de oogen komen. Verder over zijn hinken op twee gedachten: hertrouwen en in de zaak blijven; of den rommel verkoopen en alléén gaan stillevén. Vervolgens, hoe tante Treesje van een en ander had „lont gerooken” en den knoop doorgehakt met den belangloozen en welmeenenden raad, dat Arie-oom zijn zaken aan kant zou doen en op zijn ééntje gaan rentenieren. Met dien verstande evenwel, dat hij haar dochter Keetje, die toch zijn petekind is en naar zijn vrouw heet, bij zich nemen zou voor de gezelligheid en het bestier zijner huishouding. Zooals heerneef weet, is Keetjenicht zoo om en bij de dertig; zij hinkt een weinig met het linkerbeen en kijkt iets of wat loensch, en dus . . . nu ja, zij zou wel „tot geen staat komen,” meende hare moeder. Wel had zij roeping voor 't klooster, braaf meisje als zij is; maar zuster kan zij dan altijd nog worden. Enfin, Arie-oom moest het, natuurlijk! zelf weten, háár „kon het niet schelen.” Kort daarop, zoo gaat de heer Van Vliet voort te vertellen, kort daarop kwam dit huis in veiling, hetgeen hem alweder door tante Treesje werd ter oore gebracht en aanbevolen, als voor hem uitnemend geschikt. Eindelijk dan kocht hij dit perceel niet te duur, deed zijn zaak daarentegen voor nog al goeden prijs over aan jongelui en hoopt hier nu een rustig leventje te leiden, tot genoegen van geheel de familie en niet minder tot voldoening van zich zelf. „Van achteren gezien ben ik toch blij, dat ik het zoo gedaan heb, Gerrit,” besluit hij in gemoede, terwijl zijn nichtje, op den voet gevolgd door Trui, zijne dienstbode, met koffiegierief binnenkomt. „En nu geven we toekomstige week partij, niet waar, Keetje?”

„Oome, geloof me, dan zijn we nog niet klaar,” verzekert de bestierster zijner huishouding.

„Het schijnt, dat je er nogal wat van maken wil, Keetje,” zegt mijnheer De Baal.

„Och, heerneef, wat zal ik u zeggen; oome wil het nog al netjes hebben, weet u. Suiker en melk heerneef?”

„Wou je dan zwarte koffie geven, 't is toch geen goede Vrijdag!” antwoordt de huisheer voor zijn bezoeker, terwijl Keetje-nicht hem aankijkt, als wilde zij zeggen: heet ù heerneef?

„Van beiden zoo wat, Keetje, dat 's goed, zóó, merci,” zegt deze, en bedankt om „iets er bij te gebruiken;” hoe dringend hem dat ook wordt voorgesteld.

„Hoor eens, Kee,” hervat mijnheer Van Vliet zijn thema weder „we moeten het nu met-een afspreken, dan kan Gerrit de boodschap naar huis meenemen. Laat eens zien, vandaag Dinsdag, als we 't eens stelden op a. s. Zondagavond?”

„Grut, oome, en dan krijgen we Pater Chrysostomus om 6 uur,” roept nichtje verschrikt uit.

„Wat blief je, komt Pater Chrysostomus dan hier?” vraagt oom verwonderd.

En Keetje proest van het lachen. „Och,” gichelt zij, „ik bedoel in 't Lof! ja, dat begreep u ook wel.”

„Welnu, wat zou dat?”

„Ja, oome,” zegt de jonge juffrouw beslist, „als we dien predikant in de kerk hebben, houden ze mij niet t' huis. 't Zelfde wat er gebeurt, maar dan laat ik den boel den boel.” En met heur loenschen blik ten hemel geslagen vervolgt zij vroom tegen den jongen geestelijke: „o heerneef, die Pater preekt zoo prachtig!”

Deze doet er het zwijgen toe.

En Arie-oom vindt dien trek in zijn nichtje nog al bedenkelijk voor de goede verstandhouding op den duur; hij neemt zich voor te zorgen, dat „hij baas blijft.” Nu, den eersten keer, wil hij iets toegeven, doch van geen langer uitstel zijner partij hooren dan tot heden, Dinsdag, over acht

dagen. Men zal wat vroeg, 's namiddags 6 uur, beginnen, want mijnheer Pastoor, dien hij zeker verwacht, gaat tegen elf uur op zijn laatst heen, en de gastheer houdt er toch ook niet van „om er nachtwerk van te maken.” Heerneef wordt dus verzocht de invitatie aan zijne ouders en zuster Anna te willen overbrengen, en zelf de eerste gast der familie te wezen. Keetje-nicht zal de uitnoodiging doen aan hare ouders, dat is dus aan tante Treesje en haar man; voorts aan juffrouw de wed. Van den Berg, eene oude overbuur, van wie oom bij de ziekte en het overlijden van de vrouw, zooveel vriendschap genoten heeft; zoo mede aan mijnheer Deelen, den tabakskooper, met vrouw en drie kinderen, in welk gezin hij van jaren her huisvriend en (óók niet voor niemendal, meent tante Trees,) zelfs peter is over den jongsten zoon; vervolgens aan tante Doortje, eene maagd van ruim 60 lenten, die eigenlijk geen tante, doch een goede vriendin van geheel de familie is, en eindelijk aan den eerwaarden heer Pastoor. „En dan zal de kajuit wel vol wezen,” dunkt den gastheer.

„'t Kan een aardig partijtje worden.”

„Ja, heerneef; en toch moest er nog iemand bij verzocht worden,” meent Keetje-nicht.

„Zoo, wie zal die iemand wezen?” vraagt de weduwnaar. „Als je soms een oogje op den een of ander hebt, wil ik je wel een handje helpen hoor, dan zal ik hem zelf gaan verzoeken.”

’t Lieve Keetje kleurt en . . . er gaat een dominee voorbij.

„Kom, zeg het maar,” vervolgt oom goedgehartig. „Wie wou je der nog bij hebben?”

„Och,” herneemt zij aan het adres van den seminarist, „Arie-oom plaagt al eens meê, heerneef.”

„Daar moet je tegen kunnen, Keetje,” luidt het bescheid van den geestelijke. „Wat zou dat voor kwezelarij worden, als je om zoo 'n bagatel zoudt kleuren en zwijgen.”

„Patent! Jongen, je lijkt me!” roept de heer Van Vliet uit, en tegen zijn nichtje: „Zeg nu maar gauw, wie je er bij wil hebben.”

„Wel, oome, Pater Chrysostomus.”

„Goed, goed, kind, mij goed.”

„Gaaf u zelf dan de heeren verzoeken?”

„Nee, kind, zulke boodschappen zijn mij slecht toevertrouwd,” meent de oud-zeeman.

Keetje-nicht zal dus morgen aan den dag er op uitgaan, ten einde ook mijnheer Pastoor en Pater Chrysostomus te vragen, of zij haar oom de eer zouden willen aandoen, van een gezelligen avond te komen passeeren, ter installatie in zijn nieuwe woning. En ten slotte beslist de heer Van Vliet, dat Keetje-nicht zelf de partij beredderen zal, zonder de minste raadvraging aan hare moeder. Zij behoeft op geen gouden Willem te zien, als zij maar zorgt, dat alles goed, deftig-burgerlijk is, behoorlijk voor een rentenier, die genoeg in de melk te brokkelen heeft, om op zijn verjaardag met sigarenkokers en geborduurde pantoffels vereerd te worden door hartelijk toegenegen neefjes en nichtjes.

II.

't Is een triestige, regenachtige September-namiddag, als twee geestelijken van ongelijken leeftijd op een parukmakers-draffje naar de Tuinstraat kuieren, waar zij bij den heer Van Vliet aanschellen. Zie, daar komt juist ook een vigilante aanrollen. De goede Trui, in de huishouding van Arie-oom reeds meer dan twintig jaren een dienende liefde, — en die op grond daarvan schijnt te meenen, dat zij zich tegenover den eerwaardenden neef van haar meester nog altijd verspreken mag door hem Gerrit te noemen, tot niet weinig ergernis van dezès moeder en zuster, — de goede Trui verwelkomt de beide heeren met een: „ge-navend, eerwaardes! Gerrit, uwe weet den weg al. Zullen de heeren om de mat denken, asjebliedt? Is dat een hondenweer!” En terwijl Pastoor Jillens en mijnheer De Baal terdege „om de mat denken,” vliegt Trui naar de stoep en helpt eene dame, mejuffrouw de weduwe Van den Berg, uit het rijtuig, om vervolgens weer met den koetsier te gaan overleggen, hoe lang men zal festceeren, „Meneer heit niks verordeneert; maar tegen elf uur kom je gerust hoor, dan hoef je niet te wachten. Tegen zóó laat is ook de visjelant voor de geestelijken besteld.”

„Eindelijk!” zoo klinkt ondertusschen een basstem in de gang, „eindelijk op de loopplank! Een half uur te laat aan boord, Pastoor! En nu mankeeren er nog twee op 't appèl! Ha, daar is juf Van den Berg toch ook. Maar dan nog meneer . . . ja, hoe heet zijn eerwaarde ook?”

„Chrysostomus,” zegt de Pastoor met gullen lach.

„Precies. Waarom is de Pater niet meêgekomen? Hij zal toch zijn kat niet sturen, hoop ik; 't is aangenomen werk!”

„Neen, neen, hij zal wel gauw hier zijn. De Pater moest eerst even naar een zieke,” luidt de geruststellende inlichting. „Maar,” zegt Pastoor al dadelijk, „hij moet, geloof ik, vroeg vertrekken, zooals hij mij ten minste gezegd heeft.”

„Dan zal ik hem uitlaten,” is het leuke bescheid van den

gastheer. „Ik heb nog nooit gevaren zonder averij, en een ieder is hier vrij man.”

Met deze uitroepen en vragen en antwoorden, terloops afgewisseld door een handdruk en een wederkeerig „hoe gaat het,” wordt het drietal dus binnengeleid in den gezelligen kring, bijeengekomen, om Arie-ooms' entree in zijn nieuwe woon te vieren. En terwijl de gastheer zijn feestgenooten, voor zoover noodig, met elkander in kennis brengt, wordt ook Pater Chrysostomus ingeleid door Willem, den voor deze gelegenheid gehuurden knecht, zoodat ook de laatst gekomen gast zijn billijk aandeel krijgt in de gebruikelijke plichtplegingen.

Onder de reeds aanwezigen had men het weder al behoorlijk afgehandeld. Arie-oom was reeds met zijn vriend Deelen in discussie geweest over den dienstplicht en beiden zouden juist met de heeren De Baal Sr. en Dingemans het vóór en tegen van een inkomstenbelasting gaan bespreken. Maar, ofschoon ook tante Treesje's aandacht al in beslag genomen was door het mooie garen en het jobs-geduld, waarmede tante Doortje die twee beeldige antemecassers heeft gewerkt, welke daar voor 't eerst op de tête-à-tête prijken; — en hoezeer Keetje-nicht en Anna warm disputeeren over het al of niet hoofdpijn wekkende van kruidenwijn: nu de vier laatst-gekomenen zijn gezeten, moeten die gesprekken toch eens heel eventjes onderbroken worden door de hernieuwde verzekering, dat het al een dag of vier allerakeligst weêr is, ofschoon men anders in 't laatst van September nog zulke mooie dagen hebben kan. „Den geheelen dag heeft het aan één stuk geregend,” is het nieuwtje, waarop de gemoedelijke juffrouw Deelen het gezelschap nog eens onthaalt.

„Ik durfde er dan ook te voet niet door,” getuigt de deftige weduwe.

„O,” herneemt tante Treesje, als altijd zonder erg, „ik doch, dat meneer Pastoor en heerneef met den sleeper gekomen waren! Maar uwe heeft groot gelijk, juffrouw. En nou is 't hier nog heilig, vergeleken met de slik, bij ons in stad! Ja,

uwe mos ereis in Amsterdam komme! Zulke ende en dan die hooge sluize!"

"Och, dat is zoo erg niet," meent de tabakskooper. "Daar heb je trams en aapies, spotgoëkoop! Voor 12 stuivers rijdt men een half uur met zoo'n aap. En met de tram gaan we half voor niet."

"t Loopt er toch in op den duur," verzekert tante Trees, waarop zij de andere juffrouwen gaat voorrekenen, "hoeveel of je in de week wel kwijt ben, als je maar zes keeren op een dag tramt." Den heeren interesseert dit minder, zij gaan dus liever hunne aandacht wijden aan de vraagstukken van den dag, zoodat de gezelligheid voor de jongere leden van den kring wel iets te wenschen overlaat en zij "hun plezier wel op kunnen."

Keetje-nicht, die in een keurig kleedje gedost zich als gastvrouw uitmuntend voordoet, heeft echter reeds den knecht gescheld, ten einde de thee te laten plaats maken voor wijn en gebak. Arie-oom schenkt nu den heeren een glaasje zuiveren Bordeaux en nichtje heeft bisschop voor de dames, terwijl Cornelia Deelen, een jonge juffrouw, die op bestel van moe heur laatste twijfel aars reeds afdraagt, verzocht wordt, zich wel met de soezenmand te willen belasten. En bij de opwekkende geuren der dampende en niet dampende glazen, der flacons en fijne Havanna's, — onder den invloed van het gezellig samenzijn in de prettige ruime kamer, die met een tweede *en-suite* gebouwd, voor zulke gelegenheden zich zeer wel leent, ontspint zich allengs zoo'n levendig gesprek, zoowel onder de oudere gasten als onder "het jonge goed," dat de gastheer het noodig oordeelt, de volle kracht van zijn stem te gebruiken bij de aankondiging, dat er zal worden kaart-gespeeld. Een algemeene bedrijvigheid is hiervan het gevolg. Onder 't gelach der jongelui, daar mijnheer Dingemans serieus waarschuwt tegen valsche spelers, en bij het smeekend verzoek van tante Doortje, — die "dolgraag" en fijn speelt, — om wat consideratie met haar te gebruiken, als zij soms bokken maakt, worden twee speeltafeltjes

bezet. De gastheer zal whisten met de heeren Jillens, Chrysostomus en De Baal Sr. Aan 't andere tafeltje gaan de heeren Dingemans, Keetjes vader, en Deelen, 's gastheers vriend, met de tantes Aaltje, Gerrits moeder, en Doortje, de huisvriendin, quadrilleeren; terwijl er aan de groote tafel zal gecommerst worden door de jonge heeren Deelen, juffrouw Van den Berg, Anna De Baal en Keetje-nicht. Ondertusschen wil Cornelia voor de consumptie blijven zorgen, en tante Treesje zich onderhouden met mama Deelen, breedvoerig behandelend de inrichting van het nieuwe huis. Boven, juist als beneden, een ruime kamer *en-suite* met een „porte-prisédeur,” een „amparte” slaapkamer boven de keuken en hier, neven de gang, nog drie kamers op rij. Ook is er een heel lief tuintje aan. „Ik vond het voor mijn zwager dan ook als met een schaatje geknipt Maar, wat is dat,” valt tante zich zelf in de rede, als zij heur glas van de tafel neemt en den seminarist een commerce-speler ziet plagen, „wat is dat, heerneef, mot uwe niet speulen?”

„Och neen, tante,” zegt de aangesprokene kalmpjes.

„Doe met òns meê, mijnheer?” vraagt juffrouw Van den Berg. „Zoo'n allegaartje is wel eens aardig voor een keer.”

„Toch houd ik er niet bizonder van, juffrouw,” luidt het beleefd.

„Als u quadrilleeren wil, De Baal, dáár kunnen ze nog een hummel gebruiken!” klinkt het van ginds aan het whist-tafeltje.

Tante Aaltje, tamelijk ontevreden, zoowel over dit gezegde van mijnheer Pastoor, als over het luide of gesmoorde lachen van het gezelschap, verzekert, dat haar heerzoon liever in de boeken kijkt dan in de kaarten. Deze is echter zoo vrij dit tegen te spreken, en presenteert zich als vijfde bij de quadrille-spelers, waartegen Keetje-nicht zich weder verzet met de vraag, of heer-neef niet liever een whistpartijtje zou willen maken met de heeren Deelen en zijne zuster Anna. „Dat comersen,” zegt zij, „haalt toch niets uit, en juffrouw Van den Berg praat ook liever wat met juffrouw Deelen en moe.” Maar

als de gastheer Anna's naam hoort noemen, overstemt hij de spreekster met een: „ga je zingen, Anna? dan leggen we de kaarten neêr, hoor!”

De jonge dame doet, alsof zij hevig verschrikt, zij vraagt „wel excuus” en kent niets, is niet vrij van verkoudheid, enz. enz. Daarmede is zij er echter niet af. Schoon zij beweert, o.a. dat Cornelia Deelen heel mooi zingt, weegt het getuigenis van mijnheer Pastoor zwaarder, die, zonder den anderen te kort te willen doen, verklaart, dat Anna de Baal de beste zangeres is van de Congregatie. De andere jongejuffrouw, door papa aangezet met een „toe Corrie,” heeft daarop den moed in het midden te brengen, dat mijnheer De Baal zoo prachtig reciteeren kan, of ZEW. dus voor wil gaan. Nu wordt het nog erger. „Alloo, Gerrit, dat heb ik nog nooit van je gehoord,” overreedt Arie-oom. En Keetje-nicht voegt daar smeekend bij: „hé ja, heerneef, zoo 'n mooi gedicht hoor ik toch zoo graag!” — Vreeselijk, wat kijkt zij nù loensch!

„Geloof mij oom,” dus verweert zich de geplaagde, „wat ik van dien aard ken, heeft niets te beduiden. Ik begrijp ook niet, hoe de jongejuffrouw daaraan komt.”

„Ik heb het gehoord, mijnheer, bij mijne vriendin, Marie Van Noot; haar broer is bij u op 't seminarie.”

En de dames smeeken in koor om een mooi vers; de heeren meest in duo's om dóór te spelen, waaronder één solo: „laat de meisjes eerst eens zingen,” en een andere: „ik hoor liever een flinke mannenstem.” Gelukkig dus, dat tante Treesje de orde vermag te herstellen door met eene haar eigene bescheidenheid voor te stellen: „laten de spelers spelen en de praters praten tot negen uur, en dan kunnen de jongelui een aardigheidje ophalen!” welk voorstel bij acclamatie wordt aangenomen, met wijziging echter van Keetje-nicht, die als fungeerende gastvrouw bepaalt, dat men dan ook onderdehand een boterhammetje gebruiken zal.

Alzoo worden de kaarten weer opgenomen, en neemt mijnheer De Baal Jr, aan de groote tafel de plaats in van juffrouw Van

den Berg, die zich bij juffrouw Deelen voegt en bij tante Treesje. Keetje-nicht maakt inmiddels eenige schikkingen en afspraken met Willem, die zoo aanstonds aan tafel dienen zal, en verwijdert zich met den knecht, om te zien of boven alles in orde is.

Het gezelschap speelt aardige spelletjes: o. a. is tante Doortje in de wolken, daar zij al een „opgelegde volle” gehad heeft en „een misère générale, waaraan niets te doen was,” fortuintjes, die HED., onder ons gezeid, maar zoo-zoo gegund worden door hare tegenpartij, dewijl zij dan alleen declareert, „als zij ’t maar voor ’t neerleggen heeft.” Aan de groote tafel gaat het spel niet zoo van harte, maar des te beter het discours aan dezen kant, waar tante Treesje ten laatste ook eens bij juffrouw Van den Berg informeert naar den welstand van hare dochter Suzanna. „Dat lijkt me nou zoo’n wezenlijk goed schepseltje te zijn; een net en toch eenvoudig meisie,” besluit tante, met het zuiverst Amsterdamsch dialect, dat ons gehoor streelen kan. „En nou zillen we ruimte motte make, he Kee?” vraagt zij ten slotte, daar het op slag van negenen is en hare dochter juist weer is binnengekomen.

„Wel neen, moe, waarvoor?” En Keetje-nicht hinkt naar het drietal keuvelende dames, om haar zachtjes te zeggen, dat boven alles klaar staat. Met een glans van voldoening op haar overigens niet kleurig gelaat voegt zij er nog bij: „keurig netjes heeft Willem gedekt moe, ’t zal u wel bevallen.”

„Wou je dansen, Trees?” plaagt de gastheer, die zoo iets van ruimte maken gehoord heeft en zijn schoonzuster ziet opstaan. Maar zij is ontstemd, zij vindt het „te veel bestel, voor ons soort van menschen,” nogal „braniachtig,” en zij begint te gelooven, „dat het bij Arie niet op kan.”

Met tact is Keetje-nicht echter bij de hand, om deze bui te bezweren, en zij vraagt vriendelijk met luider stemme: „Oome, wil u asjebliest vóórgaan naar boven, ’t licht is opgestoken.”

„Als de gasten mij dan maar willen volgen,” luidt het gulle bescheid.

En in prettige bedrijvigheid en onder vroolijke scherts verhuist het

gezelschap naar de bel-étage, zooals een der heeren de ruime bovenkamer noemt, waar men zich hereenigt aan een verlokkelijk souper.

Mijnheer Van Vliet heeft niet lang nagedacht over de schier gewichtigste aangelegenheid eener geanimeerde partij, hoe nl. de gasten zouden geplaatst worden. Een bonte rij, voor zoover men dit schikken kan, vindt hij wel het aardigst. Aldus wordt mijnheer Pastoor de rechterzijde van den gastheer aangewezen en deze's linkerhand aan tante Doortje. Juist tegenover oom ligt het kaartje voor Keetje-nicht, als fungeerende gastvrouw, ter rechter- en linkerzijde beschermd door Pater Chrysostomus en heerneef, die wederom respectievelijk de heeren Dingemans en Deelen tot tweeden gebuur hebben. De tabakskooper heeft tante Treesje aan zijn groene zij en diens echtgenoot zit aan dito dito van den heer Dingemans. En zoo vervolgens vinden allen een plaats, zij het dan ook aan een ieder niet evenzeer naar genoegen.

Als men gezeten is schijnt Keetje-nicht zich te verspreken met voor te stellen: „zullen we eerst eens een goed woordje spreken?” Want schielijk laat zij er op volgen: „o, neem mij niet kwalijk, mijnheer Pastoor.” Doch Zew. „mag dat wel,” en Arie-oom zegt: „nu, kind, dat is immers jou taak; moeder de vrouw commandeert bidden aan tafel.” En na het Vaders ons rolt het „welkom aan den disch” van aller lippen.

Keetje-nicht heeft gezorgd voor delicate Spaansche castanjes, welke zij, goed malsch gekookt, laat opdienen met Delftsche boter, prima qualiteit, en waarbij een glaasje Rijnschen wijn ten zeerste wordt aanbevolen. 't Is wel nog wat vroeg in den tijd voor castanjes, maar oom heeft gemeend de gasten er op te tracteeren; hij kreeg ze juist dezer dagen gestuurd van een ouden vriend uit het Zuiden. Inmiddels krijgt Willem den last de galantine te presentereen met een profeten-broodje, want „misschien zijn er gasten, die zich van castanjes niet wenschen te bedienen,” vreest de gastvrouw in functie.

„Gunst, Kee,” brengt mama echter in 't midden „'t is toch een kostelijk eten, zulke castanjes!”

„Ik wil er ten minste voor teekenen, om ze van den winter twee avonden 's weeks zoo te hebben,” verzekert de tabakskoper aan juffrouw Van den Berg, die tegenover hem zit, en wier rechter-buur, mijnheer De Baal Sr., hij een *bon appétit* toedrinkt.

Het gerecht schijnt dan ook wel in den smaak te vallen; als Willem de borden komt afnemen, blijkt het mandje, waarmede Trui hem volgt, reeds bij de eerste helft der aanzittenden te klein om al de schillen in ontvangst te nemen. Na een profetenbroodje met galantine of een „grofje” met Westphaalsche ham, heeft Keetje-nicht nog een kapoenenboutje met abrikozen-compôte; en toont daarna door een warme „pain-d'orange,” een maderagelei en wat verder volgt, dat zij zich van de haar opgedragen taak loffelijk heeft gekweten. Tante Aaltje meent dus hare nicht te mogen prijzen, de goede vrouw weet „wat het in heeft,” zoo'n avondje te regelen tot ieders genoegen en . . . ting, ting, klinkt het opeens, waardoor er stilte komt in den wel-gekruiden tafelkout.

Mijnheer Pastoor rijst van zijn zetel en zegt, dat hij daar een woord van lof hoorde op degene, die dit feest dirigeerde. Zonder nu, evenmin als daarstraks aan de zangeressen, haar, wie eere toekomt, te kort te willen doen, meent ZEw. toch, dat men op de eerste plaats hulde moet brengen aan den gastheer, waarom de spreker een dronk instelt op het welzijn van mijnheer Van Vliet. De Gever aller gaven doe deze pas betrokken woning gedurende een lange reeks van jaren voor den bewoner zijn een huis van geluk en vrede. „En verwachten we nu,” zoo besluit ZEw. „dat de jongelui iets ten beste zullen geven, eerst zingen wij op onzen gastheer: lang zal hij leven!”

Deze preek bevat Arie-oom nog beter, dan die Pater Chrysostomus verleden Zondag-avond hield. Doch „alles op zijn tijd,” dat is zoo, stemt hij zijn herder toe.

„Ondertusschen, als 't een beetje wil, krijg jij toch ook nog een pluimpje, Kee.”

„Neen, oome, dat hoeft niet,” zegt het lieve Keetje bescheiden. „'k Wou liever, dat heerneef nu eens een gedicht reci-

teerde, dat hoor ik zoo graag. — Kan u ook reciteeren, Pater,” vraagt zij vervolgens haar rechterbuur zedigjes aanziende.

„Wat blief?” vraagt de aangesprokene Oost-Indisch doof.

„Ik vroeg, of UEw. óók gedichten kan reciteeren?”

„Neen juffrouw. Dáár, mijnheer Pastoor, die doet dat onverbeterlijk,” is het snaaksche antwoord.

„Is het wezenlijk, mijnheer Pastoor, kan u ook reciteeren?” vraagt Keetje-nicht verrast, maar toch op zulk een toon, dat het duidelijk uitkomt tot wien zij spreekt, als zij voortgaat: „Willem, neem nu de comfituurtaart maar af; nette stukjes presentereen, hoor.”

De Pastoor staat intusschen dadelijk zijn beschuldiger te woord met een geestigen zet en is nog bezig, met Keetje wijs te maken, dat niet hij, maar juist de Pater prachtige verzen kent, zeer geschikt om hier voor te dragen, als het bekende geluid van 't mes op glas wederom aller aandacht vraagt voor een heildronk, dien de heer De Baal Sr. instelt op de beide Priesters in het gezelschap: Pastoor Jillens en Pater Chrysostomus. En het Iö-vivat, aangestemd door den seminarist, is niet uitgezongen, of de vroolijkheid is zoo algemeen, dat Keetje-nicht de voor haar zeer teleurstellende verzekering krijgt, van geen gedicht te zullen hooren, ten minste niet van het genre, waaraan zij de voorkeur geeft.

„Kom, Anna,” vraagt papa De Baal nu aan zijne dochter, „zoudt u niet haast met een of ander voor den dag komen?” Waarop deze door „haren heer,” Frans Deelen, het woord laat vragen, dat haar gaarne gegeven wordt voor een blijkbaar voor deze gelegenheid vervaardigd gedicht, hetwelk tot titel heeft: „de voortzichtigheid, moeder der porcelein-kast.”

De gastheer en de aanzittenden met hem vermaken zich daar uitstekend meê, dewijl Anna in hare verzen verhaalt van een zeeman, die verscheidene reizen ondernomen heeft en eindelijk besluit, voortaan aan wal te blijven, een aardig vrouwtje trouwt en eene nering in potten en pannen begint. Dat hij echter, gewoon alleen met dikke masten en zware kabels om te gaan, telkens kopjes en schoteltjes en likeurglaasjes en karafjes

brak, waarom hij door zijn wederhelft van het bestuur der zaak werd afgezet en veroordeeld, om als 't noodig was een mand hooi naar den pakzolder te sjouwen, of onder 't genot, niet van een glas, maar van een stevigen pot bier, de administratie bij te houden. Dat hij voorts al spoedig na de zilveren bruiloft door de moeder van de porceleinkast werd verlaten, dewijl zij het loon voor hare voorzichtigheid in betere gewesten ging ontvangen. Dat hij toen de porceleinkast verkocht en een sterk, weldoortimmerd huis ging bewonen, waar hij met geen andere zorgen noch voorzichtigheid van noode heeft, dan met die van collectant in zijne parochie-kerk en van penningmeester der Vincentius-vereeniging. En eindelijk, dat hij nu, zooals al zijne familieleden en vrienden hem toewenschen, de hem nog weggelegde levensjaren in vreugde en vrede denkt te slijten, in afwachting, dat hij ook van deze reis, welke nog lang moge duren, eenmaal in de gelukkigste haven moge aanlanden. —

Een oorverdoovend handgeklap is het loon voor Anna De Baal. Maar, wie heeft dat keurig gedicht gemaakt, juist zooals het in Arie-ooms leven is toegegaan en bij welks voordracht men beurtelings lachen en schreien moest? Keetje-nicht is al dadelijk in de weer, met haren Chrysostomus als den auteur te doodverven, die er toch zoo onschuldig aan is, als zijne lofprijster zelve.

„Ik wed,” zoo roept een doordringend stemmetje, luid genoeg om al dat uitvorschen tot zwijgen te brengen, „ik wed, dat mijnheer De Baal de dichter is.”

„Kind, ben je mal,” luidt het niet zeer hoffelijk van den ouden heer, en juist niet plezierig voor iemand, die schier onopgemerkt toch ten tweeden male den moed heeft ook eens een woordje meê te spreken. Als van een schoothondje, dat op de pootjes getrapt wordt, klinkt het dan ook vlug aan het adres van den tegenspreker: „wel excuus! Om zoo iets van mijnheer De Baal te verwachten behoeft men juist niet mal te wezen. Ik bedoel natuurlijk mijnheer uw zoon.”

„Wat een snibbig ding,” fluistert de zachtzinnige tante Treesje

tegen hare schoonzuster, juffrouw De Baal, die vlak tegenover haar zit; en het geheele gezelschap houdt er zich van overtuigd, dat die jonge juffrouw, Cornelia Deelen, haar tongetje wel tot hare beschikking heeft.

„Is 't waar, Gerrit, heb jij 't gemaakt?” vraagt de gastheer nu dadelijk op den man af. En deze heeft, zoo rechtstreeks ondervraagd, geen ontwijkend antwoord gereed. Neeffe behoeft daar echter geen spijt van te hebben, want na zijne gulle bekentenis, dat inderdaad hij 't gedicht maakte, doet de bezongene hem een bod van honderd manilla's voor het manuscript.

„Ik heb het niet meer, oom. Anna, heeft u het bewaard?”

„Wat, heerbroer?”

„'t Papier, waarop ik het stukje schreef?”

„Ja, heerbroer, 't ligt thuis in mijn schrijfnip.” — Oom verwacht, dat Anna 't hem morgen zonder mankeeren brengen zal, en deze volzin wordt afgebroken door 't opstaan van Pater Chrysostomus, die een speech afsteekt op den dichter. Na een geestige lofspraak op het waarlijk fraaie stuk en een satire op den ruil van poëzie en manilla-sigaren, uit ZEW. den wensch, dat onze poëet-subdiaken op het in 't volgend jaar te vieren feest zijner H. Priesterwijding een zanger moge vinden, die niet alleen den gevierde behaagt, maar, zooals hier, aan alle aanwezigen.

„Is uw zoon al Priester, juffrouw?” vraagt de ietwat hardhoorige juffrouw Van den Berg, terwijl een „hij lebe hoch!” op hem gezongen wordt. Maar zij wordt niet verstaan, waarom zij hare vraag nog eens herhaalt en, achter haar heer gebogen, juffrouw De Baal eens aanstoot.

„Och gunsjes . . . ! o jeetje . . . is dat schrikken . . . !” Ja, dat 's te laat, er valt niets meer aan te doen! De aangesprokene gaf juist een fruitschaal aan Willem en nu stiet zij haar vol glas rooden wijn omver, zoodat het, in rechte lijn voorover gevallen, zijn inhoud uitstort, de eene helft op de tafel en de andere op tante Treesjes beste zwart thibet japon!

„Ik begrijp niet, wat je aan dat fruitschaaltje doet! Waar

heb je dan een knecht voor?" vloeit het in den eersten schrik van juffrouw Treesje Dingemans beminnelijke lippen.

Ettelijke seconden is het „zoo stil, dat men een speldje kan hooren vallen," en een donderbui van zenuwen dreigt los te barsten, bij tante Treesje, uit ergernis over de „lompheid" van haar schoonzuster; bij tante Aaltje, over het ongeluk, dat zij toch niet helpen kan; en bij juffrouw Van den Berg, over de onheuschheid, dat haar dus de schuld gegeven wordt.

„Ik tikte u toch maar even aan, juffrouw?" zegt zij zich verontschuldigend.

„Neen juffrouw," valt tante Treesje buiten zich zelve van spijt haar in de rede. „Uwe trok me zuster bij der mouw! Ik zag het wel aankommen! Kijk me nou om de liefde reis aan!"

„Een nieuwe baan in den rok, moe," waagt Keetje-nicht aan te raden, terwijl zij met een schoonen doek naar best vermogen droogt en gladstrijkt.

„Een nieuwe baan?" herhaalt mama, „wat ben je toch een wurm! En 't garneersel dan aan 't lijf? Kijk, wel allemachtig! me mouw heit het óók al beet! Daar trekt een mensch nou een goed stuk kleeren voor an!"

Wederom is het stil, en wie niet wrevelig naar het tooneel van het onheil ziet, bekijkt de zoldering of de knopen van zijn jas. Alzoo is het eene vredelievende gedachte van den heer Dingemans, om een dronk in te stellen op de gehuwde dames van het gezelschap en dezen toast te eindigen met de aan Goëthe ontleende ontboezeming:

„Eere de vrouwen, zij vlechten en weven
Duurzame bloemen in 't vluchtige leven!"

Arie-oom meent, dat zijn zwager uit ondervinding zoo spreekt, hetgeen tante Treesje een steek onder water noemt. Doch zij zal 't er maar bij laten, uit welk besluit Pater Chrysostomus aanleiding neemt, om met heusche verontschuldiging aan gastheer en

gasten zich gereed te maken tot vertrek. Mijnheer Pastoor is zijn getuige, dat hij onmogelijk langer blijven kan; men zou het dus niet kwalijk nemen. Allen spijt het natuurlijk, „doch, als er niets aan te doen is, moet men 't zich getroosten,” brengt tante Treesje zeer wijselijk in het midden, waardoor nieuwe vroolijkheid wordt opgewekt.

En als de gastheer den Pater uitgeleide gedaan heeft, dan wordt de fruit gepresenteerd, en Frans Deelen zingt den op een fraaie melodie gezetten tekst:

Verbodene vruchten.

Als kind is ons vaak, soms gevoelig gezegd :
 Verbodene vruchten, mijn jongen, zijn slecht ;
 En denkt gij ook hinderen kan het mij niet,
 Het zal u steeds schaden al wat men verbiedt.
 Maar kon eens de boomgaard of koektrommel spreken
 Of pronkboog, waar vaders sigaren in steken,
 Wij zagen 't reeds duidelijk in 't kindergemoed :
 Verbodene vruchten, ach smaken zoo zoet !

De jongling, van school op zijn zestiende jaar,
 Wordt vaak onverzaadbare leeslust gewaar ;
 En de ouders, zoo zwak, ach zij vragen bedeesd :
 Hoe heet toch het boek, dat ge 's avonds graag leest ?
 Zie toe en wil nooit het verbodene zoeken,
 Zoo fraai en verlokkend in velerlei boeken !
 Maar de ouders vergeten het zit ons in 't bloed :
 Verbodene vruchten juist smaken zoo zoet !

Men hoort het zoo vaak, dat een huisvader mort :
 Ik kom voor mijn huisgezin altijd te kort !
 Hoe vlijtig ik werk, nooit verdien ik genoeg
 Doch steeds blijft hij habitu  van de kroeg.

Terecht zucht zijn egâ : we konden wel leven,
 Als 's weeks maar geen guldens in 't koffiehuis bleven !
 Ja daar ligt de schuld, door zoo velen geboet,
 Verbodene vruchten toch smaken zoo zoet !

Een echtgenoot neemt soms de nota ter hand,
 Die Sinkel hem stuurde van linten en kant,
 En roept dan : och, vrouw, wees in kleeding wel net,
 Maar geef toch geen sommen voor 't fraaiste toilet.
 Mevrouwetje belooft zich wat minder te kleeden,
 Bij Sinkel voort zuinig haar geld te besteden,
 Doch schrijft naar Parijs om het keurigste goed
 Verbodene vruchten, ach smaken zoo zoet !

Verbodene vruchten, zij smaken zoo zoet,
 Verleidend van geur en betoovrend van gloed ;
 En heeft staag het plukken en eten gedeerd,
 Slechts enklen zijn wijzer door 't plukken geleerd.
 Want altijd en immer voelt ieder in 't leven,
 Zich zachtkens gedrongen of sterker gedreven
 Tot schijn voor de waarheid, tot kwaad voor het goed,
 Verbodene vruchten toch smaken zoo zoet !

Frans Deelen heeft succes met zijn lied, zoodat, nu Anna De Baal zegt „haar plicht gedaan te hebben,” het weinig moeite kost de lieve Cornelia over te halen eene romance te zingen, hetgeen zij er tot ieders bevrediging „netjes afbrengt.” Daarna acht ook Adriaan Deelen, des gastheers peetekind, zijn beurt gekomen, om eens wat ten beste te geven. En met vereerende aandacht luistert het geheele gezelschap weder naar de voordracht van

Een Carnavals-dineetje.

Ik zag een o zoo aardig feest,
 Een carnavals-dineetje.
 De gasten waren wel geen geest,
 Maar menschen ook niet, weet je;
 Want elk van hen wordt hier te land
 Geacht te zijn een heusche krant.

De Standaard presideert den disch
 En wisselt gul een woordje
 Met al de gasten; bij de visch
 Reeds drinkt hij 't best accoordje.
 En hij begroet in 't feestlijk uur
De(n) Tijd als vriendlijk overbuur.

De Standaard heeft ter rechterhand
De Nieuwe Rotterdammer,
 Voorts *Venloosch Weekblad*, *Vaderland*,
 En vindt het lang niet jammer,
 Dat hier *De Oranjevaan* veruoegd
 Zich bij *Het Utrechtsch Dagblad* voegt.

De wakkre *Bode van de Maas*
 Heeft 's *Standards* linker-zijde
 En *D' IJsselbode* links, helaas,
 Dat *Centrum* 't hem benijdde!
 Naast deze sluit *De Zoom* het hek
 Met *Haagsche krant* in druk gesprek.

Aan d' overkant zijn, naast *De(n) Tijd*,
Herant en *Vaderlander*
 De waarheid en den vrede om strijd
 Aan 't roemen met elkander.
Het Noorden en *De Goesche krant*
 Zijn laatste gast aan dezen kant.

Ter andre zijde, groen in min,
Des Tijds zit hoogst welwillend
Het Handelsblad, voor 't *Huisgezin*
 Een sappig peertje schillend.
 't *Zuid-Hollandsch Dagblad* drinkt hun heil
 En *De Banier* heeft lachjes veil.

De Bode nog van *Maas en Roer*,
De Grondwet, *Post* en andren
 Vermaken zich door pure-amour
 Te klinken met elkandren.
 Getoast wordt ook naar oud gebruik
 Door *De Echo van het land van Cuijk*.

Opeens verschijnt een telegram,
 Een stuk van echte specie,
 Want „Heeren, hoort, uit Amsterdam,
 Betuiging van adhaesie?”
 „Van wien?” wordt hier en daar gevraagd,
 „Van . . . van de Nederlandsche Maagd!”

De Praeses leest:

„Ik ben de tolk,
 Mijnheeren, hier vergaderd,
 Van 't door zijn eendracht sterke volk,
 Wien Neerlandsch bloed dooradert;
 Des worde uw Pax, Concordia
 Gehuldigd door
 Neerlandia.””

't Iö-vivat wordt ingezet.
 Bruisch aan, champagne-stroomen!
 Poef, paf....! Wat nu.... ik lag.... in bed....!
 Hoe mal toch kan men droomen!
 Hoe drommel komt een mensch er aan,
 Die weet hoe thans de zaken staan! —

De declamator wordt met luid applaus dank gezegd; en, ofschoon de portée van het stukje door de dames eigenlijk niet begrepen wordt en wel een beetje tast in het politiek zwak der heeren, is Arie-oom onvoorzichtig genoeg, zijn naamdrager te vragen, of hij nog niet een stukje kent. — Laten de smaakvolle critici het maar wraken, dat onze novellisten en romanschrijvers hun partijtjes eeuwig en altijd doen eindigen met de voordracht van een lang en vervelend gedicht; als een gastheer aan een recitator van professie vraagt, om nòg een stukje, kan de laatste moeilijk anders doen, dan het geduld der gasten op de proef te stellen. Adriaan laat zich dus geen tweemaal vragen en kiest uit het rijke repertoire, dat hij in zijn achtiën—jarig brein geborgen heeft, eene afgrijselijke moordgeschiedenis van een paar honderd statige Alexandrijnen, die hij nu, letterlijk ter elfder uur, gaat declameeren. Zoo komt er echter ook nog iets van Keetje-nichts gading. Zij vindt het „schrikkelijk mooi” en bijgevolg zeer hinderlijk, dat de spreker in de laatste en juist aandoenlijkste passage van het aandoenlijk gedicht van zijn stuk gebracht wordt door het binnenkomen van Trui. Dat schepsel weet ook niet waar zij staan moet; familiaar zegt zij: „de rijtuigen van de eerwaarde heeren en van juffrouw Van den Berg zijn vóór; elf uur door, meneer!”, bij welke boodschap de gastheer en de dame in quaestie opschrikken als oudjes, die na ’t diner een uiltje vangen en daarin gestoord worden door de poes.

„Gunsjes, is het al zóó laat . . .!” zegt juffrouw Van den Berg.

„Juffrouw,” valt mijnheer De Baal Jr. haar in de rede, en, op den declamator wijzend, voorkomt hij ook dergelijken uitroep van Arie-oom met een „huuust!”

„Inmiddels staat Trui met de handen in de zijde, laat hare blikken eens over de tafel gaan en zegt zoo bij zich zelve: „nou ’t heit den lui nog al gesmaakt, zou ’k meenen”; en luidder gaat zij voort: „wat mot ik aan den koetsier zeggen, meneer?”

„Stilte,” roept mijnheer De Baal weder, en nu op een toon

van tamelijk gezach. Maar als hij de rustverstoorder aanziet, kan hij duidelijk merken hoe zij mompelt: „er wordt ùwe niks gevraagd, Gerrit.”

En met bewonderenswaardigen moed vervolgt de spreker:

„Hij richt ten laatste nog één langen blik naar boven . . .”, doch hij wordt wederom gestoord en overstemd door een uitroep van de weinig-kunstlievende Trui, die naar den kant der tafel vliegt, waar een door 'n servet kwalijk verborgen wijnplakkaat haar hevig doet verschrikken: „Alle menschen! Christene zielen! Dat kostelijke tafellaken, waar de juffrouw-zaliger zoo zuinig op was, in den grond bedorven!”

Hiermede maakt zij 't echter wat al te bont, zelfs bij haren meester, en 't klinkt dan ook niet zachtken: „afgemarcheerd, Trui! maak, dat je de kamer uitkomt!” En de dienstbare gehoorzaamt, doch niet zonder de handen in een te slaan met de verzuchting: „och, och, als dat goeie mensch zoo iets had motte beleve!”

Ondertusschen heeft de declamator reeds driemaal de bam-mende phrase herhaald:

„Hij richt ten laatste nog één langen blik naar boven,
En dreunend valt de slag, die hem den nek zal kloven . . .”

„Ga voort, als 't u blijft,” vraagt de een; „rust u even, mijnheer,” raad een ander, „of drink eens een teugje,” fluistert een derde met gemoedelijke bezorgdheid. Doch stil, daar vlot het weder, en nog een twintigtal verzen . . .

„Dan is de moord gestraft, om 't goud alléén begaan!” —

Om lang in de handen te klappen is geen tijd meer; men heeft het druk met de horloges te vergelijken om secuur te weten, of het toch heusch al elf uur dóór is. Keetje-nicht presenteert nog een kopje thee met een tafelbeschuitje, waarvan o. a. juffrouw Van den Berg „in de gauwigheid” zich gaarne bedient.

„Dames, die met den sleeper gebracht en gehaald worden, behoeven zoo 'n haast toch niet te maken,” meent de beminnelijke tante Treesje.

„Haast,” pruttelt Arie-oom, die nog scherp hoort, „niemand heeft haast te maken, 't is nu toch een gebroken achter-middag en 't is prachtig weêr geworden.”

Mijnheer Pastoor staat echter op, en daar de gastheer nooit „spreekt,” wijdt ZEw., opdat het feest niet als een nacht-lichtje zou uitgaan, een vroolijken afscheidsdronk aan mijnheer Van Vliet, waarna hij vertrekt, vergezelschap van den jongen mijnheer De Baal. Terwijl voorts ook de andere gasten aanstalten maken, om „zoo zoetjes aan op te stappen,” wordt Keetje-nicht nog eens door hare moeder ter zijde genomen en gevraagd, of die meid hier altijd zoo 'n hoog woord voert? „Want,” zoo gaat mama waarschuwend voort, „ik weet wel, dat ze bij Kee-zaliger al een eerste viool speelde, wat zal het dan nou wezen, daar er geen eigenlijke vrouw meer in huis is. Je mag dus wel op je ponterneur blijven, kind, wat ik heb al zoo dikkels gezegd: Trui weet niet waar ze staan mot . . .”

„Kom,” valt Arie-oom haar knorrig in de rede, „die ziel is heel goed, al twee-en-twintig jaar is ze bij ons. Laat ze al eens opspelen, dat 's een bewijs, dat ze hart voor mijn boël heeft.”

„Ja,” bevestigt Keetje-nicht, „'t is een pronte meid en goedig ook en gewillig en een werkezel, moe, neen, daar heeft u geen voorbeeld van!”

„'t Zou me waarachtig ook wat weze,” repliceert de lieve Amsterdamsche, „nou nog mooier! Wou jij dan een meid over den vloer hebbe, om 'r op 'n stoel en 'n stoof te zette?” . . .

En ten laatste, onder het afscheid nemen, wordt juffrouw Van den Berg door tante Treesje hartelijk dank gezegd voor 't aangenaam gezelschap; waarop de weduwe goedig bescheid geeft, met een hernieuwd excuus voor hare onhandigheid. „Ja, 't spijt mij geducht, juffrouw, van uw japon. Maar in lauw water . . .”

„Och kom, juffrouw, praat er niet over; 't is niemandal, hoor,” zegt tante Treesje minzaam. „'t Was immers een ongeluk! Méer japonnen dan lieve menschen in de wereld; daarom zullen we mekaar niet leelijk ankijke. Complement aan uwes dochter Susanna, asjeblief.”

„Ik beloof het u.”

„Adjusjes, wel t' huis!” —

Men heeft zich kostelijk geamuseerd.

En als Anna De Baal den volgenden dag het dichtstukje bij Arie-oom brengt, neemt hij de oogenblikkelijke afwezigheid van Keetje-nicht waar, om te getuigen, dat het installatie-partijtje ook hem goed bevalen is. „Maar,” besluit hij, „ik ben eer in staat, op mijn ouwen dag nog als gemeen matroos een reis naar Java te doen, dan tante Treesje ooit weer aan te monstereen voor mijn wachtschip. Nog voor geen uur!”

En Arie-oom houdt woord.

WAT PS. VAN NOORDT ZIJN ZOON LIET WORDEN.

Het huis ligt schoon en heeft den dublen naam gekregen,
Waaronder 't is bekend: „In vrede-welgelegen.”
Het is de trots van 't dorp; notaris, arts noch schout
Kan bogen op zoo 'n hof, die, steeds met zorg bebouwd,
Een keur van groenten schaft; niet enkel kool en boonen,
Der boeren lievlingskost, neen, die dat oord bewonen
Zijn eedler spijsze waard, want huis en hof behoort
Een achtbaar predikant, aan Dominee Van Noordt.
Hoe rustig, hoe tevreê, hoe vrij van aardsehe zorgen
Leeft daar het vroom gezin! Hoe lieflijk wordt de morgen
Steeds ingeluid, waar 't Boek der boeken is gelegd
Bij 't welvoorzien ontbijt, en stichtend wordt gezegd:
De mensch leeft niet alleen van brood! Dus, lieve gasten,
Beproeft nog uw geduld, niet met het Roomsche vasten,
Doch, vóór uw hand naar aardsehe spijsze is uitgestrekt,
Worde eerst de ziel gevoed door 't Woord, dat leven wekt.

Maar, rustig en tevreê en vrij van aardsehe zorgen,
Houdt Dominee Van Noordt toch éene smart verborgen,
Een addertje onder 't groen, wijl Frans, zijn oudste zoon,
Een valsche steen is aan des Herders vaderkroon.

Zoo zat eens, als gewoon, zijn kroost bij 't bijbellezen,
 Toen Frans zijn beide broers reeds daadlijk had gewezen
 Op 't lange hoofdstuk, dat zijn vader heden kiest.
 De jongen gloeit van spijt! Hij wendt zich om, verliest
 Zijn evenwicht en grijpt nog fluks het tafellaken,
 Doch sleept het in zijn val ten gronde. Tal van zaken,
 Door moederlijke zorg ter tafel opgebracht,
 Gerangschikt en verdeeld, zijn vóór men daar aan dacht
 Met rammelend geweld op 't fraai tapijt gesmeten,
 En heel de pastory weergalmt van luide kreten.
 Mevrouw staat gansch ontsteld, bejamrend het verlies
 Van 't wel niet best, maar toch zoo goede theeservies;
 En 't zestal spruiten, die des leeraars disch versieren,
 Laat zich niet onbetuigd, zij grablen, vlug als mieren,
 De scherven van den vloer. Nu grijpt mama geducht
 Haar zoon, die 't stuk bestond, en wil haar leer der tucht
 Hem doen begrijpen, dat, als pa hier leest voor stoelen,
 Zij practisch handelt: „wie niet hooren wil moet voelen!”
 Met engelengeduld zag Dominee 't tooneel;
 Maar als zijn gâ zóó spreekt is 't voor den man te veel.
 Des rijst hij langzaam op, als om een tekst te klaren,
 De linkerhand op 't Boek, de rechter tot gebaren
 Steeds vrij; en kucht en spreekt dan zacht met zoeten galm:
 „Herinner u het vers der zaalge vredepsalm
 En zing: waar vrede woont gebiedt de Heer zijn zegen!
 Ach, kan die kostbre gaaf niet meer dan rijklijk wegen
 En overslaan bij 't klein verlies, dat ons nu treft?
 Hoe is het mogelijk! vrouw, dat gij het nooit beseft:
 Hij, die gegeven heeft, hij heeft het weêrgenomen!
 Het past u, dierbre gâ, ten voorbeeld aan de vromen,
 Dat gij geduldig zijt, gelaten, kalm en zacht.
 't Was zeker boos van Frans; maar, hebt gij soms gedacht,
 Dat wie de roede spaart zijn kindren niet kan minnen,
 Breng dan den tekst ook van Matheus u te binnen,
 Dat, wie den zwaarde trekt door 't zwaard ook zal vergaan,

En dat Joannes zegt: de liefde blijv' bestaan.
 Ja, 't heerlijk bijbelwoord: de liefde dekt gebreken,
 Zij steeds uw lievingstekst ten toonbeeld aan mijn leeken.
 En gij, mijn beste Frans, ach door uw ongeduld
 Naar 't einde van het Woord, hebt gij weêr groote schuld.
 Mijn zoon, uw zaligheid is steeds mijn grootst verlangen;
 Gij moet, wanneer ik lees, het Woord als brood ontvangen,
 Dan toont gij u den zoon eens dienaars van dat Woord,
 Een goeden, waren telg van Dominee van Noordt." —

Dus rustig en tevrêe en vrij van aardse zorgen,
 Stoort niets zijn kalm gemoed; al houdt hij ook verborgen
 Een addertje onder 't groen. En zij dan de oudste zoon
 Hem dra een valsche steen aan zijne vaderkroon,
 En Frans op vijftien jaar de plaag der lieve woning:
 De vrome gruwte zoowel van straf als van belooning.
 Zelfs als mama hem soms beteuglen wilde en strak
 De leidsels hield en strafte als 't noodig was, dan sprak
 Papa weêr: „moeder, laat het over aan den Heere,
 Die werkt zooals Hij wil in allen tot Zijn eere!
 Want heeft hij onzen Frans tot Zijn verkozen volk
 Van eeuwigheid bestemd, dan drijft die donkre wolk
 Toch eenmaal van ons huis; en is hij niet verkoren,
 Welnu, mijn zoon van smart zij reddeloos verloren!"

Zoo onverstoorbaar kalm aan 't stellen van een preek,
 Krijgt Dominee bericht, dat nog voor deze week
 Zijn vriend en ambtgenoot, emeritus sinds jaren,
 Het plan heeft opgevat bij hem eens aan te varen.
 „Dat zal dan morgen zijn," vermoedt zijn wederhelft.
 „Neen, Saturdag, schrijft hij, met de eerste boot van Delft.
 't Valt minder goed, 't is waar, want voor den dag des Heeren
 Wil ik dan mijn sermoen gewoonlijk repeteeren,
 Opdat ik, voorbereid van hart en geest en mond,
 Aan de uitverkoren schaar het levenswoord verkond.

Maar Frans . . . ? Ja, luister eens! Gij moet er prompt voor zorgen
 Mijn ouden vriend Van Hal te ontvangen; overmorgen
 Komt zijneerwaarde hier. Haal gij hem van de boot;
 Maar stichtend, hoor, bedaard, beleefd het hoofd ontbloot." —
 Met vreugde heeft zich Frans naar de aanlegplaats begeven
 En neuriënd den tijd van 't wachten goed verdreven,
 Tot eindelijk 't bootje komt; de eerwaarde heer Van Hal,
 Bedienaar van het Woord, stapt statiglijk aan wal.
 Met arendsblik heeft Frans niet vruchteloos gekeken
 Naar 't groepje passagiers, want 't is hem ras gebleken,
 Dat hij, in zwarten rok en witte das gekleed,
 Mijnheer Van Hal moet zijn, wien hij dus welkom heet.
 „Welzoo, mijn jonge vriend, welzoo, hoe vaart uw vader?"
 „Mijn pa is goed gezond," zegt Frans en treedt wat nader
 Om zachter voort te gaan: „maar in den laatsten tijd
 Is pa verschriklijk doof geworden; o, hij lijdt
 Daar vreeslijk onder, en, het is al vaak gebleken,
 Dat hij het gaarne heeft wanneer wij luide spreken.
 Daarom verzoek ik u, mijnheer, dat u zoo hard
 Hem toespreekt als u kan..." En Frans is niets verward,
 Hij kenvelt voort, en, zijn ze al gauw het huis genaderd,
 Wiens helder wit zich kaatst in 't groen van 't vol gebladert,
 Dan leidt hij hoogst beleefd den gast door 't ijzren hek,
 En voert hem verder in 't eenvoudig spreekvertrek.
 „Mijnheer, ik zal direct uw komst aan pa gaan zeggen..."
 En Frans naar boven... „Pa, hoe is dat uit te leggen?
 Mijnheer is daar, en praat zoo vreemd, dat ik geloof,
 Dat hij krankzinnig is, of hij is vreeslijk doof.
 Hij antwoordt niet of schreeuwt; 'k wist niet met hem te praten,
 Dus mag u dezen keer het fluisteren wel laten,
 Schreeuw maar zoo hard als hij. En 't mooiste is, dat de man
 Het zelf niet weten wil, dat hij niet hooren kan." —
 De heer Van Noordt staat op, en zucht en spreekt van plagen,
 Die 't uitverkoren volk verdraagt naar Gods behagen;
 En roept dan met een stem, als uit een koopren buis:

„Dag, beste vriend Van Hal! Wees welkom in mijn huis!
 „Hoe vaar je, beste vriend! hoe varen vrouw en kinderen!
 Waart ge altijd goed gezond en kwam geen plaag u hinderen,
 En is 't emeritaat u naar genoeg?” — „Ja!”
 Schreeuwt de ander: „ik ben wel! Mijn kindren en mijn gâ
 Zijn altijd goed gezond! Wat heb je een lieve woning,
 Van Noordt, wel man! je woont hier als de rijkste koning!
 Was dat uw oudste zoon, die mij heeft afgehaald?”
 „Ja, vriend, wat zeg je er van?” „Een ferme knaap! het faalt
 Hem zeker niet aan geest!...” — Maar vriend, spreek toch wat zachter!
 „Ik zou U goed verstaan, al stond ik dan ook achter
 In onze pastory!” — „Maar beste vriend Van Noordt!
 Ik sprak zoo luid, ja schreeuwde omdat u kwalijk hoort.
 Maar U hoeft ook voor mij zoo luide niet te spreken;
 't Is waarlijk of men hier den draak met mij wil steken!
 Eerst zegt me uw zoon, dat u niet hooren kunt, en dan
 Schreeuwt u, als ware ik doof;.... ik word er duizelig van”
 „Dat ik niet hooren kan....? Maar dat is grof gelogen!
 Dan heeft mijn booze zoon en u en mij bedrogen!
 Hij zei me vleierend: pa, schreeuw, schreeuw uit alle macht,
 Want Dominee Van Hal hoort niets, hoe hij ook tracht
 Een woordje te verstaan. — 't Is niet om te gedoogen,
 Dat Frans dus u, mijn vriend, en mij heeft voorgelogen!
 Wat weefsel van bedrog! en dat ik zulks weêr vind
 In 't afgebeden pand, mijn zoon, mijn eigen kind!
 O, vriend, besef mijn leed, mijn pijn aan 't vaderharte
 Om dien verworpeling, mijn kind, maar.... kind van smarte!”
 „Oeh, ik voor mij houd van een braven Hendrik niet,
 En ik begrijp niet wat misdadigs u hier ziet.
 De poets, die hij ons speelde, is wel wat stout verzonnen,
 Maar snaaksche levenslust slechts heeft dat net gesponnen.
 Uw jongen lijkt mij best, zoo vroolijk, schalksch, vol geest,
 Heeft hij een oogslag, waar men schrandereid in leest.”
 „O, dit ontken ik niet; en dat hij zich vermake,
 Zooveel zijn leeftijd past, 't is naar de Schrift. Ter zake

Van die blijmoedigheid zeg ik het keer op keer:
 Wees vroolijk, Frans, een blij gemoed behaagt den Heer.
 Maar denkt u, dat hij hoort naar Davids vrede-tonen:
 Hoe zalig is 't waar broeders t' zaam eendrachtig wonen?
 O, vriend, 't is iedren dag een twisten, een krakeel
 Met broeders om de minste nietigheid; te veel
 Om voor een zacht gemoed als 't mijne te verdragen...."
 Als Dominee nog spreekt, komt Frans onnoozel vragen:
 Of pa nog met zijn gast niet in de kamer komt,
 Waar ma reeds lang hen wacht. Maar 's jonglings mond verstomt,
 Dewijl papa, dien hij niet schroomde te onderbreken,
 Weer spreekt, zooals hij nooit zijn vader hoorde spreken:
 „Durft gij nog komen, hier nog tarten mijn geduld,
 Verstokte zondaar! Is uw wensch nog niet vervuld,
 Om mij, uw vader, driest te tergen, te bedriegen?
 Zeg, wie heeft u geleerd zoo onbeschaamd te liegen?
 Doortrapte booswicht, die mijn vrede op aarde stoort!
 Gij, zondig schepsel, die den Satan reeds behoort!
 Ik wil u niet meer zien! ga weg! ga uit mijne oogen!
 De maat der gruwelen is vol! Geen mededoogen
 Heb ik voortaan met u! Neen, ik kastijd u niet,
 Gij deugt toch nergens toe, dus wordt gij maar.... Jezwiet!

EEN LAATSTE ONDERHOUD.

Wat een genot voor den zoon des huizes, die, elders verblijvend, eenige dagen „t' huis" vertoeft! Geen meubelstuk, geen plekje in de ouderlijke woning ziet hij, of het schijnt hem te verwelkomen, als een oude bekende. Iedere verandering of nieuwigheid, — al strookt die dan met huismoederlijke aesthetica, — hindert den logé; hij ziet ze aan met die onverschilligheid, waarmede men een vreemde ontmoet. — O ouderlijk huis, mocht ik nog eens vertoeven binnen uwe eenvoudige muren! eenvoudig, ja; maar heerlijk, overdierbaar in de herinnering van zooveel lief en leed, daar gesmaakt en gedragen, bij de zelfopofferende en ach zoo karig vergoldene liefde dier onvergetelijke . . . !

En wat is moeder eene uitmuntende gastvrouw voor haren Ferdinand. Aan het ontbijt is haar ijver, om het mij toch zoo aangenaam mogelijk te maken, buitensporig; hoewel ik juist met vader in druk gesprek ben, neemt zij tegen hare gewoonte in telkens het woord: „maar, jongen, wat gebruikt je weinig! Neen, dan had ik vroeger een anderen kostganger aan je! Kom, smeer nog een broodje, toe!"

„Ja, moe, we moeten toch wat praten ook."

„Welzeker. Hoe maakt het juffrouw Vertuijlen."

„Best, moe. Vele groeten moest ik u doen."

„Kom je nog zoo dikwijls bij die familie?"

„Ja, vader, dat is mijn tweede thuis. En Willem, een patente kaerel! Een vriend voor me, zooals men zelden vinden zal.”

„t Zijn beste menschen,” besluiten vader en moeder nu in duo.

„Maar, hoe gaat het met Joseph?” luidt de wedervraag.

„Ach,” hervat moeder, „die zal wel gauw uitstappen,” welke meening door vader wederom volkomen beaamd wordt met een „t is jammer van den jongen.”

„En dan voor zulke ouders, Ferdinand! Denk eens aan, hij is immers de derde zoon, dien zij op zoo’n leeftijd zullen verliezen, aan dezelfde ziekte.”

„Ja, dat ziet men gemeenlijk; hij heeft de tering, zooals je weet; en als die eenmaal in een familie is . . .”

„Je gaat toch naar hem toe? Dezer dagen heb ik het zijn moe verteld, dat we Ferdinand overkregen.”

„Zeker, mijn eerste visite maak ik bij hem . . .”

Daar gaat de deur open en binnen treedt mijne schoonzuster. Ida komt uit de acht-uursche Mis even bij onze ouders aan, of Ferdinand gisteren-avond is t’huis gekomen. En na de verwelkoming wordt de invitatie, om te komen koffie-drinken, voor vandaag ten minste, afgeslagen; want „ik moet eerst naar Joseph Rhooner, en daar ben ik niet zoo dadelijk weg.”

„Och, Ida, dat is een werk van barmhartigheid, dat weet je.”

„Ik weet dat maar ten halve, moe. Wel zei Antoon onlangs, dat hij zoo ziek is; maar ik ken het jongemensch niet eens.”

„Een zoon van Rhooner, hier achter in de straat?”

„Ja, vader, de familie ken ik wel.”

„t Is jammer van den jongen, herhaalt mijne moeder nog eens hartelijk.

En ik vervolg: „t spijt me geducht. Een beste vent; ik houd veel van hem. Even oud, waren we makkers, Ida, buurjongens van jongs af, tot ons veertiende, vijftiende jaar. Toen ging hij naar Amsterdam, als bediende bij een handelsvriend van zijn broer, en wij verloren elkaâr geheel uit het oog. Maar een goede zes jaren later kwam hij me op eens als uit de lucht vallen: hij bezocht mij, waar ik destijds woonde, en Joseph

bleek mij dezelfde fideele jongen, zooals ik hem altijd had gekend. Maar . . . ! Misschien wat al te jong in Amsterdam, en daar reeds zoo goed als zijn eigen baas geweest, bracht hij vervolgens eenige jaren in Parijs door, in Lyon, Bordeaux, ja, weet ik waar al meer. En veel gezien en veel geleerd en . . . veel verloren! Een uitmuntend jongmensch voor de zaken, met veel ambitie om te werken, is hij zoo goedhartig en minzaam, dat ieder, die met Rhooner in relatie komt, zich gaarne zijn vriend heet. Ik herinner me nog uit onze kinderjaren een karaktertrek van hem, die teekent, en me dunkt hij is nog dezelfde. We zullen een jaar of 8-9 geweest zijn, als we op een morgen naar school gingen en Joseph een cent rijk was. 1) Den geheelen weg overleiden wij welke weelde hij zich voor zijn kapitaal zou kunnen veroorloven. En juist, toen een besluit genomen was, strompelde daar een arme oude man voorbij. Zonder iets te zeggen liep Joseph naar hem, en, ik zie het nog! hoe hij met het vriendelijkst gelaat van de wereld den arme zijn cent gaf. Dat is mijn vriend, Ida. En nu ligt de arme jongen aan de longtering, in den hevigsten graad!"

"Woont hij nu hier?" vraagt mijn zus belangstellend, hetgeen mij goeddoet.

"Ja, zoogenaamd logeert hij bij zijne ouders, die leven stil-letjes. Want hij beeldt zich in, nog wel beter te zullen worden. Een paar keeren in de week maakt hij zelfs een wandeling van een half uur, niet waar, vader?"

"Nu toch niet meer. Wel is hij alle dag op en gekleed. Ook aan zijn mannier van doen, zou men 't niet zeggen, dat hij er zoo erg aan toe is: nog opgeruimd genoeg! Maar zijn gezicht verradt hem"

"Goeden morgen, mevrouw Rhooner, hoe gaat het u?"

"Hé, mijnheer Markx, dank u, heel wel. Kom binnen. Hoe maakt u het?"

1) Vindt u dat zoo erg, waarde paedagogen?

„Springlevend, mevrouw! Neem mij niet kwalijk, dat ik zoo vroeg kom, maar . . .”

„Kom, kom, Joseph wacht u al, hij is in de voorkamer.”

„Geen belet dus?”

„Welneen, zie daar staat hij al in de deur.”

Ach God, is dat Joseph! Die rijzige gestalte van vroeger, nu gebogen als van een ouden man! — Dat vroolijk, levenslustig gelaat, als marmer! — De hol-liggende oogen staren dof voor zich. — De saamgeperste lippen, door prachtige zwarte knevels overschaduwde, doen zich geweld, om een glimlach na te bootsen! — God, wat knikken zijne knieën!

„Dag, Joseph! Hoe staat het leven?” klinkt het zoo vroolijk, als de lijder van zijn vriend gewoon is.

„Zoo, zoo, Ferdinand, zachtjes aan. Ik wacht op beter weêr, en dan naar 't Zuiden. Dan zal ik wel weer geheel opknappen.”

„Dat help ik u wenschen. Jammer, dat het seizoen u niet dienstig is voor zoo'n reisje.”

„Ja, mon cher ami, daar zit het 'm juist. Als het geen December was, wist ik het wel. De Dokter zegt, dat ik tot Februari zal moeten wachten; maar dan ga ik stellig.”

„Waarheen?”

„Naar Nizza. Papa zal intijds logies voor mij bespreken. Ik ben niet meer in staat behoorlijk te correspondeeren. Eh bien, hoe vindt je, dat ik er uitzie?”

Netelige vraag. Daar ligt de jonkman in den kolossalen ziekestoel. Zijne weelderige, gitzwarte haren doen de bleekheid van zijn gelaat sterk uitkomen, hetgeen mij nu bij 't venster-raam nog meer in 't oog valt, dan toen ik hem zooeven bij de deur de bevende, klamme hand drukte. En toch, met welk een zorg heeft hij zijn toilet gemaakt, als verwachtte mijn vriend een bezoek van zijn beminde Leonie, de smaakvolle Parisienne! . . .

„Welnu, antwoordt je daar niet op?”

Scherper ziet hij mij in de oogen, als wil hij in mijn bin-

nenste lezen, of het werkelijk gemeend is, wanneer ik getuig, zooals hij stellig verwacht, dat hij er goed uitziet. Maar stil, ik word geholpen. Zijn mama doet het dringend verzoek, dat Joseph wat bedaarder zou blijven. „Straks moet je 't weer bezuren, dan is 't weer hoesten zonder einde.”

„Ja, dat 's waar,” zeg ik eindelijk, om dan toch iets te zeggen, „u is nog levendig genoeg. Dit is al veel.”

„Eh bien, maar ik bedoel mijn kleur, enfin, hoe ik er uitzie!” (Met verheffing van stem en starren blik :) „Jij hebt me nu in geen vier maanden gezien en kan dus beter oordeelen, of je aan me gewonnen hebt?”

— Welzeker, aan me gewonnen hebt! —

„Hoor eens, Joseph, ik ben geen dokter. U is bleek; dat zijn er wel meer, vooral als men de deur niet uitgaat . . .”

„O, pardon! Dáár staan sigaren; kijk, ma is zoo ongemerkt heengegaan. Wacht, ik zal ze krijgen . . .”

„Blijf nu in vredesnaam zitten. Ik zie ze staan en zal maar zoo vrij wezen mij zelf te bedienen. Doch hindert u het rooken niet?”

„Neen, ik rook zelf nu en dan een sigarette. En wat ben je beleefd met je u! Dat geeft me zoo'n idee, dat je schrikt, nu je mij ziet.”

„Toch niet; maar me dunkt, dat past bij uwe complaisance, om pardon te vragen . . .”

„Alweer dat u. We zijn dit immers niet van elkaâr gewoon?”

„Joseph, wees toch asjeblijft bedaarder; anders durf ik je waarachtig niet langer ophouden.”

„Wat zou dat! Je blijft me minstens een paar uren gezelschap houden, hoor. Och, mon cher, ik verveel mij dikwijls zoo!”

„Mag je lezen?”

„O, de dokter verbiedt mij niets meer. Drankjes en pillen behoef ik niet meer te slikken; en ik mag eten en drinken wat ik verkies. Dat bevalt mij, want op bepaalde uren van den dag houd ik veel van mijn café-noir. Mijn Esculaap permitteert mij

voorts knutselen en kunst-zagen, lezen en zoo meer. Alleen moet ik mij wachten voor vermoeyenis."

"En dat praten dan, vermoeit je dat niet?"

"Och neen; en al zou dat ook, aanstonds zit ik weër lang genoeg stil."

"Maar, als de dokter het niet verbiedt, kan je toch ook lezen. Of ben je daar nog geen liefhebber van?"

"Jawel, ik lees ook al eens. Zie ik heb juist de „Notre-Dame” van Victor Hugo onderhanden."

"Lieve hemel, lees je nu nog Victor Hugo?"

"Waarom niet? Schrik jij daar ook al voor?"

"Me dunkt toch minstens geen lectuur, voor iemand.... die...."

"Zijn huisje van zes planken gerust bestellen kan, wil je zeggen."

"Och, Joseph, dat kan een ieder, welbeschouwd. De een krijgt een lange waarschuwing van mageren Hein, de ander een korter, en een derde neemt hij in zijn knokkels, zonder zich eerst aan te dienen."

"Ja, is het niet verschrikkelijk, nu al te moeten heengaan? O, Ferdinand, ik voel het maar al te wel, dat ik gauw...."

"Kom, vent, zoolang er leven is, is er immers hoop."

"Noem je dat leven, zooals ik nu ben? Ach God, drie weken geleden werd ik 26 jaar, en ik ben afgeleefd....!"

"Maar hoe heb ik het nu? Waar is de levenslust en blijgeestigheid, die ik altijd zoo gaarne in je zag? Toe, vertel me liever eens wat van Parijs."

"Van Parijs, Ferdinand? Neen!.... Zie," — en mijn vriend vat een juist binnengehuppelden krullebol van omstreeks 4 jaren bij de hand, — „zie eens de oudste van mijne zuster, deze is mijn *memento mori*; die vraagt nooit waar ik geweest ben, en zegt trouw waar ik heenga."

"Ik begrijp je niet."

"Eh bien, luister. — Jantje, hoe gaat het met oom?"

Het lieve knaapje ziet wat schuchter naar den vreemden

mijnheer en, als een kind, dat voor de visite een versje opzegt, reciteert hij met een leeuwerik-stemmetje: „Oompje gaat dood.”

„En waar ga ik dan heen?”

„Na 't kerkhof,” lacht de kleine.

„Och, Joseph,” zeg ik ontroerd, „houd op! Hoe komt het kind er aan?”

„Dat heb ik hem geleerd, mon cher,” luidt het antwoord. „Er komen soms bezoekers, van die heel lieve, weet je, die mij verrassen met een: „U ziet er niet slechter uit,” of „ik heb wezenlijk aan u gewonnen,” en „u schijnt er weer heelemaal boven op te komen.” Dan roep ik Jan, 't kind is voor mijn plezier den geheelen dag bij me, en ik doe hem de vragen van zooeven.”

„En welke bedoeling heb je daarmee?”

„'k Wed, dat je die zelf al heel gauw vindt, als je zoeken wil. In alle geval merkt je wel, dat ik niet meer gestemd ben, om je tafereeltjes uit *la vie Parisienne* voor te leggen, al sla ik dan nog eens een oog in Victor Hugo's werken. Dat is geweest, Ferdinand; maar wat zal er komen....?”

Ach, mon cher, véel heb ik gezien en gehoord in de zes jaren, die ik in Frankrijk doorbracht, en wil je wel gelooven, dat alles is me nu een benauwde droom.”

„'t Is mij vreemd, je zóó te hooren. We moesten ons praatje staken, Joseph, en....”

„Neen, nog....”

„Och, vent, ik blijf immers een paar dagen in de stad,” werp ik mijn vriend tegen, ondertusschen opstaande, om nu toch maar te vertrekken. „Ik kom nog wel eens terug. Je vermoeit je te veel, met zoolang achter-een te spreken.”

„Neen, ga nu niet wech; wie weet.... is het niet voor 't laatst....?”

„Je bent veel te ernstig van morgen.”

„Mon Dieu, wil je dan, dat ik in de kist nog zal geksche-
ren? Geloof me, je vermoeit mij niet, het doet mij goed, met jou eens te kunnen praten.”

„Als je dan met geweld wil, zal ik weer gaan zitten.”

„Tenez, tenez, rook je nog? Wacht, ik zal schellen.”

„Welneen, waarvoor?”

„Jantje, jongen, ga eens aan groôma vragen, of zij wat voor ons heeft.”

„Neen, neen,” stribbel ik tegen, doch te vergeefs. „Nu, zeg eens, dat je het kind die woorden geleerd hebt, vind ik, wèl ingezien, niet onaardig. Maar...”

„Continuez, mon ami, continuez! Wat maar....?”

„Wel, in plaats van naar 't kerkhof, liet ik hem liever zeggen: naar den Hemel.”

„Zóó, kan je mij daarvoor een vrijkaartje geven?”

„Neen; maar Victor Hugo toch ook niet.”

„Ik voel die speld, Ferdinand.”

„Hoo, hoo, 't ligt in de verste verte niet in mijn bedoeling, om je speldeprikjes te geven.”

„'t Was toch niet kwaad, zoo dit wèl in je bedoeling lag. Mijnheer Scherfkens, die mij zoo nu en dan met een visite vereert, doet niets anders. En daarom juist is hij me welkom.”

„Is ZijnEerwaarde je biechtvader, zonder onbescheiden te zijn?”

„Die vraag stel je wel wat fijntjes, om aan geen indiscretie te denken. — Maar Ferdinand mag dat doen, niet waar, ma?”

„Ik weet niet wat de heeren bespreken,” zegt mevrouw Rhooner, die met vriendelijken glimlach binnenkomend, al-dadelijk het rug-kussen in den ziekenstoel wat opschudt, opdat haar Joseph toch altijd gemakkelijk zitten zou. En om aan het geboodschapt verlangen van den lijder te voldoen, noemt de goede vrouw ons een lijstje van koude en warme dranken, precies als een kelner in 't café, zooals haar zoon opmerkt. Wij besluiten echter tot „een niemendalletje”, want nog slechts een half uur, en het is tijd voor het vaderlandsche kopje troost, door mijn vriend zijn „café-noir” genoemd. 't Schijnt intuschen, dat geen intermezzo den teringlijder van zijn ernstig à propos kan afbrengen. Althans met flauwen glimlach vervolgt

hij, zijne mama in de oogen ziende: „Ferdinand vroeg daar, of mijnheer Scherfkens mijn biechtvader is.”

„Dat heeft hij dan juist geraden niet waar?” vraagt zij met lieven eenvoud.

„Zeker,” bevestigt de zieke met een ironisch lachje. „En nu vreesde hij door die vraag onbescheiden te zijn.”

De moeder verstaat haar kind niet meer; hij is haar te Fransch geworden. De vrome gevoelt niet, dat met die simpele, schoon met bijzonder accent uitgesproken woorden, aan den wel in Nederland geboren en opgevoeden Katholiek, maar Parijzenaar in levensbeschouwing, gevraagd werd, of hij in zijn beklaagenswaardigen toestand den zoeten troost van den Godsdienst niet versmaadt. Dat mijn vriend den zin dier vraag vat, blijkt wel, wanneer hij, zoodra zijne moeder ons weer alleen gelaten heeft, vervolgt: „Ferdinand, weet je aan wie die mijnheer Scherfkens mij dikwijls doet denken?”

„Nee, aan wien dan?”

„Aan soeur Gabrielle.”

„O, die herinner ik mij nog heel goed.”

„Ik mij nog maar zoo flauwtjes.”

„De zuster, die mede ons heeft voorbereid tot de eerste H. Communie?”

„Tot de eerste H. Communie,” herhaalt de zieke langzaam. En na een met zekeren schroom uitgesproken verzoek, om alweder het windkussen wat te verleggen, laat hij zich in zijn stoel terugvallen en vraagt schier fluisterend: „Ferdinand, vertel me eens wat van die dagen. Ik ben er veel van vergeten, en toch denk ik er tegenwoordig dikwijls aan.”

„Als je dokter mij ontmoet krijg ik om mijn ooren, maar dan geef ik jou de schuld. 't Was immers in de Paaschweek, toen we voor 't eerst naar het Liefdegesticht gingen, om daar, met eenige andere jongens, voorts driemaal 's weeks te worden beziggehouden over dien gewichtigen dag. Weet je nog, dat zuster Gabriël, met dien eigenaardigen tact van uitleggen, ons dan voorlas uit een boek: „De groote dag nadert?””

„Jawel, daarvan staat me nog iets voor.”

„En wat kon zij dan onderhoudend uitweiden over het geluk, dat wij, Katholieken, hebben in den schat der H. Eucharistie. Met welk een vuur sprak zij over de zuiverheid des harten, die men hebben moet, als wij God willen ontvangen; maar ook, hoe gemakkelijk wij in de Biecht die zuiverheid kunnen erlangen, zoo we die soms verloren hebben. En, wars van angstvalligheden, wist zij ons zoo vrijmoedig te maken, dat we zonder de minste vrees, zelfs met blijdschap, de generale Biecht spraken, om toch zoo waardig mogelijk de eerste H. Communie te doen.”

„Ja, ja, en dat, als men die goed deed, ze altijd invloed zou hebben op ons volgend leven.”

„Juist.”

„Waarachtig, een lieve vrouw, in de eerbiedigste beteekenis van het woord! Maar, Ferdinand, zou iedereen dien invloed gekend hebben, ook die ze goed deed?”

„Me dunkt, gij ten minste zijt er een levend getuigenis voor.”

„Wel vleierend”

„Weet je nog wel, Joseph, hoe wij in het eerste en tweede jaar daarop, soms Saterdagsmiddags uit school kwamen, en met kinderlijken trots tot elkaâr zeiden: „ik ga morgen ten hoogtijd?”

„Ja, ik weet dat nog. Hoe kinderlijk, en toch wat een genot!”

„Ken je nu nog dat genot?”

„Ben je dan nu nog kind?”

„In dien zin, ja, Goddank! Maar jij toch ook, niet waar?”

„Ik hoop het te worden, nog vóór mijn dood! Priez pour moi, mon ami de jeunesse”

.

Van 't ouderlijk huis in mijne gewone omgeving teruggekeerd, stond, bij dezès aangename herinnering, 't droevig beeld van mijn schier stervenden vriend mij telkens voor den geest, als ik, in antwoord op een schrijven van medio Januari, een brief van hem ontving:

" J'attends maintenant avec impatience la fin du mois de Février, pour vite me sauver en Italie Ensuite, je suis heureux d'apprendre, que vous ne m'oubliez pas dans vos prières. Demandez surtout ma convalescence"

Allons, dan schijnt het toch wel te gaan. De toon van zijn brief, al is het bevend schrift bijna onleesbaar, stemt trouwens overeen met dien, welken hij aansloeg, niet bij ons laatste onderhoud, maar bij onze laatste ontmoeting, toen ik afscheid van hem nam. 't Is waar, de mij onbekende bezoeker, dien ik dan bij hem aantrof, verstond heel wat beter dan ik de kunst, om mijnheer Rhoner „wat op te vroolijken;" zelfs zóó, dat deze zijn „memento mori" vergat, en, met een opvallend kleurtje op de lijkwitte kaken, keudelde over Nizza en de amusements der badplaatsen. 't Zal dus niet waar zijn, dat we ons op dien December-ochtend voor het laatst met elkander onderhielden, zooals hij toen in zijn ernstige stemming volhield. Fiat!

Maar wanneer ik, enkele weken daarna, weer eens met Joseph een praatje op het papier houd, kan de post dat nauwelijks hebben overgebracht, of ik krijg een kort bericht . . . van zijn overlijden.

Als zijne moeder, die voorbeeldeloos kloeke vrouw, haar lieven zoon in zijn nog onverwacht ingeganen doodstrijd ondersteunde, zag, neen gevoelde zij het hoofd van den stervende met een diepen zucht op hare borst zinken, en smartelijk klaagde zij: „Ach, God, hij is dood!" — Maar neen, „nog niet" lispelde hij zieltogend. „Joseph," fluisterde zij toen, „Joseph, hoe gaat het?" — „God is goed . . . Hij is . . . barmhartig!" luidde het nog goed verstaanbare antwoord, waarmede hij zijn ziel aan den goeden, barmhartigen God overgaf.

Toegerust met een krachtigen geest, een vasten wil en eene rustige blijmoedigheid, had de jonge man, met de hulpmiddelen der kunst gewapend, langen tijd weerstand geboden aan den

vijand, dien hij zoo haatte, den dood. Deze echter, het wachten moede, en verbitterd om de kunstgrepen, waardoor zijn prooi hem telkens ontglipte, greep hem onverhoeds en hij viel; maar getroost, bemoedigd, ja verblijd door de genadeschatten der H. Roomsche-Catholieke Kerk.

En op last der vriendschap verschalkte de kunst het barre jaargetijde: een heerlijke bloemkrans, besproeid met de tranen der naamlooze smart zijner ouders, broers en zusters, dekte de lijkst van onzen geliefden doode, den speelmakker mijner jeugd.

DE DOKTER KWAM TE LAAT.

't Is een „laksche" winter, veel regen en wind; doch vandaag is 't eens vinnig koud, het vriest dat het kraakt.

Freule Lucia van Eikelenstein tot Sommersburg, die als „eenige" dame met slechts éene dienstbode, het keurigste bovenhuis in de Hoogstraat bewoont, heeft Naatje naar den timmerman gezonden, om de tochtlatten eens te komen nazien. Want, neen, 't is geen verbeelding, voel maar, de wind giert door de reten! Vandaar dat het wederom veel erger is met de pijn in freules rechter schouder. Deze — de pijn n.l. — schiet nu telkens naar heur linker elleboog en vervolgens naar 't hoofd. Onuitstaanbaar! De freule lijdt nog al eens meer aan die rheumatische aandoeningen, maar toch nooit zooals dezer dagen, juist nu zij stellig beloofd heeft de soirée der Van Develaers bij te wonen, bovendien eene invitatie heeft aangenomen voor het diner van a.s. Saturdag bij den controleur, en eindelijk zelf daags te voren een theetje denkt te geven.

Freule Lucia is eene ongehuwde, bijna zestigjarige dame van aanzienlijken huize, gevierd vooral door hare talrijke neefjes en nichtjes, en bizonder geacht door haren notaris. Deze gevierdheid en achting wil men wel eens toeschrijven aan de omstandigheid, dat H. HoogEdelGeb. schatrijk is. En in aanmerking genomen, dat tante Lucia, zooals zij in geheel hare uitgebreide conversatie genoemd wordt, huis en hof houdt, niet grootscher

dan op de bel-étage van het kapitale winkelhuis, dat zij in deze vroolijke, bedrijvige straat heeft aangekocht, en waarvan zij het benedengedeelte verhuurde aan een groothandelaar in Comestibles, Primeurs en Delicatessen, — overwegende, dat de freule, hoewel smaakvol, toch niet weelderig is in haar toilet, — vermits zij bij zich „geen menschen ziet” dan op een theetje of hoogstens op een onder-onsje, — dewijl HED. voorts geen plezier heeft in het „wisselen van cadeau’s” bij bepaalde gelegenheden en zij, wegens die telkens terugkeerende pijn in heur schouder, niet zoo ijverig kan deelnemen aan de liefdadigheid, als hare middelen haar overigens wel veroorlooven, — zoo is het dan zeer begrijpelijk, dat tante Lucia geen dag ziet voorbijgaan, zonder lieve visites te ontvangen van heusche belangstellenden in hare gezondheid.

Zoo ooit dan was intusschen nu een dergelijk bezoek zeer gewenscht. Ofschoon tante nog in *négligé* is, en op andere dagen zelfs aan haar „byoutje,” de achttienjarige Elize van hare zuster Christine, belet zou geven, wanneer die ’t wagen zou den goeden toon zoozeer te veronachtzamen, dat zij nu reeds, vóór twaalf uur, zich zou aanmelden, — ach, of er nu toch iemand kwam!

De freule gevoelt zich zoo eenzaam! Naatje doet zeker nog een andere boodschap na die bij den timmerman, zij blijft zoo lang uit. Wat een pijn! Phu! daar schiet het van den linker pols recht naar de slapen van ’t hoofd, aan beide kanten te gelijk! Dat is geene gewone rheumatische aandoening. Migraine is ’t ook niet. Ai! nu snijdt het door ’t hoofd naar de keel, kuche, kuche, kuche! Wat het wezen zou? De freule vermoedt het, vreest het, voelt het, maar durft het niet uitspreken. „Ai; och hemel, Naatje, ben je daar eindelijk! Schepsel...”

„Gaat zitten!” zegt de dienstbode, die na hare thuiskomst niet eerst naar de keuken gaat, maar, op freule’s geroep, dadelijk het boudoir binnentreedt en den grooten huissleutel in ’t ledige mandje op een stoel legt. „Gunst, freule, wat scheelt er aan?”

„O, Naatje, mijn schouder, mijn arm, mijn elleboog! Och

mijn hoofd, mijn keel phu! kuche, kuche, kuche, alles doet mij zeer."

"Gaaf zitten!" herhaalt Naatje, die zich het zitten-gaan tot devies schijnt gekozen te hebben. "Ik ben bij den timmerman geweest, hij zal komen. Maar zou ik nu niet eens gauw naar dokter Klaver loopen? Ik ben in een ommezentje weerom?"

"Kuche, kuche, kuche! o mijn keel!" is freule's eenig antwoord, benauwd voor de officieele bevestiging van haar vermoeden, dat zij door eene ziekte is aangetast, die zij zelf niet noemen durft, zoo beangst als de naam alléén haar maakt. Die geheimzinnige, verraderlijke ziekte heeft immers reeds zoo vele offers geëischt. "Phu, kuche, kuche, kuche!"

"Gaaf zitten!" vervolgt Naatje met bedenkelijk hoofdschudden. "Gunst, freule, als u die nieuwe ziekte maar niet onder uwes leden heeft, hoe heet die ook weer, de Flenze, is 't niet?"

Onbarmhartige! En de geïnfluenceerde dorst zelf het woord niet uitspreken, ofschoon zij 't beter weet dan gij!

"O Naatje, ja, ik voel het! Kuche, kuche, kuche! Ik heb de de kuche, kuche, de Influenza! phu!"

"Wat zal ik beginnen! Die ziekte zeggen ze dat zoo overerfelijk is," zucht de dienende liefde, allereerst op zelfbehoud bedacht. "Weet u wat ik doen zal, freule: ik zal in de keuken een glas suikerwater klaar maken. Geen goud zoo goed, als suikerwater voor het hoesten"

"Kuche, kuche, kuche, phu!"

"Ja, 't is de Flenze hoor, ik merk het wel. Een leelijken hoest heeft u over u. Zal ik?"

"Kuche, kuche, dadelijk naar beneden," brengt de freule er nu met moeite uit, door hare dienstbode bevestigd in hare heilige overtuiging, dat ook HED. als een gewoon sterveling door de vermaarde Influenza is aangetast. "Kuche, kuche, phu! Naatje, zeg aan de juffrouw beneden dat zij naar dokter Klaver stuurt, dadelijk, phu! kuche, kuche, kuche, dokter dadelijk hier komen."

„Subiet, freule, ik ben direct terug.”

En Naatje naar beneden. Maar de meid van den winkelier in Primeurs en Delicatessen, bezig met wat asch over de glibberige stoep te strooien, krijgt de primeur van het delicate nieuws, dat de freule boven er leelijk aan toe is. „Zij heeft de Flenze, Bet, in den hevigesten graad. Ik zit er zoo meê in; want 't is immers het zeggen, dat die nieuwerwetsche ziekte zoo overerfelijk is?”

„Asjebliet,” antwoordt Bet, die aanstonds hare taak onderbreekt en, met de ontbloote armen in een slip van haar boezelaar gewikkeld, zich in positie stelt tot het voeren van een geregeld gesprek. „Je kan er op aan, dat die ziekte overerfelijk is! Na, wat ik je raaien mag, meid, neem je in acht en kom maar niet te dicht onder de freule der asem. En denk er om, dat je haar zakdoeken dadelijk moet verbranden.”

„Gaat zitten! zulke kostelijke batisten doeken....?”

„Meid, laat je raaien, want anders krijg jij het ook, wees er sekuur op. Dat komt door die paskwillen, of die bascillen, of hoe ze die beesies noemen. Die moeten in haar zakdoek zitten, begrijp-ie, nou en daardoor erft het over.”

„Gaat zitten,” herneemt Naatje ongeloofig. „Maar, Bet, weet je dat wel sekuur?”

„Ja, Na, ik weet het zeker. Ik heb 't de juffrouw lest eens hooren voorlezen uit de krant. Die beesies motten dan miserabel aanstekelijk wezen....”

Het hevig en herhaald tingelen eener salonschel klinkt van boven, waarop Naatje zich naar de zieke spoedt, zonder er aan te denken, eerst hare boodschap af te geven aan de juffrouw beneden.

„O, Naatje,” zoo hoort de trouwe dienstmaagd zich verwelkomen in het boudoir, waar hare meesteres in een armstoel is neergezegen. „O, Naatje, kom hier, ik ga dood, geloof ik! Waar is de dokter? Ik ben zoo koud, phu! kuche, kuche....”

„Gaat zitten, freule, is het zóó erg?” en tranen wellen Naatje in de oogen. „Och, ik zag de juffrouw beneden niet,” vervolgt

zij spijtig en niet zonder zelfverwilt; „maar ik zal nu toch in een wip . . .”

En de daad bij het woord voegend snelt zij heen, doch wordt op het portaal staande gehouden door de juffrouw uit den manufactuurwinkel van „d' overkant,” die hare diensten presenteert. „'t Kon soms noodig wezen,” zegt de juffrouw tegen de verwonderde dienstbode, „dewijl zij weet, dat de freule met Naatje alléén woont, en het beneden op dezen tijd van den dag dan al eens te druk is om bij te springen, enfin, zooals 't in zulke omstandigheden gaat . . .”

„Maar wist u dan, dat de freule zoo subiet ziek geworden is?” kan Naatje zich niet weerhouden eerst eens te informeerden, daar zij 't zich niet verklaren kan, hoe der juffrouw van d' overkant dit reeds bekend is.

„Zéker wist ik dat,” zegt de gediensstige overbuur, „ik hoorde 't zooveen van mijn meid, die had het van Betje beneden.” — En dat in den tijd van drie of vier minuten! — „Ik dacht,” zoo vaart de juffrouw voort, „k zal eens gauw bij de buurtjes overloopen, daar ik de deur zag openstaan. En ik zeg nog tegen mijn man, je kan nooit weten of 't soms noodig is.”

„Nu, juffrouw, dat is 't wel hoor,” verzekert de dienstbare, beleefd voor de eigenares van dien mooien winkel aan d' overkant, maar toch zeer gejaagd door het akelig hoesten van hare gebiedster. „Wil uwe dan zoo vriendelijk wezen en sturen een boodschap naar dokter Klaver?”

„Klaver? hé, waar woont die?” vraagt de juffrouw, die in geen geval van een anderen geneesheer, dan van Dr. Steverijns „iets hebben moet.”

„Klaver woont in de Heerenstraat,” zegt het meisje en rad van tong getuigend, dat zij op heete kolen staat. „Hij woont aldernaast Pit, den juweelen-koopman. Aan den anderen kant woont de Dominee van de Luthersche kerk,” voegt zij er ten overvloede bij, in de meening, dat ze van d' overkant het dan zeker vinden zullen, want: „daar bennen ze Luthersch.”

„Ik zal direct den loopjongen sturen,” belooft de vriendelijke juffrouw. „En, Naatje”

Maar de dienstmaagd is wederom heengespoed naar de lijdere, in angstige afwachting van dokter Klaver, om wien zij zegt gestuurd te hebben. Zij voegt daar niet bij door wiens tuschenkomst, want de freule vraagt er niet naar.

De toestand van de zieke schijnt intusschen met ieder oogenblik te verergeren en zij kan niet meer uitbrengen, althans geeft zij geen ander geluid dan kuche, kuche, kuche, phu! En haar helpster in nood en lijden weet niets beters te doen, dan de arme aangetaste te beklagen, terwijl zij, met de handen in den schoot en zelve bevend van koude, de kachel totaal laat uitgaan, versuft als zij is door de plotselinge ongesteldheid harer meesteres, wier kuchen alleen slechts bewijst, dat zij nog tot de levenden behoort, doch die overigens geheel van haar tramontane is.

Naatje kan het eindelijk niet langer aanzien en hooren, waarom zij een glas ijskoud water gaat halen, daar wat suiker doorroert en het der geïnnfluenceerde aanbiedt met de hartelijke uitnoodiging: „Toe, freule, drink eens; geen goud zoo goed, als suikerwater voor het hoesten.”

En werktuigelijk neemt de kranke een teugje, helaas! om zich jammerlijk te verslikken en een kwartier aan-een te hoesten, dat een mensch er akelig van worden zou, zooals Naatje onderdehand voortgaat te verklaren. Maar eensklaps komt zij op het lumineus idee, om ook goeden raad te voegen bij haar deelnemende klachten. „Hé, freule, dat 's waar, daar valt mij iets te binnen. Als u ereis probeerde een beetje overeind te gaan zitten, dan wil het soms wel eens beter losschieten.”

De trouwe heeft het er echter allesbehalve op begrepen, hare meesteres te ondersteunen bij de poging om, in plaats van een halfliggende, eene meer zittende houding in den armstoel aan te nemen. Zelfs griezelt zij er van, denkend aan de „beesies”, die nu zeker mede „losschieten”, en waartegen Bet van beneden haar waarschuwde, „omdat die zoo aanstekelijk ben-

nen." Zij is dus blijde uit deze netelige positie gered te worden door de anders zoo vaak verwenschte huisbel. „Daar zal de dokter wezen," roept zij met verlichting uit en spoedt zich naar beneden, waar de loopjongen van d' overkant voor de nog altijd geopende deur staat.

„Zussie," zegt hij luchthartig, „ik ben naar den dokter geweest; maar complement en dat ie niet t'huis is, want der is een regiment zieken in de stad, door de Flens, weet je. De dokter komt niet thuis voor t'achter-middag, tegen vier uur, zei de meid, en dan mot meneer eerst aan tafel...."

„Gaat zitten," onderbreekt Naatje de wel-toegelichte boodschap, om verontwaardigd voort te varen: „'t is wat moois! Zou ie soms denken, dat *ons* geld niet zoo goed is als van een ander? Hij mot komen en dadelijk! Ga er nog eens heen...."

„Jawel, en dan heb je 'm al!" is 't leuke wederwoord van den jongen, die voorts duim en vingertop klappend over elkander schuift, om kracht te zetten bij zijne verzekering, dat zulk een boodschap niet zóóveel geeft. „Laat ik dan liever naar een anderen dokter gaan."

„Klaver," zoo houdt de getrouwe aan, „Klaver bedient de freule altijd, en" de salonschel van boven maakt een einde aan 't gesprek, althans in zooverre, dat den jongen half gevraagd, half bevolen wordt te wachten op hetgeen de freule zelf decideeren zal.

„Wat nu begonnen, freule?" vraagt Naatje, weinig minder dan de geïncultiveerde hijgend naar den adem en bibberend van kou. „'t Is toch ongepermitteerd; nou is Klaver niet t'huis, verbeeld u!"

„Kuche, kuche, kuche, och, och, phu! Hoe laat kan mijnheer dan komen?"

„O daar is geen wachten naar," is de meening van haar, die „zoo beangst is voor de aanstekelijkheid dezer nieuw-modische ziekte," gelijk zij maar onbewimpeld te kennen geeft. „Om vier uur t'achter-middag komt ie pas t'huis, is de bood-

schap, en dan mot dat heer eerst nog aan tafel! 't Is ongepermitteerd, wat u?"

"Kuche, kuche, o mijn hoofd!"

"Zal ik dokter Middendorper maar laten halen, die woont hier 't dichtste bij?"

"Neen, neen," kreunt de freule, "die is mij veel te kort-af. Die man heeft geen begrip van vormen. Phu! o mijn keel!"

"Maar Gilsen dan," vervolgt Naatje, "die doktert bij uwes zuster ook?"

"Neen, kuche, kuche, neen!"

"Niet, nou zooals u belieft," herneemt de dienstbare vrij snibbig, innig overtuigd, dat hare gebiedster toch een lastig meubel is, vooral als zij wat mankeert. "Maar," gaat zij na eenig nadenken voort, "als u Van den Meerder eens liet roepen? Een bovenste dokter, freule, die heeft zeker wel drie ziekenbussen onder zijn directie, als 't er niet meer zijn."

"Ben je stapel!" luidt nu het kitteloorige wederwoord van H. Hoogwelgeborene. "Weet je wat," en kuchend denkt de freule aan haar vriendelijken heer op 't laatste diner van de lieve familie Brak. "Naatje, stuur maar oogenblikkelijk om dokter Bergenboom."

"Gaat zitten!" roept Naatje uit en slaat van louter schrik de handen ineen. "Maar, freule, dat is een dokter van 't volk, liefst nog wel van 't paardenvolk, en . . . vrijgezel, hoor!"

"Och, kuche, kuche, doe nu maar wat ik zeg, gauw."

"U moet het weten, natuurlijk," zegt de dienstbode; en met de verzuchting, dat die groote lui zich toch zulke vreemde dingen in 't hoofd kunnen halen, en het haar laatste verkiezing zou wezen een dokter van 't volk, nog wel van 't paardenvolk te raadplegen, haast zij zich naar beneden, om den jongen te gelasten naar dokter Bergenboom te loopen, hard te loopen, en te vragen, of de dokter subiet bij freule Van Eikelenstein tot Sommersburg in de Hoogstraat komen zal.

"O, dat is," bezint de jongen zich, "dat is bij dien kaptein van de artillerie op de kaai?"

„Ja,” herneemt Naatje minachtend, „dat weet ik niet. Loop nou maar hard en breng een boodschap terug, hoe of wat.”

De jongen wech en de dienstmaagd naar boven. Maar nauwelijks heeft zij 't portaal wederom zwoegend bereikt, of zij staat in tweestrijd, wie het eerst te believen, dewijl hare meesteres met klagende stemme roept en er opnieuw gebeld wordt. Wellicht door de macht der gewoonte trekt zij ondertusschen aan 't lange koord, boven aan de trap bevestigd, waarop de deur opengaat en een heer binnenkomt, die verzoekt bij freule Van Eikelenstein te worden toegelaten. En Naatje, die nu als water is, loopt wat zij loopen kan naar de zieke, en schier juichend klinkt het blijde bericht: „o, freule, daar is toch dokter Klaver al! Wil ik meheer maar bovenlaten?”

„Welja, gauw toch,” steent de lijderes, „kuche, kuche, kuche!”

„Meheer,” klinkt het voorts aan de trap, „wil uwe maar boven komen?” En de dienstmaagd zet zich met een zoeten glimlach op het gelaat in postuur, om dokter bij hare meesteres binnen te leiden. „Hierheen, meheer, de freule is nog in haar bedwor.”

„Maar u heeft dan toch belet gevraagd?” herneemt mijnheer, blijkbaar aarzelend om te voldoen aan het verzoek der vriendelijke dienstbode. Vóór de geopende deur van freule's heiligdom blijft hij staan en in zijn brievenstaschje zoekend vraagt hij beleefd: „wil u eerst mijn kaartje afgeven?”

„Gaat zitten! Meheer, der is haast bij?” werpt Naatje driftig tegen, en zonder verdere complimenten duwt zij hem voor zich uit in het schaars verlicht boudoir, waar de freule nooit of te nimmer iemand veroorlooft binnen te treden, dan aan hare dienstbode, haar „bijoutje” en eindelijk aan den geneesheer, wiens komst zij kuchende verbeidt.

„O, dokter!” steent de kranke met gelokene oogen.

„Pardon, freule,” herneemt de binnengeloofste eenigszins ont-hutst, „ik geloof, dat u in mij den bezoeker niet ontvangt, dien u schijnt te verwachten. Ik ben Van Schaarsma, repre-

sentant van de firma Boekers & Steel, specialiteit in oude wijnen en fijne likeuren."

"Gaat zitten!" roept Naatje, die bij de deur heeft post gevat. En de freule slaat verbaasd hare oogen op en uit erbarmelijke klachten over zoo'n „affreus mal-plaisir." „Phu, mijnheer, ik ben ziek, kuche, kuche, kuche! ik kan u niet te woord staan. Kuche, kuche, ik dacht dat mijn dienstmeisje, kuche, kuche, dokter Klaver aandiende...."

"Dat dacht ik ook wezenlijk, freule," verontschuldigt zich het schier schreiende Naatje. „Maar ik ken dien dokter ook niet goed."

"Mille pardons, freule, voor deze vergissing. Mag ik u intusschen onze prijscourant offreeren, en onze offerten bij u komen hernieuwen na uw zeer gewenscht herstel?" vraagt de negociant met een innemend lachje.

"Kuche, kuche! Mijnheer," herneemt de kranke smeeënd, „verplicht mij door heen te gaan. Phu, o mijn keel."

"Uw dienaar, freule. Ik hoop dat de Influenza, waardoor u blijkbaar is aangetast, spoedig moge voorbij zijn, en u mij weldra zal willen permitteeren, uwe aandacht te vestigen op onze exquisite Bourgogne de Nuits, op onze Chartreuse en Elixer de Spa. Onze Bourgogne is krachtig en toch in het geheel niet zwaar." En buigend verwijdt zich de man van zaken, achtervolgd door Naatje, die ter nauwernood weerstaan kan aan den lust, om hem van boven neer te doen tuimelen. „Waarom zeggen zulke menschen ook niet dadelijk wie ze bennen," schroomt zij niet luidop te pruttelen. „Maar dat doen ze nooit, omdat ze wel weten, dat ze dan niet t'huis krijgen." En met, dat zij den tegenover haar stilzwijgenden heer zoo vriendelijk uitgeleide doet, komt de jonge freule Elize, tante's „byoutje", binnenhuppelen.

"O, freule," roept Naatje weer ten hoogste verrast, „wat zal uwes tante blij wezen, dat u der is! Och, uw tante is er zoo naar aan toe.... De Flenze, hoor" gaat zij op gedempten toon voort, zoodra het nichtje boven is, „geen twijfel der aan, dat het die nieuwerwetsche ziekte is. Uwes tante hoest dan allerakeligst!"

Maar zonder antwoord van de jongedame aan „dat breedsprakige schepsel,” klinkt al spoedig het welbekende *Ah ma chère tante* van uit het boudoir, waar Elize op de kranke toetreedt met de stereotiepe vraag: *Comment vous portez-vous, ma tante?* En op het kuchen, dat zij als eenig antwoord verneemt, gaat nichtje liefvallig voort: „wat hoor ik, *ma chère*, wat gaat u nu beginnen! Ook al meêdoen aan de modeziekte. Niet hoesten, toe, kalmpjes aan.”

„Kuche, kuche, *mon bijou!* Daar doe je wel aan, dat je gauw komt. Phu! ja, ik geloof, dat ik de Influenza heb, ik voel het!”

„Wel mogelijk,” herneemt Elize, „en als men de griep niet heeft, zou men ze hier heusch krijgen. Wat is het hier afschuwelijk koud! Brrr!” En het freuletje verstoopt haar fijngevormd neusje in het pelzen handmofje, terwijl zij eens omziet naar de kachel, waarin geen vonkje vuur te bekennen is. Dat vindt zij „verschrikkelijk” en tamelijk ontevreden voegt zij de meesteres van dit armelijk verzorgd verblijf toe: „hoe is ’t mogelijk, tante, waarlijk de kachel is totaal uit, en dat met zulk bar weer! Heusch geen wonder, dat u de koorts op ’t lijf gejaagd wordt. — Naatje!” geen antwoord. „Naatje . . . ! Maar tante laat dan toch vuur brengen!”

„Kuche, kuche, phu! o mijn hoofd, mijn keel, mijn schouder is stijf!” klaagt de geïnfluenceerde, die „zich zelve niet meer is.”

Maar dan zal Elize zich zelve eens wèl wezen, en, krijgt zij op haar derde geroep tot de dienstbode geen gehoor, zij zal toch eens zien, of dat „schepsel” geen mores te leeren is. Dus spoedt zij zich naar ’t portaal en vindt tante’s dienende liefde in opgewonden twistgesprek met een timmerman, die beweert hier besteld te zijn.

„Kort en goed, ik kan je nu niet velen,” vloeit het beslist van Naatjes welbespraakte lippen.

„Niet door de meid, maar door de freule ben ik hier besteld, om de tochtlatten na te zien,” houdt de timmermansgezel echter vol.

„Man,” zoo treedt Elize moedig tussehen beiden, „de freule is ernstig ziek geworden, zij kan nu geen getimmer velen. Wat er later noodig is zullen we doen weten.”

„In vredes naam, ik zal 't mijn baas zeggen. In alle geval een uur verzuim,” prevelt de gezelschapster zijn pet verzettend met de mine om heen te gaan.

„Kom, Naatje,” vervolgt de jongedame vriendelijk tegen de dienstbode, laat den man de deur uit en breng gauw vuur op tante's kamer, 't is om er te bevrozen.” En voort gaat de hupsche achttienjarige naar de kranke, overtuigd als zij is, dat zelfs geene dienstmaagd van het laatste vierde der negentiende eeuw zoozeer op hare „rechten” staat, dat zij freule Elize niet stipt gehoorzamen zou. Nichtje is dan ook nauwelijks weer bij tante, of Naatje maakt met de grootste bereidwilligheid de kachel aan, terwijl zij plechtig verzekert „geheel van streek” te zijn en dat zij dientengevolge aan geen vuur heeft gedacht.

„Nu, dat zal wel weer in orde komen,” bemoedigt Elize haar en voegt er tactvol bij, dat Naatje nu ook eens heel gauw voor koffiewater moet zorgen.

„Lieve freule, dat 's waar ook! Gaat zitten! 't Is half één dóór. Ja, mijn hoofd loopt om; ik heb geen water aan den kook en kan geen tweede ontbijt voorzetten! Dáár, waarachtig, 't is zonde, dat ik het zeg, alweer de bel!” En Naatje naar beneden.

„Kuche, kuche, ach Lize, *mon bijou*, is de dokter er nog niet?” vraagt de freule, die, ofschoon zij „geheel weg” schijnt, toch óók de bel gehoord heeft.

„Neen, tante. Om welken dokter heeft u gestuurd?” is Elize's wedervraag.

„Och, om Klaver, natuurlijk, kuche, kuche, maar die was niet t'huis. En nu wacht ik op.... phu! ik kan niet meer!”

„Maar 't is toch al te gek, om zóó huis te houden,” meent het *bijoutje*, die er reeds lang niet op tegen zou gehad hebben, wanneer zij, althans voor een paar jaartjes en op zekere conditiën, gepromoveerd werd tot gezelschapsdame van freule Lucia,

ma chère tante. „Gelukkig,” roept zij blij verrast, „ik hoor een heerenstap! O zie, daar is neef Frits.” En nichtje haast zich naar de deur, trekt den bezoeker zachtken terug op ’t portaal en zegt dan fluisterend: „Jongen, je komt of je geroepen waart. Maar tante is niet visible, hoor. Ondertusschen kan je ons een grooten dienst bewijzen, door even bij mijn mama aan te loopen en haar te zeggen, dat tante plotseling ongesteld geworden is, dus dat assistentie hoog noodig is.”

„Nu ja,” luidt ’s jongelings bescheid, hoezeer ook hij zijn aardige nicht niet kan tegenstreven, „ik ga zóó niet weg, Lize, Eerst moet ik even worden toegelaten.”

„Onmogelijk,” antwoordt zij stellig, en, terwijl de schalkschheid haar uit de levendige kijkers straalt en kuiltjes tooverst in haar wangen, gaat zij met gedempte stem voort: „wees maar gerust, Fritsje, er is nog niet het minste gevaar, hoor. Maar in alle geval, tante is nog in haar boudoir, dus liggen de tandjes nog in ’t waterbekken en de krulletjes in de doos. Kom liever morgen, of overmorgen terug. Ik zal het heusch aan tante zeggen, dat je hier geweest ben, doch geen stoornis wilde brengen, en liever persoonlijk assistentie gehaald hebt.”

„Nu, dan is ’t goed,” berust neef in nichtjes wijze beschikking. „Ik zal wel even bij je ma aanloopen.”

„Als je ’t doen wil, man, met je verjaardag een paar pantoffels! Of neen,” laat ze er dadelijk plaagziek op volgen, „de zorg voor pantoffels heeft nu *la belle Célestine* van je nichtjes overgenomen. Maar dan toch: drie pennewisschers voor één, hoor, als je prompt je boodschap doet! Adjuus!” En daar zij zelf Frits wil uitlaten, trekt Elize met eigen hand aan ’t lange deurkoord, zoodat zij ’t uitschreeuwt van de pijn; maar toch nog eens herhalend: „Adjuus, prettige wandeling. Hé, Frits, wanneer gaan we schaatsenrijden...?” Maar neef is de stoep al afgeloopen, waarom zij de deur laat dichtvallen, en vervolgens haar keurige kleine handpalmen bekijkt, of zij ze soms geschaafd heeft. Middelerwijl klinkt de bel opnieuw, waarop Naatje komt aangeloopt, vast overtuigd, dat het die dokter van ’t paarden-

volk wezen zal, en de jonge freule dus verzocht wordt, dit troostrijk bericht alvast aan tante te gaan mededeelen.

Eilacie, nieuwe teleurstelling!

„Naatje,” klinkt het van beneden als de deur is opengegaan, „wat zal het wezen vandaag?”

„Gaat zitten! Daar heb je den slager al! En ik heb nog aan geen pot gedacht! Wacht maar even, Dorus!”

„Hé, beste,” roept de gediensstige slager haar na, „hier is der nog één met een boodschap, anders moet je nog tweemaal loopen, zus.”

En opnieuw buigt de dienstmaagd over de trapleuning op het portaal, om de tweede boodschap aan te nemen, eene van 't grootste belang: „compelement, en dat de kaptein met plezier zal komen.”

Naatje zal 't even gaan zeggen en de loopjongen moet „een ommezentje wachten, of er nog wat te belasten is.” —

„'t Is tegenwoordig een herrie in de stad met die Flenza,” gaat de jongen voort tegen den slagersgezel. „De freule hier moet het eindelijk ook te pakken hebben. Der liggen nou op 't moment precies 89 in de infirmerie. Ze zeggen, dat het eigenlijk een grootelui's-ziekte is, maar ik geloof er niks van.” Dat houdt de ander ook voor een praatje; hij kan er wel vijftig, zestig op een rijtje, allemaal dienstbaren, die 't ook gehad hebben. Ook zijn vader en beide broërs hebben er aan ziek gelegen, zoo goed als de keizer van Duitschland.

„Ja, 't is toch aardig,” merkt de loopjongen wijsgeerig aan, „dat, op 't stuk van ziekten en kwalen, de grooten zoo goed bakker-aan bennen als de kleinen.”

„Aardig is het,” stemt de slager toe.

Terwijl dit gesprek beneden aan de trap gevoerd wordt in afwachting van de dingen, die hier in letterlijken zin van boven moeten komen, en voor den vleeschhouwer in eene bestelling „gauw bezorgen,” voor den boodschapper in eene fooi zouden bestaan, houden freule Van Eikelenstein, hare dienstbode en de zich voor de zieke opofferende Elize raad, of de laatste

al dan niet familiaar zou blijven dineeren. In 't eene geval moest Naatje een „niet te lomp” biefstukje en dito dito kalfscotteletje bestellen, in het andere zou er vandaag niets noodig wezen. Want de oude dame heeft niet de minste appetijt, en voor de dienstbare is de proviand nog overvloedig. Nu vindt tante het wel beter, dat nichtje blijft; maar nichtje acht het verreweg het verkieselijkst, dat zij tante geen last veroorzaakt en te huis moet dineeren, waarop Naatje „reseleveert,” om den slager te gaan zeggen „niets noodig vandaag, Dorus.” Deze vindt dit óók wel aardig, iemand op zóó 'n boodschap rond een half uur te laten wachten. De loopjongen komt er beter af, daar hij in den vorm van een zilverstukje dank ontvangt voor de boodschappen bij dokter Klaver en dien dokter van 't paardenvolk.

Ondertusschen meent men in freule's toestand eenige beterschap te bespeuren, dank de goede zorgen van haar *bijou*, die besloot met behulp van Naatje *ma chère tante* „goed ingepakt” van den armstoel uit het boudoir over te brengen naar de sophá, in het bereids goed verwarmde kleine salon. In eene antieke Turksche sjaal gewikkeld, met een warme capuchon op het hoofd en een tiggervel over de voeten, hoog tot aan de knieën uitgespreid, wacht zij dus de komst af van haar onder velen uitverkoren geneesheer. Het hoesten is aanmerkelijk bedaard, en het kopje bouillon, door Elize's eigene jonkvrouwelijke handen, „juist op tante's smaak” gereed gemaakt, is reeds met graagte geaccepteerd en delicious bevonden. De freule gevoelt zich zelfs reeds opgewekt genoeg, om Elize de malle scène met dien wijnkoopman te vertellen, terwijl de jongedame eindelijk ook eens zorgt voor zich zelve en voor Naatje, die nog „zoo overstuur” is, dat zij aan niets denkt. Aan éene tafel, tegenover tante geplaatst, gebruiken freule Elize en de dienstbode nu allerzusterlijkst een eenvoudig tweede ontbijt, en laten het zich zoo uitmuntend smaken, dat de kranke er van watertandt.

Dit is toch vreemd, dunkt Elize. Nog vreemder, dat de patiënte plotseling door een nieuwe hoest- of liever kuch-bui

overvallen wordt, zoodra de huisbel klinkt en zij spoedig de haar welbekende stem hoort van kapitein Bergenboom, die de dienstbode belet laat vragen. Heeft het te harde stoken der kachel met de schier verstikkende kleeding reeds saamgewerkt, om een verhoogden bloos op hare zestigjarige wangen te jagen, heur anders zoo aristocratisch-blank gelaat neemt nu allengs een meniekleur aan. En of Elize al dadelijk haar voorhoudt niet zoo te hoesten, „kuche, kuche, kuche,” is weer het pas gestaakte lied, en bevend vloeit het van freule's min of meer paarsgetinte dunne lipjes: „phu! o mijn keel, mijn hoofd!”

Hierop verschijnt de dokter „van 't paardenvolk,” op eerbiedigen afstand achterna gedribbeld door Naatje, die echter, „geheel overstuur” geraakt, zich onmiddellijk verwijdert.

„Ik hoor, freule,” begint de kloekgebouwde vijftiger, wiens open, schrandere blik, nog meer dan zijn goed-verzorgde snorrebaard en onberispelijke kleedij, een aangenamen indruk maakt op de beide dames, die hij met een lichte buiging begroet, — „ik hoor, freule, dat uwe gezondheid te wenschen overlaat.”

„O, dokter, kuche, kuche, kuche,” kreunt de kranke dame, terwijl de gezonde hem met gedistingeerde elegantie een zetel aanbiedt. „Kuche, kuche, ik vrees, dokter, ik vrees!”

„Jawel, herneemt de man der wetenschap, „u vreest, dat u door de Influenza is aangetast.”

„Och ja,” zucht de lijderes en kucht nog eens.

„Maar mag ik u opmerken, freule,” vervolgt de dokter van 't paardenvolk, „dat u zich te wenden heeft tot uw gewonen geneesheer?”

„Kuche, kuche, kuche, die is niet t'huis,” klaagt de zieke.

„Dan zal u zijn t'huiskomst moeten afwachten,” gaat Z. Edel Gestr., zoo beleefd als 't maar mogelijk is, voort. „Ook zoudt u een anderen dokter kunnen ontbieden.”

„Daarom zond ik om u,” lispelt de dame.

„Jawel,” repliceert de officier met een lachje. „Maar, freule, u weet toch wel, dat ik geen burgerpraktijk uitoefen.”

„En als ik nu eens wil, dat u dat wèl doet?” vraagt H. Hoogwelgeborene. „Kan ik den geneesheer niet ontbieden, dien ik wensch, dat mij cureere?”

„Zeker, freule; doch altijd een geneesheer, die zich belast met de burgerpraktijk,” is ’t onverstoorbaar kalme bescheid van den onverbiddelijken kapitein. „Of het moest zijn in excepti-oneele gevallen, bij ongelukken of plotselinge aanvallen eener epidemie. Doch,” zoo gaat de ter zake kundige voort, terwijl hem een fijn, door Elize terstond begrepen lachje, om den knevel speelt: „u veroorlove mij te meenen, dat van dergelijk excepti-oneel geval hier geen sprake is . . .”

„Kuche, kuche, phu!” onderbreekt de lijdende dame den hardvochtigen man, van wien zij genezing verhoopt had. Hoe geheel anders is Klaver toch! — „Dus, dokter, u weigert vol-strekt mij te helpen, en,” zoo tracht de freule ZEdelGestr. nog te vermurwen, „u kan het werkeloos aanzien, dat ik aan die vreeselijke ziekte, kuche, kuche, ter prooi gelaten word? Zeer inhumaaan!”

„Hoor eens, freule,” herneemt de heer Bergenboom gemoede-lijk, „ik ben te zeer vereerd door uw vertrouwen, om meer voedsel te geven aan deze onaangename woordenwisseling. Maar u brengt mij in een zeer lastig parket, eene hoogst moeilijke positie. In alle geval verwacht u toch zeker uw gewonen geneesheer, Dr. Klaver, meen ik?”

„Natuurlijk. Kuche kuche.”

De geleerde schijnt daar niets natuurlijks in te vinden, doch gaat met het grootste geduld voort: „Ik wil dan een voorloopig onderzoek instellen en, zoo noodig, u iets voorschrijven, maar uwe verdere behandeling moet u dan toevertrouwen aan Dr. Klaver.”

Met deze schikking neemt de freule genoegen. Als de officier van gezondheid haar echter ondervraagt over de plaats en den aard der pijn, die de dame zegt te lijden; terwijl hij vervolgens hare ademhaling met de grootste oplettendheid beluistert, haar den pols voelt en alle onderzoek bij de patiënte nauwkeurig in

het werk stelt, welke de medici plegen te doen, dan komt de geleerde tot de vaste overtuiging, of liever, dan wordt hij bevestigd in zijn al spoedig opgevat vermoeden, dat freule Lucia Van Eikelenstein tot Sommersburg niets deert dan angst voor het overigens zeer goed mogelijk geval, dat ook H. Hoogwelgeborene de Influenza wel eens krijgen kon.

Maar hoe dit haar nu aan het verstand gebracht!

„U schijnt een weinig geägteerd,” begint ’s dokters advies.

„En dan die hoest, dokter, kuche, kuche, en die kriebeling in mijn keel. Phu!”

„Permitteer mij u op te merken,” gaat de geneesheer voorzichtig voort, „dat u zich voor dien hoest niet zooveel moeite geven mag. Dat kalmeert vanzelf, freule, als u mijn raad slechts volgen wil.”

„O die wil ik gaarne volgen,” verzekert de patiënte, die zich al iets beter gevoelt door ’t vooruitzicht op ’s dokters recept.

„Begin dan met u vast en stellig overtuigd te houden, dat er geen spoor van Influenza bij u aanwezig is.”

„Is het toch heusch waar?” vraagt de freule, een en al verbazing.

De menschenkenner doet, alsof hij daarvan niets bespeurt, en gaat kalm voort: „Verwissel dan zoodra mogelijk deze verstikkende kleeding voor uw gewoon toilet, dat zeker wel voor dit seizoen berekend zijn zal. Blijf zooveel mogelijk in eene niet vochtige, goed verwarmde kamer, als u t’huis is; maar schroom ook niet, om bij wijlen, voldoende gekleed, beweging te nemen in de frissche buitenlucht. Doe verder eer aan uwe tafel en, als ’t u aangenaam is, gerust ook aan uw kelder. Dat is mijn advies, freule, waarbij ik geen recept te voegen heb.”

„Hé, mijnheer,” waagt de vroolijke Elize nu op te merken, terwijl tante al meer en meer gevoelt, dat zij toch inderdaad aan geene ongesteldheid hoegenaamd onderhevig is, „dan heeft men hier juist die geneesheeren afgewezen, welke het meest van noode waren.”

Dit staat den officier van gezondheid nu minder aan, en tamelijk ontstemd luidt zijne vraag aan beide dames: „dus heeft u al eenige doctoren geraadpleegd? Waartoe u dan nog tot mij gewend?”

„U is de eerste geneesheer, die mij in deze ongesteldheid van dienst heeft willen zijn,” verzekert freule Van Eikelenstein plechtig.

„Ondertusschen,” voegt haar *bijou* daarbij, „heeft men hier een koopman in ouden wijn en verwarmende likeuren afge-
wezen, vervolgens den timmerman, die de tochtlatten moest herstellen, en eindelijk ook den vleeschhouwer.”

„Inderdaad, dan heeft de jongedame gelijk,” herneemt de man van 't vak. „Maar een der beste voorbehoedmiddelen tegen de Influenza, zoowel als tegen vele kwalen, heeft men toch niet kunnen afwijzen, dat is namelijk de opgeruimdheid,” besluit hij vriendelijk, met een glimlach voor de blozende Elize.

Inmiddels is de oude dame op weg, om van het eene uiterste over te gaan tot het andere. Schier smeekt zij den kundigen geneesheer niet zoo dadelijk heen te gaan en hem iets „entre-nous” te mogen presentereen. Zij keuvelt alleraardigst, en het drooge kuchje van zooeven is vervangen door een zóó vroolijk en zóó telkens-herhaald lachje, dat de knappe kapitein, onder het genot van een kelkje chartreuse, zelfs een aanval meent te kunnen wagen op freule Van Eikelensteins . . . welvoorziene beurs. Hij doet het ten behoeve van zoovelen, die in dit barre jaargetijde in droeve werkelijkheid door de Influenza zijn aangetast, en de doctoren niet kunnen ontbieden, die H. Hoogwelgeborene heeft wechgezonden.

„Is er wezenlijk behoefte?” vraagt de reeds radicaal genezene dame uit de volheid van haar dankbaar hart.

„O, freule!” roept de dokter van 't paardenvolk, die echter in deze epidemie ook herhaaldelijk getuige is van menschelijke ellende, welker beschrijving de schatrijke aristocratische vrouw al te pijnlijk zou treffen. En, als de beste smid, het ijzer smedend nu het heet is, vervolgt hij diplomatisch: „Hoe ge-

makkelijk valt het aan eenige bevoorrechten, wat aangename voldoening, zoo nijpenden nood door een flinke gift te kunnen lenigen....” En met voordacht even pauseerend maakt hij zich langzaam ten vertrek gereed met den wensch, dat de freule spoedig in de gelegenheid moge gesteld worden die voldoening te smaken.

„Welnu,” laat de genezene zich niet onbetuigd, „de gelegenheid daartoe zoudt u zelf mij wel kunnen aanbieden, is 't niet, dokter?”

„O, voortreffelijk, freule,” haast hij zich te verzekeren, blijde, dat hij beet heeft. „Als u deze aangename taak aan mij zoudt willen opdragen....”

Dit zal de freule een eer wezen.

En freule Lucia Van Eikelenstein tot Sommersburg, die anders wegens de telkens terugkeerende pijn in heur rechterschouder in het werk der naastenliefde niet zoo ijverig deelneemt, als haar middelen wel veroorloven, drukt bij het hoofdsche afscheid van den militairen dokter een enveloppe in diens hand, inhoudende twee banknoten van f 300— elk. Zij verzoekt die te gebruiken uitsluitend ten behoeve van armen, welke zijn aangestast door de Influenza, waarvan H. Hoogwelgeborene reeds zoo vreeselijk te lijden had, toen zij de ziekte nog slechts in hare angstige verbeelding ontwaarde.

De freule is zeer verheugd, dat het geval tot dit einde gekomen is. Zij herinnerde zich dien kundigen, vriendelijken man, aan wiens zijde zij onlangs heeft deelgenomen aan het diner bij de lieve familie Brak. Elize begrijpt dus, hoe tante op 't idee gekomen is, om dien knappen kapitein te ontbieden, nu Klaver niet te huis was. Tante stelt er prijs op, dat dit duidelijk zij voor haar nichtje. En nauwelijks heeft de eerzame bijna zestigjarige deze verklaring met behoorlijken ernst afgelegd, of Elize's mama komt in hoogst eigen persoon informeren, wat er toch is van een boodschap om assistentie, aan HED. overgebracht door neef Frits. Mevrouw heeft het fijne van de zaak

niet begrepen. Maar, ofschoon zij dacht aan een mogelijke aardigheid van Elize, wilde zij toch zekerheid hebben van den onveranderd gunstigen gezondheidstoestand van hare „chère soeur Lucie.”

En na bevinding van zaken heeft mevrouw ook eene bevredigende oplossing van hetgeen haar duister was, en tevens de overtuiging, dat de familiebelangen, in verband met de persoonlijke belangen van tante, door hare lieve Elize goed begrepen worden. Dewijl nu aan den slager niets besteld is, en Naatje zelf „nog aan geen pot gedacht heeft,” geheel „van streek” als zij is door de ongewone drukte van den dag, — aangezien tante Lucia ondertusschen eene uitmuntende appetijt bij zich in aantocht meent te bespeuren, zoo noodigt mevrouw haar met Elize mede te komen en *en famille* te dineeren.

Dit voorstel kan echter niet zonder discussie worden aangenomen. Het voor en tegen moet rijpelijk overwogen worden en besproken. Doch, daar Elize met hare mama één lijn trekt, moet tante Lucia weldra zwichten voor den lieven drang der redenen, door haar schoonzuster en nichtje aangevoerd. En klokke 4 rijdt het drietal uit in een goed gesloten coupé.

Naatje is blijde, dat zij nu eindelijk eens op haar verhaal kan komen. Maar, in de keuken bezig zijnde met de toebereiding van haar eigen maaltijd, wordt zij al wederom gestoord door een flinken ruk aan de huisbel, terwijl een rijtuig stilhoudt voor de deur. Zij haast zich dus te gaan zien, wat daar nu weer is, en in minder dan geen tijd staat zij vis-à-vis dokter Klaver, die maar zóó, onaangediend, naar boven wil.

„Gaat zitten!” roept Naatje onthutst, „dat ’s waar ook! Dokter, u komt te laat!”

„Wat te laat?” bromt de man der edele geneeskunst. „Is de freule dan . . . ?”

„O neen, meheer,” hervat Naatje, zich kwalijk van lachen kunnende onthouden, dewijl zij nu eerst ’s dokters vreeze bespeurt, dat het wel eens afgeloopen zijn kon. „Neen, niks geen gevaar, hoor! Gaat zitten! de freule is uitgegaan!”

„Hoe !” schreeuwt de dokter, lang niet zoo zacht en innemend, als ZED. de freule pleegt te antwoorden; maar die nu ook reeds van 7 uur dezen morgen af, ten pleiziere der ingebeeelde zoowel als ter hulp van de in werkelijkheid aan Influenza lijdenden „in touw” geweest is, en nu nog, in plaats van rustig aan tafel te kunnen gaan, wederom moest uitrijden, — „is de freule dan niet ziek?”

„Och, dokter, wat zal ik u zeggen,” antwoordt Naatje goedmoedelijk, „ik dacht het vanmorgen ook. Maar, zooals het bij zulke zieken méér gaat, ’t was groote parade met een klein garnizoen. Alhoewel, de kapitein is er toch bij geweest.”

Dokter Klaver rijdt in galop weg, zonder dat laatste gezegde van de dienstbode verstaan te hebben; zeker ten minste heeft hij ’t niet begrepen.

En dat is maar goed ook.

FRAGMENT VAN EEN BRIEF AAN
K. F. HAVENKORF.

.
.
. Ge hebt gelijk, amice, dat
uitzoeken en keus bepalen is nog een heele pruik! En meer
hoofdbreken kost het mij te besluiten, om in dit deeltje deze
stukken bij-een te voegen en die achterwege te laten, sinds ge
mij de woorden van Simon Stylitus hebt voorgehouden:
„Zoolang het koren op het veld staat, is er van het onkruid
gewoonlijk geen sprake; maar is het eindelijk gemaaid en in
de schuur verzameld, dan bindt men het onkruid bijeen om te
verbranden.” Zeer waar, amice, zeer waar: „Dit is nu een-
maal de wet des levens, waaraan noch de dichter, noch de
criticus zich straffeloos kan onttrekken.”

Intusschen dunkt u het oorbaar, in dit bundeltje ook reeds
vroeger „uitgesproken” en „geëxposeerde” gedachten en schet-
sen op te nemen, mits ze — en dit geldt trouwens, niet waar?
ook van de nieuwe, — geen te pover figuur maken onder het
motto van den Meester, die het wraakte „spel en beuze-
larij woorden van gelijke beteekenis [te] schatten,” en zijn
keurige talenten dan ook besteedde slechts „aan het doel, niet
om uit te spannen, maar om te spijzen en te leiden.”

O, mijn vriend, gij doet mij huiveren!

Zou ik de beschreven en reeds bedrukte blaadjes maar niet zedigjes in mijn lessenaar wechsluiten, liever dan ze naar den uitgever te zenden?

Zou ik doch neen! gij zijt de eenige niet, die mij tot dit werk hebt aangespoord, ofschoon het wel eens gebeuren kon, „dat ik dingen te zeggen had, die men zoo 'n jongen, ongeofenden schrijver, als ik zal blijken te zijn, nooit vergeven zou.” 1) En breng ik het er dan niet zonder kleerscheuren af, welnu, die juist mishagden niet aan den Meester, wiens nagedachtenis gehuldigd zij.

Ho, ho, zult ge mij tegenwerpen, de kleerscheuren, waar de „Ultramontaansche Watergeus” van hield, en die hem inderdaad niet misstonden, waren geen leelijke winkelhaken en tornen, welke allicht worden opgedaan, wanneer men hooger reikt, dan men kan. Neen, dat waren wezenlijke, royale scheuren in 's Meesters kleed, heusche, als in den wapenrok van een onversaagden krijger, die zijn man stond en uit een edelen strijd zegevierend te voren trad.

Zeg eens of ik uwe gedachten niet raad?

Hoe het zij, ik waag er een rok aan.

 en wees
 gegroet van

Uw Ferdinand.

1) Alb. Th. in zijn „Johannes Hilman, 21 Nov. 1881.”

ONTWIJDE GRAFKRANSEN.

*Bijdrage tot de karakteristiek der hedendaagsche vereering
van roemruchtige dooden.*

„Wanneer een ander hem soms eens aanraadde
dit woord niet te zeggen, of deze daad niet te
doen, dan vroeg hij: „verwijt gij mij dat? Ik
draag er roem op! *Je m'en fais gloire.*””

Prof. Quack bij de groeve van Alb. Thijm.

Is het voor hen, die niet treuren, als zij die geen hoop hebben, de meest troostrijke gedachte voor de overledenen te bidden, het was ook denzulken in ons goede Vaderland eene behoefte, bij 't smartelijk verlies van den edelen Joseph Albert Alberdingk Thijm, de uitvaart van zijn stoffelijk omhulsel te maken tot eene afschaduwing van zijner ziele glorievollen intocht in het onveranderlijk Jerusalem. Dies vereenigden wij ons trouwhartig met hen, die „vriend en vijand tevens” waren van den *Catholique avant tout*. Het heeft ons wèl gedaan, vertroost, ons tot een juichtoon gestemd in het Benedictus Dominus Deus Israël, dat de herfst des ouderdoms met de lente der jeugd in harmonische mengeling van de meest verscheiden tinten en geuren samenstemde, om van aller innige vereering getuigenis af te leggen voor dezen waarlijk grooten Man, die onze hulde moge aanschouwd hebben van uit den

Hemel, „waar het altijd zomer is,” gelijk het kinderkoor bij de groeve zong, wat hij als jongeling dichtte :

„In den hemel is het altijd zomer.
 Vriendelijke engeltjens vliegen af en aan,
 Mooije rooije bloemen groeyen daar alomme,
 Samen zullen we allen daar voor Lieven Heertjen staan.
 Zijn we ook in smarte met Gods wil tevreên,
 Als waren wij al in den Hemel bijeen.
 Neen, ga die vreugde met d' aarde niet heen:
 Voer ons, o Heer, in uw Hemel bij-een.”

Ach zij allen, die daar stonden, de machtelloozen om dat veeleischend graf, de vroomste der Begijntjes niet uitgezonderd, schreef de *Amsterdammer* terecht, zij hadden dien man, zoo midden uit den strijd wechgenomen, minstens nog een paar dagen leven willen schenken, al ware het slechts, om hem te kunnen doen gevoelen, hoe hoog men hem wel schatte. Helaas, dat heeft hij bij zijn leven niet ervaren. Ditmaal kwam de dood te vroeg.

En als die duizenden, verschillend te moede — naarmate de drijfveer van vereering of nieuwsgierigheid, en hun levensopvatting of inzicht van de zaligheid der dooden, die in den Heer sterven, verschillend was, — als zij terugkeerden van de plaats der laatste rust tot het volle leven, ieder tot zijn werkkring, tot „de mate arbeids, welke de voorzienigheid een ieder onzer toebedeelt,” 1) was het velen, die aan de groeve reeds met verrukking geluisterd hadden naar de schoone en goede en ware lofredenen op den Vereeuwigde, eene verkwikking voor geest en hart, te lezen en te smaken, wat er schoons en goeds en waars gegeven werd in tal van tijdschriften en dagbladen, bizonder in

1) Geliefkoosd woord van Alb. Th.

den *Wetenschappelijke Nederlander*, de *Katholieke Illustratie* en den *Amsterdammer, Weekblad voor Nederland*.

Ja, de letterkransen, in de lente van '89 Alberdingk Thijm ten hulde gevlochten, vormen eene bloemlezing van Proza en Poëzie.

Ach, dat die kronen ook ontwijd werden, dat daar grove, gemeene slootbloemen werden tusschen-geworpen! En niet enkel door deze en gene, die gewoon zijn op bemodderde klompen daarmede te komen aandragen; niet alleen door lieden, die gaarne overal een woordje medespreken en zich verkneukelen, dat ook zij worden opgemerkt, wanneer zij driest naar voren treden; — neen, ook door mannen, die zich mochten beroemen op letterkundige samenwerking met den geleerde, op de vriendschap van den edelaardige, werd daar plompweg een gemeene slootbloem op zijn terp gegooid, een klad gewreven aan zijne beeldtenis, nog wel met de meening, zijn laatste rustplaats daarmede te sieren, een straal te voegen in zijn aureool!

Een rozenkrans wordt licht een doornenkroon,
Een schoone droom is half gedroomd vergeten,
Een hymne vindt haar slotaccoord in hoon! 1)

Moet ons daartegen veel van het hart, we leveren tevens eene bijdrage tot de karakteristiek der vereering, die men heden ten dage een roemruchtigen Doode pleegt te wijden. Het heeft ons pijnlijk getroffen, bij het verscheiden van Alberdingk Thijm wederom, als zoo dikwijls, te moeten ondervinden, met welk eene halsstarrige onwetendheid, met welke *ignorantia crassa* zulk een geest beoordeeld wordt zelfs door mannen, die zich heel wat laten voorstaan op hunne rechtschapenheid en universeele kennis, al verschillen zij in vele zaken van den *Catholique avant tout*.

1) *Aya Sophia*. Aanhef van *Irene*.

Zoo werden wij, bij den troost, dien we smaakten, de nagedachtenis van den goeden Meester gehuldigd te zien, toch bitter gegriefd door eenigen, die hem oonteerden, ja letterlijk hoondden, in 't gezicht van zijne getrouwen zelve.

In den *Amsterdammer*, bij welk *weekblad* voornamelijk wij onze nalezing bepalen, werkten velen samen, om een heerlijken letterkrans te vlechten *ter nagedachtenis van Prof. Dr. J. A. Alberdingk Thijm*. Een blanke lelie van zijn geliefden Broeder prijkte daar naast een krachtige stamroos van zijn Medestander in het tornooiveld der Historie. Witte camellia's van bevoegde kunsteritici; teedere vergeet-mij-nietjes van trouwe vrienden, onder welke die zijn „vijand tevens” waren; geurige viooltjes van dankbare leerlingen; en dat alles omstrengeld en doorwoeld met de groenende laurier van ware verdiensten en de immortelle eener onuitwischbare herinnering aan den eenigen Alberdingk Thijm! Ach, waarom dan die bloemenkeur te schande gemaakt door in 't wild gewassen grove bloemen, met modder en al uit een sloot getrokken en geworpen in den krans op dat dierbare graf....!

Dat daar ter inleiding argeloos gekeuveld werd over een ouden priester, (bij een kinderlijkje, dat even te voren zou begraven worden,) *prevelend den dienst verrichtend*, begeleid door twee koorknappen, *los in zwarte pijen gehuld*, en die, toen het wierookvat *even rond de kist gedragen en het hoognoodige gesproken was*, zich (N.B. voor de lijkplechtigheid van Alb. Th!) tooiden in *witte misgewaden*, — zie dat zijn lovertjes, welke „ter nagedachtenis” van onzen Alberdingk juist niet met smaak gekozen kunnen heeten, maar den beminnelijken Overledene zelf hoogstens een fijn lachje zouden ontlokt hebben met een „de menschen meenen het toch goed.”

Doch iets anders, als daar zoo maar vlakwech wordt neergeschreven: „hij (Alb. Th.) was tegen de kerkelijke school.” Tegen deze scheeve voorstelling van Thijms meening komen wij ten stelligste op met zijne eigene woorden: „Men heeft niets

anders noodig dan een weinig gezond verstand, om in te zien, dat het beste onderwijs dat is, waarin opvoeding en vorming van het hart, ook door geleidelijke inprenting van geloofswaarheden, harmonisch samenvalt met de verrijking van den geest." Deze door en door katholieke stelling had de schrijver dier beschuldiging kunnen vinden in de voorrede van den „Almanak voor Ned. Katholieken '86;" waar 't ZED. tevens had kunnen blijken, dat de Professor in de Aesthetica, slechts ter wille van eene ook door zijn tegenstanders zoo hartelijk begeerde samenwerking tusschen alle zonen des Vaderlands, eenige concessie aan neutraal onderwijs wenschelijk achtte. Dus had ook de welbekende Hoogleeraar in de Ned. Letterkunde, — die er zoo innig van overtuigd is, dat „de groote nederlandsche maatschappij aan niets meer behoefte heeft, dan aan edele, fiere harten, dan aan eene ridderschap van onbevlekt blazoën," 1) — dus had ook hij, wien Alb. Thijm „dertig jaren lang zijne hooggewaardeerde vriendschap bleef toonen," 2) wel wat dieper in den geest van zijn vriend mogen doordringen, alvorens ter zijner nagedachtenis met zoo' blijkbare ingenomenheid te gewagen van de omstandigheid, dat de „Catholieke staatspartij, — wegens de onwrikbare zelfstandigheid zijner overtuiging, gebleken in den schoolstrijd, — niet geheel op hem rekenen mocht." 3)

Zou de vaandrager van het „Hollandsch-Catholieke" de hulde wel geaccepteerd hebben van degenen, die hem niet vieren kunnen, zonder zijne aanhankelijkheid en trouw aan 't oud Geloof in twijfel te trekken; of stout te beweren, dat hij toch niet zoo Roomsch was, als hij wel voorgaf, en wel op grond o. a. dat hij „even eigenaardig was in zijn aan Bilderdijk ontleenden afkeer van tabak en sigaren, als in zijne waardeering van de vrije Volksschool, trots het adagium zijner familie: wij zijn

1) Dr. Jan Ten Brink, *Litt. schetsen en kritieken*, Leiden A. W. Sijthoff 1883.

2) *De Amsterdammer* blz. 2.

3) *De Amsterdammer* t. a. p.

altijd catholiek avant tout geweest?" 1) 't Getuigt zeker niet voor den fijnen smaak, voor den aesthetischen zin van de heeren, die trots hun naam, toch met dergelijke phrasen Thijms groeve durfden naderen; en dat te minder, wijl zij dien tocht maakten uit piëteit voor den Ontslapene. Geen wonder dus, dat ons de vingers jeukten, om die giftige sloop-bloemetjes uit den grafkrans te rukken, en daarvoor in de plaats te stellen een viooltje van den geëerden Directeur der vermaarde scholen te Rolduc: „Wat er zij van de bewering, dat A. Th. in de schoolquaestie op de zijde der liberalen stond, ik blijf gelooven, dat hij daarbij meer het oog op bijzondere toestanden, op uitzonderingen had, dan op het beginsel." 2)

Het stond den mederedacteur van den *Amsterdammer* vrij, — ofschoon het eene bedenkelijke vereering is van een karakter, — niet te verheelen, hoe bij hem meermalen twijfel is gerezen aan de juistheid, althans aan de volledigheid der verklaring van Alberdingk, wanneer hij zich „catholique avant tout" beleet. 3) Wat daarop echter volgde over zelfkennis, en de vraag, „of deze man Katholiek zou hebben kunnen zijn, wanneer dat Katholicisme het vermogen hadde gemist, aan zijn kunstliefde de rijkste voldoening te verschaffen," enz. enz., dat alles had ZED. volkomen opgelost kunnen vinden en daghelder verklaard in Thijms machtig Credo aan Da Costa. Die gespierde verzen wraken tevens de meening, „dat Alberdingk Thijm te goed Nederlander was . . . om het anathema van den „Syllabus" te herhalen," een *certificat de bonne conduite*, dat Zaïm zoo goedig op de groeve afzonderlijk lag. Neen, hij heeft geen „vrijheid verheerlijkt, die zijn Syllabus vloekt." En penvoerders, die, ondanks het voorrecht, dat zij genoten in de vriendschap en

1) *De Ned. Spectator*, 30 Maart '89, blz. 100.

2) Thijm-nummer van *De Katholieke Illustratie*.

3) Eenige regels verder gaf dezelfde schrijver de zeer juiste kenteekening: „Thijm was echt, door en door."

medewerking van een Professor Thijm, toch zoo akelige bewijzen geven van halsstarrige onwetendheid in de beoordeeling van dien Roomschen Nederlander, zulke praatvaders hadden zich dan ook niet gerechtigd mogen achten, om bij zijn verscheiden aan de Katholieken den lieven raad te geven, „gedachtig [te zijn], dat in het hartelijk medeleven en medestreven in kunst, wetenschap en letteren met het andere [?] deel der natie een krachtiger waarborg voor hun toekomst ligt, dan in elke mogelijke politieke of kerkelijke organisatie.” 1)

In 't voorbijgaan: Prof. Dr. J. A. Alberdingk Thijm was hoogleeraar, niet in de Staatswetenschap, maar in de Aesthetica. Of moet in onze dagen noodzakelijk bij alles de politiek gesleept worden?

Durfde de mede-redacteur van den *Amsterdammer* voorts als zeker verkondigen, dat Alberdingk „hemel en aarde te gelijk beminde:” nu wij bemerkt hebben, hoe kwalijk de Meester begrepen werd, kunnen we hem die zekerheid gerust present doen, ofschoon hij er wel wat te vast op steunt bij zijn verdere teekening „van den typischen idealist onzer dagen.”

En zouden we eindelijk in een artikel aan de nagedachtenis van den keurigen stylist —, die immers „naar veler overtuiging reeds voorlang als zoodanig uitgeschitterd heeft,” — geen raadsels verwacht hebben, als waarvan we reeds een voorbeeld aantekenden, en die wederom sterk uitkomen, wanneer daar gezegd wordt, „dat hij, Alb. Th., niet de wereld veroverd, maar toch de harten gewonnen heeft,” terwijl we tevens moeten vernemen, dat „hij gelukkig onvolkomen genoeg was om beminnelijk te kunnen zijn;” wij verbeelden ons den Vereeuwigde „van hier te zien, lichtelijk met het hoofd schuddend, en om den mond dat trekjen van kwalijk verborgen deernis, gehuwd aan de overtuiging van beter wetenschap.” 2) — Maar protest tekenen wij aan tegen de laffe profanatie van St. Thijm als

1) *Amsterdammer* t. a. p.

2) *Dietsche Warande*. D. 7 blz. 494

schutspatroon, indien de Nederlandsche pers een Heilige begeerde," en wel omdat hij „niet slechts strijdlustig was en krijgshaftig, maar ook geestig, puntig, schalks(ch), ironisch, en, . . . ook bijtend, sarcastisch" En dan dat „dagelijksch gebed tot Sint Josephus gericht . . . !"

Wech met die slootbloemen, aan wier tronk zelfs een adder kleeft !

Ten waardigen hulde aan den grooten Gregorius-ridder, den hoogbegaafden Aestheticus, vonden wij in het *Weekblad voor Nederland* verder een slinging van zoo geurige letterbloemen, als het ons niet heugt ooit bewonderd te hebben, ter nagedachtenis van een christen Denker en Harpenaar. Daar volgden namen van hoveniers in onze literarische gaarde, die klinken als een klok ! Wel hebben wij gehuiverd, wjl de hoogbegaafde Pierson het oorbaar achtte, ook in dien krans een proeve te vlechten van het XIXe eeuwse heidendom, door de vraag tot den Ontslapene te richten : „Hoe is uw ontwaken geweest ? Heeft men bij het allereerste wakkerworden nog eenige notie van gedempte burgwallen, van tram en Paleis, Nut van 't Algemeen en *Algemeen Handelsblad* ? Weet men dan dadelijk, wat het ware geloof en de ware politiek is . . . ?" Maar toch, zooals het treffend was te hooren uit den mond van den sympathetischen Quack, daar bij de geopende groeve, zoo was het hier verrukkelijk te zien, hoe zelfs twijfel en ontkenning cijns van eere brachten aan het meest positief geloof. Dan, helaas ! hoe pijnlijk deed het ons aan, hoe bitter grievend was het onzer piëteit voor den geliefden Meester, wanneer wij dat gewijde spel van verven en geuren niet smaken konden zonder geërgerd, verontwaardigd te worden door een tweeden tronk gemeene bloemen, aangedragen uit een moddersloot . . . Voltairiaanschen spot in een hier en daar vrij-duisteren stijl van Multatuli. En, God beter 't ! dat werd nog wel besloten met de tirade : „Als hierin ongetwijfeld de geheele Alberdingk Thijm niet te vinden is, zoo heb ik toch als in een urn met een eerbiedig opschrift,

de helft van zijne assche verzameld, die niet op de winden zal worden verstrooid." Of die verzamelaar van assche tot het anderhalf dozijn Nederlandsche voorstanders van lijkverbranding behoort, weten we niet; maar wel, dat hij met dat geschrijf toonde, niet op zijn plaats te zijn in het gezelschap van Prof. Thijm en diens kring. De man, die zich openlijk frère-compagnon toont met Sociaal-Democraten, moge den deftigen Amsterdamschen Poorter al eens ontmoet, „zoo eens buiten" gezien hebben, hij heeft hem niet gekend. Alberdingk Thijm **encanailleerde** zich niet.

Het stuit ons, andermaal na te lezen, wat de *Amsterdammer* ook uit die hand aannam, ter nagedachtenis van den Meester. Onze droefheid werd door éene lezing reeds al te grievend bespot, en tranen van verontwaardiging zijn den Edele gewijd — die nu dood is, zooals die vieze pen telkens zoo ijskoud kon herhalen.

Maar tegen spotternijen als „dat Alb. Thijm . . . de vleeschgeworden eerbied voor het eerbiedwaardige . . . met de aanraking van zijne handen het ongeveer banale wist te zuiveren, zooals de priester van zijne Kerk door de besproeing met gewijd water . . .", tegen de voorstelling van zijn naleven der ons heilige onthoudingswet op door de Kerk vastgestelde dagen . . ., tegen dat clown-achtige „smakelijk eten en drinken . . . een katholieke deugd," — ons onthouden daartegen te protesteeren, wij kunnen het niet!

Met afschuw wijzen wij af dat illustreeren der namen van Multatuli, A . . . T . . . en Voltaire!

Met verontwaardiging komen wij op tegen de vereenzelving van „huisvlijt" en „huiskunst" met de werkzaamheid en kunst van Alb. Thijm!

Als eerroof aan den doorluchtigen Doode zij gebrandmerkt, dat verknutselen van zijn heerlijk en heilrijk devies in een „je prends mon bien où je le trouve," of misschien nog beter, nog precieser: „je trouve mon bien où je le prends;" gesteld, dat het Fransch was."

Neen, Professor Thijm was geen *lief* karakter, geen *kostelijke* man, die louter voor zijn plezier leefde en knutselde, zooals daar in den *Amsterdammer* den *lezers* werd diets gemaakt. „Ik ben niet,” zoo schreef de Meester in '82, „ik ben niet van degenen, die veel willen weten van vermaak en uitspanning. Men moet *spel* en *beuzelarij* geen woorden van gelijke beteekenis schatten. Al wat we doen, moeten we zooveel mogelijk in overeenstemming brengen met onze menschelijke waardigheid, en dienstbaar maken aan onze bestemming.” En die bestemming geloofde, neen wist de *Catholique avant tout*, heel iets anders te zijn, dan door een vrijdenker als „assche” te worden verzameld „in een urn met eerbiedig opschrift.”

Een eerbiedig opschrift! Ach, het bestaat in den gevierden naam „Alberdingk Thijm” en daaronder . . . „aan L. van Deijsssl!”

Hoe fijn gevoeld!

„Menschen, ergert je niet!” riep een beroemd tooneelspeler. „Maar 't is om je dood te ergeren,” liet hij er onmiddellijk op volgen.

En toch, een waarachtige hulde aan de nagedachtenis van den zwaar beproefden Christen-kunstenaar zou ook onder dat opschrift gebracht kunnen zijn, wanneer niet een tronk gemeene bloemen uit een moddersloot was aangedragen, doch eenvoudig waren afgeschreven de woorden van vader Alberdingk Thijm: „Voor zoover de kunst van eenigen onzer nog niet in den aalouden bodem mocht wortelen van het heerlijk en liefelijk Jerusalem der Kerk, en voor zoover uitstekende katholieke denkers en dichters achterblijven met hunne gaven, — is het nog tijd tot de katholieke letteren te roepen: *Revertete, revertete, Sunamitis: revertete, revertete, ut intueamur te!* „Keer terug, keer terug, opdat wij u aanschouwen!””

KUNSTZIN EN RECHTSGEVOEL.

„Men verstaat in de Nederlanden, in ongewonen graad de kunst, om de monumenten hunne bestemming te doen missen.... In Utrecht heeft men een treffelijke Domkerk, die ongelukkig in den storm van 1674 haar schip en beuken verloren heeft. Het belangrijkste deel, het choor, met den veelzijdigen choortrans en kapellen, bestaat nog; ook bestaat nog het dwarspand. Wat doet men nu? Men timmert een houten amfitheaterkerk in het dwarspand, en sluit het choor, tot onbruik, daarbuiten. In Amsterdam (en misschien ook elders) stichten de Roomsche-Katholieken voor groote sommen kerken, die niet allen even doelmatig zijn, noch in den rechten, besten kerkstijl gebouwd. 1) De Gereformeerden, daarentegen, hebben kerken met de choren en gangen, die de Roomschen behoeven, en in den gotischen trant. Deze kerken zijn voor de Hervormden ondoelmatig. Toch komt men niet op het denkbeeld de rollen te verwisselen. Het geld, dat de Roomschen verbouwen, behoorden de Hervormden te hebben, om zich kerken op te richten evenredig aan hun eeredienst; en hunne (oude) kerken moesten zij, voor dat geld, aan de Roomschen overdragen, dan waren allen veel beter geholpen, en de kunst desgelijks.” — Zoo schreef de

1) Dit is anders geworden. We krijgen nu waar voor onze tinnen gouds. (*Noot van Ferdinand.*)

wakkere Pauwels Foreestier. Men was toen in 't jaar '62.

Ja, „er zouden te onzent in zaken van kunst en wetenschap minder ongelukken gebeuren, indien men meer notitie verkoos te nemen van zijne denkbeelden,” besloot Busken Huet zijn studie over den knappen gaardenaar der *Dietsche Warande*. Toen schreven we '64.

En zie, vijf-en-twintig jaren later komt een kunstlievende advocaat in den *Nederlandschen Spectator* ons vertellen, dat die averechtsche toestanden opzichts onze kerkgebouwen ook hem ergeren en hij wel zou willen, dat er aan die daden van vandalisme een einde kwam. De kunstminnende rechtsgeleerde zou dan ook niet ongeneigd wezen, den Roomschen „die kerken weer af te staan, die zij gebouwd hebben en in zedelijken zin hun rechtmatig toekomen, terwijl zij bovendien voor de Protestantsche godsdienst oefeningen volkomen ongeschikt zijn,” indien maar „de macht,” ziet u, „en het aanzien der Katholieken,” begrijpt u, „daardoor niet te veel zou winnen, en indien dit niet te zeer in strijd was met ons historisch verleden.”

Wat dunkt u, werd de Thijm-literatuur ten jare 1889 niet hoe langs zoo meer interessant? O, als de oude Pauwels dat eens had mogen lezen! Hij had zijn brilleglazen opgepoetst, om het nòg eens te genieten!

Of dan niet vroeger van anti-Roomsche zijde een en ander gezegd en geschreven is, waaruit bleek, dat men reeds voorlang meer notitie ging nemen van Foreestiers denkbeelden? Voorzeker. In ettelijke Kamer- en Gemeenteraads-zittingen b.v. is gedurende dien tijd menig hartig woordje gewisseld, als het subsidie voor restauratie onzer monumentale kerken te berde kwam. Zoo herinneren we ons, hoe een twaalf, veertien jaren geleden in de Utrechtsche vroedschap een balletje werd opgeworpen, om de Domkerk aan de Katholieken terug te geven, wijl dan de gemeente vrij was van subsidie voor de hoog noodige restauratie van dat juweel der middeleeuwsche bouwkunst. Want, zoo meende „de geachte inleider” dier quaestie, de Roomschen zouden uit eigen beurs dat werk wel bekostigen;

en de Stichtsche Dom zou veel beter, meer correct en in korter tijd gerestaureerd worden, dan 't nu geschiedt door een ambtenaarscorps en door Rijks- en Gemeentegelden. Maar de heeren . . . lieten de zaak, zooals die was. Menige bladzijde zouden we voorts kunnen afschrijven uit beschouwingen en aesthetische verhandelingen, waarin ook anti-Roomschen onzen Foreestier in het gelijk stelden, hoewel men de kerken zorgvuldig in 't midden liet. Doch nimmer kwam ons, althans van een landgenoot, 1) iets te voren, als dat artikel in den *Ned. Spectator*. Maar nooit ook zagen wij de rechtvaardigheid zoo cynisch in 't gelaat geslagen, als door denzelfden kunstlievenden rechtsgeleerde.

't Is waar, „gedurende zijn kortstondigen omgang met Alb. Thijm is 't ZEDGestr. gebleken, dat de opvoeding der Protestanten zeer eenzijdig is en veel te wenschen overlaat;” en papenvrees kan zelfs een knap man leelijke parten spelen. Bovendien moest hij allicht in het kader blijven van het tijdschrift, waarin hij zijn stuk plaatste. En de *Spectator*, wien deze denkbeelden te verkondigen werden toevertrouwd, had immers nog geen jaar te voren het monster uitgeteekend, dat het vaderland verdelgen zal, wanneer „de macht” en „het aanzien” der Katholieken te veel winnen zou.

„Kon burgerlijke tucht dit monster niet betemmen,
Al 't land zou tot de keel in bloed en tranen zwemmen,”

had de Haagsche profeet gewaarschuwd met zijn prent in de hand: *Clerus mundi imperator*. En zou men dan dien Katholieken hun kerken teruggeven, ofschoon „zij die gebouwd hebben en in zedelijken zin hun rechtmatig toekomen”? Dat kan je

1) Edmondo de Amicis weet in zijn *Holland en zijne bewoners* den Calvinistischen vanden nog wel degelijker de waarheid te zeggen, zoo goed als Busken Huët in zijn *Land van Rembrandt*.

begrijpen! Waar zou 't einde zijn van den „Ultramontaanschen overmoed?" Neen, eenmaal zóóveel toegegeven, dan zou zelfs geen „anti-papistische felheid of Protestantsche plichtsbetrachting" van een Amsterdamschen spruit sterk genoeg zijn, om die „macht" en dat „aanzien" der Katholieken te breken.

Of er ondertusschen ook een kracht is uitgegaan van den *Ultramontaanschen Watergeus*, van den Polemist, Kunstkenner en — beoefenaar, van den Dichter, Geschiedvorschcr, Geleerde, van Neerlands uitnemenden Zoon J. A. Alberdingk Thijm, op wien de hoofdstad trotsch zijn mocht, meer dan hij groot ging op zijn Amsterdamsch poorterschap!

Zoover zijn we nog wel niet, dat in den Utrechtschen Dom en de St. Pancras van Leiden, in de Haarlemsche St. Bavo en de St. Laurens van Rotterdam, — dat in het aantal fraaie Gothische (Roomsche derhalve), tot Protestantsche bedehuizen verhaspelde kerken een aanbeddende schare nederknielt voor 't middelpunt van den Christelijken Godsdienst, het hoogheilig geheim der Eucharistie, bij het klingelen der altaarschel boven wierookwolken geheven. Neen, vooralsnog zullen die tempels wel blijven in 't gebruik van hen, wier „historisch verleden" uit de rompen en brokstukken van altaren en nissen zóó duidelijk spreekt en zóó luide, dat hun soms ontwakend gevoel van billijkheid en recht niet meer zwijgen kan. Doch het pleidooi van den Meester in de rechten en smaakvollen kunstkenner in den *Ned. Spectator* is een stellig bewijs, dat Alberdingk niet vruchteloos gezwoegd heeft, niet te vergeefs geleeraard en gestreden; en het wil ons voorkomen, dat die kunstlievende Advocaat, in weerwil van zijne vreesachtigheid voor Rome, niet de minst geurige bloem gelegd heeft op de terp van den Katholieken Thijm.

AEN AEMSTELS STEDEMAEGHT.

(Op Vondels geboortedag in den jare 1889.) 1)

*Stemmen voor waarheid en vrede
Klinken haest luide in uw stede.*

Op toch, op, o Aemstel's Vrouwe!
Stut met raet uw vroeden Raet!
Houd den Steêvaer aen den praet,
Dat Cambrinus 't stuck niet brouwe,
't Geen hij, zwart op wit, alreê
Tegens waerheit stelt en vreê.

Laet ge uw Levy keuning krayen
Vroeg en spâ, uit burgherplicht,
En ontsteeckt uw Spruit zijn licht
Langs uw wallen en uw kayen:
Mart dan niet met uw betoogh
Voor een vreedsaem theoloog!

1) Toen de Synode voorzien had in eene vacature aan de gemeente-universiteit, terwijl het bekende voorstel-Heineken in den Raad aanhangig was,

Uw doorluchte School blijv' kercklijk !
 Zet u schrap dus, wees bereidt
 Voor haer schoonste faculteit
 Op te komen. Maek soo wercklijk
 Haer tot school voor iedereen,
 Met het waere slechts tevreên.

Zeg de Vroedschap en den Steêvaer,
 Wikkend scharp op mijn en dijn:
 Wie het sterckst in 't schuitje zijn
 Sorgen, dat de burgher meêvaer'
 Naer de witgekuifde zee
 Van de waerheid en den vreê.

Zammel niet op duizend daelders
 Dry- of viermael meer of min:
 Waerheit heeft een groot gezin
 En vindt nergens zulcke onthaelders
 Als, o Aemstel's Maeght ! uw steê
 Biedt aen d' eêlsten man van vreê.

Iedre poorter, gheen, hoe suf oock,
 Of hij houdt reeds 't oogh gericht
 Op de Smeesluis in het Sticht.
 Minnaers van Synode en knufloock,
 Zij vooral, in 't staen zoo pal,
 Vreezen, dat hij weigren zal !

Weigren, wat hem is geboden,
 Zulck een leerstoel ! zoo'n profijt !
 Zulck een gansje ! zelfs ten spijt
 Van de kunst en gunst der goden.
 En dit enckel . . . om het stout,
 Dat hem hier Cambrinus brouwt !

Wil dien storm dan flux bezweren;
Laet de schuim op 't garstebier!
Stuit dat henglen met een pier
In den vijver, 't hof der heeren.
Ving men daer eens méer dan bot,
In de toga quam de mot!

Wil uw trouwen dus belezen,
Aemstel's wijze Stedemaeght!
Dat het smeekschrift word' verdaeght
Tot het jutte-mis zal wezen;
Dan nog rijst uw agtbre helt
Eens van brons in Aemstel's velt!

ƎEN CURIOSUM ALS TOEGIFT.

Si duo faciunt idem, idem non est.

't Was een heerlijke Septembermorgen. Mijn vriend — een Meiersche jonkman, wien, bij een helder verstand, op negentien-jarigen leeftijd de kinderlijke eenvoud van een schooljongen ten sieraad strekte, — mijn vriend Frans was van zijn uitstapje naar „Holland” op de terugreis. Ik had het genoeg hem te vergezellen tot den Haag, vanwaar uit hij, met den trein van 3.17 's namiddags via Rotterdam, zijn geliefd Oirschot wederom bereiken zou. Was hem Amsterdam wat al te „drok” voorgekomen, en viel het toch niet „drokke” Leiden, in weerwil van Musea en Rijks-Herbarium, weinig meer in zijn smaak: het vorstelijk 's Gravenhage scheen hem best te bevalen.

Wij wandelden van het station Hollandsche-spoor de Wagen-Vene- en Hoogstraten door naar het Noordeinde, om vervolgens langs Boschkant en Vijverberg de Plaats te bereiken, en dan wederom rechtsaf het Noordeinde in te gaan naar 's Konings paleis.

Ik weet niet, of ik ooit zoo veel geslenterd en gedrenteld heb als op dien morgen; doch 't is waar: „van kuieren weten die Hollanders niets af,” had Frans reeds opgemerkt.

„Kie, 1) dat 's aorig!“ riep mijn vriend eensklaps in zijn eigenaardig dialect, terwijl hij mij noodigde stil te staan voor een kunstmagazijn. „Aorig, wonne, 2) tusschen die grootelhuis-
huizen zoo'ne plaatwinkel! Eens efkens?“

„Zeker,” stemde ik toe, „we moeten eens kijken, ik zie graag schilderijen en we hebben den tijd aan ons.”

En ongemerkt zocht ik een steuntje, want ik begon mijn beenen te voelen. Wanneer men eenmaal op zich genomen heeft, een vreemdeling het moois van de stad te laten zien, en deze vreemdeling van meening is, dat hij er niets aan heeft, tenzij het genot van moois zien te voet gesmaakt wordt, dan, niet waar? kan men als fatsoenlijk mensch toch niet telkens herhalen, hoezeer men verlangen kan naar een zitje.

„Kie,” fluisterde mijn vriend toen voort, in bewondering voor een fraai doek „*Een aalmoes*,” getiteld, en waarop een jongentje met een brood in zijn kielte de hoofdfiguur was, „dat's schoon, wonne, dat jungske daor met dieë mik.” 3)

„Prachtig,” stemde ik weer met hem in, en, even zacht sprekend als hij, merkte ik op, dat die schilderij wel een kwartiertje kijkens was.

Dat zei ik eigenlijk met een ergje. Want, hoe aangenaam mij het gekeuvel van Frans ook was, het deed mij groot genoeg, dat hij voor een poosje in beslag genomen werd door het „jungske met dieë mik” achter de glanzende spiegelruit, en ik dus een oogenblikje vrij-af had. Zoo toch vond ik de ongezochte gelegenheid om eens „uit te blazen,” en tevens een tooneeltje te genieten, dat op dezelfde stoep, waar wij kunst-beschouwing hielden, werd afgespeeld door twee of drie deftige Hagenaars.

„Bonjour, mijnheer Van Bierg, tot genoegen! Mijn respect

1) „Kie” d. i. *kijk*.

2) „Wonne” d. i. *niet waar?*

3) „Mik” zegt men in de Meierij voor *tarwebrood*.

aan uw familie," hoorde ik er een zeggen, die scheen zijns weegs te zullen gaan.

"Salut, mon ami!" zei de toegeprokene, waarop de jongste van het drietal zich inderdaad verwijderde met eene hoffelijke buiging voor beide heeren, zooals alleen een Hagenaar zijn compliment maken kan. En de overgeblevenen vervolgden hun gesprek, luid genoeg, om mij geen woord te doen verliezen.

"Een echte dandy!"

"Een gedistingeerd jongmensch."

"Ja, ja! — Al carrière gemaakt?"

"Excuus; maar hij zal denkelijk binnenkort goed geplaatst worden bij het Ministerie van financiën. Hij heeft nog al protectie, zijn oom is referendaris aan dat Departement."

"Zoo," herneemt de ander met een bedenkelijk gezicht en kucht eens. "Maar zeg eens, amice, is hij wel oppassend?"

"Welzeker," luidt het antwoord. "U begrijpt, hij is jongmensch en kan dus niet als monnik leven."

"Volstrekt niet. Maar..."

"Wat maar?"

"Heeft hij wel veel vertrouwen?"

"Omdat hij een paar schulden gemaakt heeft en niet zeer gefortuneerd is?"

"Dat meen ik gehoord te hebben. Zou dus....?"

"O, waren wij op dien leeftijd dan zoo ingetogen, dat we aanmerking zouden maken op zoo iemand, die weet te leven?"

"In 't geheel niet, mijn waarde. Maar ik heb bij mijn weten toch nooit een ander de dupe van mijne verteringen gemaakt."

"Excellent! Loffelijk! Toch zeg ik u, dat ook hij een solied jongmensch is, ofschoon hij 't leven geniet, zooveel hij kan."

"Ja, ja," gaat de ander glimlachend voort, "een solied jongmensch, ofschoon hij om den anderen dag half zalig is en een schandaal voor zijne familie!"

"Hé," luidt het wederwoord verwonderd, "dat zou ook wat!

van een goed glas wijn? Kom, kom, heeft de groote Maker den heerlijken wijnstok doen groeien, opdat hij verdorren zou? Contrarie, man! Mij dunkt, je hebt een te conservatieve opvatting, zoowel van de positie en de daaruit voortvloeiende rechten onzer *jeunesse dorée*, als van het eigenlijk genot des levens."

"'t Is mogelijk. Maar ik dacht . . ."

"Dat hij geen gedistingeerd jongmensch is, omdat hij een goed glas wijn drinkt en geen vrouwenhater is?"

"Neen, zolang dit binnen de perken van 't geoorloofde blijft, kan ik het een jongmensch niet misgunnen, en hem in 't geheel niet er om laken. Maar hij is iemand . . ."

"Die de kunst verstaat den Bijbel met den Koran te vereenigen; trouwens eene uitmuntende eigenschap voor een ambtenaar bij Financiën."

"Heb-de genoeg gezien?" vroeg mijn vriend toen zachtken. Ik had echter te veel liefhebberij in het levendig paneeltje op de stoep, om reeds heen te gaan. Fluisterend maakte ik Frans dus opmerkzaam op de twee fraaie staalgravuren, die zijn „jungsken met dieë mik" flankeerden. Door die nieuwe stof tot kunstbeschouwing dacht ik tijd te winnen, en vond het dan ook erg jammer, dat een jong werkman zich bij ons kwam voegen, blijkbaar om ook eens te kijken; want, vreesde ik, nu zullen de heeren hun gesprek afbreken, daar er te veel dak op 't huis is. Maar gelukkig zie ik den jongeling zich aanstonds weer verwijderen, terwijl hij beleefd zijn pet afneemt met een bescheiden groet aan „meneer Van Bierg," die hem tamelijk uit de hoogte een „goeden dag" naroept.

"Kent u dien man?" vroeg toen de andere heer.

"Een knecht van mijn zwager," luidt de inlichting.

"Wat doet hij voor den kost?"

"Werken natuurlijk."

"Nu ja. Past hij niet op, dat u zoo minachtend van hem spreekt?"

„Oppassen, hij? Er gaat geen dag om, of hij drinkt jenever!”

„En . . . ?”

„Wel?”

„Is dat alles; of maakt hij ook schulden?” vervolgt de ondervrager met een lachje.

Daarop wordt de ander ongeduldig en herneemt, luider dan een Hagenaar op de publieke straat anders oorbaar acht: „zou zoo'n vent nog schulden moeten maken?”

„Zeker niet; maar hij is jong en kan almeê een potje breken.”

„En een ander oplichten? Doch hij zal zijn kans daarvoor nooit schoon zien. Iedereen is toch wijs genoeg, om zulke lui geen crediet te geven.

„Ofschoon het *sum cuique* juist onder het z.g.n. volk het meest tot zijn recht komt.”

„Neen; ik verzeker u, dat hij ten minste beneden het peil staat der maatschappelijke moraliteit.”

„Omdat hij dagelijks zijn borreltje drinkt en misschien een vroolijke snuiter is?”

„Dat past hem niet.”

„Maar dat is zijn levensgenot.”

„U geeft daar eene concessie aan den derden of vierden stand, die gevaarlijk is. Voor lieden van zijn allooi, moet boven het levensgenot gelden de levens-wet, en deze schrijft werken voor en werken alleen, geen genot.”

De andere mijnheer deed toen op eens een schaterlach hooren en zeide in korte tempo's van die zenuw-aandoening: „het schijnt, dat u op uwe beurt een zeer conservatieve opvatting heeft van eene wet des levens. Met die redeneering gaan, of liever vliegen we terug naar het slaven-tijdvak. Wanneer een oppassend werkman zich gedraagt en het leven geniet als braaf en fatsoenlijk mensch . . .”

„Och kom, hij is geen fatsoenlijk mensch!”

„Maar bedenk, dat men zich deerlijk vergissen kan.”

„Zeker; maar niet omtrent het volk, dat geen begrip van fatsoen heeft.”

„Maar hetgeen u vergoelijkt in dat jongemensch van zooeven, kan u toch in dezen jongen man”

„Bij hem”

„Laat mij nu asjeblieft eens uitspreken. De genietingen des levens, die u den een toestaat, mag u den ander toch niet onthouden, in alle geval niet afkeuren, dat deze er op bescheidene wijze gebruik van maakt, overeenkomstig zijn stand en ontwikkeling. En mocht op beiden nopens dat punt wat aan te merken zijn, dan nog was deze meer te verontschuldigen dan gene, als men de jaren in verband brengt met de omgeving en de gelegenheden, welke voor den een toch heel wat verleidelijker zijn dan voor den ander.”

„Bij zoo iemand is geen smaken van genot denkbaar. Slechts onbeschaamdheid en hartstocht zijn dan ook de factoren, die denzulke aanzetten, om deel te verkrijgen in de genietingen, die de levenswet der menschheid ons heeft voorbehouden, maar hém onverbiddelijk ontzegt. En het is onzerzijds geen egoïsme, maar zuivere humaniteit, als wij de profanen terugwijzen op den weg van het levensgenot, waar alleen wij ons vrijelijk kunnen bewegen tot hoogere volmaking.”

„Dan heb ik zeker mis-gezien,” zei de ander met een spotlach, doch blijkbaar verlangend, om een einde te maken aan dit zonderling dispuut op de stoep van een kunstmagazijn.

„Mis-gezien, dat zou ik ook denken,” besloot de heer, dien ik Van Biërg had hooren noemen; en triumfantelijk reikte hij zijn tegenstander ridderlijk twee vingers toe, waarna de heeren met eenige raadselachtige mines van elkander afscheid namen.

Ik had mijn vriend verschooning te vragen voor de slechte vervulling mijner plichten als cicerone in de Residentie. Want, terwijl ik nog quasi aandachtig en met het air van een kenner

voor het kunstmagazijn stond, liep Frans minstens tien huizen verder . . . naar de lucht te kijken.

„O, neem me niet kwalijk, ik zou je heelemaal in den steek laten.”

„Neen, ik merkte wel, dat-de-gij er schik af hadt, hoe die kaerels aan 't stemmen 1) waren.”

„Prachtig! vondt je niet? Een curiosum, als toegift op al het moois, dat je in Holland gehoord en gezien hebt.”

„Krek, dat zeg-de wel. Maar ge zoudt ze toch om de ooren slaon, dien eene vooral. Den dieë moesten ze een plaatske geven in de enquête-commissie. Dan zoude-ge om de wil 2) vóór-komen.”

„Allons, nu gaan we recht op 't paleis aan, daar een kijkje nemen, en dan naar eene restauratie in dezelfde straat.”

„Ja” hernam mijn vriend weifelend, „zie-de, ik zou 't gaer 3) willen zien, maor”

„Wat maar?” vroeg ik, aan den mijnheer op de stoep denkend, die deze expressie zeker 25 maal in de 7 of 8 minuten bezigde.

„Meugen we het wel zien?” vervolgde Frans, mijn vraag met een vraag beantwoordend.

„Welzeker,” zei ik, „als de Koning niet in de Residentie is, mag het publiek zijn paleis bezichtigen; dat is altijd zoo geweest.”

„Gij begrijpt mij niet. Ik bedoel, of daor temet geen beelden of schilderijen zijn, . . . die . . . ?”

„O, nu vat ik je! — Och, ik voor mij, vond er niets stootends, beide keeren, dat ik het gezien heb,” meende ik Frans te mogen getuigen. Maar in gedachte de heerlijke zalen, vooral de weelderige balzaal vluchtig doorlopend en dan mijn vriend in de open, kinderlijke oogen schouwend, was het mij, of ik een

1) „Stemmen” d i. *druk met elkander spreken, disputeeren.*

2) „Om de wil” = *voor de pret, uit aardigheid.*

3) „Gaer” d i. *gaarne.*

Mephistopheles-rol jegens hem vervullen ging. En . . . ik breng je er niet heen, was mijn besluit.

„Nu,” zei ik, „als je er toch niet veel om geeft, kunnen we dit nummer van het program schrappen, en onzen tijd toch aangenaam doorbrengen.”

„Dat is veel beter, wonne?” —

En toen om 3.17 's nam. de trein naar Rotterdam te vertrekken stond, drukte Frans mij de hand ten laatste vaarwel met le bemerking: „mocht ik dit uitstapje naar jullie land ooit vergeten, zeker niet het curiosum als toegift.”

't Ging mij precies zóó.

IN 'T RIJKSMUSEUM.

Van uitstapjes gesproken: te Amsterdam smaak ik steeds het hoogst genoeg, wanneer ik eenige uren mag doorbrengen in Neerlands kunstpaleis bij uitnemendheid. Zoo'n kostelijken morgen had ik daar 't vorig jaar doorleefd, in 't gezelschap van een kundigen vriend, die zoo juist oordeelde, dat we voor éénen ochtend onze aanschouwing moesten bepalen tot slechts enkele doeken en prenten en beelden, die hij, met een catalogus gewapend, mij achtereenvolgens geestdriftig aanwees, terwijl we ook 't gebouw zelf niet onopgemerkt doordraafden. Zelfs had ik het meestal kwalijk begrepen plezier in sommige aesthetische opvattingen met mijn vriend te verschillen, waardoor het genot van ons schouwend en sprekend samenzijn nog aanmerkelijk verhoogd werd. Duidelijk dus, dat ik bij mijn plan bleef, bepaald naar 't Museum te gaan, en begrijpelijk, dat mijn neef Willem vruchteloos mij voorstelde, „nou ik voor een daggie in stad was,” 's morgens met hem in *Artis* te wandelen, om vervolgens een kijkje te nemen in 't *Panopticum*, en na den eten te varen, met het bootje naar 't *Tolkhuis*. 's Avonds konden we dan *en famille* naar *Mille-Colonnes* gaan, en eindelijk, beware mij! tegen middernacht een pannekoek eten bij *Kras*. Neen, vandaag eens niet naar *Artis*, niet naar 't *Panopticum*. Wat de avond geven zou, konden we afwachten, en in den namiddag wilde ik met Willem wel een watertochtje ondernemen, mits hij eerst mijn zin gedaan had. Als logé meende ik daar recht op te hebben.

Nu, Willem had het dan ook aangenomen, hij zou mij vergezellen. Zoo was hij dus op een prachtigen Juni-morgen reeds om 10 uur, 't geen heel wat zeggen wilde, kant en klaar, om met mij een bezoek te brengen aan het Rijksmuseum, Cuypers meesterstuk, den kostbaarsten steen van de keizerskroon der Amstelstad.

't Was maar een eindje, had men t'huis gezegd. „Een kuiertje loopen en dan nemen jullie de tram met een overstappie, daar of daar tot aan de P. C., dan bennen jullie der zoo.” 't Viel mij echter bitter tegen, en ik weet niet, wat mij meer verdroot, de lange wandeling, of het in- en uit- en weer instappen en opeengepakt zitten, als we trammen moesten. Ondertusschen begon het ook vrij warm te worden, zoodat ik blijde was eindelijk den voet te zetten in den luchtigen voorhof van de hooggewelfde kunsthalle.

„'t Is hier lekker,” zei mijn neef, en aldra had hij zich neergeleid op de groen trijpen rustbank in de z.g.n. binnenplaats, waar men zoo'n heerlijken aanblik heeft op de rijke arcade der Maastrichtsche St. Servaas, op het zeventiende-eeuwsche orgel met zijn fraai beeldhouwwerk en beschilderde deuren, op het praalgraf van Engelbert van Nassau, de Dordtsche en Bolswardsche koorbanken, het koorhek van Enkhuizen, op den pittoresken gevel van het Haagsche raadhuis, ja, op wat niet al, welks schoon reeds bij de intrede te bewonderen valt.

„'t Is hier lekker,” herhaalde Willem en noodde mij nevens hem plaats te nemen.

„Ja,” zuchtte ik, „dat merk ik ook. Verleden jaar viel me dit minder op, doordat ik met een brommertje hier kwam, en dus geen behoefte had aan dit zitje. Des te beter kon ik toen echter genieten.”

„Kijk, daar heb je Markensche lui,” keuvelde Willem voort, acht gevende, zoo min op mijne verzuchting, als op „de steenen dingen,” die hem omgaven. „Wat aardige kleeding hé, en wat kijken die kaerels leuk. Om wat te zien, moet je toch in stad wezen.”

Daarvoor was ik dan ook „over”; derhalve: „kom, Willem, laten we nu regelrecht naar de eerezaal gaan, want daarbij voornamelijk zullen we ons moeten bepalen.”

„Al klaar,” riep hij en sprong overeind. En voortwandeland sloot hij zich wat nauwer bij mij aan, daar al meer en meer publiek zich vertoonde en het dus wel wat onhuiselijk was voor 't gesprek, dat hij reeds met mij zou gevoerd hebben, ware de gelegenheid daartoe vroeger hem geboden. „Zeg eens,” begon hij, „dat heb ik je al een paar keeren willen vragen: vindt je Margot geen lieve meid?”

„Jawel,” antwoordde ik droogjes, geen verband vindend tussehen de gracelijk met beelden en attributen versierde trappen en portalen, die wij op- en doorgingen, en de verloofde van mijn neef. En ik herhaalde: „jawel, een lief meisje. Ik heb je immers mijn compliment over je keuze al gemaakt. — O, zie eens: prachtig, niet waar, de entr  e van deze zaal, met recht de eerezaal! Wat fijne smaak! Wat een kunst! Wat glorieert Rembrandt daar aan 't einde van deze galerij!”

„Nou ja,” zei Willem kalmpjes en een toontje lager dan ik; „je maaktet mij je compliment, toen zij er bij was, toen ik Margot aan je voorstelde.”

„Je denkt dus, dat ik er niets van meende,” veronderstelde ik.

„Neen; maar onder-ons spreken we toch vrijer uit,” zei mijn neef. En telkens om zich heenziende, of iemand hem soms beluisterde, geraakt de jonkman nu eerst goed op gang met zijne zangen in proza op het meisje, dat Margot heet en niet Grietje, daar de Hollandsche naam zoo leelijk klinkt, — terwijl zij zoo mooi is, en zoo lief, en zoo verstandig, en zoo huishondelijk, en van zoo goede familie, en zoo bemiddeld; het meisje, dat Willem sinds twee maanden de zijne mocht noemen, om haar nog in dezen zomer of uiterlijk in den a.s. Herfst.... „als ik die zaak, weet je.... en als haar mama, zie je.... en als mijn ouwe heer, vat je.... en als....”

„H  ,” viel ik hem in de rede, standhoudend voor het borstbeeld van hem, die van Vondel zong en van den Paus,

van Napoleon en de Pers, van St. Elisabeth en Aya Sophia.... „hé, is dit nu het borstbeeld van Dr. Schaepman!”

„’t Staat er onder, zooals je ziet,” hernam Willem, en hij keek minstens zoo „leuk,” als daar straks de Markensche boertjes. „Vindt je ’t niet mooi?”

„Wat zal ik zeggen, ’t is werk van de beroemde Stracké’s, dus hoed-af, meneer! Ik geloof echter, dat Schaepman nooit waar in beeld te brengen is, tenzij men den Doctor treffe, als hij op de tribune staat, in ’t vuur zijner improvisatie zijn gehoor medesleepend, of wel in discours u voor zijne overtuiging winnend. En zou een beeldhouwer zóó gelukkig wezen, hij behoefde dan ook de draperie daar om schouder en borst niet aan te brengen, en zeker in geen honderd jaar den naam op het voetstuk te beitelen, wjl iedere Nederlander aanstonds zeggen zou: dat is ’t beeld van Schaepman.”

„Ik wist niet, dat jij daar verstand van had,” klonk Willems nuchter wederwoord op een toon van onverholen twijfel. „Ik heb het anders erg hooren roemen,” verzekerde hij met bizonderen nadruk op dat zoo vaak misbruikte erg; „en dat het een mooie kop is, weet ik van menschen, die er óók verstand van hebben. Ik voor mij vind, dat het precies lijkt. Maar, laat ik je eens zeggen: weet je wiè mooi getroffen is? Margot; prachtig!”

„Heb je van haar ook een borstbeeld?” vroeg ik mijn neef toen, misschien wel wat gemelijk.

„Welneen, ik bedoel natuurlijk een portret, kooldruk in kabinetformaat, magnifique! —”

Zwijgend bleef ik staan, nog altijd in beschouwing van de besproken statue, terwijl Willem voortkeuvelde over ’t portret van zijn meisje; totdat ik eensklaps zei: „ja, zie je, ’t lijkt wel, zelfs een beetje méér dan eenigszins, maar....”

„Neen,” viel Willem mij in de rede, „wacht, daar schiet mij iets te binnen, dat je eens zien moet. Laten we deze zaal uitloopen, dan zal ik je ginds brengen....” en ondertusschen trok hij mij zonder complimenten bij de mouw, waartegen ik echter beleefdelyk protesteerde.

„Dank je wel; ik wou alléén deze zaal op mijn gemak bezichtigen, en hier is heel wat! 't Overige zie ik een volgenden keer, naar ik hoop.”

„Ach, je wil ook nooit eens geraden wezen,” herneemt mijn geleider teleurgesteld, om schier smeekend te vervolgen: „laten we van hier wechgaan en dan naar de . . . Regentenkamer . . . neen, wacht, nou rappeleer ik me, we moeten in 't prentenkabinet wezen. Daar zal ik je eens wat laten kijken!”

„Allons dan,” stemde ik toe. En meer uit beleefdheid dan uit vertrouwen in zijn smaak, volgde ik mijn cicerone naar de drie zalen, waar een schat van merkwaardige prenten en portretten in beweegbare omlijstingen zoo practisch zijn tentoongesteld. „Zie eens, Willem, hoe fraai is hier de zoldering beschilderd met de namen der Hollandsche graveurs, die eenmaal meer in getal en aanzien waren, dan die van heel Europa te zamen!”

„Neen,” zei mijn neef, die daarvoor geen oogen had en recht op zijn doel scheen af te gaan, kijk eens hier, Ferdinand, wacht, een, twee, neen verder, daar heb je 't. Wat zeg je nou van dit portret, jij hebt er verstand van!”

Zoo trapte hij me op mijn likdoorn en ik meesmulde: „laat dat er nu maar af, dat heb ik niet beweerd. Maar, inderdaad, een mooi meisjeskopje.”

„Nou, en zie je er niet méér aan?” vroeg Willem, wiens geestdrift eensklaps weer een tikje van teleurstelling kreeg.

„Méér, hoe bedoel je dat? Is 't misschien een ets van een ouden Meester, dat je weet?”

„Och, dat kan me niet schelen! Maar zie je dan niet op wie dat lieve bekje, dat engelenkopje gelijkt . . . ? Niet . . . ? Nou dan zal ik 't je zeggen: sprekend Margot! Zie je 't nou nog niet . . . ?”

Ik moest eerlijk bekennen, dat ik het nòg niet zag, waarop de galant van Margot met een tamelijk lang gezicht op zijn horloge keek en mij voorstelde, ons twaalf-uurtje te gaan gebruiken aan een der buffetten van 't Museum, of, nog beter, in

een gerenommeerd Café in de Vondelstraat, „hier vlak bij.”

In vredes naam: tot het laatste deed ik Willem besluiten. Want hoewel hij edelmoedig genoeg de keuze aan mij liet, zoo ik soms nog wat blijven wilde, toch zag ik duidelijk, dat hij „t land er aan had,” nog een oogenblik langer hier te toeven. En aan kunstgenot . . . er was immers geen denken aan! Twee volle uren had ik reeds in deze heerlijkheid rond geslenterd en gedraafd, en wat had ik gezien, dank het gezelschap van Willem? —

Toch is mijn neef geen „onaangenaam mensch.” Integendeel; en ongetwijfeld was hij meer opgescheept met mij, dan ik met hem. Toen wij tegen één uur de poort van 't Rijksmuseum waren uitgestapt en in de schilderachtige Vondelstraat, waar letterlijk alles met lieven en leven schitterde en danste in de blijde Junizon, den inwendigen mensch versterkten aan het aardige en welvoorziene tafeltje van een Restaurant, toen, zeg ik, beklagde ik mij Willems gezelschap in lang niet. Ja, wanneer ik nog eens recht pret wil hebben, ga ik op een zomer-achtermiddag met mijn Amsterdamschen neef en eenige zijner kennissen, dames en heeren, naar 't *Tolhuis*, varen met het bootje, zooals op dien namiddag; — wanneer ik mij nog eens kostelijk amuseeren wil, dan ga ik met Willem en zijne familie 's avonds om 10 uur naar *Mille Colonne*s en tegen middernacht pannekoek eten bij *Kras*, zooals op dien avond. Doch naar 't Rijksmuseum . . . voortaan alléén, hoor, liefst alléén!

KAATJE PIETERSEN.

't Is een heele slag voor de vrouw, daar achter te blijven met zes kinderen en zóó'n zaak.

Na wat gesukkel en gedokter stierf de metselaar Dimmers geheel onverwachts op 39 jarigen leeftijd, zijne weduwe met vier jongens en twee meisjes achterlatend. Piet is ter nauwer-nood 14 jaren en Truitje ligt nog in de wieg, 't arme schaap!

Er is geen broodsgebrek, 't is waar. Van knecht heeft Dimmers het in zijn tijd tot baas weten te brengen, en verleden zomer had hij 6 of 8 man aan 't werk. Bovendien heeft moeder de vrouw eene aardig beklante nering in garen en band. Maar om die beide zaken aan te houden, opdat er geen gebrek komen mocht, vooral ook om die zes kinderen fatsoenlijk groot te brengen, zie, dat is een zware taak voor eene vrouw alléén. Of zij die wel aanvaarden kan? Wie zal het zeggen! Alle raad is geen baat.

Maar juffrouw Dimmers heeft eene zuster, de huishoudster van den Pastoor van Negenhuizen, niet ver uit de buurt. Háár zal zij eens gaan spreken en om raad vragen. Want heet de metselaarsweduwe een wakker vrouwtje, heur zuster Kaatje is méér bij de hand; ja deze mag, wat kennis van menschen en zaken betreft, diensvolgens, wat levenswijsheid en ervaring aanbelangt, de meest ontwikkelde bloem heeten van allen,

die, als dienende liefde, vriendelijk en bescheiden in een pastorie bloeien.

Hoewel de vijftig reeds genaderd, zou men Kaatje Pietersen hoogstens veertig jaren toekennen, in weerwil van dat kleurloos gelaat, waaraan hare doordringende blauw-grijze oogen, haar scherp-geteekende neus en hoekige mond zoo'n ernst bijzetten, door geen glimlach zelfs getemperd, dan bij zekere beweging met de hand, als zij gasten uitlaat, of goede parochianen, die mijnheer Pastoor bij zich ontving na een Requiem of eene trouwplechtigheid. De Hollandsche cornet heeft zij eerst een jaar of zes geleden verwisseld voor een stemmig, maar toch zeer netjes-opgemaakt zwart tulen mutsje, hetgeen dan ook beter past bij de degelijk gouden sieraden en de burger-juffrouw-kleedij, waarin hare juist-middelmatige en tamelijk gezette gestalte op het voordeeligst uitkomt. Is er nu al eens iemand, die spottend beweert, dat te Negenhuizen, niet de eerwaarde heer Van Raderen, maar Kaatje Pietersen pastoor is; — denkt een ander den lieden al eens te kunnen wijsmaken, dat Kaatje invloed heeft op de verplaatsing van Negenhuizen's eerwaarde heeren kapelaans; — ja durfde een derde zelfs zóó ver gaan, met het jongste St. Nikolaasfeest een mijter in een pakje te adresseeren aan „WelEerw. K. Pietersen, te Negenhuizen” — de onergdenkende trekt zich niets van dat alles aan, en zij is en blijft de voorbeeldeloos trouwe dienstbode van haren meester, draagt den arme en ongelukkige een goed hart toe, en voor iedereen, tegen wien zij niet is ingenomen, zou datzelfde Kaatje door een vuur loopen, om hem te helpen.

Want van alle markten thuis, heeft zij voor allen goeden raad, en toch is zij bescheiden genoeg, nooit op zich zelve alleen te steunen. Zoo heeft Kaatje, om raad gevraagd, of, wat ook wel gebeurd, als zij dien bij voorbaat aanbiedt, steeds de woorden klaar: „Pastoor en ik vinden dat zóó het beste,” of wel: „Pastoor en ik zullen daar wel een mouw aan passen.” Ja in de geringste zaken, waarin het op eene beslissing aankomt, ligt het „Pastoor en ik” haar als in den mond bestor-

ven. Geen wonder dus, dat juffrouw Dimmers, vóór iederen raadgever, hare zuster als zoodanig verkiest. En Kaatje laat zich geen tweemaal bidden, terwijl zij, bij de beantwoording der vraag: wat der weduwe nu te doen staat, eene van hare nog niet vermelde hoedanigheden aan den dag legt. Zij heeft n.l. de loffelijke gewoonte, om eene raadgeving door aanhalingen uit hare eigene rijke levenservaring toe te lichten; welke uitweiding, gekruid door menige practische fingerwijzing of pikante opmerking, zoo niet voor het onderhavige geval, dan toch zeker in andere voorkomende omstandigheden behartigenswaard, niet weinig kracht aan hare redeneering bijzet. En 't loont steeds de moeite op te merken, hoe zij toch altijd volkomen juist op het eigenlijk te behandelen onderwerp weet terug te komen.

„Hoor eens Rika,” zoo begint zij dan, zoodra de weduwe hare bezwaren uiteengezet heeft, „hoor eens, het beste beentje voor. Pastoor en ik zullen je met raad en daad bijstaan. Dit ten eerste: geen oude schoenen wechgooien voor je nieuwe hebt. De metselaarsboel houdt je aan, en den garen- en bandwinkel zet je toch niet op zij.”

„Maar, Ka, ik de metselaarszaak aanhouden? Ik kan toch de knechts niet naloopen?” werpt juffrouw Dimmers tegen.

„Welneen, Rika, dat kan je ook niet, en daarom zal je een meesterknecht moeten aanstellen,” decideert Kaatje.

„En anders zeg je altijd, dat vreemde bazen meer overstuur maken, dan ze terecht brengen,” meent de cliente.

„O, dat zeg ik hondermaal tegen Pastoor,” verklaart de ondervindingrijke. „En toch kan je niet zonder hulp, zoo min als ik. Daar heb je, om maar eens wat te noemen, het schoonmaken van de kerk. Ik sta er op, dat Gods huis ten minste om de twee jaar een goede beurt krijgt, dus dan moet er gewit worden. Want, zooals je weet, is het hier nog alles witjes. Ik ben er nog in het geheel niet voor, de muren te laten beschilderen, of zooals ze die tierelantijntjes dan noemen. Toen ik er de lucht van kreeg, dat Pastoor er mee beginnen wou, heb ik

het hem netjes uit zijn hoofd gepraat. Ik zeg toch maar op mijn beurt, dat geschilder is nooit zoo zindelijk als witten. Dat is zulke heeren wel moeilijk aan het verstand te brengen, maar ik heb het toch gewonnen. Enfin, met den grooten schoonmaak moet er dus gewit worden, een heele geschiedenis, want dan krijg ik er de godganschelijke week vijf over den vloer, kaerels van wat ben je me! Maar, Rika, wil je wel gelooven, dat ik het met drie flinke werkvrouwen beter zou doen in de helft van den tijd? Dat gaat op hun dooie gemak de ladder op, en met de witkwast: la, la, kom ik er vandaag niet, dan kom ik er morgen. O, meid, ik zou hen wel van de leer kunnen aftrekken! Ja, en dan wou Pastoor nog wel, dat zij met-een in de pastorie zouden witten. Maar ik zeg: het gebeurt niet! Och heer, je moest eens zien, wat een strepen en moeten er voor den dag komen, als ze eindelijk en ten laatste klaar bennen! Neen, ik wil niet eens hebben, dat zij 't in de sacristei doen. Maar in de kerk, ja, ik moet het wel toelaten; een mensch heeft maar één lichaam! Ik heb mijn keuken, de kamers en 't heele huis knap te houden, daar kan ik ook geen ander aanzetten. En dan heb ik die satansche bel na te loopen. O, die bel! Daarvoor alleen zou ik wel een meid op na kunnen houden, als 't niet beter waar, dat ik 't zelf doe. Deed ik het niet, lieve hemel, we hadden geen rust of duur. Wien tegen den eten komt, om Pastoor of Kapelaan te spreken, geef ik behoorlijk niet t'huis, dat begrijp je; anders kon ik alle middagen zitten wachten uit en ter na. Ik zeg het zoo dikwijls tegen de heeren: maakt u een kuiertje voor etenstijd, dat 's gezond. Maar, zooals die menschen dan zijn: nu zitten ze nog te studeeren, of te schrijven, dan hebben zij de krant nog niet uitgelezen, of hun pijp niet uitgerookt. Enfin, zij moeten het natuurlijk zelf weten, zij zijn oud en wijs genoeg van hun eigen, en bovenste heeren, de Pastoor ken je, en met den nieuwen Kapelaan hebben we 't nou ook nog al ordentelijk getroffen. Maar dit is zeker, dat ik een uur vóór tafel niemand binnenlaat. — En dan, door den dag, ieder oogenblik gaat die bel. Laat ik Mietje opendoen,

dan krijg ik allerlei slag van volk in huis. Want tegenwoordig is 't niet alleen voor parochiezaken en voor de zieken en arme menschen, als er gebeld wordt; neen, ik krijg reizigers aan de deur, zoo goed als jij in je bandnering. Commissionairs in kerkegoed, in waskaarsen en wierook, in sigaren en wijnen en weet ik in wat al meer! Dan komen er fijnbleekers, boekverkoopers, menschen met inteeckenlijsten, en zoo gaat het den heelen dag toesoers door, 't staat geen oogenblikkie stil. En dan krijgen we weer eens een gast voor de variatie, en dikwijls meer dan één. Jawel, dan denken ze: kom vandaag eens naar Negenhuizen; Kaatje kookt lekker en heerom is gul. Maar ik maak het mij er toch niet moeilijk mee, hoor. Als Pastoor het niet uitdrukkelijk anders verordeneert, dan schep ik op, gasten of geen, precies, alsof ik mijn heeren alleen te bedienen had: een burgerpot, en daarmee uit.

Dus, Rika, ik wil maar zeggen: zoo min als ik, bij al mijn werk, zelf de kerk kan witten, net zoo min kan jij, bij den garen- en bandwinkel, den metselaarsboel nalooopen."

"Zou ik dan een advertentie in de krant laten zetten?" vraagt juffrouw Dimmers.

"Een advertentie? Op wat manier?" luidt Kaatjes wedervraag met verwondering.

"Wel, bijvoorbeeld: eene weduwe zoekt een fatsoenlijk mensch, om als meesterknecht in hare metselaarszaak werkzaam te zijn," concipieert de juffrouw met argeloozen eenvoud.

"Zeg eens, raak je er een kwijt?" vraagt hare zuster daarop, terwijl zij met den wijsvinger een figuurtje op haar voorhoofd maakt. "Dan zou er al gauw gezegd worden: een aardige advertentie, met andere woorden: dat weeuwte wil een man hebben! Nou, begin er maar niet om te schreien, ik weet het wel beter. Daarbij zou dat toch zoo vlot niet gaan; als je zoowel een kruisje minder achter je rug en geen zes lappen op je mouw hadt, zou het nog te bezien staan."

"Och, Ka, je kan toch ook altijd zoo raar uit den hoek

komen," zegt de weduwe, in 't geheel niet gediend van zulke scherts. „Je weet wel . . . dat ik . . . Piet . . ."

„Ja, ja, ik weet het best," herneemt Kaatje; „je waart gek met je Piet, en die malligheid meen ik ook niet. Dat rijmt. Maar de menschen zouden het toch al heel gauw denken, en zeggen óók. En al hebben we ons niet aan de praatjes van de menschen te storen, je moet toch voorzichtig wezen. Vooral in jou positie, zou je met zoo'n advertentie je eigen glazen ingooien."

„Maar wat dan?" vraagt Rika, die positieven raad van hare zuster verlangt.

„Wel, Rika, heeft rooie Kees al geen jaar of vijf bij jehui gewerkt?" informeert Kaatje nu in vollen ernst.

„Met Mei is hij acht jaren bij ons," luidt de inlichting.

„Wel kijk 'reis aan! Hij lijkt me een geschikte kaerel, die de klanten en den heelen boel kent. Als je hem zooveel als meesterknecht maakt en navenant iets meer geeft, zal 't met Kees best gaan. Hij drinkt immers niet?"

„Neen, gunst neen! Je weet wel, dan had mijn man-zaliger hem niet zoo lang gehouden; en hij mocht den rooie graag."

„Des te beter, dat doe je dan maar zoo," reseleveert Kaatje.

„Ja maar, dan zal ik 't met de andere knechts niet kunnen schipperen; want, denk je, dat zij onder Kees willen staan?" brengt de weduwe in het midden.

„Als zij dat niet verkiezen te doen, dan geef je hun den bons, doodeenvoudig. Daar zou ik me geen oogenblik over bedenken. Want in alle geval, Rika, jij moet baas blijven en dat toonen óók, versta je. Toch zal het met nieuwe knechts onder Kees beter gaan, dan met een nieuwen meesterknecht over de ouden."

„Ja, 't is te probeeren; doch dan zit ik nog met het toezicht over den boel, wat inkoop van kalk en steenen aanbelangt, en verder met het boekhouden?"

„Ho, ho, ik ben nog niet uitgepraat," hervat Kaatje. „Over 'tgeen het boekhouden betreft, zal ik eens praten met meneer

Pastoor, die is daar in t'huis zoo goed als de beste; rooie Kees kan inkoop, onder jou toezicht. En dan is mijn raad nog maar provisioneel. Als je doet, zooals ik je gezegd heb, kunnen we de kat eens uit den boom kijken; en zou 't dan na een jaar uitkomen, dat er geen zij bij gesponnen wordt, dan kunnen we nog iets anders besluiten. Pastoor en ik zullen er dan nog wel een andere mouw aan passen."

"En als ik dan Piet eens van school nam en bij de knechts alvast in de leer deed?" meent de weduwe hare raadgeefster nog te moeten vragen.

"O, Rika, doe dat nooit," zegt Kaatje beslist. "Meid, begrijp je dan niet, dat zoo'n jongen weinig of niets leeren zou; en toch, eer 't twee jaar verder was, zich zou inbeelden, het brood voor zijn moeder te verdienen, ja nog erger, dat hij baas-eigen was? Buitendien ben ik er toch niet voor, om zoo'n kind van 14 jaar den geheelen dag zonder toezicht met allerlei slag van menschen te laten omgaan, 't geen dan toch gebeuren zou. Dat je hem van school neemt, vind ik goed: hij kan nou lezen, schrijven en rekenen. En weet je wat: neem hem dan bij je in den winkel, en laat hem 's avonds bij den een of anderen meester aparte les nemen in 't boekhouden en een fatsoenlijken brief leeren schrijven, wat hij niet leert, al liet je 'm nog zes jaar op school gaan. Maar dan is 't ook voldoende. Ze behoeven allemaal geen perfesters te worden! Zet den jongen achter de toonbank, daar kan je 'm best gebruiken."

Ingevolge dien raad handelt juffrouw Dimmers en zij vaart er best bij, tot hartelijke blijdschap van hare mensch- en zaakkundige zuster, Kaatje Pietersen.

EEN LIEVE VISITE.

*„Hier is 't mensch all dat spreekt ; dat 's in een kleine plaats
Bij luttel goeds veel quaeds.”*

Huygens. Korenbloemen.

De bel gaat over. Hé, wie zou mij komen storen ?
O foei, ik meen zoowaar de schelle stem te hooren
Van freule Wickestroo Ja waarlijk ! wat dit wijf
Nu hier te maken heeft . . . ? 't Is zeker, buiten kijf,
Dat zij mij minstens weer twee uren komt vervelen.
Toch dien ik haar beleefd mijn afkeer te verhelen,
Te doen, alsof ik haar doch stil, zij klopt, — entrez !
„Mevrouwkje Van de Paal, vriendin, hoe vaart uwé ?”
„Uitmuntend, bien merci. Hoe gaat het u, mijn waarde ?”
„Het kan nog al met mij ; de hoofdpijn toch bedaarde
Nu vóór een dag of wat.” — „Kom, doe uw mantel af,
Neem plaats in dien fauteuil ; 't is altijd op een draf,
Als u visites maakt. Mag ik iets presenteren ?
We zijn zoo entre-nous, u moet u niet geneeren.”
„'k Ben wel geöbligeerd voor 't allerliefst onthaal.
't Visiteboekje wees familie Van de Paal
Vandaag mij aan, charmant ! Want goede en trouwe vrienden
Zijn juist niet alle dag, en dan nog schaars te vinden.
Ach soms voel ik behoefte aan een trouwhartig woord !
Want als men nadenkt, ja, bij alles wat men hoort
Oplettend is, dan zou men heusch nog gaan gelooven,

Dat liefde en goede trouw slechts enkel zijn hierboven!
 U kent mijn overbuur, mejuffrouw Evenzet?
 Welnu, die stuurde mij een boodschap om belet.
 Wat moest ik doen? Ik zei met theetijd haar te wachten;
 En 'k wou u 't had gehoord, haar lastren, haar verachten
 Van 'tgeen een ander doet, neen 't is impertinent,
 'k Heb van mijn leven niet zoo'n babbeltong gekend!
 Ik vroeg naar den Bazar. Want, lieve, u moet dan weten,
 Zij is ook aan 't bestuur. Nu, langzaam, afgemeten,
 Zooals zij doen kan, zei ze: „best, die zaak is klaar,
 En zal méer geven ook, méer dan verleden jaar.
 O dezen morgen” ja, ze zei dit in vertrouwen
 En vroeg nog serieus dit onder ons te houwen.
 Enfin zij ging dan voort, vertelde wijd en breed
 Van zeeke dame, — 'k meen zij Wijle of Wiele heet —
 Waar ze op visite ging; daar stond de straatdeur open
 En ze is toen als een dief de gang maar ingeslopen.
 Wel had zij eerst gebeld, maar 't was dan niet gehoord,
 Doordat men luide sprak, en zij heeft woord voor woord
 Beluisterd en verstaan! Vindt u het niet afschuwelijk?”
 „Wat werd er dan bepraat? Was 't over Anna's huwelijk,
 Dat dra gesloten wordt, zooals men heeft gezeid?
 Of hadden zij een woord met de eene of de andre meid?
 Want, freule, wie toch met die schepsels om kan springen
 En dan zich zelve goed en altijd kan bedwingen,
 Moet wel een engel zijn hier wandlend in het vleesch.
 Als ik iets noodig heb, ach, freule, ik roep mij heesch!
 Neen, schellen hoort men niet! Dat komt van haar gesnater;
 Laatst riep ik driemaal: Mie, krijg ik haast koffie-water!
 En toen werd zij me boos, jawel, het heele huis
 Stond overeind, o mensch, die meiden, 't is een kruis!
 Ja, zij zijn oorzaak van mijn erge zenuw-vlagen,
 Wijn ik niet permitteer, dat zij daar halve dagen
 Staan bablen met een bode of slager aan de deur.
 Och, stonden wij niet streng op onzen point d'honneur,

Gedaan waar 't voor altijd met schijn zelfs van prestige.
 Zij vatten averechts 't aloud noblesse oblige;
 Want met de kermis kreeg ik waarlijk ten bescheid:
 „Vandaag ben ik mevrouw, speel jij nou eens voor meid!”
 „Verschriklijk! Ach, ik moet u in mijn ziel beklagen!
 Wat durft zoo 'n meid toch veel! En u kon dat verdragen....?
 Wat engel van geduld....!” „Och, freule Wickestroo,
 Wat zal ik zeggen, zie, dit ligt nu eenmaal zoo
 In mijn karakter. — Maar, om eens terug te komen
 Op juffrouw Evenzet; wat had zij dan vernomen,
 Toen zij te luistren stond?” „Wel, lieve, daar was twist!
 Verbeeld u, tusschen dames, nog wel zusters! wist
 U, dat de Wijles niet te best harmonieeren?”
 „Ja, 'k hoorde 't van mijn nicht, die gaat daar soms dineeren.”
 „Ei, ei, 't is dan toch waar. Ter zake dan: zij vond,
 Zooals ik zei, de deur wijd open en verstond
 Een woord, voor den Bazar niet vleierend juist gesproken.
 Nu, juffrouw Evenzet haar bloed begon te koken,
 Dat kan u denken; toch is 't een affreus gebrek,
 Om overal relaas te geven van 't gesprek:
 „Doet u niet mede, Annet, ik wèl. Niet om wat eere,
 Want wat men d' arme geeft, dat leent men aan den Heere,”
 Zoo hoorde zij. „Kan u in barren wintertijd
 Uw medebroeder zien, die koude en honger lijdt,
 Ik niet. Ja 'k zal uit heel mijn zwakke krachten werken
 Voor 't doel van dien Bazar. De Hemel moog' mij sterken!”
 En daarop zeide Annet: „maar, Doortje, ik zie niet in,
 Dat weldoen met de trom van ware menschenmin
 Alleen bewijzen geeft. Ik houd mij aan den regel:
 Een aalmoes in 't geheim is 't best. Al wordt u kregel,
 Ik blijf bij mijn idee. Waarachtig, zoo'n Bazar
 Is slechts een tijdverdrijf voor dames, of een nar
 Met bellen, die 't publiek een poosje kan vermaken
 Door de expositie van een duizend lutle zaken,
 Die kostbren tijd en geld verslinden. 't Batig slot

Intusschen is gering. Heusch, Doortje, 't is te zot
Om van te spreken. Toch, reeds maanden van te voren
Moest ge in den dameskrans en op visites hooren
Van ware broedermin, van weldoen en zoo meer!
Noemt u dit armenzorg uit liefde tot den Heer?"

"Houd op, Annet, houd op!" riep Dora, "t wordt mij banger,
Indien gij meer nog zegt! Bezondig u niet langer
Met zóó te spreken over vrienden van uw God.
Voor de armen werken wij, wij trekken ons het lot
Des naasten aan. Zat ik geen weken reeds te breien? . . ."

En juffrouw Evenzet heeft Door toen hooren schreien!" —

"Wel foei, 't is ongehoord! Maar, freule Wickestroo,
Zou 't dus wel zijn gebeurd?" "Ja zeker is het zoo!
Ik ken Annette best. Heeft u haar nooit zien zitten
In beurten van De Bruin? Zij heeft altijd te vitten:
Nu tocht het in de kerk, dan is haar stoof te heet,
Dan zingt haar buurvrouw valsch, of de overbuur is breed,
Zoodat zij het gezicht des predikants moet missen;
Nu hindert haar het galmen, draaien of vergissen
Met d' een of d' andren tekst; dan is het sluitgebed
Te kort, en soms te lang; nu vindt zij 't lang niet net,
Dat de een riekt naar odeurs, dan is 't een lucht uit kroegen,
Die de ander bij zich heeft, enfin, nooit naar genoegen!
Men ergert zich aan haar, en immer spreekt zij kwaad.
O, lieve, als u eens wist, hoe innig ik dat haat!"

"Maar gaan de Wijle's ook dan bij De Bruin ter kerke?"

"Annet ten minste veel; desniettemin, men merke
Wel op: ze is niet De Bruins, als 't aankomt op de leer.
Haar overtuiging is daarvoor te vrij, te zeer
Gelijkend op de kleur der nieuwe Leidsche richting.
Zoo komt ze ook bij Verstern, een man, die wel met stichting
Kan worden aangehoord; maar Dominee Verstern
Kent u, zoo goed als ik, voor ultra, zeer modern."

"O, spreek mij daar niet van! Mij dunkt, dat de Synode
Zoo'n leeraar schorsen moest. 't Is zeker om den broode,

Dat hij nog langer Gods gemeente voorgaat. Ja,
 Ik word nog meer gesticht in menige opera,
 Dan in zijn preeken!" „Zóó, dat is dan als Van Lingen
 Laatst op den kansel zei, wijl door muziek en zingen
 De mensch wordt opgewekt, veredeld, en een preek
 Hem dikwijls nederdrukt, ontstemt voor heel de week.
 Geen preeken zegt hij, kunst, muziek is levend water...."
 Van Lingen, och, ontleent zijn teksten aan Lavater!
 Zijn Christus is Rousseau, Spinoza, Goethe en Kant!
 Komt u daar ook, ma chère? Is hij niet Remonstrant?
 Ik acht het zonde zich bij zijn gehoor te voegen!"
 „Och lieve, ik doe dit meest, om Betsy te vernoegeen,
 Niet, dat ik word gesticht door zijn modern sermoen;
 Maar 't is gedistingeerd. En dan, voor elk seizoen
 Zijn daar toiletjes, die wel waard zijn te imiteeren;
 In zijn gehoor is veel voor ons toilet te leeren."
 „'t Is waar, Van Lingen heeft altijd een chique kerk;
 Maar in het breken toch is hij mij al te sterk!"
 „Precies zooals ik meen, 't is niet om op te bouwen,
 Als twijfel exegeert. Daarom dan ook, vertrouwen
 Doe ik den man geen zier, die zoo het Woord verkondt.
 En menigmaal dacht ik: komt dat nu uit den mond
 Van een godzalig man, of van een Godverzaker..."
 „Fi done, ma chère! Alweer dat woord, als van een baker,
 Die 't zeide, toen ik laatst op kraamvisite was.
 Dat is geen christen taal, ten minste veel te kras!
 Zie, dat het volk zoo spreekt, allons, 't is te vergeven;
 Maar wie gewoon is in beschaafden kring te leven,
 Behoort, uit eerbied voor elks meening, niet zoo ruw
 Zich uit te laten. Hoor, ik noem zoo 'n leeraar nu
 Een predikant van wat geavanceerde richting,
 Die meegaat met zijn tijd. En of ge al, zonder stichting,
 Als Pantheïst, Deïst of Atheïst hem hoort,
 Hij blijft toch in mijn oog een dienaar van het Woord,
 Geen Godverzaker!" „Hé, maar, lieve, dat 's verschillend

Van uwe meening.... straks...." „Genoeg, zijn wij welwillend
 In 't oordeel over hem. Toegevendheid mag niet
 Een ijdlle phrase zijn, vooral op dit gebied,
 Terwijl de Bijbel zelf ons dringt te disputeeren.”
 „Doet u daaraan, mevrouw? Dat is alléén voor heeren,
 Zegt Dominee De Bruin. De vrouw zij liever kloek
 In 't vinden van een baat in 't kostbaar huishoudboek,
 Dan in een Schrift-dispuut....” „Wel heb ik van mijn leven!
 Is dan de Bijbel niet aan iedere vrouw gegeven
 Zoo goed als aan den man? Waarom, waarom dan wordt
 De zwakke door zóó 'n mensch in 't heiligst recht verkort?
 Wat denkt men wel van ons? We zijn geen Roomsche vrouwen,
 Vol aaklig bijgeloof, die heel haar toekomst bouwen
 Op 't woord van haar pastoor! Neen, lieve, ik lees de Schrift,
 Waaruit ik onvermoeid en zeer zorgvuldig zift,
 Al wat mij tegenstaat, zoo houdt men slechts zijn rechten,
 En, vrij, laat ik, een vrouw, door niemand mij verknachten!”
 „Hoe schoon! Daar geeft u blijk van waren christenzin!
 Hoe gaarne luisterde ik nog naar uw taal vriendin;
 Maar 't wordt nu heusch mijn tijd. Mag 'k u mijn mantel vragen?”
 „Ach, wil u dan al gaan? Ik zie u in geen dagen
 Weerom! Toe, blijf nog wat?” „Neen, lieve, ik moet nu heen;
 U weet het, och, mevrouw, ik ben zoo slecht ter been,
 En 't is een heele rit....! Maar wat gaat u beginnen?
 U vat nog zware kou! Mevrouw, blijf u toch binnen.”
 „Neen, freule, de honneurs neem ik persoonlijk waar,
 En, als ik voor zoo 'n lief bezoek wat moeite spaar,
 Verspeel ik ook de kans, dat u 't eens zal hervatten.
 Voorzichtig, struikel niet, daar heb je 't al! Die matten
 Legt Mietje nimmer glad. Och, niet zoo gracieus,
 Ma chère, ik ben vereerd door uw visite, heusch
 Met ongeduld zie 'k u terug.” „En ik zou schromen,
 Om, zóó door u gevierd, eens spoedig weer te komen.
 Neen, neen, mevrouw, nu is de beurt aan U.” „Ma chère,
 Ach, excuseer mij toch, de weg is mij zoo ver!”

„Toe, op een mooien dag!” „Ik durf er niet voor teekenen.”

„Ach, laat mij toch op één visite van u rekenen?”

„We zullen zien. Maar kind, wat is toch met een sjeu

Uw hoed gemaakt!” „Niet waar?” „Met smaak!” „Bonjour!”

[„Adieu!”

„Wat prachtig weer! Dit komt uitmuntend mij te stade.”

„Ja heerlijk, freule, mooi! een lieve promenade!” —

- . De huisdeur valt in 't slot en vrouwe Van de Paal
Zegt preevlend bij zich zelf: „foei, foei, is dat een taal
En conversatie-toon! Die oude, kromme felkel
Haalt altijd iedereen zoo hartloos op den hekel,
En nooit er over, neen, ze is immer aan 't begin,
De malle babbelkous, de lastertong, de spin! —
Maar 'k moet eens even naar Eliza overwippen;
Die Wijle's-scène brandt mij waarlijk op de lippen.
Wat zal zij kijken, als ik dat met kleur vertel....!”
Nu schelt mevrouw de meid en geeft haar strikt bevel,
Dat, mocht die dame van zooeven wederkomen,
Zij dan in elk geval moet zeggen, zonder schromen,
Een leugentjen om best: „och, freule, u treft het slecht,
Mevrouw niet t'huis! En, Mietje, onthoud het, dat je zegt:
Hoe jammer, o wat zal mevrouw dat vreeslijk spijten. —
Help nu me aan mijn toilet.... Maar zorg je goed te kwijten
Van de opgedragen taak, om netjes en beleefd
Haar af te schepen....” „Wat,” zoo klinkt het eensklaps, „geeft
Ge u daar nog moeite voor? O, slang, wat kan je huichelen,
Om mij, onnoozle vrouw, zoo fijntjes te beguichelen!
Ik kon van A tot Z uw valsheid hooren! zie
Mijn en-tout-cas bleef staan, en ik kwam juist, toen Mie
Den last, een vischwijs waard, door u werd opgegeven....”
Het stuk werd afgespeeld, en de indruk, bijgebleven,
Heeft lang nog zaad gestrooid van 't kleurig gif-gebloeit,
Dat *Conversatie* heet, bij dames hoog geroemd. —
-

EIGEN HAARD.

„*Elck syn waerom*”.

Devies van Tesselschade.

Simpel over een paar schoenen, die bij den lapper Span gebracht waren, had ik in den avond van den zooveelsten Januari achttienhonderd en zooveel eene vrij heftige woordenwisseling met Elsje, de dienstmaagd van onzen huize. De meid begreep maar niet, hoe meneer daarvoor zoo'n bokkepruik kon opzetten, wyl meneer nog zulke kostelijke schoenen had om uit te gaan. Waarop meneer zei, dat hij zijn stevige bottines hebben wou, om 'swinters-'savonds op straat te loopen, en dat hij al zoo dikwijls gezegd had, niet dan pantoffels bij Span te doen lappen: hij werkt slecht en laat altijd een veertien dagen wachten.

„Het ventje heit 't zoo brood-noodig,” bemiddelde Els; maar meneer riep, dat hij zijn schoenen nog wat méér noodig had. Toen zei de goedhartige: „'t is zonde!” en zij sloeg hare handen in-een; waarop de luchthartige weer bromde: „ja zonde van mijn mooie molières, om daarmee door de sneeuw te baggeren.”

„Weet u waar Span woont?” vroeg zij toen; en ik: „hoe dat?”

„O,” ging Elsje voort, „ik wou anders zeggen...”

„Ga ze zelf terughalen,” viel ik haar schamper in de rede.

„Neen, terughalen niet,” hernam zij bescheiden, „maar, ziet

u, als u zelfers eens na 'm toe ging, dat zou zeker veel helpen, dat zet altijd meer an, dan een boodschap, begrijp u. U kent Span toch wel?"

Nu, dat was mij ook een vraag! Anders had ik al lang mijn schoenen ongerepareerd laten terughalen. Maar juist omdat ik hem kende, o, een wonder manneke, die schoenlapper Span! Me dunkt, zoo hij een el lang is, zeker meet hij geen halven duim daarboven. De man is recht van lijf, doch niet van leden, dewijl een bijna zuiver ovaal gevormd wordt door zijne korte beentjes, die in groote, verwonderlijk platte voeten eindigen. Daar ik zijn, althans in stoffelijken zin, flink ontwikkeld hoofd nooit te aanschouwen kreeg, dan gedekt door een vervaarlijke pet, die ten allen tijde op zijne uitstekende ooren rustte, en waar-onder-uit een sierlijke haarkrul ter weerskanten zijn schrale bakkebaardjes als ten haak verstrekte, zoo herinnerde ik mij van zijn gelaat echter niets, dan den wijden mond, door eene ordentelijke pruim tabak geregeld scheef getrokken. Dat ik zijne physionomie niet nauwkeuriger kende, had ik eigenlijk te wijten aan 's mans overgroote beleefdheid. Want altijd, wanneer ik het genoeg had hem te ontmoeten, bracht hij oogenblikkelijk de breedte hand aan zijn hoofddekseel, plooide zijne dikke lippen tot een glimlach en bleef hij in die positie, zoolang mijne oogen op hem gevestigd waren; zoodat ik van zijn kijkers, neus en kin nooit een juist denkbeeld vormen kon. En of zijn armen lang of kort, recht of krom waren, vermocht ik al evenmin te weten, daar ik den man nooit zag, dan bevracht met oude schoenen, die hij lapte, ten einde te voorzien in de behoeften van zich en zijn gezin.

Zijn gezin; och ja, het bestond uit hem, Jan Span zelf, en zijn eerzame wederhelft, Louise De Beekenaar, een vrouwtje, nog aanmerkelijk kleiner dan haar man; maar die in haar tijd mooi geweest moet zijn, zooals onze Els beweerde. Haar had ik nooit gezien.

Het zeggen was, dat hij een borrel dronk en zij nog al van een lekker beetje en stilleven hield. Maar Elsje verzekerde, dat

hij minder kreeg, dan hem toekwam, en zij meer had door te staan, dan zij verdiende. Dat beiden echter medelijden en ondersteuning waard waren, o ja, hierin was een ieder 't met onze dienstmaagd eens.

Juist dus omdat ik Span kende, beruste ik in zijne bevoordeeling, althans door het laten lappen van oude pantoffels.

Met zulk eene tegemoetkoming zijn we zoo iemand al zeer te wille, meende ik. Onze goede Els scheen het er echter op gezet te hebben, meneer eens te doen gevoelen, wat zoo'n begenadiging eigenlijk om 't lijf heeft. Zij is ten minste maar zoo vrij, nogmaals mij voor te stellen, om, nu ik dan toch uitga, er zelf eens aan te loopen. „Meneer zou er geen spijt van hebben, bij Span geweest te zijn.”

Allons dan, „hier op de gracht, de vierde steeg rechts, zoo'n heel nauwe, derde deur links. U kan niet missen.” —

't Valt nog al meê, drooge straat, helder weêrtje en een beetje vorst, dat tegen den nacht nog al fel kan worden. Wat schijnt het maantje vroolijk, wat schitteren de sterren! Maar stil, laat ik nu oppassen, de vierde steeg heeft Els gezegd, zoo'n nauwe. Déze is erg smal, met nauw dus tamelijk gelijk; maar neen, 't is de tweede pas. Verder, nog verder, daar is er weer een, n°. 3. Waarom zegt zoo'n meid ook den naam van die steeg niet! Wacht, daar is er weer een, nog een eindje verder, ja, deze zal 't wezen, 't is ten minste de vierde, en o zoo nauw.

Afschuwelijk, wat is het hier donker! Derde deur links, zei Els. Hier moet ik dus zijn, een huis van éene verdieping met een tamelijk groot raam naast de deur. Ik vind geen bel of klopper, en op 't rammelen met de deurknop komt niemand te voorschijn. Gelukkig, daar steekt de naaste buurvrouw het goed-gemutste hoofd even boven haar onderdeur en roept mij gediensstig toe: „draai uwe de klink maar om, meneer, 't hok zal wel open wezen.”

„Woont hier Span, moedertje?”

„Ja, meneer, uwe ben aan 't rechte kantoor. Oeh, buurman

zal er eentje zijn gaan pakken, en zijn goeie sloof zeker in de lange veeren liggen. Poe, wat is 't koud! 'n avond, meneer."

Wèch is de buurvrouw en ik sta alléén in 't donker.

Zou ik maar niet heengaan? Hoe kom ik er toe, mij door Els te laten belezen, hier op avontuur te gaan! Maar 't schijnt toch niet pluis te wezen met ons lappertje. Hij zal er één zijn gaan pakken, zei die vrouw; jawel, hij drinkt een borrel, 'k heb het meer gehoord. En zij, och wie weet.... kom, de knop omgedraaid, daar gaat de deur open en ik treed in eene pik-donkere ruimte, waar een vunzige lucht mij tegenwalmt.

"Hola!" en een echo herroept: Hola! "Ben je t'huis, Span?.... Is daar niemand?...." Geen antwoord. Gruwelijk, wat is 't hier donker en koud, ik zie geen hand voor oogen, 't waait binnen meer dan buiten, en toch, hoe benauwd! Nog eens geroepen: "Is daar niemand?" waarop een zacht gekreun zich onderscheiden laat in de echo, die hier vrij sterk is.

Nu bekruipt mij zekeren afkeer, angst zelfs; 't is er zoo akelig! Ik zoek wederom de deur, die de tocht ondertusschen heeft dichtgeslagen, en in de duisternis betast ik de naakte muren.... bha! hoe vochtig, n.b. en 't vriest! Een lucifer aangestoken, jawel, poef! uitgewaaid. En de deur is toch dicht! Weer herhaalt zich dat ijzig gekreun, maar nu verneem ik ook meer duidelijk een zwakke stem, vragend naar Jan. Nogmaals dan beproefd een lucifer aan te strijken. Gelukkig blijft deze branden, en ik heb juist lang genoeg licht, om achter deze holle ruimte een openstaande deur op te merken, waaruit ik de zwakke stem hoor vragen: "ben je daar, Jan?"

"Neen," verman ik mij te antwoorden; "er is iemand, om den baas te spreken."

"Zoo," hervat de stem.

"Is Span niet t' huis?".... Geen antwoord.

Doch zóó ver gekomen, wil ik nu ook verder. En de handen rechtuit gestoken, doe ik behoedzaam een paar stappen voorwaarts, door welk gedruisch de stem mij.... bemoedigt eigenlijk niet, maar toch met een zuchtend "kom maar hier"

aanspoort, vrijelijk te naderen. Andermaal dus een lucifer aangestoken, waarop de stem zwakjes mededeelt: „'t lampie staat op den aanrecht.” 't Geluk dient mij nu in zooverre, dat onder den hier verspreiden chaos een kleine petroleum-lamp al spoedig te vinden is, om welke aan te steken dan ook voor de laatste maal een lucifer behoeft verbruikt te worden.

Het ding geeft goed licht. En huiverend kijk ik rond binnen deze naakte, hier en daar afbrokkelende, bruin-berookte muren. Met afschuw staar ik op het erbarmelijke huisraad: eene verzameling wechgeworpen prullen en vodden. Met walging wend ik mijne oogen af van zeker slaapkamer-gemak en trek den neus op voor het lage werktafeltje, overladen met schoenmakers-gereedschap, kwalijk-riekende stukken leder en dito, dito schoeisel, waartusschen toch een gebarsten steenen koffiekkan, eene kom en een fijn kopje met schoteltje zijn op te merken. Mijn blik verdwaalt naar een half-vergaan potkachelkje, terwijl mijne voeten van koude trappelen op den rood-steenen vloer. Ik zie drie of vier kreupele stoelen, aan dezen kant eene oude kast, bevracht met een naar 't schijnt compleet theeservies, waarover een gehaakt kleedje is uitgespreid, en ginds twee vieze lappen van niet-te-zeggen kleur, hangende aan een roede, en die dus zeker voor gordijnen moeten dienst doen. Ja waarlijk, zie, ach goede God! daar steekt een uitgemergelde kleine hand tusschen de smerige lappen uit, de hand van vrouw Span! Ik doe twee, drie schreden in die richting, en een droeve blik uit de bedstede ziet mij vragend aan.

Ach, is dat dan het arme wijfje van ons schoenlappertje! Wat een welgevormd, hoezeer vermagerd gelaat. Wat goedige plooi om den kleinen mond. Wat fraai neusje, waarboven de nog zwarte wimpers zich als veertjes uitspreiden en de vriendelijke oogen aardig overschaduwden. En hoe netjes omlijst het katoenen met een strookje versierd mutsje dat aangezicht, als met een zweem naar bevalligheid! Elsje heeft gelijk: vrouw Span moet in haar tijd mooi geweest zijn, nu nog is zij een knap, aardig oudje.

„Komt meheer om zijn laarzen; uwe ben ommers meheer Marx van gunds op de gracht?” vraagt zij met zwakke stem.

„Ja, vrouw Span, dat raadt je goed. Is je man niet t'huis?”

„Me man is werk wechbrengen, meheer. Hij kan elk oogeblik t'huis komen.”

„Dan zal ik even wachten.”

„Zooals meheer verkiest. Is daar geen stoel, dat u eventjes zitten kan?” En het vrouwtje poogt zich op te richten, houdt de lap op zijde en verzucht: „och, wat komt meheer in een berzie!” Daarop zinkt zij in haar kussen terug met den zachten smartkreet: „ik kan er niks meer an doen.... ach, goeie heer....!”

Ten einde haar zoo ik meen voldoening te geven, leg ik een paar schoenleesten van een stoel en neem bij de droeve legerstede plaats met de vraag: „wat scheelt er aan, vrouw Span?”

Zij zucht, maar geeft geen antwoord.

„Wat verkouden misschien.... of al lang ziek....?”

Zij zwijgt.

„Komt er wel een dokter bij je?”

Zij antwoordt mij niet; doch eensklaps poogt zij weder zich een weinig op te richten, schijnt scherp te luisteren en brengt er klagend uit: „ben je daar, Jan?”

„Neen,” zeg ik, „je man is er nog niet.”

„Jawel,” herneemt zij, „ik meende toch.... zijn stap.... te hooren.”

Ik hoorde niets en evenals zij scherp luisterend werd het mij zonderling te moede.

„Je zal je vergissen, vrouw Span, 't waait een beetje.... Is 't je hier niet wat koud, of.... lig je er nog al warmpjes onder....?” En, zelf rillend van de kou, sta ik op, als om een onderzoek in loco in te stellen. Doch nader bij het bed gekomen blijf ik schier verschrikt staan, verrast door het sluipend binnenkomen van mijn schoenlapper. Voor het eerst, zoo lang ik hem ken, schouw ik hem in de oogen, die mij met vergramden, uitdagenden blik monsteren, tintelend ja van een

zeker hartstochtelijk vuur. Op een paar schreden van mij af houdt hij stand, zonder te groeten, zonder zelfs de hand aan zijn pet te slaan.

Hoezeer ik meen reden te hebben verstoord op hem te zijn, zeg ik toch gemoedelijk: „Zoo, Span, ik kom eens hooren naar mijn schoenen.”

„O,” herneemt hij brutaal, „ik wist al niet, wat meneer hier te doen had. En mot meneer daar zelf om komen?”

„Och, Jan,” smeekt zijn alter ego, „wees toch zoo raar niet teugen de menschen. Meheer heit me”

„We hebben geen soepkaartjes noodig,” valt manlief haar in de rede. En de vrouw zucht.

Zou hij dronken wezen? Neen. Ofschoon ik zijn zonderlinge houding en woorden reeds aan den z.g.n. volkskanker wijten wil, — buurman immers was er eentje gaan pakken en hij drinkt een borrel, — andere gedachten dringen zich al dadelijk aan mij op, daar ik toch voor mijn oogen zie, dat hij . . . mij laat staan voor evenveel, maar toch zonder 't minste wankelen op het werktafeltje toetreedt, twee heerlijke kipeieren — en dat in Januari! — uit zijn zak haalt en daar behoedzaam één in de kom en één in 't kopje zet, vervolgens naar de bedstede dribbelt, zich van zijn jas ontdoet, waarmede de dekking van de vrouw wordt aangevuld, en dat hij daarna zich naar het potkachelkje wendt, 't gruis er uithaalt, wat spaanders en turfkluiten er in werpt, om 't weldra lustig te doen branden. Onder al die bedrijven echter spreekt hij geen woord en keert zich zooveel mogelijk met den rug naar mij. Nu neemt hij een waterketeltje en loopt er vlug mede heen, zonder te *zeilen* hoor, en recht, voor zoover 't van hem afhangt. Dat alles doet niet iemand, die den prins gesproken heeft.

Van zijne oogenblikkelijke afwezigheid maakt intusschen de vrouw gebruik, om mij in te lichten nopens 's mans „ponterneur,” zooals zij 't noemt. Meheer moet het toch asjebliet niet kwalijk nemen: Span is wat kort aangebonden, hij wil niet, dat de menschen zien, dat zij . . . lijden. 't Krenkt hem in

zijn eer. Anders toch, o zoo'n beste, goeie man, dat kan meheer niet begripen.

En ik heb geen troostwoord voor de goede ziel op de lippen, of Span is wederom terug, plaatst het keteltje in den rand van de kachel, gooit er nog een schepje op en keert zich dan eindelijk tot mij met zijn gewonen groet, de hand aan zijn pet, en de stellige belofte, dat hij morgen-avond zonder mankeeren mijn schoenen zal t'huisbrengen.

Dat 's goed; maar daarmee ga ik niet heen. Hij heeft mij nog te antwoorden op de vraag, waarom hij dat niet terstond zei, toen ik hem de reden van mijn komst te kennen gaf.

„O, neem mij niet kwalijk, meneer; maar . . .”

„Jan,” roept het vrouwtje met zwakke stem, „vraag toch, of meheer niet wil zitten; geef meheer een stoel.”

„Daar staat een stoel,” krijgt zij vrij barsch ten antwoord, en tegen mij vaart hij voort: „zie, meneer, ik zal u maar eens kort en bondig zeggen, waar 't op staat. Ik dacht, dat u mijn vrouw meê wou tronen; maar ik zeg nog eens, dat het niet gebeuren zal!”

Zou de vent toch wezenlijk boven zijn theewater zijn, of gek? Verbeeld u toch, eerzame lezer, dat ik, Ferdinand . . . ! Neen, maar 't mooiste komt nog. Daar hij bemerkt, dat ik op zijne lichtvaardige verdenking al heel vreemd sta te kijken, vervolgt hij: „of is meneer niet van de Vereeniging?”

„Ik, welneen,” haast ik mij naar waarheid te verklaren, begrijpend welke Vereeniging hij bedoelt.

„O, dat is wat anders,” zegt het manneke gerustgesteld, en nu eerst noodigt hij mij te gaan zitten.

Maar nu moet ik er toch haring of kuit van hebben, en ik vraag hem: „dus, als ik lid van de Vereeniging was, zou je bang wezen, dat ik met je vrouw op den loop zou gaan?”

„'t Is zonde,” lispelt zijn trouwe egê.

„U heeft gelijk, meneer,” stamelt hij blijkbaar verlegen; „'t was een gek zeggen aan iemand, die niet weet, wat er gepaseerd is.”

Gepasseerd? Vraag ik mij zelf af, terwijl 't water op het lustig brandend kacheltje begint te zingen en hij de benoodigdheden bijeen scharrelt, om koffie te zetten. Maar wat drommel, dat wijfje moet nog kleiner wezen dan haar schoenlappertje, en al zie ik dan, dat zij in haar tijd een aardig gezichtje moet gehad hebben, zij is nu in de zestig, ziek en . . .

„Ik zal u uit den droom helpen, meneer,” verklaart de man zich eindelijk. „De heeren van de Vereeniging willen, dat mijn vrouw naar 't gasthuis gebracht wordt, en . . . of . . . maar . . .” De woorden blijven hem in de keel steken, en schuw ziet hij mij tersluiks aan, als bevreesd, dat ik, die vreemde, ziet u, de traan zal opgemerkt hebben, die hem over 't gerimpeld gelaat biggelt. Zwijgend zet hij nu koffie en handig gaat het hem af, dat stukslaan en klutsen van een ei in het mooie kopje, dat hij onder de oogen van zijn vrouw, die al zijne bewegingen nauwkeurig gadeslaat, eerst met een schoonen doek heeft uitgeveegd. Vervolgens doet hij er een lepel-tje suiker bij, en al roerend, wordt het geurige vocht uit het gebarsten kannetje er bij gegoten, tot het kopje even onder den rand vol is. Hij heeft daar slag van, ik moet het beken-nen; niemand zal 't hem verbeteren, luidt de welverdiende lofprijzing van zijn vrouwtje.

't Is den man aan te zien, dat die lof hem voldoende be-looning is voor den verkwikkenden drank, dien hij zijne vrouw aanbiedt. Haar „dank je, Jan, dank je, beste,” beantwoordt hij met een hartelijk: „als 't je maar smaakt, Wies, dat is 't voornaamste.” Waarop zij: „o, heerlijk, man,” en hij: „'t zijn boonen van Castelein.” „Ik kan 't proeven,” verzekert zij en vraagt: „neem jij nou ook eerst een bakkie; of heb je er pas eentje gepakt?” „Voor vier-en-half,” luidt 's mans antwoord, waarmee het vrouwtje tevreden schijnt te wezen, althans zegt zij goedig: „je hebt gelijk, dat komt je toe. Aanstonds dan.” „Ja,” besluit hij, 't leêge kopje van haar terugnemend, „aanstonds, als ik jou eerst nog eens ingeschonken heb, anders is het raar der af. En, Wies, ik heb nog een beschuitje in de

kast, dat weet je wel, met een klein vliempie rookvleesch; dat moet je er dan bij opmuizen." „O, neen, morgen," is het antwoord. „Kom," herneemt hij, „je hebt vandaag letterlijk nog niks naar binnengespeuld..." „Och, praat nu wat met meneer," hoor ik haar fluisterend hem afweren, waarop de man tegenover mij aan zijn tafeltje plaats neemt en met aandoening „zegt: met mijn vrouw aan eigen haard, meneer, dan ben ik rijk!"

Ik was getroffen. Verwondert het u, menschenkenner, dat ik niet meer griezelde van dat armzalige huisraad, dat ik niets kwalijk-riekends meer bespeurde, dat ik nog aan geen heengaan dacht? Verwondert het u, dat ik meer en meer belang stelde in deze blijkbaar elkander zoo liefhebbende oudjes en ik schier met vochtig oog zeide: „jelui schijnt veel van elkaar te houden, Span!"

„Dat spreekt van zelf, meneer."

„Nu ja, men ziet het toch menigmaal ook anders."

„Wil ik u eens wat zeggen, meneer," herneemt het schoenlappertje niet zonder bitterheid in oog en glimlach: „mensen, zooals ik en mijn vrouw, ondervinden van iedereen zooveel spot en kleineering, dat het waarachtig geen wonder is, als ik zielsveel van mijn vrouw houd, omdat ik weet, dat zij de eenige op de heele wereld is, die veel van mijn houdt. U ben nog jong, meneer, neem me niet kwalijk, dat ik het zeg; maar u kan niet begrijpen, hoe 't een mensch zeer kan doen, als je altijd hier voor den gek gehouden wordt en daar voor kwâjongen, terwijl iedereen om ons lacht, omdat we nou eenmaal van wat bizondere makelij bennen. Voor een boef, God beter 't, hebben de menschen nog meer respect, dan voor ons, die..."

Wederom stokt zijne stem. En wat zou ik antwoorden op deze zoo smartelijke ontboezeming, ik, vier-en-twintigjarige, die zoo menigmaal mij vroolijk gemaakt had ten koste van het curieuse schoenlappertje Span? — Of ik zelf dan zoo 'n Adonis ben? Och, lieve dame, wat kan u dat interesseeren! — Ik bracht dan mijn koker te voorschijn, met de bedoeling samen een sigaar te rooken, en hem presenterend vraag ik: „maar, Span, is je vrouw bepaald ziek?"

„Ziek genoeg, om hier niet te rooken, meneer,” luidt zijn antwoord kortaf.

„Zoo,” en ik berg mijn sigaren weer. „Wat zegt de dokter?”

„Die komt tegenwoordig maar eens zoo nu en dan, en 't is altijd 'tzelfde: zwak, zwak, rust noodig en versterkende middelen, bij kleine beetjes.”

„En kan je haar die middelen nog al bezorgen?”

„Wat zal ik zeggen, meneer. Zij gebruikt zoo bitter weinig. Als ik 's avonds werk wechbreng, dan haal ik met-een twee eieren voor haar. Der is tegenwoordig wel moeilijk an te komen, maar voor een dubbeltje 't stuk, heb ik ze bij den melkboer nog altijd kunnen krijgen.”

„In een grooten winkel zijn ze toch veel goedkooper,” meende ik; „en bij hoopen . . .”

„O, meneer, dat ik u in de rede val, dat zijn zulke eieren niet! Zoolang ik nog een dubbeltje verdienen kan, wil ik ook, dat mijn vrouw melk-versche krijgt. U moet denken, dat dit haast het eenigste is, waarmeê ik haar in 't leven houd. 's Avonds een koppie — ja,” vervolgt hij met ietwat gedempte stem: „dat mag geen grove kom wezen, afijn, zoo heit ieder mensch al zijn zwak; en kreen, als zij is, o, dat weet u niet! Dat komt, wil ik denken, doordat Wies, tegen u gezeid en gezwezen, eigenlijk nog van deftige komaf is. Louise De Beekenaar is haar naam voluit, en daar schijnt nog altijd wat van te blijven zitten, men kan het ook zien in haar viselemie. Maar een arm weesie en niet groot, al was zij knap van uiterlijk, . . . afijn, in 't weeshuis heb ik kennis aan haar gekregen; op mijn vijfde jaar had ik ook geen vader of moeder meer, mot u weten. — 's Avonds dan,” zoo gaat de man wederom luider voort, „'s avonds gebruikt mijn vrouw een sterk koppie koffie met een ei der in geklutst, zooals u gezien heeft, en 's morgens en 's middags een koppie met een half ei, dat is dan ook op en al. Soms raak ik nog een beschuitje met een vliempie rookvleesch daarbij aan haar kwijt, maar meestal niet. Haar maag is te zwak, hoû ik er voor.”

„Maar, als je eens naar”

„O, meneer, dat ik u in de rede val, zij gaat niet naar 't gasthuis, hoor! Zelfers wil zij ook niet!”

„Neen, ik bedoel eigenlijk, dat je eens bij de diakonie”

„Waarachtig niet, meneer, ik kan nog werken!”

„Nu ja, bij de vereeniging *Charitas* dan eens aangeklopt; hare leden, dames en heeren, voorzien de zieken van 't noodige.” Maar een bitteren trek brengt deze raadgeving wederom op zijn toch alles behalve zoetaardig gelaat. Toch ga ik voort: „zou je daartoe niet kunnen overgaan? Je kan toch niet alles voor zoo'n zieke alléén verdienen, heeft zij ook wel goede ligging en dekking, zou zij niet eens een krachtige soep willen gebruiken? Wil ik er eens werk van maken?”

„Och, meneer, ik zag u daar straks al aan voor een heer van die Vereeniging, en toen moet u toch wel begrepen hebben, dat ik het op al die menschen niet groot heb.”

„Maar mijn hemel, Span, wat heb je dan toch tegen die heeren, die zich uitsloven, om hun medemensch te helpen?”

„Och, meneer, ik geloof, dat u 't goed met ons voorheeft, daarom heb ik u al veel gezegd, wat ik anders nooit doe; maar van 't één komt een mensch op 't ander. Laat ik dan eens verder met u praten. Ik heb niks tegen die heeren; maar ze kunnen het een ieder niet naar den zin maken.”

„Juist, daar zit 'm de kneep; maar is dit nu een reden, om zoo afkeerig van hen te wezen?”

„Mag ik u eens wat zeggen? Maar u moet niet boos op mij worden, als ik naar uw zin soms te veel zeg.”

„Neen, neen, spreek gerust vrij-uit.”

„Nou dan: heeren, zooals u en een ander, nog lang geen dertig jaar oud, heb ik hier gehad. Dominee had daar dan voor gezorgd, heel goed bedoeld, dat geloof ik graag. Ja, onze wijk-Dominee is eens hier geweest, moet u weten; ik wist niet wat ik zag, toen zijneerwaarde binnenkwam. Mijn vrouw zat net een oogenblikkie op en zij schrok.”

„Is zoo'n bezoek dan om van te schrikken?”

„Wat zal ik u zeggen, meneer. Bij ons soort van menschen komen de diakenen wel eens een enkel keertje op een jaar; doch een bezoek van Dominee zelf, ziet u, dat was ons nog niet overkomen, zoolang we hier wonen.”

„Daar kan je ook niets tegen zeggen, Jan,” roept zijn vrouwtje met verheffing van stem, en zij steekt haar hoofdje buiten de bedsteê. „Wat u, meheer, we moeten het een zoo goed nemen als 't ander. De leeraar is voor de bediening van 't Woord, en de diakenen bennen voor de armen; dat is volgens Handelingen VI of VII, daar wil ik afwezen.”

„Ja,” gaat haar echtvriend vergenoegd lachend tot mij voort, „de Schrift kent zij op haar duimpje, beter dan ik, al hebben ze in 't huis mijn zoo goed als haar het goede voorgehouden. Meneer is immers óók Gereformeerd?”

„Neen, Span, ik ben Katholiek.”

„O gunstjes,” roept het vrouwtje, en mij dacht, dat zij weer schrok.

„Dat 's ook al-eens” meent mijn schoenlapper, „we moeten eenmaal toch allemaal voor eenzelfde Heer verschijnen.”

„Maar,” zoo stuur ik weer op ons à propos aan, „het bezoek van die heeren diakenen, waarvoor je Dominee dan gezorgd had”

„Neen,” valt hij mij in de rede, „diè heeren waren geen diakenen. Meneer moet wel weten, dat ik niet van de algemeene bedeeeling trekken wil.”

„Het bezoek van die anderen dan, welk goed heeft je dat aangebracht?”

„Och, 't was goed bedoeld, meneer, dat wil ik aannemen; maar voor 't overige, wat zal ik er van zeggen! Ik vraag niet en ik heb niet gevraagd en ik zal niet vragen. Daarover had ik al mot gehad met de diakenen, en ik wil denken, dat Dominee daarop hier gekomen is, en zijneerwaarde gedacht heeft: hier moet toch wat gedaan worden. Hij sprak zoo iets van schaamachtige armoê, waarvan ik eigenlijk het fijne niet begreep. Een dag of wat daarna dan kwamen die andere heeren, twee

jongelui, die hun eigen niet geneerden, om een loopje met ons te nemen. Zij staken een sigaartje aan, namen den boel eens op en zeiden, alsof zij 't maar voor 't commandeeren hadden, dat ik met mijn vrouw naar 't ouw-man-huis moest. Ik gaf geen antwoord. Toen gaven ze vier kaartjes voor soep en zeiden, dat ik een wollen deken kon komen halen en wat brand. Ik trok mijn schouders eens op, en toen gingen ze. Vóór de deur op straat hoorde ik hen lachen, o meneer! . . . Afijn, ik was van hun weldaden niet gediend. Maar toch een dag of wat later dacht ik zoo bij mijn eigen: wie weet zoo'n soepie kon Wies toch wel eens goed doen; en daarom, meneer, omdat het voor haar was, hoor, ging ik er met zoo 'n kaartje op af. Hei, wat stond ik daar te wachten, een harde dobbel voor me! Maar ik bracht dan soep t'huis, ja, heerlijke, krachtige soep: een tractatie voor een bleekersmeid! Maar voor mijn arme, goeie Wies, met haar zwakke maag? Oeh, meneer, twee lepels heit zo er van gegeten en alles kwam er weer uit! Of ze te krachtig was, of te zwaar, ik weet het niet. Buurvrouw zei, dat ze kostelijk was. 't Kan wezen!"

"Heb je ze zelf dan niet gegeten?"

"Ik, meneer? Mijn droog roggebrood smaakt me lekkerder: dat heb ik verdiend!"

"En zijn die heeren niet meer teruggekomen?"

"O, jawel, meneer, nog twee keer, en dat wel om op te spelen, dat ik die deken niet gehaald had en den brand evenmin. Ik gaf geen antwoord."

"Maar, dat gaat toch niet aan, om zulke heeren niet te antwoorden," meende ik.

"Oeh, meneer, 't scheelt veel hoe een mensch wordt aangesproken. En dan, toen zij 't weer over hun lekkere soep hadden, zei ik toch, dat mijn vrouw ze niet verdragen kon, dat een eitje nog ging. Maar toen zeiden de heeren weer, dat mijn vrouw te ziek was, om hier te blijven, en dat zij teugen den avond een draagmand zouden sturen en haar naar 't gasthuis laten overbrengen. En toen zei ik op mijn beurt, dat ik

daar niet zoo dadelijk in toestemde. En toen zeiden zij weer, dat ik niks in te brengen had. Maar toen vroeg ik toch eens: wie is hier baas, jullie of ik? En.... en...." 's Mans stem stekt weder.

"t Was toch om best wil van je vrouw, dat die heeren je zoo geraden hebben...."

"Neen, meneer," valt hij me nu heftig in de rede, "aan-raaien was het niet, dan zou ik er misschien nog vrede meê gehad hebben, ik zou ten minste onderdanig hebben geantwoord. Maar ziet u, die heeren, half zoo oud als ik en mijn vrouw, spraken tegen ons, of wij kinderen waren en ze giegelden!"

"Kom, kom, verbeelding...."

"O neen, meneer, ik weet wel, wat u zeggen wil, en u hebt misschien meer verstand in uw pink, dan ik in mijn heele lichaam; maar ondervinding, meneer...."

"Ondervinding, waarvan?"

"Wel, meneer, in mijn plaats zou u der ondervinding van hebben, hoe naar het is, als je arm ben, en oud, en wat min van postuur, als je dan zooveel geteld wordt als idioot! En dan dorst die één nog zeggen, dat ik mijn kop te buigen had! Wel ik stond te beven van kwaadaardigheid. En daarop zei de ander, dat ik een borrel dronk en dat Wies.... maar toen liet ik hem niet eens uitspreken, ik d..... den vent de deur uit! Ik heb ze niet meer teruggezien," besluit hij met een grijnslach en wat zachter van toon, want zijn vrouwtje riep al beangst: "och, Jan, maak je nou weer zoo driftig niet."

"Met dat al," merk ik op, "heb je je eigen glazen ingegoooid, want nu blijven die heeren wech en jelui zoudt ze toch wel eens noodig kunnen hebben."

"Daar maal ik zoo weinig om, meneer, dat ik van u, neem me niet kwalijk, al een aversie had, toen ik daar straks t'huis kwam en u voor een heer van die Vereeniging aanzag. Want van achter-af heb ik gehoord, dat ze ons allebei toch in 't ouw-man-huis willen doen. En die vereenigingen en gestichten hangen allemaal als een kluwen aan mekaâr. Maar ik voor

mijn mot er niks van hebben en mijn vrouw ook niet. Toch zou 't me niks verwonderen, als met die koû Dominee vandaag of morgen nog eens hier kwam, want die mot er sterk voor wezen."

"Welnu, als je dat aannam, was je toch geborgen en hoefde je geen schoenen meer te lappen."

"Ik kan nog werken, meneer, en eigen haard is goud waard! Wat jij Wies?"

"Zeker, man, we hebben 't goed," hoor ik van het arme vrouwtje, en met schrik zie ik op mijn horloge, dat ik bijna twee uren hier vertoefd heb, waardoor ik het eigenlijk doel van mijn winteravond-uitgang miste. —

Toch gaf ik op mijn terugtocht Elsje gelijk: meneer zou er geen spijt van hebben bij Span geweest te zijn. Maar, dat 's waar ook, ik had hem eens moeten interpelleeren over zijn gebruik van een borrel. Als hij toch geregeld elken dag er ééntje gaat pakken.... Nu ja, „dat komt je toe," zei zijn vrouwtje, en terecht merkte hij van haar op: „zoo heit ieder mensch al zijn zwak."

DIE NARE DOOD!

Vroolijk huppelt de muziek langs de loges van *Casino*, liefelijker en zachter met elke maat, als moest zij boodschappen, dat er stilte kome voor eenige tafereelen uit den *Faust*.

En, als op het gegeven teeken het scherm zich plooit en verdwijnt, treedt daar een wereld voor 't voetlicht, afgemaald met dien kittelenden humor en zwartgalligen ernst, met die fijne nuances van levensgloed en stervenstwijfel, van bedriegelijk licht en raadselachtige schaduw, als waarvan Goethe's palet overvloeit, en die een heillooze smetstof overplanten in de zwoegende borst van den jongeling en de maagd, van den echtgenoot en de gade.

Ziet gij dien jonkman daar? Zijn starre blik, het koortsig vuur, dat zijn kaken purpert, de onrust, die zich in geheel zijn houding afspiegelt, zeggen u, wèlk genot het tooneel hem biedt, dat beloond wordt met een daverend applaus.

En, als het stuk is afgespeeld, de licht-prikkelbare hartstochten zijn opgezweept en het bij velen daarbinnen storm slaat, maakt men zich op ten dans.

En, bij het helle licht der balzaal, vergast zich des jongelings oog vrij aan het golvend albast, zoo speels duikend in het doorzichtige gaas, dat zijn schoone omhult, die hij, fier als een koning, ten rei geleidt en te teeder steunt bij de afmatende wals van Strauss.

En, als 't uur van middernacht reeds lang is verstreken, de betooverende muziek niet meer bij machte is, om de verveling te verdrijven, en de zachte, voor oostersche gemakzucht berekende rustbanken zoo hard en ongeriefelijk bevonden worden,

— als de door reukwerken kwalijk verfrischte atmosfeer met ieder oogenblik benauwender wordt, en de kostbare koeldranken geen verkwikking meer geven kunnen: dan, met knikkende knieën, met heesche stem en fletsen blik, neemt men, niet meer steelswijze geeuwend, afscheid van elkaar.

Ook de jongeling dwaalt naar huis.

En eensklaps, daar stuift hem een man voorbij, twee personen te gemoet, die haastig, maar zwijgend herwaarts komen. En bij het flauwe schijnsel der straatlantaarn is een van het tweetal als Priester te onderkennen.

„Ach,” roept de man, terwijl hij den geestelijke nader treedt, „ach, eerwaarde, te laat! Hij is dood! Hoe schielijk! Zooeven nog in *Casino*....!”

Doch de aangesprokene antwoordt slechts door een gebaar der linkerhand, verhaast zijne schreden, en het drietal snelt den nachtelijken wandelaar voorbij, die hen nastaart en na eenige seconden zich geweld aandoet, om zijn weg met loomen tred te vervolgen.

Donker is die weg, donker zijne woning, donker is het in zijn gemoed.

En op het zacht-gespreide leger neergevallen, haakt hij naar den zoeten slaap.

Maar deze vlucht verre van die sponde, waar het moede hoofd een helsch orkest ziet plaats nemen en van den schitterenden avond een finale hoort uitvoeren in 't holle van den nacht.

En akelig herklinkt nu de wulpsche muziek, het schateren van den schaamtelozen lach, het gefluister van het vlelend gekoos.

En wanneer hij in verbeelding den beker der genieting óververzadigd van zich afstoot, dat alles met walging ontvlucht, dan ontmoet hij wederom het drietal op zijn weg en hoort: „.... zooeven nog in *Casino*!”

En van ontzetting wendt hij zich op zijn leger, bij de onwillekeurige gedachte aan.... den dood!

EENE NALEZING.

Practische menschen, maar „schrikkelijk ouderwetsch.”

Al doet November zich gelden, waterig, mistig en guur, des te gezelliger is de avond in de huiskamer van de familie Berg-houdt, waar moeder met zoo echt vrouwelijken arbeid bezig is, in werkzaam gezelschap van hare dochters Marie, Cato en Betje. Deze, eene bijna negentien-jarige brunette, met oogjes zoo schitterend, met koontjes zoo kleurig, een mondje zoo lachend, een postuurtje zoo vlug en levendig, dat zij reeds op het eerste gezicht als het zonnetje van 't huis te onderkennen is, — Betje heeft het o, zoo druk met merken van de letters *M. P. S. B.* 36 op zuiver-linnen zakdoeken met breede randen. En al even ijverig toonen zich Marie en Cato, die met hare jongste zuster respectievelijk 'n vijf- en tweetal lentes in leeftijd verschillen, meisjes, op wie de bedaagde en schrandere om zich heen ziende moeder inderdaad trotsch zijn mag, en wie mama, uit berekening voor de toekomst, heusch geen grootere weelde in toilet behoeft te veroorloven, dan de eenvoudige, maar smaakvolle kledjes en aardige garnituurtjes, waarmede wij haar getooid zien

O, 't is waar, opmerkzame lezer, misschien werden u deze bladzijden reeds elders voorgelegd, waarbij u dus kennis gemaakt heeft met deze familie. Maar ik zal een trekje aan hare schetsing

toevoegen en een paar lijnen er bij teekenen, allicht dan wil ook u nog eens nalezen „wat die meneer in zijn boekje had.”

Op dien waterigen, mistigen, guren Novemberavond dan wordt er van wind- en regenvlagen niets bespeurd, waar de dames druk en vroolijk bezig zijn met meten en spelden, knippen en scheuren, vouwen en naaien. Nu eens stemt Betje een liedje aan, door Cato geaccompagneerd met een groote Singernaaimachine, dan weder mengen beiden zich in eene discussie, die moe en Marie hebben aangevangen nopens mooie patroontjes en voordeeligen snit. En ieder komt dan zoo rond voor haar gevoelen uit, verdedigt hare zienswijze met zoo klemmende argumenten, en te zamen geven zij zoo levendig bewijs voor de waarheid van 't aloude spreekwoord *de gustibus non est disputandum*, 1) dat zij niet eens de komst van Henri van Noordveld opmerken, die, intiem met de Berghoudten, slechts door een kloppen op de deur zich heeft aangediend en binnen treedt met een avondgroet aan tante en nichtjes, waarna de vraag luidt, of Leonard thuis is?

„Hé, dag, Henri!” roepen de verraste dames in koor en, terwijl Betje een stoel bijschuift, zegt moeder: „neen, Leonard is niet thuis, hoor. Heb je dan geen briefje gekregen, hoe noemen ze zoo'n ding ook weer, wacht ja, een convocatiebiljet; — met die stadhuisnamen raak ik nooit op streek.”

„Ik heb niets ontvangen” zegt de bezoeker ontevreden. „Daarom kom ik als verleden week Leonard afhalen, om naar de repetitie te gaan.”

„Vanavond is 't geen repetitie,” klinkt Betjes inlichting.

„Tamelijk onplezierig,” bromt mijnheer.

„Ja, wat zal ik je zeggen,” sust Leonards moeder, „'t is vanavond lezing, de eerste van dezen winter. En nu moet je weten, dat mijnheer Zwanenstein verleden Zondag uit de late kerk hier kwam inloopen en Leonard zeggen, dat hij die brief-

1) Over den smaak valt niet te redetwisten.

jes zou klaarmaken, want de repetitie moest op Woensdag gezet worden in plaats van op Dinsdag."

"Waarom stellen ze 't dan eerst op vanavond," pruttelt de teleurgestelde.

"Och ja," zegt juffrouw Berghoudt, en zet haren bril op den neus, ten einde des te nauwkeuriger een zoompje te kunnen vouwen, "Henri, dwalen is menscheijk. Mijnheer Zwanenstein is het hoofd van het Vincentius-concert, zooals je weet, en onze Leonard zooveel als tweede schrijver. Nou zei meneer, dat het nog al wat in heeft met zooveel dilettanten, omdat er zoo dikwijls moet gerepeteerd worden voor zij allen behoorlijk hunne partij kennen; en daarbij dan nog komt een ander aardigheidje. Want zoo had verleden Vrijdag niemand aan de lezing van vanavond gedacht. En toch kon het niet doorgaan, daar het dan allicht een gebroken partij zijn zou; 't was immers te voorzien, dat vele zangers naar de lezing zouden gaan. Te meer, omdat er vanavond een spreker optreedt, die heel wat in zijn boekje heeft."

"Dat zal wel zijn," klinkt het ietwat spottend van mijnheer.

"En waarom ben jij daar niet heengegaan? O, 't is waar, je dacht, dat het repetitie was."

"Al had ik dat niet gedacht, tante, dan zou ik toch niet naar de Leesvereeniging gegaan zijn."

"Hé, waarom niet? vraagt Betje, in de meening, dat zij nu lang genoeg het woord alleen aan moe en neef Henri liet.

"Dooodeenvoudig, omdat ik er geen lid van ben," antwoordt de heer Van Noordveld; en knorrig zegt hij nog eens: "maar dat zij mij geen biljet gestuurd hebben . . . !"

"Kom, kom, dat zal wèl gebeurd zijn," veronderstelt Cato. "Je vrouw zal het hier of daar hebben geborgen en toen feestelijk vergeten."

"Dat ben ik van Julia niet gewoon," verzekert de man, aldus van zijne vrouw een getuigenis afleggend, waarom hij door menigeen mag benijd worden.

"In alle geval," gaat tante voort, "je ben nu eenmaal uit,

blijf dan hier. Laat zien, 't is kwart over achten; half tien of eventjes daarover, komt Leonard thuis, dan kan je 'm zelf een uitbrander geven."

"O, tante, zóó erg is het niet."

"Precies, zooals ik het begreep. Hoe 't zij, blijf hier, Henri. Vader is ook naar de zaal, zij komen straks samen thuis. En als je onderdehand wat muziek wil maken, kan Betje of Cato een mopje op de piano spelen en jij zingen, al naar je belieft. Maar eerst een ander liedje: hoe maakt het Julia en gaat het met den kleinen Albert goed?"

"O, Juul maakt het best en de kleine is vandaag dunkt mij ook beter te spreken dan gisteren. Maar vannacht hebben we weer erg met 'm opgetrokken. Die tandengeschiedenis is een lastig ding. Dat duurt nu al wel veertien dagen..."

"Ho, ho," valt tante haar alles behalve tot een lustig lied gestemden neef in de rede, "begin je nu al te klagen, een blauwen Maandag paatje! Ik heb er vijf mogen grootbrengen en vier heb ik bij Onzen-Lieven-Heer. Maar, voor dezen zoo gelukkig waren en de anderen groot werden, heb ik wat anders met hen doorgestaan en Berghoudt niet minder. Of dacht je soms, dat het huwelijk zooveel als een concert is, waar we voor elkaar een liedje zingen en in de handen klappen en dan roepen: Wat is het toch mooi! — Jawel, morgen brengen!"

"Moe kan het wel aardig zeggen, vindt je niet, Henri?" vraagt Marie, die het eigenlijk te druk heeft, om aan het gesprek deel te nemen. Maar juist heeft zij twee afgespelde naden aan Cato en Betje overgereikt, die de zusjes met de hand moeten stikken, dewijl dit toch degelijker is dan met de machine. Zoo heeft de oudste zuster nu ook eens een woordje veil, en zegt, dat zij gisteren zoo'n zelfde kapitteltje van moe kreeg, als waarop Henri thans onthaald werd.

"U, Marie?" vraagt haar neef verwonderd.

"Ja, mensch," luidt moeders inlichting. "Bruid op 't tipje, hoor. Dat 's waar ook, je wist dat nog niet. Kijk eens, we zijn met haar uitzet bezig. Nog vóór de vasten gaat het bootje

in zee. Goeie reis! Februari zou mij te stormachtig geweest zijn. Ik ben in de Mei getrouwd, '53, 't zelfde jaar toen de Bisschoppen hier kwamen, gemakkelijk te onthouden.

En in deze historische bijzonderheid vindt juffrouw Berghoudt voorts gereede aanleiding, om neef Henri, — „den eenige van mijn eenigen broer,” zooals zij pleegt te zeggen, — aangenaam bezig te houden tot de thuiskomst van haar echtvriend en zoon. Leidde de wending van het gesprek haar reeds, als vrouw en moeder van veel ondervinding en practischen zin, een hartig woordje ten beste te geven aan den jongen man, aan de „bruid op 't tipje” en ook al aan Cato, die wel eens 'kleurt, als er een Piet genoemd wordt: 't jaar '53 wordt tevens vergeleken bij het tegenwoordige, waardoor zij den zegenrijken invloed van ons Doorluchtig Episcopaat, ook op het Katholiek familie- en openbaar leven in Nederland, met gepaste waardeering doet uitkomen.

Meermalen heeft zij 't gezegd en, zonder op den min-rethorischen overgang te letten, herhaalt de schrandere vrouw het ook nu, dat zij luttel meer dan een behoorlijk voorziene linnenkast haren man had aangebracht, toen deze met voor 't grootste gedeelte opgenomen penningen, zijn zaak in droge en natte verfwaren, mitsgaders alle soorten van borstelwerk, begon, ten einde een huisgezin tot stand te brengen en daarin te behouden. Maar den huwelijken staat waren zij beiden ingetreden met het volle bewustzijn de hun door God aangewezen roeping te volgen, en zij beleefden dien staat in stipte plichtsbetrachting, in arbeid en gebed. De liefde, de wederzijdsche hoogschatting deed het overige. Daardoor vooral, verklaart moeder, waren zij steeds sterk geweest om, bij den zegen, dien zij ondervonden, en bij den voorspoed, dien zij genoten, ook de zorgen des levens onder de oogen te zien en te doorstaan de vele slagen, die Onze Lieve Heer ook hun niet heeft gespaard. Berghoudt heeft gewerkt in zijn tijd, hard gewerkt; en, ofschoon niet wars van genoeg en vermaak, hij was trouw gebleven aan zijn stelregel: „nooit in een koffiehuis en van geen com-

missiën, comités of vereenigingen lid, vooraleer ik boven-Jan ben en mijn zaak en huisgezin het kunnen lijden."

Nu zes jaren geleden is zijn oudste zoon hem opgevolgd in de affaire, waarin vader een goede dertig jaren bezig was met overleg en orde, zoodat er altijd wat kon overschieten voor armen en kerk, en tevens een behoorlijk uur van den dag voor den goeden God, van wiens gunst toch alles afhing. „Want," vaart tante voort, terwijl zij een kluwen saj t op het wieltje spant en afwindt, „want, Henri, het zou toch jammer en schande wezen, als wij geen gebruik maakten van 't geen we in die 36 jaren gewonnen hebben! Als je maar eens blijft te begrijpen, dat, toen ik zoo 'n aankomend meisje was, het bij lange na zoo gemakkelijk niet ging, aan onzen godsdienstzin zoo ruimschoots te voldoen als tegenwoordig. Een Pastoor met één Kapelaan was op vele plaatsen al mooi voor een groote parochie. En dan, wat hadden we voor kerken! Onze toestand mocht toen al wat beter geworden zijn dan in de dagen, waarvan mijn vaderzaliger zoo aandoenlijk vertellen kon, een en ander liet vóór '53 nog heel wat te wenschen over. Om maar iets te noemen: van vele werken van godsvrucht en naastenliefde, tegenwoordig zoo talrijk en bloeiend, wist in mijn jeugd geen sterveling."

Mijnheer Van Noordveld meent, dat tante goed praten heeft, zij, rentenierster, die haar schaapjes op het droge en allen tijd aan zich heeft. „Maar van die mooie medaille," zegt hij, „moest tante ook de leelijke keerzijde eens bekijken. Met al die werken van godsvrucht en naastenliefde worden de vrouwen van honk gehaald, en"

„En de mannen"

„Och, moe," brengt Betje schalks in 't midden, „laat Henri toch uitspreken. Nu krijgen wij er zeker eens van langs."

„Daar heb ik geen reden voor," bekent de toegenegen neef der dames. „Alleen dit wou ik opmerken, dat het dikwijls en voor vele vrouwen beter was, zoo zij wat minder naar de kerk liepen en wat méér thuis bleven; dat zij wat minder met de

armen- en ziekenvereenigingen zich moeiden en wat méér in hare huishouding bezig waren."

"Met je welnemen," repliceert tante, „ook van het heilige en goede kan misbruik gemaakt worden. Als een vrouw het niet kan bijbrengen, dan is het zeker verkeerd; zij mag haar boel niet in 't riet laten loopen, ten einde meer dan zij verplicht is naar de kerk te gaan; zoolang zij nog goed in haar kleinen zit, heeft zij wel wat anders te doen, dan met armen en zieken persoonlijk zich te moeien. Maar toch zóó te verstaan, dat zij hare bezigheden niet als voorwendsel gebruiken moet, om zich op een fatsoenlijke manier er van af te maken met het praatje: ik heb er geen tijd voor. Wanneer men 't zoeken wil, wordt het wel gevonden."

"Welzeker," zegt neef, „en de dames vinden het ook! Vandaag is er dit te doen en morgen dat; de congregatiën en vrome genootschappen zorgen daar wel voor. En wanneer er 's avonds nog eens Lof is bovendien, hebben zij een prachtige gelegenheid voor een promenade langs de manufactuurwinkels. Maar als we ondertusschen dan eens een kijkje namen in de huizen van die brave zieltjes, hoe het staat met de verzorging der kinderen en het bestier van de huishouding...! Geloof me, tante, als onderwijzer heb ik een treurige ondervinding daarvan opgedaan."

"Daarbij heb je dan toch door jou bril gekeken," herneemt tante, met bizonderen nadruk qualificeerend, hoe haar neef die „treurige ondervinding" opdeed. „Dat er misbruik van het goede gemaakt wordt, geef ik je toe. Doch daarom den godsdienstzin onder ons, Katholieken, af te keuren, mag je niet."

Henri blijft er bij en zal de juistheid van zijne meening staven door een sprekend bewijs; één uit honderden. „Zoo had ik gisterenmorgen een mooie scène bij mij, toen de jonge mevrouw Van Dalen met Juul uit de kerk kwam..."

"Christene zielen, laat dat schepsel zich óók al mevrouw noemen?"

"Dat is nu eenmaal smaak, moe," vergoelijkt de bruid op 't tipje.

„Die malligheid haal jij toch maar niet uit, hoor. Wat een pretentie!” zegt juffrouw Berghoudt, terwijl zij hare dochter eens in de oogen schouwt, als vreest zij, dat Marie weldra breken zal met de stijf-burgerlijke traditie der familie.

Betje intusschen vindt dat zoo erg niet, daar de dienstboden zich tegenwoordig juffrouw laten noemen, en zij in haar stand toch een trapje hooger meent te staan, dan b.v. onze Maartje. Doch wijl moeder zoowat een halve eeuw tenachter is op 't stuk van titulatuur, en dit onderwerp ook eigenlijk geen praat waard is, vraagt Cato: „nu, Henri, en die mooie scène van mevrouw Van Dalen, die je zoudt vertellen?”

„Wel, zij kwam met Juul meê, zij wilde ons kind eens zien; nota bene, madame heeft er drie, waarvan 't oudste een jaar of vijf is. En na een uurtje bij ons verbabbeld te hebben, staat zij op met de verzuchting: „Julia-lief, ik moet gaan, nog twee zieken heb ik voor de vereeniging in mijn wijk te bezoeken, en vanavond preekt er bij ons een vreemde, dien ik absoluut hooren wil. En dan, morgen-namiddag vergadering, die lang kan duren, zooals gewoonlijk.” — Ik kwam binnen, juist toen mevrouw dat lijstje van goede werken opsomde, en meende te vragen. . . .”

„Of zij gek was?” vult tante Berghoudt aan, „en dan hadt je groot gelijk gehad. Een jonge vrouw met kinderen, zooals die madam, heeft wel degelijk wat anders te doen, en plichten te vervullen, die vóór gaan. Trouwens wordt ons dat in de kerk ook duidelijk en dikwijls genoeg op het hart gedrukt. Maar het misbruik, dat jij daar met het volste recht afkeurt, komt bij de jonge mannen tegenwoordig nog veel erger in zwang, zij 't dan op een ander gebied. Wacht maar, als je daarheen wil, zal ik je wel een handje helpen! Want een jong-getrouwd man, óók al uit den burgerstand, schijnt tegenwoordig lid te moeten wezen van alle mogelijke vereenigingen, alsof zij geroepen waren, niet om hun huisgezin, maar de heele maatschappij te verzorgen. En dat noemen zij werken voor de goede zaak, jawel, geloove wie 't wil! Neen, 't staat chique! Of denk je, dat het niet

verkeerd is, wanneer een man, in de eerste jaren van zijn trouwen, lid is, ik zeg niet eens nog van sociëteit, zang- en comedie-vereenigingen en van dergelijke bankroetiers-makende malligheden meer; neen, maar van collectanten-colleges, conferentiën, vereenigingen voor dit en dat, en comités, waarvan ik de namen niet eens onthouden kan?"

"En toch hebben die vereenigingen een goed doel," spot neef.

"Wel wis en zeker," vaart tante voort met volle overtuiging. "Maar voor dat alles moeten zij opkomen, die door hun gevestigde positie en leeftijd daartoe geroepen zijn. Voor de jongeren zijn ze in den regel verkeerd, enkele vereenigingen en in bijzondere gevallen natuurlijk uitgezonderd. Die geschiedenissen kosten gewoonlijk veel tijd en geld, die een jong-getrouwd man in de eerste plaats aan zijn zaken moet besteden en aan zijn huisgezin."

"Is mijnheer hier voor zijn plezier uit?" klinkt het opeens, en het gezelschap verwelkomt den oudsten zoon des huizes, die juist tijds genoeg is binnengekomen, dat hij moeders laatste woorden kon verstaan.

"Hé, Jan," vraagt Betje, terwijl zij een stoel gereed zet voor haar broer, die ter begroeting eerst op moeder toetreedt, "hé, Jan, ben jij niet naar de lezing? En je had nog wel zoo'n groote verwachting van dien meneer, hoe heet hij ook?"

"Ik kon niet zoo vroeg klaar komen; de zaken gaan natuurlijk vóór."

"Zie je, zóó hebben de mijnen het geleerd," zegt juffrouw Berghoudt met voldoening, en moeder kust den snorrebaard dat het zoo klapt. "En nu kom je zeker hier, om zoo aanstonds van Leonard te hooren, wat die geleerde heer te vertellen had; dan zal je er weinig bij verloren hebben."

"Goed geraten, moeder, Leo is een beste verslaggever." En na een handdruk aan zusters en neef gaat hij tot dezen voort: "Wat die jongen éens hoort, Henri, onthoudt hij voor goed. Ik

vind het dan ook altijd jammer, dat vader hem op zijn vijftiende jaar van school nam en loodgieter liet worden. Ik weet wel, dat ik 'm had laten studeeren."

"Tut-tut-tut, er zijn geleerden genoeg in 't land. Er zouden op 't laatst geen burgers en boeren meer zijn, om al die heeren aan den kost te helpen!"

Zonder het te bedoelen wordt tante wat al te persoonlijk voor neef; althans is Jan er op bedacht, op heur laatste gezegde een andere wending aan het gesprek te geven.

Zooals we reeds opmerkten is Van Noordveld de eenige zoon van juffrouw Berghoudt's eenigen broeder, die, kort na zijn gade overleden, den dertienjarigen wees een sober erfdeeltje had nagelaten en bevolen aan de zorgen van een vriend, ter zijde gestaan door zwager Berghoudt als toeziende voogd. En dit juist noemde tante het ongelukkigste van de zaak. De vriend van den overledene toch had er op gestaan, dat zijn pupil niet bij zijn oom zou inwonen, maar bij hem, den voogd. Wel was deze een beste man, doch van geheel anderen stempel dan de familie Berghoudt, hetgeen voornamelijk bleek toen Henri, in plaats van een ambacht of den handel te leeren, zooals oom en tante wenschten, en waarvoor hij geschiktheid en lust bezat, tot geheel iets anders moest worden opgeleid. En hetzij dan, dat hij de vooringenomenheid tegen de ouderwetsche ideeën der Berghoudten al of niet had overgenomen van zijn voogd, op den raad van dezen werd Henri onderwijzer en genoot geheel zijne opleiding aan de openbare- en Rijksnormaalschool.

Daar was veel over te doen geweest; maar de jongen zelf hield zich bij voorkeur aan zijn voogd, en oom mocht immers slechts toezien! Later kwam het resultaat te beoordeelen; maar dat later kwam *te* laat.

Nu reeds vier jaren loopt Van Noordveld met de acte van schoolhoofd in den zak en even zoolang heeft hij naar dien post gesolliciteerd. Want, bij den overvloed, is hij te onbeslist, te flauw voor een Katholieke school en *heet* hij te Roomsch voor een neutrale. Begreep de onderwijzer zijne positie nog maar

zóó, dat hij, zonder juist voor belijder te poseeren, toch rondwech en altijd voor zijn Katholicisme uitkwam, dan nog kon hij zich op eminente voorbeelden beroepen; — of had hij zijn plaats in de samenleving, zonder juist te getuigen, met waarlijk christelijke beginselen gehandhaafd, dan zou Van Noordveld, als zoo velen, eervol en vruchtbaar kunnen samenwerken zelfs met zijne tegenstanders. Maar gelijk de ridders in het strijdperk kleur te bekennen, acht hij te middeleeuwsch-historisch. In de Rijksnormaalschool, in dat palladium der wetenschappen gevormd, heeft hij geleerd alle kleur lief te hebben, . . . uitgenomen *zwart*, 't geen niet onder de kleuren gerekend wordt. Hij noemt zich dan ook met voorliefde *neutraal* onderwijzer. Daarom merkte juffrouw Berghoudt met nadruk op, dat de onderwijzer dan toch door zijn bril gekeken had, wanneer hij „zoo treurige ondervinding opdeed” van den godsdienst- en weldadigheidszin van Neerlands Katholieken. Pleegt tante dus met open kaart te spelen, neef is evenzeer gewoon haar „troeven” geregeld te verzaken. Maar van den anderen kant: „mag zij den jongen graag” en „wil zij hem niet links laten liggen;” hij houdt veel van de zuster zijns vaders en bevindt zich gaarne in haar gezelschap, waarom de goede vrouw dan ook geen weigering hoort op het in aansluiting met haar laatst gezegde: „à propos, blijf je een boterhammetje eten? Eenvoudig hoor, je weet het.”

En dat nu moest moeder vragen, onmiddellijk na hare meening geuit te hebben, dat er op 't laatst geen burgers en boeren zullen wezen, om al die heeren aan den kost te helpen!

Geen wonder, dat Jan eene wending aan het gesprek tracht te geven en Cato met blijkbaar welgevallen de bel hoort overgaan, waarop zij naar de deur huppelt met een „heerlijk, daar zullen vader en Leonard wezen!”

„Neen, Toosje,” zegt moeder, „niet doen, kind. Maartje zal wel opendoen. En toch, vader heeft den sleutel.”

„Och, moe? . . .”

„Jehi doet 's avonds geen straatdeur open,” luidt het beslist. „Daar is nummer één al! waar is vader, Leonard?”

„Vader houdt ginds nog een praatje, moe, met den ouden heer De Biede. Als die luitjes aan den gang zijn ga ik er van door. . . .”

„Christene zielen, gauw!” — en Leonard wordt geen tijd gelaten om de aanwezigen te groeten, — „gauw, vader halen!” zegt moeder, schielijk opstaande en met heur bril in de eene hand en een kous in de andere gesticuleerend. „’t Is om een ziekte op ’t lijf te krijgen, pas uit zoo’n warme zaal daar staan praten in zoo’n kouden mist! Kom, Jan, ga jij vader maar halen, want dat duurt gewoonlijk uit-en-ter-na met dien De Biede.”

„Ja,” lacht de aangesprokene, „dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Ik kan vader toch kwalijk bij den arm nemen. . . .”

„Goddank, blijf maar, ik hoor hem al aan de deur.”

En terwijl Leonard de eerste inlichtingen geeft, of de lezing schoon, de zaal vol, of deze en die er óók waren, — heeft de eerzame rentenier Berghoudt zich voor zijn quasi-verstoorde wederhelft te verantwoorden nopens zijn praatje in dezen guren Novemberavond, daar hij in de schatting van egâ „nooit nagedachte schijnt te *krijgen*,” ondanks zijn drie-en-zestig jaren.

„’t Was maar een oogenblikje,” verontschuldigt hij zich met eene arme-zondaars-tronie, waarop vrouwlief: „om een koû te vatten, heb je geen kwartier noodig. Toe, Betje, zeg eens aan Maartje, dat zij kokend water binnenbrengt. Hó, Leonard, wacht nu even met vertellen; ik wil er óók wel wat van hooren. Allo, vader, u in de zorg, en, Toosje, schenk dan een grogje. Drinken de heeren ook meê?”

Geen der begunstigden slaat dit aanbod van de hand, en Jan zegt zijn broeder dank voor het verraad aan vader gepleegd; „want als jij dat praatje met De Biede niet verklapt hadt, zou de grog tegen een mogelijke verkoudheid wel zijn wechgebleven.

„Natuurlijk,” zegt moeder, „’t is altijd geen kermis. Heb je geen koude voeten, vader? Betje, toe, de marmeren stoof.”

„Neen, dank je wel. Als je me mijn pijp en tabak reis geven wil, kind, dan zal ’t wel gaan.”

Zoodra allen dan rustig gezeten zijn, wordt Leonard ten tweede male door moeder aangemaand, zijn primitief verslag te staken en geregeld te vertellen, zooals hij alleen dat doen kan. Bij ondervinding wetend, dat die mijnheer, op wiens naam Betje daar straks niet komen kon, voor de leden der Leesvereeniging gewoonlijk improviseert, heeft Leonard met vrij goede stenographische bedrevenheid het grootste gedeelte zijner redevoering opgeteekend. Hij haalt dus op algemeen verlangen zijn brieven-taschje te voorschijn en deelt het gezelschap mede, dat de gevierde redenaar begon met een klacht, welke tegenwoordig veel vernomen wordt, n.l. over de *malaise*. Doch moeder verzoekt al dadelijk zoo min mogelijk stadhuiswoorden te gebruiken, anders heeft zij er niets aan. „Al heeft iemand onlangs dan gezegd, dat we zoo schrikkelĳk ouderwetsch zijn, ik houd er van, om de dingen bij hun goeden Hollandschen naam te noemen. Dan verstaan we elkander. Maar dat woord nu, hoe noem je 't ook weêr, Leo, hoe, *melasse*? ik begrijp het niet.”

„*Malaise*, moe,” zegt haar zoon, die de oogenblikken, waarin moeder aan 't woord was, benuttigd heeft om de grog eens te keuren, die Betje onderdehand den heeren presenteert. „*Malaise*,” herhaalt hij en expliceert: „dat is zooveel als slechte tijd, stilstand in de zaken, tegenspoed, achteruitgang en wat dies meer zij,”

„Wat je niet weet, vrouw, of niet verstaat, dat heb je maar eventjes te vragen; meester zit er bij,” zegt de oude heer, met blijkbaar vergenoegen zich het hoofd van dezen liefelĳken familiekring gevoelend. Catôtje mag de Cognacflesch nog niet wechzetten, zij zullen aanstonds nog eens repeteeren.

„Allons dan,” hervat Leonard, „zóó ongeveer begon de spreker: Meermalen gebeurt het ons, Mijne Heeren, dat wij bij de ontmoeting van bekenden, en ook wel van onbekenden, ons gesprek al spoedig richten naar het vruchtbaar onderwerp, dat wij aanduiden door het woord *malaise*. Vruuchtbaarder nog dan de *Sociale Quaestie*, — bij welker bespreking en pogingen tot op-

lossing zoovele beste stuurliu aan den wal staan schreeuwen, — veel meer omvattend noem ik dit onderwerp, wjl het voor een massa menschen oorzaak en gevolg tevens is van hun doen en laten.

Aan de malaise immers meent deze groothandelaar te moeten wijten, dat hij schier niets omzet, en gene fabrikant, dat zijne producten hem niet werden afgekocht; maar het heeft allen schijn, dat diezelfde malaise hunne behoefte vermeedert aan weelde en kostbare vermaken!

Door de malaise wederom zegt de winkelier zoo bitter weinig te verkoopen, en klaagt de ambachtsman geen werk te kunnen vinden; doch is het ondanks of niet veeleer dóór die malaise, dat Café's en herbergen vermeederen en fraaier, confortabeler worden, ten gerieve van dezelfde winkeliers en hun dienstpersoneel, ter verpoozing van diezelfde ambachtslieden en hunne maatjes-gelijk?

Over de malaise zucht de huismoeder van hooger en lageren stand bij de zorg voor haar gezin; en andermaal vraag ik, is het in weerwil van, of juist dóór de malaise, dat zij er op bedacht is, hare vriendinnen en geburen te overtreffen in ontvangst van hare gasten, in kleeding, huisraad en verder verbruik?

Ongelukkig woord *malaise*! Het geeft den staatsman zooveel te denken, den nijveren burger zooveel te klagen! Het voert den diepzinnigen theoreticus tot de heterogene beschouwingen van óverprductie en óverbevolking, terwijl het den nuchteren practicus, — met al even luttel succès — zinnen doet op een middel tegen het misbruik van Plutonische macht, tegen de moderne afdwalingen van datgene, wat eertijds ten goede kwam aan geheel de maatschappij zoowel als aan het individu..."

"Stil eens, Leo," onderbreekt moeder de nalezing met den wijsvinger aan het oor.

"Individu, moe, beteekent..."

"Neen, stil eens," is het ongerust wederwoord. "Hoort jelui niets?"

„Ik niet ja toch : bim, bam.”

„Zoowaar, de stadhuisklok ! Luistert er is brand !”

„Welneen,” ’t slaat half elf,” meent vader en hij klopt zijn pijp uit; waarop Marie zegt: „’t is pas even tien uur,” en Henri: „ik geloof, dat tante gelijk heeft, ’t is de brandklok.”

„Ja, nou hoor ik het ook,” zegt de oude heer, en, alsof de schrik nog niet groot genoeg was voor de dames, en de nieuwsgierigheid niet sterk genoeg voor de heeren, klinkt er op eens een hevigen, herhaalden ruk aan de huisbel.

„Lieve Heer, ’t zal toch niet hier wezen,” roepen de meisjes beangstigd, en Jan en Leonard vliegen de kamer uit.

„Weest nu in vredesnaam bedaard,” kalmeert moeder, „de stadhuisklok luidt immers al? Toe, vader, blijf thuis; laten de jongelui alleen gaan kijken, ’t is buiten te koud voor je, man.... Neen, geen meisjes naar den brand,” zegt zij verder, als Cato en Betje zich willen gereedmaken, om beslag te leggen op den arm van neef Henri.

Doch terwijl ook deze zich alleen heenspoedt en moeder voorstelt, een doek om den hals te slaan en boven uit de ramen te kijken, verschrikt ook zij door het binnenstuiven van Maartje, die uitroept: „God, juffrouw, er is brand bij uw zoon in den verfwinkel !”

„Bij mijn zoon ? !” roept vader hevig ontsteld.

„Ja, meneer, ze kwamen ’m hier zoeken. Al ’n kertier hadde ze ’m gezocht, de stommelingen, ’t is zonde, dat ik het zeg, ze wisten ons niet te wonen....”

Hoe verpletterend deze tijding voor de familie ook is, de kloeke vrouw laat zich er niet door ternederslaan, en als een bevel klinkt haar besluit: „Kom, moed, vader, ’t zal wel zoo heel erg niet wezen. We zullen bij Van Dijk, hier om den hoek, een vigilante nemen, — Maartje ga ’m eens gauw bestellen, zeg maar, dat we aan de stalhouderij zullen instappen. — Zie je, vader, dan halen we Anna en de kleinen hier. Kinderen, neen, jelui blijft thuis, binnen het half uur zijn we terug !”

Ouderzorgen en een maatschappelijk vraagstuk.

Heeft u, lieve lezer, ooit gestaan bij een kinderziekbed, bewaakt . . . ja, door wie anders dan de moeder? Ach, 't is waar, misschien heeft u eens een kleine reeds bij den aanvang van 't leven zien worstelen met den dood, een arm kind, dat een weesje was, verstoken van eene liefde, die zelfs gij, Bruiden van den Goddelijken Kindervriend, niet geheel vergoeden kunt. Maar hier voer ik u bij de zachte legerstede, door eene moeder voor haren kranken lieveling gespreid en door haar alleen bewaakt. Dies leid ik u eene school binnen, waar, gij en ik, opmerkzame lezer, waar wij beiden liefde leeren en opoffering, bidden en dankbaar zijn. Is moederliefde de grootste: zie eens, nergens treedt zij zoo in 't volle licht als hier, waar een jonge vrouw het leven van haar leven bedreigd ziet door den onvermurwbaren dood. Niet waar, dit schouwspel herinnert ons aan zooveel, wat wij, wat gij en ik, nadenkende lezer, verschuldigd zijn aan hen, wien wij 't leven danken.

Julia, de jonge gade van den onderwijzer Van Noordveld, verwelkomt zachtkens eene nu vooral zoo welkome bezoekerster aan de lijdenssponde van haar eersten en eenigen lieveling. „Hij slaapt,” fluistert zij en snikkend heet het verder; „ach, tante, waar bleef u toch zoo lang?”

Zoû juffrouw Berghoudt in andere omstandigheden hare nicht het antwoord niet schuldig gebleven zijn, nu wenkt zij slechts met de hand om tot kalmte te vermanen, en treedt onhoorbaar op het wiegje toe, waarin Henri's kind, die den naam van zijn grootvader, haar broer Albert, draagt, — in koortsige sluimering woelt.

„'t Schaap ligt wat laag, Juul,” zegt zij meer door gebaar dan door klank van woorden; waarop de moeder: „dat komt van 't woelen, tante. Ach, mijn engeltje lijdt zoo verschrikkelijk!”

„Van 't woelen, ja,” gaat de ander in denzelfden toon voort, en, Julia bij de hand naar de deur trekkend, fluistert zij: „roep je meid reis even hier, ik moet je eens wat zeggen.”

„Neen, tante, ik ga hier niet vandaan,” snikt de arme moeder en zij houdt zich vast aan den deurstijl. Zij kan 't echter niet blijven weigeren, het dringend herhaald verzoek, dat hare dienstbode voor een paar minuten haar plaats zou innemen; en een oogenblik later zijn beiden in de voorkamer, waar de bezoeker zich van hoed en mantel ontdoet en antwoord geeft op het zacht verwijt, „dat zij maar heel eventjes in 't wiegje keek, zonder er overheen te buigen.” Tante zal „wel wijzer wezen. Bij zoo'n desperaat ziek kind moet je niemand toelaten, zóó uit de buitenlucht, dat is altijd nadeelig.”

„Maar, tante, dat u niet vroeger gekomen ben! Hij ligt nu al drie dagen tusschen leven en dood, mijn ventje, mijn engel, en . . .” een hevig snikken belet de moeder verder te spreken.

„Hoor eens, Juulje-lief,” herneemt juffrouw Berghoudt, en vriendelijk troont zij hare nicht naar een stoel, waarbij zij staan blijft met de hand op Julia's schouder. „Ja, schrei maar eens goed uit, arm moesje, ik heb zoo innig medelijden met je. En dat ik niet eerder gekomen ben, kindlief, is door den brand.... Doch daarover heen, je hebt genoeg te dragen aan je eigen pakje. Maar wat ik eigenlijk zeggen wou: nu heb ik plan hier te blijven en niet vóór morgenochtend heen te gaan; op éene voorwaarde.”

„O, tante, u kan hier best logeeren.... en.... maar neen.... nu moet ik naar mijn schatje.”

„Welzeker! Doch zoo zijn we niet getrouwd,” hervat tante met een poging tot wat luchtiger toon. En, de gegaagde moeder weder in haar stoel vleierend, vervolgt zij met nadruk: „mijn voorwaarde is, dat jij dan wat rust neemt, dat je wat gebruikt en gaat slapen.”

„Ik slapen?” nokt de droeve als van iets onmogelijks.

„Laat mij eerst eens uitspreken, Juultje. Je ben al twee, drie dagen op de been, dat hoû je niet vol. Wees dus verstandig en ga wat rusten. Ik zal je plaats bij je kind innemen, geloof me, ik zal het ventje oppassen, of het mijn eigen was, en....” ook tante schreit. Dadelijk echter verkloekt zij zich weer, en eenigszins boos op zich-zelve, gaat zij op de haar eigene wijze voort: „zottinnen, die we toch zijn, door elkaar wat van streek te maken, in plaats van wat uit te voeren! Toe, Juulte, laat je nu eens raden, neem rust, dan ga ik dadelijk naar 't wiegje.”

Juffrouw Berghoudt kan zich feliciteeren met een voorloopig succes, wijl de afgetobde moeder er eindelijk in toestemt, ten minste te probeeren iets te gebruiken en tot vanavond te gaan rusten, eene weelde, die zij in de laatste driemaal 24 uren niet heeft gekend. Met stilzwijgend voornemen dus, om het te vergeten, zegt tante, Julia tegen tien uur vanavond te zullen wekken, en spoedt zich liefdevol naar den haar zoo goed toevertrouwen post.

Hoe dankbaar is Van Noordveld, die omstreeks half vijf uit de school komt en zoo'n trouwe wachtster vindt bij de sponde van zijn lieveling!

„Tut-tut,” fluistert tante met vriendelijken glimlach, „dank Onzen-Lieven-Heer, als 't goed mag afloopen.”

„Zoû u dan denken....?”

„Dat hij 't nog ophaalt....?”

„Ja....?”

„Er is ten minste nog hoop. Hij is, dunkt mij, de crisis

door. De dokter is er zooveen geweest, maar die kan er weinig van zeggen; bij zoo'n jong kindje is het meestal raden. Op 't oogenblik heeft hij geen koorts; zie, neen niet te dicht bij, zóó, zie je wel? 't ventje slaapt nu als een roos; alléén dat rochelen bevalt mij niet. Maar weet je wat," vaart de liefderijke altijd met gedempte stem voort, „ga nu gauw eten, want zoo aanstonds verwacht ik Leonard hier, om eens een flinke wandeling met je te maken in de frissche buitenlucht, dat zal je goed doen. En dan moest je gaan slapen. Mocht ik je soms noodig hebben, dan zal ik je roepen, anders trek je door tot morgen, zonder Juul te wekken."

„Is zij dan . . . ?"

„O, goed bezorgd, in de veeren, hoor. 't Schepsel had het meer dan noodig. Kom, ga dan," fluistert tante met minzamen aandrang.

„Maar wou u vannacht dan alléén hier blijven? o, met de meid zeker. . . ."

„Welneen, die is óók al lang genoeg in touw geweest; ik heb mijn werkvrouw voor vannacht hier besteld."

„Maar tante"

„Neen, geen maren," besluit zij met nadruk, en toch, o zoo zacht! „Doe nu, zooals ik zeg. Er moet hier niet zooveel gepraat worden. Adjuus."

Van Noordveld echter draalt nog, en, na een teederen blik op het wiegje, grijpt hij hare hand en fluistert zijn innigen dank, dien de waardige vrouw zich laat welgevallen, terwijl zij hem zachtens de ziekenkamer uitgeleidt.

Afgezwoged, door droefheid en angst nog méér, dan door de vermoeyenis der drie laatste dagen, en nu gerust omtrent de zorgen door tante Berghoudt van haar overgenomen, lag Julia al spoedig in een verkwikkenden slaap, waaruit zij niet voor den volgenden morgen gewekt wordt, met het blijde bericht, dat haar kind leeft, naar omstandigheden wél is en de dokter, — met wien de ervarene verpleegster het intusschen niet eens

is, — moed heeft gegeven door de verklaring, dat de kleine het gevaar te boven is, ja, binnen een week geheel hersteld zou kunnen zijn; mits . . . dat hij goed worde verzorgd.

„O, tante, daar zal 't niet aan mankeeren,” verzekert de moeder met stralenden blik.

„Ja, kind, dat zeg je nu wel en bedoel je ook goed; maar toch is er hier een groot gebrek in de verzorging,” oordeelt juffrouw Berghoudt; waarop nicht, niet haar, doch meer zichzelf afvraagt: „een groot gebrek?”

„Zeker Juul. Hier moet stilte zijn. Geen visites, geen gebabel, ook niet boven of in je voorkamer. Niet minder dan vier bezoeksters heb ik gisteren tegen den avond afgewezen.”

„Ja, ziet u, deze en gene komt al eens kijken, en we zijn niet zoo heel ruim gehuisd. . . .”

„Welnu, dan kan je toch eenvoudig aan de deur laten bedanken voor de belangstelling en zeggen, dat je niet te spreken ben, dat er vooral niemand bij 't kind mag toegelaten worden. Zoo zou ik doen. En, Julia, nu moet ik naar huis.”

„Ja, tante. Ben u niet vreeslijk moe?”

„Neen, kind, dat gaat nogal. 't Is niet voor den eersten keer in mijn leven, dat ik zoo'n nachtje doorbracht. Morgen zie je mij weerom, als 't God belieft en ik kan 't er uitbreken.”

„Och, tante, hoe zal ik u bedanken. . . .”

„Me lieve ziel, er valt bij mij nog wat anders te doen! Maar genoeg. Goeden moed houden, hoor. Adjuus tot morgen.”

De kloeke vrouw spoedt zich naar huis, want inderdaad daar valt nog wat anders te doen! Doch al heeft zij aldra het zesde kruisje achter zich, zij ziet er niet tegen op, zelfs na deze nachtwake hulp te verleen, waar die alweder gewacht wordt, al ware 't slechts door hare bezielende tegenwoordigheid en heur gezachhebbenden raad. Tante heeft Henri „feestelijk bedankt” voor een vigilante, zij kon dat eindje nog best loopen, daarbij, de tijden zijn er niet naar om te rijden.

Lieve Heer, wat kan er in vier dagen tijd toch veel gebeuren! Bij Jan de boël afgebrand tot den grond toe en, ja verassu-reerd, doch te laag, om geen groote schade te hebben! En dan dat andere....! Wat? Och, laten we er niet aan denken, de goede God geve uitkomst! — En met Anna, dat 's me óók iets! Gelukkig, dat mans moeder en vader er gauw bij waren: in de consternatie had men aan haar en de kindertjes weinig gedacht, toen men eenmaal wist, dat zij niet meer in 't brandende huis waren. Anna's familie, och, weet u, goeie, beste menschen! maar niet van de vlugsten, als 't er op aan komt iemand wezenlijk te helpen. Beklagen, o ja, dat kunnen zij, zoo goed als de besten. Zoo stond me daar Anna's vader met zijn kleindochter, een peuzel van drie jaar, in zijn arm, naar den brand te kijken en te schreien als een schooljongen; de man was geheel van de wijs. Anna zocht ondertusschen in duizend angsten naar 't kind; zij wist wel, dat zij 't vader gegeven had, maar die was nergens te vinden! Wat blief? Hij dacht er niet eens aan, waar zijn dochter gestoven of gevlogen kon zijn, en bleef maar onder de groote massa volk staan kijken en jeremiëren. Gelukkig, nog geen half uur daarna waren zij alle drie goed onder dak bij vader en moeder Berghoudt. Maar de schrik voor Anna.... en dat in hare omstandigheden....! Geen wonder, dat zij eerstig ziek ligt, hoewel nu buiten gevaar. Goddank!

Met dat al, hoe kostelijk is zoo'n gelegenheid, om elkaâr te helpen! Wat maakt het een mensch gelukkig, als men voor een ander wat doen kan, als men in staat gesteld wordt werkdadig te troosten en op te beuren. „Die gedachte maakt mij nog wel zoo blijde, als ik bedroefd zou kunnen zijn over het ongeluk, dat mijn kinderen overkomen is,” verklaart juffrouw Berghoudt des anderen daags aan den Pastoor, die de familie komt geluk wenschen, dat een en ander nog zoo goed is terecht gekomen. „Toen ik gisterenmorgen van mijn neef terugkeerde, Pastoor, wandelde ik op mijn gemak naar huis, en de heele geschiedenis kwam mij voor den geest, zooals ik het u daar vertelde.”

„Ja, Pastoor,” commenteert Marie, „vindt u het niet wat al te sterk van moe? Zij heeft gisterennacht gewaakt bij den kleine van onzen neef Van Noordveld, u kent hem wel, dien onderwijzer.”

„Ho, ho,” zegt moeder, „maak daar nu geen burengeruchtje van; 't heeft immers niets om 't lijf. Als men helpen kan, moet men 't ook doen waar 't noodig is.”

„Maar Julia's familie is daartoe toch nader dan wij,” meent Cato.

„Dat moet je met geen passertje afmeten, Toosje; die menschen hebben óók het hunne gedaan. Daarbij zijn de meesten handig in 't koken van een soepje en eens te laten vragen hoe 't gaat, wat zegt u, Pastoor?”

„En practische hulp gaat iedereen niet zoo goed van de hand als moeder Berghoudt,” is het antwoord van den herder, die de zijnen kent. „Maar toch moet u zich in acht nemen. Op uw leeftijd bij een ziek kind te gaan waken, terwijl u hier reeds zooveel ongewone drukte heeft, is wel wat sterk, daar heeft Marie gelijk in.”

„Wel ja, Pastoor, zet u mij nu ook eens in 't zonnetje. Toen ik thuiskwam, heb ik goed uitgerust, en daarna.... niets had ik te doen! Ik heb drie groote dochters, die ik geleerd heb te werken, moet u weten. Als ik Maartje zoowel al geen jaren in mijn dienst had, zou ik haar dan ook allang congé gegeven hebben....”

„En dan zoû moe de straat schrobben!” veroorlooft Betje zich lachend dat „schrikkelijk ouderwetsche” thema af te breken. 't Was niet noodig geweest, er komt reeds variatie op; zie, de deur gaat open en binnen treedt de oude heer, die zich aangenaam verrast toont door de aanwezigheid van zijn Pastoor. „Daar doet UEW. wel aan, dat u de schapjes in hun ongelukken komt troosten.”

„Troosten eigenlijk niet; integendeel, ik kom u feliciteeren,” verzekert de bezoeker.

„Feliciteeren? Waarmeê, als 'k u vragen mag?”

„Wel, papa, dat alles nog zoo goed is terechtgekomen,” zegt ZEw.

„Goed terechtgekomen, Pastoor,” herhaalt de ander, „goed terechtgekomen? Veel, veel te laag verassureerd! De jongen heeft een schade van belang! En dan, niets te verdienen, vóór het huis weer is opgebouwd en de zaak op dreef is!”

„U begrijpt mij verkeerd,” meent de geestelijke, waarop de leek ongeduldig: „och, eerwaarde, daar moet u mij niet van praten. Een ieder in zijn doen. Geestelijke en wereldlijke zaken zijn twee! Groot verschil, Pastoor, groot verschil!”

„Kom, kom, vader, maak je zoo warm niet,” kalmeert moeder de vrouw met een minzaam lachje.

„Maar, Berghoudt,” herneemt zijn herder vriendelijk, „is het dan geen felicitatie waard, dat je schoondochter, wel niet met den schrik alléén er is afgekomen, maar nu toch weer geheel buiten gevaar en aan de betere hand is; en dat de kindertjes gered zijn, die toch in groot gevaar verkeerden? Dat huis en inboedel, zij 't dan wat laag, toch soliede verzekerd waren? Dat u in staat en in de gelegenheid is, uw zoon en zijn gezin behoorlijk te herbergen en, zoo noodig, verder te helpen? Dat...”

„'t Is waar, Pastoor,” valt de beproefde zijn trooster in de rede, „dat alles is goed en wel. Doch ik heb méér kinderen.” En ontroerd klaagt hij: „Waarom moeten ons zulke slagen treffen! 't Ging alles zoo goed, we waren zoo gelukkig!...”

„Maar, vader, hoe heb ik het nu?” roept zijn trouwe egâ uit, terwijl de meisjes op haar wenk stilletjes heensluipen. „Daar staan hem waarnachtig de waterlanders in de oogen! Dat komt meest daar vandaan, Pastoor,” gaat zij tot dezen met gevoel voort, „dat mijn man zoo zielsveel van de kinderen houdt en niets verdragen kan, wat hun kan deeren. Zij passen dan ook voorbeeldig op. Zij zijn de vreugd van onzen ouden dag!” —

Gelukkige ouders, die zulk getuigenis van hun kroost kunnen geven! Maar ook: gelukkige kinderen, wien zulk een lofspraak in waarheid geldt!

„En dit is het juist, waarmede ik u ten laatste nog wilde feliciteeren,” herneemt de Pastoor met vriendelijken ernst. „Maar, papa, juist omdat je zoo'n gelukkigen ouden dag hebt, mag de goede God je toch óók wel eens een kruisje opleggen, dat trouwens nog al gemakkelijk te dragen is...”

Een 'zacht kloppen op de deur onderbreekt deze gemoedelijke taal, doch slechts voor een wijle. Want, als neef Henri binnengekomen is en der belangstellende familie gunstig bericht over den kleinen patient gebracht heeft, kan mijnheer Pastoor, na wederzijdsche plichtpleging met den heer Van Noordveld, den aandrang van de vrouw des huizes niet wederstaan, dat ZEW. zijn betoog mocht voortzetten. En niet zonder bedoeling noodzaakt zij den neutralen onderwijzer daarnaar te luisteren, door hem te verzoeken een poosje te blijven. „Dan ga ik aanstonds met je meê, zooals ik Juul gisteren beloofd heb,” overreedt zij hem, om vervolgens den Pastoor met veelbeteekenenden blik te zeggen: „ja, eerwaarde, hij is er óók een, die 't zwaar meent te hebben. 't Scheelde van de week maar zus of zoo, een dubbeltje op zijn kantje, of hij verloor zijn eenigen lieveling; niet waar, mijn jongen?”

„Tante introduceert mij wel aardig,” glimlacht de schoolmeester aan 't adres van heeroom; waarop deze zijn ingenomenheid betuigt met zulk een wijze van voorstellen, en niet nalaat te vragen, hoe 't met den kleinen zieke gesteld is. „'t Gaat nu nogal, Pastoor, dank u,” zegt hij opgemonterd, en tegen tante: „Straks lachte hij in zijn wiegje. Julia wou 'm er eens uitnemen.”

„Niet te vlug, niet te vlug,” waarschuwt de ervarene moeder.

„Ach, ik heb toch zoo'n akelige week achter den rug,” zucht hij nu, als vreest hij, dat tantes woorden een voorspelling inhouden.

„En wij dan?” meent oom te mogen klagen.

„Hier was nog geen doodsgevaar,” veronderstelt neef.

„Zoo, en Anna dan?”

„Ja, Henri,” licht tante in, „háár heeft de schrik zoo aange-

pakt, en dat in haar toestand moet je denken, dat zij daags na den brand wezenlijk niet buiten gevaar was. De dokter vond het geraden, mijnheer Pastoor te laten roepen. Maar vanmorgen heeft de geleerde heer verzekerd, dat zij 't door haar sterk gestel te boven gekomen is en alles wel zijn gewoon verloop hebben zal. We moeten echter nog ter dege oppassen."

"Wat zegt u, daar wist ik niets van! Door eigen zorgen..."

"O, dat is te begrijpen," valt tante hem minzaam in de rede. "Ik heb er je vrouw ook niets van verteld, toen zij weten wou, waarom ik niet eerder gekomen was. Ik dacht, zij heeft genoeg aan haar eigen pakje; schoon we allen een pakje te dragen hebben, niet waar, Pastoor?"

"Ja," zegt haar echtviend, den heeren een' sigaar presenteerend, "zij denkt, eerwaarde, de preek was nog niet uit."

"Preeken doe ik alleen in de kerk, papa," geeft de Pastoor lachend ten bescheid. "Doch op uw neerslachtig klagen paste, dunkt mij, wel een woordje over 't nut van wederwaardigheden, die u nu ook eens ondervindt."

"Asjeblieft," herneemt de oude heer, "ik ben juist niet lachende door 't leven gegaan. We zijn 34 jaar getrouwd..."

"Met Mei wordt het al 36 jaar," verbetert zijn vrouw.

"36 dan; en in dien tijd heb ik heel wat moeten ondervinden, dat verzeker ik u, eerwaarde!"

"Welnu, dan heeft u toch ook ondervonden, hoe de goede God nu eens slaat en dan weder heelt? Ongelukkige mensen, die niets kunnen dragen! Laatst had ik het met u over de Sociale Quaestie; maar wil je wel gelooven, papa, dat in de ontevredenheid met die beschikking der Voorzienigheid het vraagstuk ligt, dat de geheele maatschappij tegenwoordig bezighoudt en in beroering brengt? Wat toch is het geval? Dat wij allen gelukkig willen zijn en het op de wereld onmogelijk zijn kunnen, ten minste niet in alle opzichten. Dat ondervinden we, groot en klein, in ziekten en kwalen, in verlies van betrekkingen, van geld en goed, in teleurstellingen, enz. enz.; vooral ook wordt dat ondervonden, door het verschil in staat en stand.

De een heeft zijn leven lang weelde, zonder er iets voor te doen, en de ander moet altijd zwoegen en tobben voor een sober stuk brood. Zoo heeft God het nu eenmaal in zijn wijs-gestelde wereldorde bepaald. Daartegen nu komen de ontevredenen op, of zij willen zich wijs maken, dat die wereldorde niet bestaat, wijl zij niet aan God gelooven, de lui n.l. van gelijkheid en broederschap, de grooten met *ni Dieu*, de kleinen met *ni maître* 1).

„Zij hebben geen succes natuurlijk. Want Gods beschikking staat onveranderlijk vast. In hun verzet zelf moeten zij toch werken en lijden, en zijn diep ongelukkig bovendien; maar door hun eigen schuld.

„Als een ieder in de groote maatschappij, ja zeker, ook daar, in de menschelijke samenleving, de zorgen en wederwaardigheden droeg, zijn plichten waarnam, cordaat en blijmoedig overeenstemmend met Gods albestierende Voorzienigheid, dan zou 't anders gesteld zijn in de wereld. Dan zou het gezach, niet enkel door zijne geëigende wijding, maar ook door het goede voorbeeld sterk zijn, dan zou er gehoorzaamheid wezen, liefde en dankbaarheid.

„Iemand toch, die zich niet halsstarrig aan Gods wilsbeschikking onttrekt of, beter gezegd, het niet tracht te doen, want zich er aan te onttrekken is onmogelijk, — zoo iemand smaakt zelfs de zoetheid en doorziet het geheim van barmhartigheid, dat gelegen is in de beproevingen en wederwaardigheden des levens. Die zijn kruis, 't zij dan zwaar of licht, gewillig opneemt en blijmoedig draagt, die zal lijden, ja, maar dat lijden is afboeting, die wij allen noodig hebben; en afboeting is vergiffenis, is zielerust, vreugde en vrede.”

„Maar, mijnheer Pastoor,” zegt van Noordveld beleefd, daar hij, evenals oom en tante, het onderhoud met belangstelling volgt, „als u mij permitteert iets in 't midden te brengen . . . ?”

1) ZEw. schijnt intusschen te vergeten, dat hij tot een eerzamen, welhebbenden rentenier spreekt, wiens gade bovendien niet van „stadhuis-woorden” houdt.

„Zeker, zeker,” luidt het vriendelijk aanmoedigend.

„Die berusting in de Voorzienigheid is wel zeer v r o o m , doch men komt daarmee in de wereld zoo weinig vooruit, Pastoor! Misschien is uw leus *laiser faire, laiser aller*; maar ik voor mij houd meer van handelen, de handen uit de mouw te steken en, zoo noodig, tegen den stroom op te roeien.”

Dat alles is tante nu wel wat te geleerd, maar zij zal er het zwijgen toe doen, Pastoor neemt het woord.

„Begrijp mij goed,” repliceert ZEw. „De berusting, waarvan ik spreek, is geen Jan-salie-geest, zij leidt er niet toe, dom met de handen in den schoot te zitten en alles over te laten aan Onzen-Lieven-Heertjen! Integendeel, zij port tot werkzaamheid. Die berusting is de moedige overeenstemming van den mensch met God-zelf, met den Bestierder der wereld-orde, die aan een ieder zijn taak aanwijst, nu eens in kommer en zorgen, dan weder in voorspoed en welvaart. O, betrekkelijk, wil u er bijgevoegd hebben, uitmuntend! Er zal altijd verschil bestaan. Maar grooten en kleinen moeten zich toch beschouwen als leden van één gezin, als kinderen van den Vader, „die altijd werkt,” en zóó, ten bate van het algemeen zoowel als van zich zelf, aannemen 's levens last en zorgen, en trouw volbrengen „de mate arbeids, welke de Voorzienigheid een ieder onzer toebedeelt,” zooals een groot man placht te zeggen.

„Maar,” en Pastoor rijst van zijn zetel, „ik zit hier op mijn praatstoel, alsof ik al den tijd had,” en 't horloge wordt eens met de pendule vergeleken.

„Och, eerwaarde, 't is nog vroeg,” beweert de rentenier.

„Neen, neen, ik moet gaan,” luidt het wederwoord. „Nu, papa, je hebt in alle geval begrepen, dat ik u feliciteeren mocht, niet waar?”

„Wat zal ik u zeggen, Pastoor. Zoo u nog wat toeven wou. . . .”

Daar komt echter niets van in. En de kriegslist van moeder, die „niet weet waar de meisjes ZEws. hoed gelaten hebben,” helpt ook al niet. Een kwartier later bevinden zich tante en

neef zelf reeds op weg naar den kleinen patient, die voor 't eerst na den aanval der hevige ziekte, ligt te spelen op de knieën van zijn overgelukkige moeder.

Maar de belangstellende ziet met één oogopslag, dat de kleine Albert toch geen „blijvertje” is.

Arme ouders !

Een alledaagsch gevalletje, waarbij echter iets niet alledaagsch
valt op te merken.

Juffrouw Berghoudt zit eens rustig te schemeren. Zij is „blijde eens op heur verhaal te kunnen komen,” zoo noodt zij haar echtvriend en zoon tot gesprek, daar vader met de half-uitgevouwen *Tijd* in zijn matten stoel met hooge rugleuning zit te droomen, terwijl Jan lusteloos uit het venster tuurt naar de telkens meer ontstoken lichten in straat en winkels. „Kom, waar prakkezeert jelui toch over,” vervolgt zij wat luider dan eerst, wijl de heeren haar schijnbaar niet de minste aandacht schenken. „’t Geval ligt er nu eenmaal toe; er zit niet anders op, dan in Gods wil te berusten.

„O, Jan, je hadt er verleden week eens bij moeten wezen, toen de Pastoor ons dat lesje voorzei! Wat was ik blij, dat Henri juist hier kwam; bij hem is toen niet aan doovemansdeur geklopt.”

„Zoo; toen ik hem gisteren condoleerde, kon ik daarvan toch niet veel merken,” werpt Jan verstrooid tegen.

„Ik zooveel te beter,” verzekert zijn moeder. „Zij zijn zielsbedroefd, natuurlijk. ’t Is dan ook wel erg: hun eenige! En ’t kind had het al zoo mooi opgehaald; maar men kan daar gewoonlijk geen pijl op trekken. Enfin, zei ik zoo tegen Henri, ’t is een engeltje méer in den Hemel, daar hopen we toch allemaal eens te komen; houd maar goeden moed. En wat antwoordde hij, denk je?”

„Niets,” veronderstelt haar zoon.

„Neen, jongen, hij zeide, dat het ongeluk, het verlies van zijn kind hem tot de betere inzichten gebracht heeft, welke mijnheer Pastoor hier verleden week verklaarde. Ik geloof, dat hij die redeneering nog beter begrepen heeft, dan wij, vader.”

„’t Doet mij plezier,” verzekert heur echtvriend.

„En nu wil ik maar zeggen,” gaat juffrouw Berghoudt voort: „als dezulken beter worden door een groot kruis, dan moeten wij wegens een klein averijtje er niet slechter op worden en den geheelen dag zitten prullen en morren tegen den goeden God.”

„Ho, ho, moeder, zóó ver ben ik niet gegaan,” beweert haar zoon.”

’t Scheelt toch niet veel,” meent de brave, en zij neemt het theegoed aan, waarmede Maartje binnenkomt. De dienstbode fluistert hare meesteres wat toe, waarop deze een zacht bescheid geeft en haar laat gaan. „Waar ik nu eigenlijk op neer woû komen,” hervat juffrouw Berghoudt het gesprek, terwijl zij den heeren een geurig kopje schenkt; „er is immers nog veel van dat borstelwerk uit den brand gered?”

„Ja,” antwoordt Jan en hij proeft, dat moeder een extra bakje presenteert, „er is van ’t goed meer gered, dan mij lief is. ’t Zou voordeeliger geweest zijn, wanneer de heele boel in ’t vuur gebleven was.”

„Dat moet je niet zeggen,” weêrspreekt de oude heer. „Dan toch zoû ’t niet bij ons huis gebleven zijn. Wat brandt er feller dan dat goedje. Hadden ze om die twee vaatjes terpen-tijn ook maar gedacht.”

„Kom, man, alles bij-een genomen is ’t nog goed afgelopen,” herneemt de vrouw. „Ik woû maar eens vragen, wat er van dat geredde borstelwerk geworden is?”

„’t Ligt in het pakhuis. De agent van de assurantie-maatschappij heeft het nog laten taxeeren; ’t is lang niet waard, wat hij er voor aftrekt. Doch reclameer maar eens! Al schâ voor de hand! Ik denk, dat er nog een honderd luiwagens zijn,

wat houtborstels, kleêr- en kledenschuiers. Het beste heb ik er uitgezoekt," vertelt de handelsman met een vragenden blik op zijne moeder.

"Zoo, weet je wat we dan doen moesten?" herneemt zij, — ondertusschen gereeder dan gewoonlijk voldoende aan het verzoek der heeren, om de lamp aan te steken en nog eens in te schenken. "Hoe zoû je 't vinden, als we een goed werk daarmee deden?"

"Een goed werk?" antwoordt haar zoon verwonderd met een wedervraag, terwijl zijn vader zich niet van lachen kan onthouden bij 't genot van zijn tweede kopje thee.

"Ja, ik heb er een koopvrouw voor, die een broodje..."

"Neen," valt Jan zijne moeder luidruchtig in de rede, "dat's ook een mooie! Alsof die straatverkoopsters mij geen concurrentie genoeg aandoen! U wil haar dus nog een handje helpen?"

"Ik dacht het al," zegt de oude heer hoofdschuddend, maar toch met gullen lach, "ik dacht het al: moeder heeft zeker een appeltje met ons te schillen! Daarom is dat koppie thee ook zoo lekker! Jawel, geef je er nog geen bitterkoekje bij?"

"Och, maak er geen gekheid meê. Jelui kent vrouw Kruk. Welnu, geef haar dat rommeltje, 't is voor 't mensch een broodje en goed aan haar besteed."

"En dat maar geven, voor niet?" meesmuilt Jan, met een kilo gewicht op *geven*.

"Och, de vrouw wil het koopen," zegt de goedgehartige meewarig; "zij is gisteren hier geweest, opdat ik je er eens over spreken zoû. Maar het gaat mij wezenlijk aan 't hart, die ziel daar geld voor af te nemen. Dat zal je toch waarlijk ook niet uit den brand helpen. Doe je 't, Jan, zij is al om antwoord hier?"

"Oolijk overlegd!" plaagt de oude heer goedig.

"Neen, dat is toch meer toevallig," verklaart zijn egâ. "Toen Maartje den theeboel binnenbracht, gaf zij de boodschap, dat vrouw Kruk er is, om mij te spreken. Ik zei: laat haar maar even wachten."

„Nu, ik wil het wel eens nazien,” draait de negociant bij; „er is allicht nog een veertig gulden van te maken.”

„Welzeker,” spot de liefdadige, „je moest er nog een bankje van 25 op leggen!”

„Weet je wat,” bemiddelt vader, „kijk het eens na, Jan; dan geven moeder en ik wat het waard is, en wij zullen er een goed werk meê doen.”

„Neen,” werpt moeder weer tegen, „Jan óók zijn deel. Wij geven twee derden en hij de rest.”

„Allons dan maar!” stemt de koopman toe.

„Maar moet je die vrouw nu nog langer laten wachten?” vraagt de oude heer en hij stopt eens een versehe pijp.

„Neen, ik zal haar hier roepen,” antwoordt zijn huisvrouw.

„Hier?”

„Waarom niet? Ik wou haar met-een spreken. En als dat den heeren soms verveelt...”

„Dan kunnen we ophoepelen,” vult manlief vroolijk aan.

„O neen, jelui moogt er bij blijven ook, en dat zal je nog niet tegenvallen,” luidt het bescheid. En de schrandere vrouw gaat de kamer uit, om dadelijk weer terug te komen met haar beschermeling, die zij, door vriendelijken kout en het aanbieden van een kopje thee, al spoedig den schroom ontnemt voor de aanwezigen in de mooie kamer van den deftigen burger. „Uw zaakje is al klaar gespeeld, vrouw Kruk,” zegt juffrouw Berghoudt bemoedigend.

„Ja,” voegt heur zoon daarbij, „je moet Donderdag- of Vrijdagmorgen maar aan mijn pakhuis komen, vrouw. Je weet misschien wel, vlak over ’t afgebrande huis.”

„Asjeblijft, meneer,” luidt het onderdanig.

„Maar ’t zooitje is nog al beschadigd, hoor.”

„Dat zal wel wezen, meneer. Maar, ziet u, een werkmensch kijkt zoo heel nauw niet. Al is er dan een haartje of hoekje af, in mijn buurt kan ik het wel kwijt raken en er een broodje aan verdienen; ten minste,” zegt de weduwe, die zoowel als

Berghoudt jr. negotie doet, „zoo u navenant nogal schappelijk met den prijs wil zijn.”

„Daarover zou ik geen zorg hebben vrouwtje,” stelt de oude heer gerust, en hij ziet de zijne eens aan, als wilde hij vragen, wat vrouwlief er toch eigenlijk meê voor heeft, om dat mensch aan hunne theetafel te nooden. Een dergelijke interpellatie heeft ook de zoon des huizes blijkbaar op de lippen. Nu, 't zal den heeren duidelijk worden.

„En kan je 't tegenwoordig weer zoo wat stellen, vrouw Kruk?” vraagt juffrouw Berghoudt vriendelijk.

„Och, mevrouw, wat zal ik u zeggen....”

„Ho, wacht een beetje,” valt zij, die haar schaapjes op 't drooge heeft, de koopvrouw lachend in de rede. „Een *mevrouw* woont hier twee deuren verder, en zij is dan ook de eenige in onze straat, voor zoover ik weet.”

„Ja, 't mevrouwt anders alliecht,” herneemt de ander niet zeer ter suede; maar de eenvoudige weet ook niet, hoe zij zich houden moet, terwijl de oude heer zijn goudsche pijp breekt louter van luidruchtigheid, en de jonge meneer zich aanstelt, alsof hij een blijspel in de komedie bijwoont. „Juffrouw dan,” vervolgt de spreekster, „ja, of ik het tegenwoordig weer zoowat stellen kan, vroeg u?”

„Hoe 't met de negotie gaat, of je er van kan rondkomen?” wil de juffrouw weten. En de heeren luisteren wederom met gepaste belangstelling.

„Och, juffrouw,” antwoordt de weduwe, „we bennen alle dag nog met zen zessen, en als Willem mettertijd wechgaat, sta ik er weer zoo goed als alléén voor. Mijn oudste meisje is in een goeden dienst sinds Augustus; maar de oudste jongen van de drie, die ik dan nog overhoud, heeft met verschenen Mei zijn eerste H. Communie pas gedaan. Dus u begrijpt, dat er heel wat komt kijken, om knapjes voor den dag te komen.”

„Die jongen is dan nu toch zeker óók op een ambacht?” vraagt de oude heer, sinds eenige jaren ijverig Vincentiaan.

„Nee, meneer, in 't voorjaar, als 't God belieft, lij gaat nu nog

school. Mijn man zei altijd: wanneer ze een jaar of dertien zijn, is 't vroeg zat; vóór dien tijd leeren ze toch niets op een winkel. En dan, meneer, 't is zoo moeilijk zoo'n kind op een werkwinkel te doen, waar men zeker is, dat ie niet bedorven wordt. Daar kan men tegenwoordig niet te voorzichtig meê wezen."

"Maar zeg mij eens, hoe is 't met je oudsten zoon gegaan, van wien je mij verleden winter gesproken hebt?"

"Best, juffrouw, dat zal ik u vertellen. Hij heeft het hoogste nummer getrokken op twee na. Mijn zoon is vrij."

"En nu gaat hij?" vervolgt juffrouw Berghoudt met levendige belangstelling.

"Ja, wat zal ik u zeggen...." luidt het aarzelend.

"Misschien vraag ik wat veel....?"

"O neen, juffrouw. Heel toevallig is u daar wat van te weet gekomen, en nu mag u óók wel hooren, dat de zaak beklonken is. Hij is er zooveel als aangenomen."

De heeren begrijpen er niets meer van, en op verzoek van haar zoon vertelt juffrouw Berghoudt, met toestemming van haar beschermeling, dat het jonge mensch, van wien sprake is, naar 't klooster gaat. Een alledaagsch gevalletje dus, doch waarbij.... toch wel iets niet alledaagsch valt op te merken.

"En, vrouw Kruk, kwam hij daar dadelijk klaar?"

"Dat kan u begrijpen, juffrouw, dat gaat maar zóó niet! Hij kreeg den bons, nog te jong, was het zeggen. Het speet den eerwaarden Paters wel, omdat Willein nog al zoo ordentelijk van postuur is, ziet u, en mijnheer Pastoor zulke puike informaties van hem gegeven had. Ik voer mij geloof eigenlijk, dat het 'm daarin zat, ik kan het ook mis hebben, maar me dunkt: de Paters dachten, dat ik dan geheel zonder brood zou wezen, en dat zou dus niet gaan. Twee, drie keeren kreeg mijn jongen nul op 't request. Toch hield hij aan, totdat hij eens thuiskwam met de boodschap, of ik eens bij de Paters komen kon. Ik zei: wel ja, jongen, waarom niet, zoover is 't niet uit de buurt; en mij dacht: 't is beter ook, dat ik weet, waar

hij dan zijn zinnen zoo op gezet heeft. Om kort te gaan : toen de Paters hoorden, dat ik er vrede meê had, hebben zij 'm aangenomen tegen a.s. Paaschtijd."

De oude heer wil nu weten, hoe zoo'n jongen daaraan kwam. „Heeft hij daarin van jongsaf zin gehad?"

„Dat juist niet, meneer. Maar, om u dat allemaal te vertellen, zoû ik u te lang moeten ophouden," zegt de koopvrouw op behoorlijken afstand van den welvarenden rentenier.

„Toch niet," meent zijn egâ. „Hoe denk je, dat je zoon aan 't plan gekomen is, religieus te worden. Of zijn we mischien wat onbescheiden?"

„Wat blief, juffrouw?"

„Of we een beetje *te* nieuwsgierig zijn?"

„O neen, juffrouw; hoewel ik moet bekennen, dat we over 't geheele geval met niemand gesproken hebben, dan die er meê noodig hebben," zegt zij met ongepolijste openhartigheid. „Maar ik wil het u graag vertellen, daar u 't toch wel niet aan de groote klok zal hangen."

„Daarop kan je rekenen," is 't aanmoedigend bescheid van het drietal; en de oude heer voegt daar ondeugend bij: „mijn vrouw heeft goede redenen voor een beetje nieuwsgierigheid."

„Ik zal u dan zeggen, dat 't er vroeger met mijn jongen alles behalve kloosterlijk uitzag; wel niet slecht, maar zoo onbezonnen als ic was. Met zijn dertiende jaar kwam ie bij mijn man-zaliger op den winkel, die werkte toen bij Van Scharen in de Gravenstraat. Willem leerde goed, want zijn vader was een bovenste beste timmerman, die zijn vak in de puntjes verstond, en hij had 'm altijd onder zijn directie. Maar, zooals het dan al gaat, toen ie een jaar of 16 was, wou ie reis op een ander, en daar was mijn man dan ook niet tegen, alleen dit was het bezwaar: Willem was, — en dat is ic nòg, levendig van aard, ziet u, en dan is het veel gewaagd zoo'n jongen op een werk-winkel te doen, waar geen regard op zulke knapen geslagen wordt. In alle geval: bij 't ambacht leeren ze door den band meer dan recht toe, meneer, u weet dat zeker nog beter dan ik."

Meneer is het volkomen met haar eens.

„Om kort te gaan, we gingen er toch toe over: Willem kwam bij een anderen baas. Maar lieve deugd, wat we daar een spijt van hadden! Dat kwam 's avonds uit de teekenschool zelden of nooit meer op tijd thuis! Hij kreeg kameraden bij de vleet, en dan 's avonds een straatje om en nog eens om, dat begrijpt u! Doordat ie nogal een aardig stuk begon te werken, bracht ie ook een aardig weekhuurtje thuis; maar toen kreeg hij 't óók al gauw in 't hoofd, dat zijn kleeren niet mooi genoeg waren, zijn kornuiten waren beter gekleed dan hij; en zij hadden méér zakgeld, mochten 's avonds naar verkiezing thuishomen; allemaal dingen, waarvan hij vroeger nooit gekikt had. Ja over 't ongezellige in huis begon hij me al aanmerkingen te maken en hij liep er uit! En och, ze bennen dan jong, men kan ze niet aan een band leggen.”

„Was hij geen lid van de St. Josephs-gezellen-vereeniging?” vraagt mijnheer Berghoudt Jr., die er sinds drie maanden bestuurslid van is.

„Welneen, meneer, die bestond toen immers nog niet hier in de stad?” en meneers moeder veroorlooft zich eens te glimlachen, om den flater van haar zoon. „O juffrouw,” vervolgt de weduwe, „wat heb ik Zondags dikwijls een angst uitgestaan, dat Willem tegen den avond niet op tijd thuis was, om met mijn man naar de H. Familie te gaan! Want zijn vader bleef altijd op 'm wachten, dan was hij meer gebonden, begrijp u. Ja, 'k hoor 't mijn man nog zeggen, als 't dan zoo eens hommeles was: Mie, zei hij dan, geve God toch, dat we geen verdriet van Willem beleven; want hij is door en door goed van aard, knap en ijverig in zijn werk; maar met een natten vinger over te halen naar links. In vredes naam, zei ik dan, laten we ons best doen, ik zal hem het goede voorhouden, evenals jij 't doet. En hij wàs een voorbeeld, juffrouw, een brave man, neen, een betere was er niet! Mijn gemoed schiet altijd vol, wanneer ik aan 'm denk...”

De weduwe veegt met een tip van haar boezelaar de tranen

wech, die haar ontrollen, en antwoordt op de deelnemende vraag van den ouden heer, hoe zij haar man verloren heeft: „O, akelig, meneer! Op een Woensdagmorgen — 't is, of het gisteren gebeurd is! — zoo tegen schafttijd, krek, dat ik de aard-appelen over 't vuur hing, komt mijn buurvrouw ingeloopt en vertelt, dat er een man van een steiger gevallen was. En ik, nog geen erg, vroeg zoo: waar? Toen zei ze, 't niet precies te weten; maar 't moest wezen aan een huis van een officier, zooals zij gehoord had. Ik stond te beven op mijn beenen, dat kan u nagaan, daar ik wist, dat mijn man al een dag of acht op karrewei was bij een hooge van 't volk, en dat zij aan de voorpui met de kroonlijst bezig waren. En mèt, dat ik den ijzeren pot weêr van 't vuur nemen woû, — 't waren zulke afkokers, juffrouw, — en eens woû gaan hooren, kwam me daar een van mijn man's winkel vertellen, dat ie gevallen was, maar 't nog wel zou losloopen. Oeh, die boodschap was maar quasie, dat begrijpt u. Om kort te gaan, meneer, twee uren later hoorde ik de volle waarheid, en ik mocht mijn man zien, neen het lijk van mijn goeden man! O, juffrouw, ik dacht het zelf te besterven! Verbeeld u toch, zoo'n braven man op zoo'n manier te verliezen en ik bleef daar met vijf bloeien zitten! Willem was bijna achttien jaar, ja, maar Dientje, mijn jongste, had ik nog aan de borst!”

Geen wonder, dat bij deze herinnering de „waterlanders” weêr even voor den dag komen, dat ook juffrouw Berghoudt aan heur oog pinkt, en de heeren, junior zoowel als senior, meer en meer ingenomen zijn met moeders gast aan de theetafel, Zij zullen nog meer hooren, ten bewijze, dat er nog goede, nog schitterende elementen zijn onder het volk, wien een satanische tijdgeest zijn eenigen schat, zijn godsdienst, nog niet heeft kunnen ontroofen. —

Juffrouw Berghoudt heeft een herstellende in huis: Anna, hare schoondochter, is wederom „op de been,” doch moet nog boven blijven, en met versterkende en opwekkende middelen verzorgd worden. Deswege heeft moeder een aangebroken

flesch goeden *Medoc* in de kast, waarvan zij nu een glaasje schenkt en dit, met een lepeltje suiker op vrouwensmaak gebracht, der weduwe aanbiedt, die het, wel wat beschroomd, maar toch dankbaar accepteert. En, als zij er eens voorzichtig van geproefd heeft, wil mijnheer Jan weten, of zij dadelijk na dat treurig verlies haar zaakje begonnen is?

„Ja, meneer,” is het antwoord, en de weduwe vertelt, dat zij aan geen fonds had deelgenomen, een verzuim gedurende het leven van haren man, dat haar bij zijn dood den slag verzwaarde. Door raad en daad van mijnheer Pastoor en den patroon van haar man bijgestaan, en nog eenigszins geholpen door een beetje geld, dat zij steeds gewoon was voor den kwaden dag uit te zuinigen op haar huishouding en met een kleinigheid van de kinderen ter spaarbank gedeponeerd had, was zij een nerinkje in borstels, zemelappen en dergelijke artikelen begonnen. „En, daar Willem reeds een ordentelijk weekhuurtje thuisbracht, liep dat nogal knapjes van stapel.”

„Kon je daar gauw aan gewennen?” vraagt de vriendelijke juffrouw, die eene ervaren huisvrouw is en voorbeeldige moeder; maar wie de handen voor een winkelnering al even verkeerd zouden staan, als voor de piano, die vader, ten pleziere zijner kinderen, „in vredes naam” op een erfhuis kocht. Misschien was vrouw Kruk echter al vroeger in een winkel geweest.

Doch „neen, nooit van mijn leven, juffrouw,” verklaart zij. „Ik heb jaren bij een goudsmid gediend, en bij dokter Spranken ben ik uitgetrouwd. Maar, wat moet, gewent wel. En dan, 't was algemeen bekend, dat mijn man doodgefallen was en ik zóó achterbleef: daardoor gunst en recommandatie. Ach, dat er toen ook weer nijd en afgunst tusschen moest komen!”

„Hoe zoo?” is aller vraag.

„Dat zal ik u zeggen. Bij het zaakje had ik toch, zoo goed als vroeger, mijne huishouding, en klokke twaalf stond Willem vóór me, dan moest het eten klaar zijn. Daarbij had ik alle week mijn wasch, te zorgen, dat de kinderen hun kleeren heel

bleven, zoodat, om kort te gaan, de droefheid over mijn mans dood al-en-meer begon te slijten. U begrijpt, juffrouw, ik had om zoo te zeggen geen tijd, om bedroefd te wezen; en, alevel, in mijn winkeltje moest ik een opgeruimd gezicht zetten, dat staat vriendelijk. Maar wat gingen de menschen toen zeggen? „Hard gekreten, gauw vergeten! — Zij is er de vrouw door geworden!” — En dat bleef niet bij een praatje, neen, men ging denken: ze heeft het niet noodig, en de klandizie verminderde van lieverleê. Nog geen vol jaar na mijn mans dood moest ik met den wagen op marsch, woû ik aan 't verkoopen en met mijn kinderen in 't leven blijven.” —

Dat haar zoon onder deze omstandigheden op de gedachte kwam, aldra zijne moeder vaarwel te zeggen en „een heenkomen in 't klooster te zoeken,” vindt mijnheer Jan nu „allesbehalve.” En vader Berghoudt begrijpt dit te minder, „wjl de jongen vroeger daaraan weinig schijnt gedacht te hebben.”

„Dat had hij ook niet, meneer, daar heeft u gelijk in. Maar mijn Willem is na zijn vaders dood veranderd als een blad op een boom. Zoo onbenullig als ie eerst was, zoo verstandig en cordaat werd hij toen. Toch vroolijk hoor en opgeruimd! Sprekend zijn vader-zaliger! Neen, 't is niet te zeggen, wat een troost en genoeg ik van toen af aan mijn zoon mocht beleven! Hij is de kroon van mijn hoofd! Enfin, zoo dragen we ons kruis gemakkelijker, tevreden met Gods wil. Ja, wil u wel gelooven, juffrouw, als hij 's avonds met ons bidt, zooals vroeger zijn vader 't deed, dan schieten mij soms de tranen in de oogen, maar, waarachtig, méér van blijdschap, dan van droefheid!”

Met dat al hebben de heeren geen hoogen dunk van 's jongelings plichtbesef tegenover zijne moeder.

„Verleden jaar dan,” vervolgt vrouw Kruk, „of neen, laat zien, 't was kort na nieuwe jaar, spraken we eens over den dienst, en wat we doen zouden, om hem vrij te krijgen van de militie. Hij had er maar niets geen zin in, en ik beefde er voor bij de gedachte alléén. Een vrijstelling, als kostwinner van zijn moeder, zou hij moeilijk kunnen krijgen, omdat ik een patent heb

als koopvrouw. In alle geval moest hij de loting afwachten. Zoo had zijn patroon ons geraden. Toen we daarover dan zoo eens gepraat hadden, zei mijn zoon op eens: „ja, moeder, ik ben er benieuwd naar, hoe de goede God over mij beschikken zal.” Dat gezegde knoopte ik in mijn oor; en toen hij dan vrijgeloot had, feliciteerde ik 'm en zei, dat die beschikking wel naar onzen zin was uitgevallen. Dat weet ik nog niet, zei Willem daarop, en verder vroeg hij, of ik 'm zoû willen missen?

„U kan begrijpen, hoe ik schrikte, juffrouw, ik raakte er heel van overstuur. Eerst dacht ik: zoû ie dan al het oog op een meisje hebben? Maar neen, bij Willem geen denken daaraan; want toen ik hem vroeg, hoe hij dat bedoelde, vertelde hij zoo van 't een en ander, dat hierop neerkwam: hij wou naar een klooster, om later naar de vreemde landen meê te gaan met de Paters Missionarissen. Hij is timmerman van zijn ambacht en sterk van inhoud, dus kon hij wel gebruikt worden voor 't werk van Onzen-Lieven-Heer, dacht hij. En ik, precies als u, heeren, vroeg natuurlijk: maar, jongen, hoe kom je daaraan?”

„Hoe is 't mogelijk!” herhaalt mijnheer Jan nog eens.

„Ja, meneer, dat zegt u wel, ik sloeg dan ook een gat in de lucht! Hij had er nog met niemand over gesproken, ook niet met een geestelijke, want hij woû eerst weten, of ik er niet op tegen was en, of ik kans zoû zien, mij door de zorgen heen te slaan?”

„En gaf je hem toestemming?” vraagt de oude heer.

„Wel wis en drie, meneer! Op conditie altijd, dat zijn biechtvader zoû oordeelen, of 't zijn roeping kon wezen. Ik zei: Willem, praat er met ZEw. over, en als die ja gezegd heeft, jongen, dan zeg ik het tienmaal! Nu, van dien kant kwam er geen bezwaar, en hoe 't toen verder gegaan is, heb ik u straks verteld.”

„Dan was je wel gauw besloten,” zegt juffrouw Berghoudt niet zonder andoening. „Dacht je er niet aan, moeder, wat je missen zal?”

„Maar, juffrouw, we mogen als moeder ons toch niet verzet-

ten tegen de roeping van onze kinderen?" herneemt de vrouw met ongekunstelden eenvoud. „Ik heb vertrouwen op God; zooals Hij 't beschikt, zal 't wel het beste wezen. En zoû Hij me in nood kunnen laten, als ik het liefste, wat ik op de wereld heb, gewillig aan Hem geef?"

„Neen, dat kan niet!" is aller overtuiging.

Doch vrouw Kruk moet gaan, zij zit „op heete kolen. Meneer, mag ik dan Donderdag-morgen eens komen kijken?"

„Gerust, hoor, breng je wagen maar meê," is 't gul-gegeven antwoord van den handelsman aan zijn concurrente.

„Ja, ziet u," hervat zij echter nadenkend, „mijn wagen al meê te brengen.... zoo er veel is..."

„O, dan kan de knecht van mijn zoon je wel helpen, vrouw," stelt de oude heer haar gerust.

„Neen, meneer, dat is het eieren-eten niet. Willem kan mij wel helpen. Maar, ziet u, ik woû vragen, als er veel is, en meneer nogal schappelijk in 't rekenen zoû zijn.... als u 't dan schikken kon, dat ik het in drie of vier porties betaalde, zoo om de maand bijvoorbeeld."

„Hoor eens, vrouw Kruk," zegt de juffrouw met vriendelijken lach, „u komt eenvoudig met een wagen en laadt maar op; wat er is, krijg je van mijn zoon present."

„Present?" stamelt de weduwe vluchtig kleurend, en wederom herhaalt zij: „present? dus voor niet? Maar, juffrouw, als meneer het schikken wil, ik zoû er een prijsje voor kunnen besteden...."

„Neen, vrouw," herneemt de jonge Berghoudt nu met warmte, „jij krijgt dat rommeltje en 't zal nog een mooi vrachtje wezen; laat je zoon maar gerust meêkomen!"

„Och, meneer," aarzelt de koopvrouw.

„Weet je wat," besluit de oude heer, die begint te vatten, waar de schoen wringt: „heeft je zoon nog veel werk?"

„Dat mag op 't moment wel zoo wezen, meneer. U begrijpt, op 't laatst van November wordt het zuinigjes voor een timmerman."

„Haal dan dat partijtje borstels, luiwagens en wat er meer is bij mijn zoon; en in de volgende week stuur je Willem bij mij. Ik heb mijn kippenloop wat op te knappen en nog zoo'n karweitje. Dan kan hij 't verdienen. Ik betaal aan mijn zoon, en we zijn alle drie quitte!”

„Zóó gaat het op, meneer, accoord!” —

Wat St. Nicolaas bracht en wat hij beloofde.

Hebben wij op een donkeren Novemberavond kennis gemaakt met de familie Berghoudt, thans, begin van December, is de lucht vrij wat opgehelderd, want menige op haar aandrijvende wolk heeft een anderen koers genomen. Anna, de beminde schoondochter, die door den schrik zoo ernstig ziek werd, dat zij daags na den brand in levensgevaar verkeerde, Anna is, dank de wijze maatregelen en voorbeeldige zorgen van mansmoeder, reeds zoover hersteld, dat zij 's middags, tusschen twaalf en twee, een wandelingetje doen mag in 't vroolijkschijnend winterzonnetje; terwijl de kleintjes, een Christiaan van vijf en een Catôtje van drie jaar, levendigheid te over brengen in de anders vrij rustige woning der grootouders. Met de zaak van Jan is men nu zoo ver op streek, dat het pakhuis, schuins over het afgebrande perceel, tot winkel ingericht, half December zal geopend worden; en met het a. s. vroegjaar hoopt men met den herbouw van het huis te beginnen, opdat hij 't reeds in den nazomer in gebruik zoû kunnen nemen. Inmiddels zal 't gezin eene bovenwoning in de nabijheid van den winkel betrekken, die, door overlijden van de oude woonster is vrij gekomen en tot den 1^u Augustus e.k. voor matigen prijs kon worden gehuurd.

Bovendien . . . ja, er is nog eene zeer donkere wolk van de familie afgedreven, er is nog iets ten góede gekeerd, een drei-

gende slag, waarvan de kinderen zich onbewust bleven, maar die toch, na de bezorgdheid voor Anna's toestand, aan de ouders heel wat zwaarder toescheen dan de brand, met den geheelen nasleep van dien.

De zaak is deze: mijnheer Berghoudt had twee jaar geleden 't grootste gedeelte van zijn overgelegd kapitaaltje, waarvan men ordentelijk rentenierde, in eene onderneming gestoken, van welke hij eensklaps „slechte noten hoorde kraken.” Daags na den brand toch, toen hij met den makelaar, bij wien zijn huis verzekerd is, over zaken sprak, had de geldman zoo keuvelend gezegd: „die operatie, u weet wel, oude heer, is niet zuiver op de graat; die onderneming gaat den kelder in, hoor! Let er op, ik twijfel er geen oogenblik aan.” — Zóó, dacht de ander, eene vroolijke boodschap voor iemand, die er in betrokken is! 't Is, of alles tegelijk moet komen: een geduchte brand, mijn lieve schoondochter in gevaar en nu dit! Zoo hard, als zijn leeftijd en corpulentie het gedoogden, was hij naar huis komen loopen, even in de secretaire, — een familiestuk, zoo soliede als een brandkast, en waarop de oudste zoon des huizes reeds „vigileert,” — een pakje daaruit gehaald, in den zak gestoken en toen weer op route! Zijn vrouw, die het stilzwijgend had opgemerkt, „kon er geen touwen aan vastknoopen.” En toen de baas weer thuiskwam, wat zag hij confuus en wat was hij stil! Precies als toen hij die kwaal had, waarom hij uit de zaken gegaan is; hoezeer hij zelf van harte instemde met de altijd-bescheidenen openbare opinie, dat de oude Berghoudt nog wel wat jong was voor het renteniersbaantje. „Ben je niet in orde, vader?” heeft vrouw-lief toen gevraagd; maar zij kreeg een ontwijkend antwoord, waarom zij dacht, dat de „miseries” hem een beetje van streek gemaakt hadden. Doch 's avonds vernam zij 't fijne van de zaak. Onder vier oogen en uitdrukkelijk verbod van iemand er over te spreken, of den kinderen er iets van te laten blijken, had hij zijn goede vrouw schier radeloos gezegd: „we zijn zoo goed als arm, Toos; . . . die stukken, je weet wel, vallen als bakstenen!” waarop zij: „ver-

koopen, Jan, verkoopen!" En hij weder: „och, ziel, hoe kan je zóó praten? Als ik dat verleden week gedaan had . . . !"

Juffrouw Berghoudt heeft geen begrip van „speculeeren."

„Maar," veronderstelde zij, „die dingen zijn dan toch al lang aan 't dalen? Dat gaat toch zoo in eens niet? Ik kan mij niet begrijpen, man, dat je 't niet eerder wist, dan nu 't misschien te laat is. Waartoe lees je dan *De Tijd*? Voor zoo'n dure krant, die ze nog wel zooveel als een hoofdorgaan noemen, zijn handels- en geldzaken toch voorname dingen."

„Dat zijn het ook," stemde haar man toe, hoewel in eenigszins anderen zin, dan de vrouw bedoelde. — Trouwens, zooals is opgemerkt, van speculeeren heeft juffrouw Berghoudt geen begrip.

Hij zei dan verder, dat die quaestie overigens hiermede niets te maken had, de nakijk van de beursnoteeringen een paar dagen in de slof gebleven was, enz. Den volgenden dag zoû hij eens te rade gaan bij den ouden De Biede, een goed financier.

Deze was echter in twijfel, want de beurs was het óók. Gelukkig kwam het intusschen al spoedig uit, dat het gerucht voorbarig geweest was, waarop „de dingen weer in de hoogte gingen," en eindelijk alles nog ten goede keerde. Eenigen waren er best bij gevaren, anderen hadden verspeeld en onze rentenier was „zoo om-en-om gebleven." Maar toch is er „een luchtje aan," die stukken zijn niet meer te vertrouwen, waarom hij ze nu toch maar verkocht heeft, of liever gewisseld voor solieder waarden; al rendeeren dezen dan niet zoo goed, ze zijn secuurder, weet u.

Zoo is dan ook dit gevaar geweken, ook deze wolk van de familie afgedreven. Zoodra dus vanavond „alles van den vloer is," meent juffrouw Berghoudt haren man eens te moeten herinneren, dat het overmorgen Sinterklaas-avond is, alzoo, dat hij haar een zeker crediet zoû toestaan, ten bate van kinderen en kleinkinderen, want „er dient toch iets te wezen, te meer, wjl nu alles weer in 't gereede is."

„Zeker, vrouw, doe dan, zooals je 't best dunkt,” heeft hij goedig geantwoord.

Dientengevolge is moeder er 's anderen daags „op uit geweest,” vergezelschap van Anna, en heeft zij 's namiddags aan tafel medegedeeld, dat zij morgenavond tracteeren zal op melk-chocolade met Haagsche beschuitjes. En onder het genot daarvan, of liever onder de toebereidselen voor deze smulpartij, vinden wij de familie bijeen op den vermaarden avond van den 5ⁿ December.

Betje, ondeugend als zij plagen kan, is reeds dapper in de weer met moeders „schrikkelijk-ouderwetsche” tractatie te critiseeren. En, toch al niet het minst opgemerkt in den gezelligen kring rondom de groote tafel, rammelt zij telkens met de belletjes, waarmede heur vlugge vingers een eigen gemaakten pias voor den kleinen Christiaan versieren, inmiddels vragend, of moe wel eerst onderzocht heeft, welke cacao de beste is en de goedkoopste in gebruik; en of men dokter Grootevan alvast geen boodschap zoû sturen, dat hij morgen-ochtend eens zoû aankomen, daar het geheele gezin wel met zware hoofdpijn te bed zoû liggen?”

„Ach, malle juf,” luidt moeders vroolijk antwoord, terwijl zij met medehulp van Anna de pop aankleedt, die St. Nicolaas „rijden” moet voor haar kleinkind en naamgenootje. „Vroeger was het op Sinterklaasavond altijd een kopje melk, nooit iets anders, zelfs bij de deftigste lui. En niemand wist van hoofdpijn.”

„O ja, vroeger,” slaat de gezonde negentienjarige door, „vroeger hadden de menschen magen à la tante Neeltje!”

„Hé, wat voor magen zijn dat?” vraagt Leonard, die een paar voor de kleintjes bestemde prentenboeken doorbladert.

„Dat zal Anna je wel vertellen,” roept de pretmaakster, en tring-ling-ling-ling jooit haar pias met de belletjes.

Nu wordt, om eene verklaring te geven, Anna aangezocht door Leo, Marie en Cato niet alleen, maar zelfs door moe. Ja, vader onderbreekt er zijn spel voor, zonder zich te storen aan 't

protest van Jan, wien 't schaakbord meer interesseert, dan de trouwens hem reeds bekende historie van Neeltje-meu, eene oudtante zijner vrouw.

„Neeltje-meu,” zoo vangt Anna aan, middelerwijl Marie en Cato heur preparaat aan moeders oordeel onderwerpen, en, nadat het „juist van pas” gekeurd is, de kopjes beginnen vol te schenken: „Neeltje-meu was eene tante van mijn moe-zaliger. Zij is nooit getrouwd geweest en woonde samen met onzen neef, u allen bekend als oome Daan.”

„O,” vraagt Marie, „den neef, van wien je die twaalf suffisante stoven in je huishouding kreeg?”

„Precies. Nu moet u weten, vader, hoe klein 't gezin dus was, tante, of liever gezegd, Neeltje-meu. . .”

„Waarom niet tante?” willen de jongelui weten.

„'t Woord tante vond ze te deftig, te nieuwerwetsch; we noemden haar dus trouw Neeltje-meu. — U moet dan weten, dat zij gewoon was jaarlijks te slachten. . .”

„Te slachten?” klinkt het uit den lachenden mond der meisjes, die haar kopje even neerzetten, uit vreeze van zich te verslikken.

„Ja, ja, te slachten. Zij slachtte een varken, daags na St. Andries, zooals zij den tijd rekende; dat is, geloof ik, den laatsten November. En dan verzocht zij Zondags daarna neven en nichten op de slacht.”

De jongelui vinden het „allerkluchtigst”, ofschoon moeder een commentaar op dat verhaal levert door de verzekering, hoe haar het gebruik nog heugt, familie en vrienden op de „slacht” te nooden, of anders een proefje van de „slacht” thuis te sturen.

„Nu,” vervolgt Anna met den tact van iemand, die met je u vertellen kan: „wij waren gewoonlijk met acht, hoogstens tien gasten, waarbij u dan Neeltje-meu en Oome Daan moet optellen. 's Namiddags één uur, niet vroeger, maar ook niet later, werd men verwacht, en klokke twee uur begon het diner. Dadelijk na de entr e in haar huis, schonk Neeltje-meu een bittertje voor 't mansvolk en een glaasje advocaat voor de

vrouwen. Heeren en dames stonden niet in haar woordenboek”

„Een advocaatje, uitmuntend, om appetijt te wekken voor varkensvleesch!” heeft Betje ondertusschen weer op te merken.

„Dat nu juist niet,” zegt Anna, dit punt nader toelichtend. „Want de advocaat bestond uit eier-dooiers, goed aangengelgd met melk, machtig veel suiker en een s m a a k j e Franschen brandewijn”

„Delicieux! Afschuwelijk!” klinkt het hier en daar; en Betje drukt haar fijnen zakdoek tegen de keurige lipjes, wier roze-rood besmeurd is door chocoladebruin.

„Klokslag van tweeën dan kwam de meid binnen met tafelgoed: linnen, moe, als een plank, zilver en Wedgwood, dat haast niet te beuren was. Dan dekten de gasten, de vrouwen w. t. v., zelf, terwijl de mannen „het laatste staartje” verorberden en hun pijp uitklopten, heel familiaar in den kolenbak of in de kachellade. Onderdehand tooide Neeltje-meu zich met een Friesch-bonten boezelaar, haalde zelf een vervaarlijk groote soepterrine binnen en liet de meid schier bezwijken onder een grooten schotel kluiven”

„Kluiven?” klinkt het andermaal schaterlachend, hoewel de oude heer, zelfs met een kopje chocolade en een beschuitje in de hand, kan watertanden bij de gedachte alléén aan *zulk* gerecht.

„Ja, kluiven,” herhaalt Anna, „wij waren immers op de slacht! Kort en goed zal ik u de menu opgeven:

Erwtensoepp met kluiven en versche worst.

Zuurkool met goed doorregenspek.

Boterzachte capucijners met karbonaden.

Pannekoek met daarin gebakken appelen en worst.

Dat Neeltje-meu geen dessert kende, — of de pannekoek moest als zoodanig worden aangemerkt; — dat zij „volop schafte”, zooals twee karbonaden per persoon en twee pannekoeken, — daarop ten minste was steeds gerekend; — dat bij

de zuurkool en capucijners oud bier, bij den pannekoek een glaasje wijn geschonken werd; dat Neeltje-meu en oome Daan zelf de meeste eer aan de tafel deden, enz. enz. — dat alles vermag Anna niet meer zoo „in geuren en kleuren” te vertellen, daar de vroolijkheid over het slachtdiner en de magen à la Neeltje-meu zoo luidruchtig wordt, dat men geen enkelen keer de huisbel gehoord heeft, die toch al drie-viermaal overging. En hoort men zelfs geen kloppen op de deur, deze gaat dan maar zonder bekomen verlof open, en binnen treedt Maartje, belast en beladen met pakjes. Onder nieuw gejuich overhandigt de dienstbode nu een pakket met aangegeven waarde aan Marie; ’t is zooeven van ’t postkantoor gekomen. Leonard neemt een mandje in ontvangst, moeder een klein pakje, Betje krijgt ook weer een pak, dat is vandaag ’t vierde reeds, en voor Cato, tot nog toe misdeeld, heeft Maartje er nu twee op elkander.

Gij, lieve lezer, kent die blijde, ook wel eens droeve verrassingen van den St. Nicolaas-avond. Bij geen enkele gelegenheid is hartelijke vriendschap en innige liefde, maar dikwijls ook te ver gedreven plaagzucht, helaas, zelfs onbetoomde haat zóó vindingrijk, om zich in eene surprise uit te drukken, dan op dit feest van kleine en groote kinderen. Van hetgeen aan de meisjes en aan Leonard van bevriende zijden, of van vader en moeder, — zij weten ’t niet dadelijk, moe houdt anders óók wel van de pret, — ten deel valt, kan ik niet, zooals Anna van ’t slachtmaal, met „jeu” vertellen. Genoeg voor ons te weten, dat allen „in hun schik” zijn en niet het minst Marie, wie van haar „aanstaaende” uit Rotterdam is toegezonden een eerst cadeau in hare aan te leggen huishouding: een dozijn keurige zilveren lepeltjes met suikerschepper in étui. Moeder vindt het wel „wat hoog gevlogen”; zij kreeg „die dingen” pas op haar koperen bruiloft, door vaders toedoen, van de kinderen. Des te meer „zwak” heeft zij er voor, want drie van hen, die dat beleefden, zijn nu in den Hemel: vandaar die gaping tusschen Jan en Marie, dezen schelen zoo om en bij de tien jaren. Intusschen vindt moe deze lepeltjes nog mooier,

dan die zij heeft, doch niet zoo zwaar; in alle geval beter, dan dat Frans in Rotterdam zijn geld aan „prullen” van opschik voor Marie had „weggegooid.”

„Ik zou toch liever een paruurtje van mijn Klorus gehad hebben,” plaagt Betje ondeugend en zij huppelt met Cato de kamer uit.

„Wat die twee nu moeten uitvoeren,” weet niemand aan moeder te zeggen, zoodat Marie en Anna heel wat moeite hebben, haar rustig te doen afwachten de dingen, die komen zullen. Zij kan zich echter niet weerhouden uit te roepen: „hoor me nu toch reis aan, wat een leven die kinderen maken! Goed om de kleintjes wakker gunst, daar heb je ze al!”

En werkelijk komen de kleine Christiaan en Catôtje, — in hun nachtponnetjes om te stelen! — de kamer binnen, op den voet gevolgd door de grootere Cato en Betje, die ieder met veel beweging een fauteuil aansjouwen. Onder een „christene zielen, wat moet dat beteekenen? — Arme schapen, zóó uit je slaap gehaald!” en „dotjes, wat zie je er toch snoeperig uit,” worden de kinderen door Anna tot bij de tafel geleid, en de oudste dreumes maakt „een dienaar” voor de aanwezigen.

„Groôpa en groômoë,” zoo brengt hij er vrij duidelijk, maar wat te vlot uit, „deze stoelen heeft St. Nicolaas gebracht voor u, ieder een. Wij hopen en wenschen, lieve groôpa en groômoë, dat u daar nog vele jaren in zitten moogt. Lang leve groôpa en groômoë! — O, wat mooie piassen!” —

Meen nu niet, goedwillige lezer, dat de schalk zijn grootouders voor „mooie piassen” houdt. Neen, terwijl hij ’t reeds honderdmaal te voren opgezegde lesje voor de betrokken personen opzei, zag hij den pias en de pop liggen, aan welke dezen avond de laatste hand gelegd was. Toen de guit, onder zijn laatsten uitroep, naar de andere zijde van de tafel liep, deed hij dan ook schreien en lachen te gelijk.

Kost het wel een weinig moeite: met een zoet lijntje heeft men den aardigen Chris, zoowel als zijn zusje, aldra weer op de slaapkamer, waar hij droomen kan van Sinterklaas’ vollen

buidel. En nu hooren de oude lui met welgevallen, dat deze stoelen een geschenk zijn van hun kroost. Hoezeer moeder de tijden er niet naar acht voor zulke rijke cadeaux, is zij er zoozeer meê ingenomen, dat zij, behoudens goedkeuring van vader, belooft, over een dag of acht de zetels te zullen inwijden met „een avondje”, tevens ten afscheid aan Jan en Anna, die dan hun eigen kwartier weer zullen betrekken. En al wederom heeft de huisbel een paar keeren geklonken, wederom gaat de deur open en andermaal komt Maartje binnen met een groote doos voor Cato en een pakket aan het adres van „den heer en mejuffrouw Berghoudt-Van Noordveld.”

„Hé, van wien die doos komen mag?” vraagt moeder zonder erg aan Cato.

„Wel, wat er in dat pakket wezen zou?” is Toosjes weder-vraag; waarop zij met het haar gezondene stilletjes wechgaan wil, doch de kamerdeur versperd vindt door Leonard en Betje.

„Dat is geen aardigheid, zij moet de doos openmaken, waar we allemaal bij zijn!”

En na een wagenvracht papier komt daar te voorschijn een prachtige Sinterklaas-vrijer, een kaerel van heb ik jou daar! — Moe vindt, dat die dingen vroeger veel aardiger waren, toen schitterde zoo’n vent van het goud. „Zóó, nu nog veel mooier!” meent Betje, want „zie eens, alle menschen....! een klein doosje is aan de rechterhand van de zoete pop vastge-maakt.” — „En aardiger ook,” merkt Leonard op, „kijk, in zijn linkerhand heeft hij een briefje.”

Cato heeft dat al dadelijk gezien, en, als zij van een en ander met verhoogden blos heeft kennis genomen, geeft zij, — daar eene weigering toch niet baat, — Leonard permissie het briefje ook eens te lezen.

„Gunst, wat ben jij nieuwsgierig,” zegt Betje; maar onder-tusschen heeft zij ’t *billet doux* reeds in handen en reciteert:

Proeven moet u wie ik ben!

Is u dit om ’t even,

Enkel, omdat ik u ken,

Thuis waar ’k niet gebleven.

En het doosje? Cato doet het open en laat een gouden medaillon zien, keurig, beeldig in één woord!

„Van wien 't komen mag?” vraagt moe nog eens weder erg.

Cato bloost, doch weet het niet.

„Als je de eerste letters van elken regel naast elkaâr zet, — want daarvoor zijn ze aangedikt, — dan krijg je: P I E T!” zoo verradt de zich tranen-lachende Elisabeth. „Een leelijke naam, Toos: Piet klinkt erg ouderwetsch! Maar je ben toch bon-af; zoo'n vrijer uit de oude doos is nog zoo kwaad niet!”

De oude heer prijst nu zijn dochter, dat zij zich zoo geduldig laat plagen, met welke loftuiting hij haar echter geen dienst bewijst. Ondertusschen helpt ook zij een handje, aan het openen van het pakket, dat voor de oude lui gekomen is, en door zes-acht handen te gelijk van touwtjes en papieren voorzichtig ontdaan wordt. En met een kreet van bewondering aanschouwt de familie ten laatste een fraai zwart-ebbenhouten kruis met fijn ivoren corpus. Zie, onder aan den voet bevindt zich een klein zilveren plaatje met het opschrift:

Souvenir
van
Henri en Julia.
Nov. 1888.

Wat mijnheer in zijn boekje had.

Wie zich veel voorstelt van „het avondje, dat juffrouw Berg-houdt heden geeft, ter inwijding van het St. Nicolaascadeau harer kinderen en ten afscheid tevens van haar zoon en schoondochter: jonge juffrouw Betje heeft er geen groote verwachting van. Frans Van Scharen, de verloofde van Marie, heeft uit Rotterdam een „snoepreisje” gemaakt, nu ja, dit is meest ten pleiziere van zijn meisje. Maar, verbeeld u, Henri en Julia zullen óók van de partij wezen, en dat wel op uitdrukkelijke verklaring van moe, dat het een stil onder-onsje zijn zal, geene feestviering, 't lijkt er niet naar! Anders waren zij niet gekomen, 't is pas drie weken na 't verlies van hun eenige. Enfin, een verzet voor hen, doch met dat al tamelijk saai „voor een meisje.” Als dus Marie en Cato de honneurs willen waarnemen en zorgen voor, ja, wie weet, wat moe van plan is, misschien wel voor den chocolade-ketel! — dan zal zij, de stille Elisabeth, heur moeder wel gezelschap houden met de breikous of maasnaald. Onderdehand kunnen Anna en Julia de quaestie over het weer en de meiden in orde brengen, terwijl de heeren, — er zijn er immers precies vier? Ja: vader, Jap, Leonard en Henri, — nu, die kunnen dan een quadrille-partij maken.

„En Frans dan?” onderbreekt Cato lachend, en zij toont moeder de laatste voorbereidselen voor den avond in orde.

„Frans?” herneemt de schalke brunette met een oolijken blik

op hare oudste zuster, „Frans? wel, die zal met Marie het mooie lepeldoosje moeten bekijken...”

„Niets dan jaloerschheid,” schertst de bruid op 't tipje. „Je speelt straks maar eens een mooi stuk op de pianino, hoor, dan zal Frans...”

„Neen, geen muziek!” valt moeder haar in de rede. „Begrijpt toch, dat het ten minste voor Julia hinderlijk wezen zou, als jelui pret gingt maken.”

„Voor Henri niet minder,” meent Jan, die vader is.

„Maar, moe,” werpt de negentienjarige pruilend tegen, „'t is toch geene begrafenis-bijeenkomst! De kleine Albert is nu eenmaal een engeltje meer; met den besten wil van de wereld kan ik er geen traan om laten...”

„Ssst!” stuit Cato dien woordenvloed, „ik meen Henri in de gang te hooren, zooeven ging de bel over.”

„Ja, zij zullen 't wezen,” bevestigt de gastvrouw, „'t is ook al zes uur dóór. Toe, Toosje, ga vader eens roepen en Frans.” En aan 't adres van Marie vervolgt zij: „wat die twee toch samen hebben?”

„Zij zullen eens naar 't kippenhok gaan zien,” veronderstelt de aangesprokene; „daar heeft de zoon van die borstelvrouw vandaag immers aan getimmerd.”

„Dan hebben ze zeker een lantaarntje meêgenomen,” plaagt Betje. „Als die maar niet uitwaait, want 't is lief weer, om in den tuin te gaan.”

„Ik zal maar in de achterkamer zoeken; dat plaatsje zal vader wel liever gekozen hebben, om eens een appeltje met zijn a. s. schoonzoon te schillen,” meent Cato, en zij wipt de kamer uit, waarna Van Noordveld met zijn vrouwtje binnentreedt, door tante en nichtjes hartelijk verwelkomd.

Julia wordt een plaats aangewezen naast de vrouw des hui- zes, en dezen stoel, aan haar linkerkant, moet Betje laten staan voor Anna; „zij komt zoo aanstonds, eerst wou zij de kinderen naar bed maken. Ziezoo, en daar is vader, — neen, nu niet meer in de zorg, je nieuwe stoel, baas!”

„Gunst, tante, wat mooie fauteuil!”

„Ja, kind, kijk, ik heb er óók een. O, je hadt ze nog niet gezien, dat 's waar. 't Zijn de stoelen, die Sint-Nicolaas gereden heeft. Eigenlijk zonde, om alle dag te gebruiken, vindt je niet?”

„Welneen, tante, waar zoû u dan iets goeds voor hebben?”

Zoo keuvelend is de gastvrouw er op bedacht, dat ten minste de entree niet „saai” wordt; verder zal voornamelijk haar jongste dochter er wel voor zorgen, zonder hare nicht door te groote vroolijkheid onaangenaam te treffen. Julia gevoelde zich toch allesbehalve opgewekt, om uit te gaan; maar bij oom en tante den avond te passeeren, had zij niet kunnen afslaan. Ondertusschen geraakt Henri in levendig gesprek met zijn oom en neef Jan, mitsgaders zijn neef *in spe*; nu en dan, als vurig beminnaar der toonkunst, een woordje wisselend met de lieve Elisabeth, over de heerlijkheden, die 't a. s. Vincentius-concert te genieten zal geven, waarom zij, met meer stemmigheid, dan de huisgenooten van haar gewoon zijn, hem aanspoort, zijne partij weer op te nemen.

„O neen, daar staat mij nu 't hoofd niet naar,” is 't zacht gegeven antwoord van den beroofden vader.

„Dan zal Leonard je daar wel toe overhalen,” besluit zij liefstallig, en plaatst een stoel naast hem voor haar jongsten broeder, die 't gezelschap voltallig komt maken.

De meisjes, gewoon als zij zijn, zelf alles in 't gereede te brengen, hebben met goedvinden van moe besloten, niet meer voor thee te zorgen; 't is zoo'n omslag en 't kort den avond zoo op. Betje presenteert dus den wijnkooper en Cato een Rotterdamschen confiseur, Sinterklaas-geschenk van de Van Scharen's. — Neen, 't is niet oud-bakken, lieve mevrouw; de delicatessen, op den 5^u December of daaromtrent, geleverd, blijven minstens twee maanden versch. — En bij 't eerste rondgaan met schenklad en schotel, vinden de zusjes vader, Frans en Jan vlijtig bezig een oude koe uit de sloot te halen, in dispuut over het al of niet behoorlijke van de houding der Magistraat van Rot-

terdam, tijdens de standjes tusschen socialisten en oranjeklanten, toen Domela Nieuwenhuis die stad met een bezoek vereerde. Voorts treffen zij Henri en Leonard in gesprek, nog altijd over de muziek. En eindelijk komen zij bij Julia en Anna, die met Marie luisteren naar moeders rede over voordeelige inkopen, die gedaan moeten worden ten dienste van de jongelui, die morgen hun bovenhuis gaan bewonen en zoo goed als nieuw in hunne huishouding gezet moeten worden, wijl letterlijk al hun huisraad verbrand is. Zich voorloopig nog wat te behelpen, totdat Anna een en ander van haar gading op een goeden inboedel kan machtig worden voor een koopje, vindt moeder het verstandigst.

Ofschoon de oude heer Berghoudt „een hekel aan complimenten heeft” en niet van toosten houdt, onderbreekt hij nu toch ’t gesprek met de gewichtige vraag aan zijn tweede ik: „zeg eens, vrouw, wat heb je toch bedoeld met het inwijken van onze stoelen?”

„Eenvoudig,” zegt moeder hartelijk, „dat we ze niet maar zoo, voor evenveel, in gebruik moesten nemen; maar dat de kinderen zouden weten, hoe aangenaam hun cadeau aan ons is.”

„Begrepen,” herneemt vader. „Welnu, dan zeggen we jelui nogmaals dank voor ’t mooie cadeau, en in ruil daarvoor den wensch, dat je steeds voor ons blijven moogt, wat je nu zijt: ware kinderen voor je ouders, dan zal ’t je steeds wèl gaan!”

Betjes vingers jeuken, om een „lang zullen ze leven” op de piano te trommelen. Onder ’t klinken fluistert zij ’t moe nog eens in, maar er mag niets van komen. En zij behoeft niet aan te houden, want er is iets anders in aantocht. Leonard haalt op verlangen van Henri het katerntje te voorschijn, waarop hij de eerste lezing in dit seizoen, zoo goed als in haar geheel, heeft afgeschreven. „Ik heb,” luidt zijne toelichting, „alléén mijn stenographische aantekeningen uitgewerkt, zonder ze uit het geheugen aan te vullen. Door de strubbeling van den brand was ik het toch glad kwijtgeraakt.

Moeder vindt het intusschen nog heel wat, en zoû wel wil-

len, dat Leo het eens voorlas. „Beware ons!” roept Betje uit. „Welja,” meent vader, „dan hadden we daar allemaal nog wat aan.”

De meesten der aanwezigen stemmen met hem in, doch niet allen. Zoo vraagt al wederom Betje, of men geen handschoenen zoû aantrekken, eene gebruikelijke ceremonie op een lezing, met introductie van dames. En als Cato haar lachend vraagt, hoe lang dit *pretje* wel duren zoû, verklaart de levenslustige, het heusch niet te weten! „Misschien wel een uur, is 't niet Leonard?”

„Ja, juffrouw,” luidt het vroolijk antwoord, „voor minstens een uur vraag ik u het offer van te zwijgen.”

„Ik een uur lang mijn mond te houden? Dat heb ik bij mijn weten nog nooit gedaan!” klink Betjes gulle bekenenis.

Onder algemeen gelach getuigt haar vader, dat, zoo ooit, zij dan nu toch ernstige waarheid spreekt; doch verzoekt haar tevens, om ten minste eens te probeeren stil te zijn, dan zal Leo beginnen, zoo hij ons plezier wil doen.”

„Ik ben er ook zeer nieuwsgierig naar, verzekert mijnheer Van Scharen, instemmend met zijn a.s. schoonpapa; waarop het schalke zusje weer niet laten kan, Marie op te merken, dat haar Frans een beleefde politicus is. En nadat moeder bevestigend geantwoord heeft op Anna's vraag, of deze de lezing is van den avond, toen de brand bij haar uitbrak, begint Leonard met klankvolle stem:

„Meermalen gebeurt het ons, M. H., dat wij bij de ontmoeting van bekenden en ook wel van onbekenden, ons gesprek al spoedig richten naar het vruchtbaar onderwerp, dat wij aanduiden door het woord *malaise* . . .”

„Met je permissie, dat hebben we al gehoord,” kan de jolige Elizabeth onmogelijk zich onthouden haren broeder te herinneren. „Denk je, dat we zoo kort van memorie zijn?”

De oude lui vinden 't een ongelukkig ding, dat hun jongste maar niet zwijgen kan, hetgeen de andere hoorders echter niet zoo heel erg opnemen, vooral daar Leonard haar aanstonds in

't nauw meent te brengen met een: „welzoo, vertel dan eens, wat ik reeds heb voorgelezen en waar ik dus gebleven ben!”

„Wel,” hervat zij gereedelijk, „dat tegenwoordig iedereen over de malaise klaagt; maar dat van die malaise niet veel te bespeuren is aan de vele vermakelijkheden, mooie café's en dure toiletten. En dat die malaise ondertusschen doet denken aan slechte tijden en verkeerdheden van, van . . . ja, ik geloof van den duivel!”

De bewuste redevoering moge in de zaal zoo sterk zijn toegejuicht, als „de geachte spreker” 't maar had kunnen wenschen: zwakjes was dat applaus, vergeleken bij het handgeklap, nu aan de aardige brunette ten deel gevallen. Dat zij goed geluisterd heeft naar Leo's verslag en niet „kort van memorie” is, allen zijn er van overtuigd. „Maar dat laatste woord, neen, duivel was het niet, Leonard, is 't wel?”

„'t Heeft er iets van in klank, moe. Komaan, ik zal bij den volzin, waarop Betje doelt, de nalezing hervatten.

„Attentie, dames en heeren!” roept het *enfant terrible* met comischen ernst.

„Ongelukkig woord, *malaise*! Het geeft den staatsman zooveel te denken, den nijveren burger zooveel te klagen! Het voert den diepzinnigen theoreticus tot de heterogene beschouwingen van óverproductie en óverbevolking; terwijl het den nuchteren practicus, — helaas met al even weinig succes! — zinnen doet op een middel tegen het misbruik van Plutonische macht, tegen de moderne afdwaling van datgene, wat eertijds ten goede kwam aan geheel de maatschappij, zoowel als aan het individu.

„Nu is het waar, M. H., dat de mensch immer geneigd was tot klagen over de tijden, die hij beleeft. De klachten der oudste schrijvers zelfs over de gebreken van hunnen tijd, komen al vrij wel overeen met die, welke wij van elkander vernemen. Doch, al waren die klachten meestal gegrond, en al vinden wij heur oorzaak steeds in de natuurlijke, doch geschondene, majesteit van den mensch zelf: nooit was het maatschappelijk kwaad zóó ernstig, als bij het thans levend geslacht. Neen,

zelfs niet onmiddellijk vóór de komst van den gezegenden Verlosser der wereld! Toen nog was zelfs de heiden zich bewust van de algemeene ellende, en stemde hij in met Israëls smeekzang: Dauwt, hemelen! Dat de wolken den Rechtvaardige regenen! — Doch nu? ach! En moeilijker wordt de verbetering door de steeds toenemende onverschilligheid omtrent de middelen daartoe.

„Immers, ofschoon de oplossing van alle levensvragen der volken slechts verwacht moet worden van Hem, die de woorden heeft des eeuwigen levens, — hoezeer eene bevredigende regeling van staten en standen, de heeling van maatschappelijke wonden slechts te vinden zijn in den godsdienst, „tot alles nut”: toch is men maar al te zeer geneigd, het oor te leenen aan de klinkende machtspreuken en overmoedige uitspraken eener God-verzakende wetenschap, en een beter bewustzijn tot zwijgen te brengen in den maalstroom van vermaken eener bedorven wereld.

„De rechtvaardige echter leeft uit het geloof.

„En leeft dat volle leven niet enkel in het heiligdom van den Christus, in wien hij gelooft en gerechtvaardigd wordt; maar vooral ook daarbuiten, in den dagelijkschen omgang met zijn medemensch, in de duizend verschillende omstandigheden, waarin eene bont-gemengde samenleving hem plaatst, — daar, tegen den stroom in van ongeloof en zedenbederf, in heldhaftigen kamp tegen de gebreken van zijn tijd, stelt hij, door woord en door daad, zijn machtig Credo!

„Noemt dit geen vruchteloos pogen, M. H. Scheldt het geen ijdel vertoon!

„Allerminst toch, gij, Nederlandsche Katholieken, kunt u laten verleiden tot geringschatting van deze macht!

„Sterk in uw Credo, stondt gij, zonen van Willibrord, pal in een onzaligen strijd en hebt gij het heerlijkst erfdeel uwer vaders bewaard!

„Sterk in uw Credo, hebt gij onrecht gedragen en verdragen, onrecht, schande, uitsluiting en spot; totdat gij door onkreuk-

bare trouw aan uwe beginselen, door bewondering-afdwingende standvastigheid uwe tegenstanders wist te pressen tot een ontzich, dat te eerder leidde tot den prijs van uwen kamp: de herwinning uwer rechten! En al zouden er ook nog stemmen opgaan, om u den grond uwer vaderen te ontzeggen, u te verwijzen naar de overzijde van den Moerdijk: uw Credo, dat aan God geeft, wat Godes is, maar tevens een niet te versmaden deel aan den Cesar, zal ook uw laatsten tegenstander dwingen, het eeresalut te geven aan u, Katholieken van Nederland!

„Onder u immers wordt het gezach hooggehouden en geëerbiedigd! Onder u draagt het plichtbesef tot arbeid rijpe vruchten, zoowel op stoffelijk als geestelijk gebied! Onder u bloeien wetenschap en kunst, is het huwelijk heilig, blijft het huisgezin in stand, zijn vriendentrouw en vaderlandsliefde in eere!

„Een beproefde macht bezit dus gij, Katholieken, in uw Credo!”

„En is het een feit, dat gij, in ons dierbaar Vaderland, op koopmanskantoor en in werkplaats belangrijk sterker zijt dan in raadzaal en magistratuur, — en is het andermaal eene waarheid, dat handel en nijverheid meer onmiddellijk worden getroffen door de hedendaagsche malaise: dan, M. H., zouden Neerlands Katholieken ontrouw worden aan hun verleden, zoo zij ook tegen die malaise niet te velde trokken met hun aloud Credo.

„Vanwaar toch komt die ongelukkige toestand, uitgedrukt door dat ongelukkige woord? Vanwaar anders, M. H., dan uit het in onze dagen zoozeer toenemend ongeloof en de verflauwing van geloof bij hen, die 't nog niet geheel hebben verloren? De patroons zijn ten speelbal aan de werklieden, het gezach wordt maar al te vaak niet geëerbiedigd, zoo klaagt men. Maar is het niet veelal doordat het gezach zich-zelf niet eerbiedigt, doordat het zijn plichten veronachtzaamt en slechts zijn rechten wil doen gelden? Is het niet, alsof men niet gehouden is tot het goede voorbeeld, alsof men slechts leeft, om te genieten, zooveel en zoolang men kan genieten? Weelde en genot te smaken zonder zorgen, zonder overleg? De kleinen volgen de grooten. Wen-

schen dezen zich steeds te ontspannen, genen dunkt acht uren arbeids per dag al meer dan genoeg; zoekt de een amusement, de ander wil pret hebben. En als men op een goeden dag den naakten bodem van zijn hulpbron ontdekt, dan klaagt men over malaise; — dezen vervallen tot moedeloosheid, zonder gedachte aan eene Voorzienigheid, terwijl anderen vervuld zijn van wrevel en haat.

„Ziedaar in onze dagen voor kleinen en grooten, voor elken stand, voor ieder in het bijzonder en toch weer voor elkander, een toestand geschapen, waarin men wrokt tegen malaise!

„Verwijt mij geen pessimisme, M. H., ik toon u slechts de donkere, de zwarte schaduw van onze lichtende eeuw, eene eeuw van kunstlicht trouwens, waarin de rede haar hoogste triumpfen viert. Zij bevalt u niet, deze schildering? O gij hebt het in uwe macht, die donkere, die zwarte schaduw, zoo niet geheel te doen verdwijnen, dan toch tot een kleinere afmeting terug te brengen door den fakkel van uw geloof; 't is aan u, zelfs over die triumpheerende rede te zegevieren door de praktijk van uw Credo, d. i., ten opzichte van ons-zelfen: door een werkzaam vertrouwen op de Voorzienigheid; en jegens de maatschappij: door eene werkdadige liefde.

„Toen was het pauze,” zegt Leonard, en zijne moeder vindt goed, dat hij nu ook eens pauseert; doch zij verzet er zich tegen, dat haar zoon de nalezing geheel zoû staken, iets waarvoor Betje weer sterk ijvert. Ondertusschen vertelt Marie, dat zij onlangs in Rotterdam ook eens op een lezing geweest is, o, heel aardig, mooier dan deze, dunkt haar. Een novelletje werd daar ten beste gegeven en een paar vroolijke stukjes toe. Maar zoo iets, als Leo nu voorlas, och neen daar valt zij niet in. Henri vindt dit zeer natuurlijk. De dames toch, meent hij, hooren liever iets, dat alleen van de verbeelding en niet van het denkvermogen eenige werking vraagt. Broër Jan werpt daar echter tegen, dat veel heeren aan 't zelfde euvel mank gaan. Dit moest Henri verleden jaar maar eens gehoord hebben, toen die Rector een anekdote of historietje in zijn redevoering invlocht, hoe

krachtig er dan geapplaudiseerd werd. En hoe, daarentegen, bij eene gedachte of betoog, in de zaal nog al uiltjes vlogen, welke door velen gretig gevangen werden, totdat zij, opgeschrikt door een bravootje hier of daar, mede-applaudiseerden van den weeromstuit. Doch neen, zoo erg was het niet, beweert de oude heer, getuige hoe ook Leonard, die toch geen geleerde is, juist weer geeft, wat er gezegd is.

„Nu ja, doordat hij er liefhebberij in heeft, om zoo'n redevoering te stenographeeren.”

„Hoe doe je dat toch, Leo?” vragen de dames; waarop hij een verklaring geeft, die haar niets verder brengt. 't Fijne van de zaak geven zij hem dus „present”, maar niet het vervolg van zijne nalezing. Hij moet echter alléén nog maar 't voornaamste geven, want vader wou nog „een kaartje leggen”, welk commando, — want als zoodanig geldt een verzoek van mijnheer Berghoudt in zijn huis, — Betje „heerlijk” vindt.

Dies hervat Leonard, er vluchtig overheen gaande:

„Vertrouwen op de Voorzienigheid, M. H., is slechts een natuurlijk gevolg van ons Credo. Door het geloof toch zijn wij overtuigd van de inwerking Gods op alles, wat om ons heen geschiedt, en dat Hij alles regelt, alles beschikt *propter electos Dei*, ten gunste der Zijnen. Dit vertrouwen is echter niet werkeloos; want die slechts Heere, Heere, zeggen, zullen 't waarlijk niet ver brengen, zoo min op stoffelijk als op geestelijk gebied. De arbeid toch is ten wet gesteld aan den mensch, die „geboren is, om te werken, als de vogel, om te vliegen.” Komen wij deze wet na door stipte plichtsvervulling in den staat of stand, waarin Zijne Voorzienigheid ons geplaatst heeft, dan kunnen wij ook met grond vertrouwen op de hulp van Hem, „in wien wij leven, ons bewegen en zijn.” Dan zullen zelfs geen tegenspoeden, geene wederwaardigheden, of, zoo men wil, dan zal de malaise ons niet vervoeren tot moedeloosheid, om met een: „wat kan 't me verder schelen,” de zorgen wech te spoelen in fraaie of minder verlokkenende café's; dan zal men zich er niet nog dieper onderwerpen, door verstrooiing te zoeken in altijd kostbare vermaken.

„Nee, M. H., dat leven uit het geloof, dat vertrouwen, dat steunen, zoû ik zeggen, op Gods vaderlijke Voorzienigheid zal ons sporen tot grootere vurigheid voor het *Deus in adiutorium meum intende*,” 1) en tevens tot grootere werkzaamheid. Zoo wordt de kwaal in ons zelven met succes bestreden. En in de maatschappij? Door de liefde.

„Waarlijk, M. H., de vergoding van het eigen ik, de zelfzucht en eigenbaat zijn niet de minste gebreken van onzen tijd! Liefdelooze onverdraagzaamheid, lastering en verdachtmaking van den brave, spot en verguizing van hen, die weigeren met den stroom mede te gaan, afgunst en nijd, achterdocht en kwade trouw zelfs onder broeders en medestanders in den goeden strijd, zij behooren tot de meest-alledaagsche zonden in onze samenleving; al worden ze dan beschouwd als zoovele hebbelijkheden dezer eeuw, waarvoor sommigen toegeeflijkheid vergen! Doch, wanneer men het daarmee zoo nauw niet neemt, ik vraag het u, M. H., zal dan zelfs het opkomend geslacht betere tijden beleven, dan die, waarover wij klagen? Zal dan de malaise verminderen door herleving van oud-Hollandsche degeelijkheid en kracht, die steunpilaren van Handel en Nijverheid?

„Nee. En geen buitensporig onderwijs, al pronkt het ook met „christelijke en maatschappelijke deugden” op zijn program, geene aan het Heidendom ontleende veredeling van den mensch geven ook maar eenigszins vooruitzicht op beter.

„Vruchteloos ook wordt het kwaad bestreden van uit de studeerkamer, waar schootsvel en teekenplank de symbolen van het Christendom hebben vervangen! Geen economische brochures herstellen zekere averechtsche verhoudingen tusschen kapitaal en arbeid; geen theoretische beschouwingen temperen het gistende bloed in de aderen der samenleving; geen dwaze vleierij noch overmatige kortwieling van het volk verlammen of beteugelen slechts de gespierde vuist van het Socialisme!

1) Betje herinnert zich, dat dit psalmvers in haar kerkboek vertaald staat, en zij heeft het gauw gevonden; bij den aanhef der vesperpsalmen leest zij: *God, zie neer op mijne hulp*.

„Nee, M. H., die denkers zouden beter op de hoogte van hun tijd wezen en dezes behoefte beter kennen, wanneer zij niet hooghartig en baatzuchtig verzaakten aan ons aloud Credo, welks eerste voorschrift is de liefde; de liefde, M. H., die blijken moet niet uit woorden alléén, maar vooral ook uit daden! De grijze Moederkerk heeft hare zending niet volbracht door de beschaving enkel der oude Barbaren: ook jegens het moderne Heidendom heeft zij eene roeping te vervullen. Wij dan, hare zonen, trekken wij te velde tegen den eigenbaat en de zelfzucht van onzen tijd, door eerbiediging en handhaving van het gezach, door cijns en eere aan onze overheid; maar ook door het goede voorbeeld en eene rechtvaardige bejegening aan onze minderen. — *Suum cuique*, M. H.! En laat ons dan wedijveren met elkander in de werken der liefde, niet zoozeer door de aalmoes, als wel door steun en bescherming, aanmoediging van den arbeid; — niet door moderne philanthropie, maar door de christelijke liefdadigheid, en deze niet beneden, doch ook niet boven onze krachten, opdat door ijdel vertoon het heilige niet ontwijfd worde en wij zelf niet ten gronde gaan.

„Laat ons, aldus sterk in ons Credo, trouw aan ons vaandel, ondeelbaar één blijven en, ruitelijk uitkomende voor onze gevoelens, die eenheid toch nooit of te nimmer kwetsen. Dan zullen wij voor de geen steekhoudende stellingen over economie, voor de dwaasheden van het Socialisme, voor de goddeloosheid van het Malthusianisme, voor de werkelooze verzuchtingen over het zedenbederf van onzen tijd, voor de klachten over de maatschappelijke wanverhoudingen en de malaise in de plaats stellen: dat volle leven uit het geloof, en ons mannen van de daad toonen door de liefde!

„Dan, M. H., mogen wij met grond van de Voorzienigheid verwachten, dat de eeuw der revolutiën niet ter westerkimme zal wechzinken, vooraleer zij gevoeld zal hebben en luide erkend, de onvergelykelijke kracht van ons Credo, in de eeuw der Cesars reeds alverwinnend gehuldigd, om zijn keurmerk: de liefde!”

Naschrift.

Voor hem of haar, die ook deze *Nalezing* gevolgd heeft, niet zoozeer, om hetgeen die mijnheer „in zijn boekje had,” dan wel uit belangstelling in de familie Berghoudt, diene de mededeeling, dat Marie in Februari trouwde met Frans van Scharen; en dat Cato op hare bruiloft voor 't eerst openlijk voor den dag kwam met heur „vrijer uit de oude doos;” Piet was over de huizen! Verder, dat bij Jan de zaken wederom goed op dreef zijn en bij Anna gelukkig „alles zijn gewoon verloop had,” en Julia weer in blijde verwachting is haren Henri gelukkig te maken als weleer.

En Betje, de mooie, vroolijke, levenslustige Elisabeth....? Nog een beetje geduld, zij is in haar proeftijd; doch 't laat zich aanzien, dat zij weldra als *Soeur Casimira*, de vreugd en het geluk verhoogen zal van allen, die het voorrecht hebben dagelijks met haar om te gaan.

Aan de firma C. L. VAN LANGENHUYSEN,
te Amsterdam.

U vraagt mij een lijstje van de Errata?

Och, waartoe u nauwkeurig opgegeven, o. a. dat die „doodenruiker” in Alb. Th.’s versje eene valscheid in geschrifte is en „kerkhofruiker” wezen moest; — dat ik het lieve Keetje niet wou laten „gichelen”, doch liever „giegelen”, zooals de meisjes elders; — dat daarentegen meermalen een **g** gezet is, waar ik gewoon ben **ch** te schrijven; — dat hier een **n** of **t** te veel, daar wederom te weinig staat; — dat al eens een , of **^** gemist wordt of verkeerd geplaatst is, enz. enz.? Waartoe van dat alles een lijstje gemaakt? U toch, die jaren lang het voorrecht had, de keurige schrifturen van Pauwels Foreestier tot gemeengoed te maken, u moet het voorkomen, dat een opgave van die minder-beduidende drukfeilen óók wel gemist kan worden aan het einde van dit boek, schoon aan de nagedachtenis van den Meester gewijd, toch zoo onvolkomen in zijn geest en dictie. —

En de lezer neme den bundel dus voor lief, zonder aanwijzing van Errata.

F. M.

I N H O U D.

	Blz.
AAN DE NAGEDACHTENIS VAN PAUWELS FOREESTIER . . .	IV
BRIEF (ter voorreden) AAN DEN AUTEUR VAN <i>Camera Obscura</i> . . .	IX
DE GROOTSTE VAN MIJN KLEENTJES	3
ZIJN BESTE WERK.	5
EEN INSTALLATIE-PARTIJTJE	24
WAT DS. VAN NOORDT ZIJN ZOON LIET WORDEN . . .	52
EEN LAATSTE ONDERHOUD	58
DE DOKTER KWAM TE LAAT	70
FRAGMENT VAN EEN BRIEF AAN K. F. HAVENKORF. . .	92
ONTWIJDE GRAFKRANSSEN.	94
KUNSTZIN EN RECHTSGEVOEL	104
AEN AEMSTELS STEDEMAEGHT.	108
EEN CURIOSUM ALS TOEGIFT	111
IN 'T RIJKSMUSEUM	119
KAATJE PIETERSEN	125
EEN LIEVE VISITE.	132
EIGEN HAARD	139
DIE NARE DOOD	155
EENE NALEZING	157
Praktische menschen, maar „schrikkelijk ouderwetsch” . . .	
Ouderzorgen en een maatschappelijk vraagstuk	172
Een alledaagsch gevalletje, waarbij echter iets niet alledaagsch valt op te merken	185
Wat St. Nicolaas bracht en wat hij beloofde.	199
Wat mijnheer in zijn boekje had.	209
Naschrift.	221
